梵文大方廣佛華嚴經十地品

॥ दशभूमीश्वरो नाम महायानसूत्रं ॥

THE MEMORIAL PUBLICATION
OF
TWO THOUSAND FIVE HUNDREDTH BIRTHDAY
OF GAUTAMA THE BUDDHA
AND
THE ELEVEN HUNDREDTH ANNIVERSARY OF KŌBŌ DAISHI,
THE FOUNDER OF SINGON SECT

REVISED AND EDITED

BY

RYŪKŌ KONDŌ
LECTURER ON SAṂSKṚIT, TAISHŌ COLLEGE

TOKYO
THE DAIJYŌ BUKKYŌ KENYŌ-KAI
(No. 430, I-chōme, Kami-ochiai, Yodobashi-ku)
1936

序

現今流傳の大乘經共の數多しと雖も樞要なるものを擧ぐれば華嚴・法華・般若・淨土・涅槃・秘密の六部にして，大乘佛教は實に之等を中心として組織せられ永く群黎歸趣の明燈となる，即ち般若には摩訶般若波羅蜜多經二十七卷を初とし，一切諸法を皆空と斷じ佛教哲理の眞諦を究明し，妙法蓮華經八卷は諸法の實相を開顯し大乘諸經の歸處を示し，淨土諸經には觀無量壽佛經を最となし，如來無邊の慈悲を叙し念佛往生の易行を說く，大般涅槃經三十六卷は佛種姓の遍在を說き一切皆成の可能を明し，秘密部中の王大毘盧遮那經は心中固有の寶藏を開き如實知自心の大法を宣揚し，大華嚴六十卷は十波羅蜜を說き如來菩薩なりし時の思想行業の始終を叙す。

大華嚴經六十卷は品數三十四ありと雖も大要二派に屬する華嚴學徒の諸の述作を集成編述せるものにして，十地品は文珠を尊崇する派に屬し入法界品は普賢を尊崇する派に屬し二派の代表的述作なり，共に叙述の樣式を異にするも內容同一にして等しく十波羅蜜を述べ，十地品は十地即ち十種階位の組織の中に之を說き，入法界品は善財童子求道譚の中に之を說く，所歸同一なるも十地品は知的にして組織あり，入法界品は情的にして多分に悟入の意を有す，故に大華嚴の編述者は十地品を中心とし入法界品を結分とし，諸餘の述作を共の前後に配列して大華嚴六十卷を編述せり，已に編述の意圖のみな

らず其の內容よりして十地品は實に大華嚴の中樞をなし具に如來所歷の道を說く，且佛教唯識說に典據を與へ其の學說を促し其の後の佛教に與へたる影響の大なる點に於いて甚だ重要なる地位を占む，已に十地品は大華嚴の中心にして自ら稱して十地王經となすが如く十地所說の諸經の中に王たり，故に此の品の究明は直に大華嚴の究明となる，然れば卽ち筆者は此の品を門として大華嚴を見思想の全貌を知るのみならず，之に大乘諸經を統括して其の始終を理解せんとするものなり。

此の經の梵語寫本は日•印•英•佛諸國の大學及び圖書館に所藏せられ大要二種の系統あり，余の校合せるものの中，東京帝國大學本第四百五，ケンブリツヂ大學本 ADD. 第八百六十七の二本は第一に屬し，東京帝國大學本第三十四，第三十五，印度カルカツタ亞細亞協會本第十四，英國ロンドン亞細亞協會本第三，ケンブリツヂ大學本 ADD. 第千六百十八，パリー國立圖書館本第五十一，第五十二等は第二に屬す，余の稿本は最初東京帝國大學本第三十四に依り，後便宜上之と同一系にして略內容同一なる京都大學本寫眞により，大正十四年二月より筆寫研究し，昭和二年十月より同五年四月に至る迄英•佛•印度に渡り親しく校合せるものなり。

此の經の漢譯を明せば西晉月氏國三藏竺法護 (Dharmarakṣa) 譯 (AD. 297) 漸備一切智德經五卷，姚秦龜茲國三藏鳩摩羅什 (Kumārajīva) 譯 (AD. 402-412) 十住經四卷，東晉伽維羅衛國三藏佛駄跋陀羅 (Buddha-

bhadra) 譯 (AD. 418-420) 六十華嚴中第二十二品，唐于闐國三藏實叉難陀 (Śikṣānanda) 譯 (AD. 695-699) 八十華嚴第二十六品，唐于闐國三藏尸羅達磨 (Śīladharma) 譯 (AD. 774) 十地經十卷の五種なり，之に後魏北印度三藏菩提流支 (Bodhiruci) 譯 (AD. 508-511) 十地經論所引の長行を合すれば約四百七十七年間に亘りて六種の重譯を生ぜり，已に六種の漢譯あれば此の原典出版について六種の全文を對比し，漢譯當時の原典の相違を考へ譯例を見廣く佛教語の內容と變遷とを知り，又梵本の雅語・俗語・特種の文法・偈頌等を研究し語彙を付し，十分なる基礎研究の上に邦譯註解し根本思想と其の經過を究明せんとするものなり。

顧るに此の梵本研究の着手は已に大正十年九月にあり，梵本の借用より乃至活字選定に至る迄凡て高楠老博士の教導に頼りて今日に至れり，卽ち老博士ありて始めて此の稿本あるなり，其の初は東京帝國大學梵文學研究室にて梵文四十華嚴の筆寫に始り，功半にして彼の大震火災に遇ひ研究室の燒失と共に筆寫せる稿本の大部分を失へり，ついで豐山派教育財團に資助を乞ひ四十經梵本の全部を撮影し再び之を筆寫し，更に大正十四年二月よりこの十地經梵本の筆寫校合を始め五月其の功を終れり，然るに梵本亂脫多くして判讀に堪えず，遂に昭和二年十月豐山派教育財團に乞ふて印歐に渡り親しく前記各國所藏の寫本を校合し昭和九年四月歸國と共に淨書せり，其の後ラデル氏及び須佐晋龍師努力の版本を得之に校合勘考せり，已

に稿本の整理了ると雖も筆者の如きは之を刊行すること思ひもよらず，遂に昭和九年は佛誕二千五百年高祖弘法大師入定一千百年にして盛大なる祝典は擧げられ遠忌は嚴修せられたり，故に筆者も亦分に應じて再度此の稿本を淨書し秘に佛並に高祖に供養し寫經として永く藏するに決せり，然るに昭和九年末豐山派前管長湯澤龍岳老師週來つて筆者を見，談此の事に及ぶや筆者の心事を諒として親しく資助し又自ら豐山派宗會に請願して資助を得以つて刊行を助成せられたり，卽ちこの稿老師によつて始めて世に出づるを得たるなり，ついで三井銀行前孟買支店長平野保助氏現支店長林悌助氏の助力により孟買より梵語活字を輸入し新に母型を鑄造し上鉛に着手せり，之誠に佛天の加護と云はずして何ぞや，次に此の稿成るに當り特に荻原老博士を煩はして梵藏の對比を乞ひ又始終博士の指導を受けたり，今本書成るに及びて筆者の研究に對し終始一貫後援を惜しまざる歴代豐山派當局並に前記教界學界財界の各位に對し深甚の謝意を表し，精進成果を得遍く恩顧の各位に報ぜんことを期す。

昭和十一年六月十五日

近藤隆晃識

(ABBREVIATIONS)

Dhr.	Dharmarakṣa (漸備一切智德經).
Kj.	Kumārajīva (十住經).
Bb.	Buddhabhadra (六十華嚴經十地品).
Br.	Bodhiruci (十地經論).
Śn.	Śikṣānanda (八十華嚴經十地品).
Śdh.	Śīladharma (十地經).
T.	Takakusu MS. of the Tōkyō Imperial University.
K.	Kawaguchi MS. (S. 34) of the Tōkyō Imperial University.
K′.	Kawaguchi MS. (S. 35) of the Tōkyō Imperial University.
L.	the MS. of the Royal Asiatic Society of London.
B.	the MS. of the Royal Asiatic Society of Bengal (Calcutta).
BN.	the MS. (No. 51) of the Bibliotheque Nationale (Paris).
C.	the MS. (Add. 867.2) of the University Library (Cambridge).
R.	the prose portion edited by prof. J. Rahder.
RS.	the verse portion edited by prof. J. Rahder & Mr. Sh. Susa.
MS.	the photograph of the MS. of the Kyōto Imperial University.
CH.	Chinese translation.
Tib.	Tibetan translation.
ACHT.	All chinese translation.
−	omitted.
+	added.
=	various reading.

अनुक्रमणिका।

	विषयः	पृष्ठं
I	निदानपरिवर्तः	p. 1
II	प्रमुदिता नाम प्रथमा भूमिः	p. 15
III	विमला नाम द्वितीया भूमिः	p. 36
IV	प्रभाकरी नाम तृतीया भूमिः	p. 51
V	अर्चिष्मती नाम चतुर्थी भूमिः	p. 66
VI	सुदुर्जया नाम पञ्चमी भूमिः	p. 79
VII	अभिमुखी नाम षष्ठी भूमिः	p. 94
VIII	दूरंगमा नाम सप्तमी भूमिः	p. 112
IX	अचला नाम अष्टमी भूमिः	p. 132
X	साधुमती नाम नवमी भूमिः	p. 153
XI	धर्ममेघा नाम दशमी भूमिः	p. 174
XII	परिन्दनापरिवर्तः	p. 200

॥ दशभूमीश्वरो नाम महायानसूत्रं ॥

ॐ[1] नमः [2]सर्वज्ञाय [3]सर्वबुद्धबोधिसत्त्वे[4]भ्यः ॥

[5]यस्मि[6]न्पारमिता दशोत्तमगु[7]णा[8]स्तै[9]स्तैर्नयैः सूचि[10]ताः
सर्वज्ञेन जगद्धिताय दश च प्रख्यापिता भूमयः ।
उ[11]च्छेदध्रुववर्जि[12]ता च [13]विमला प्रोक्ता गति[14]र्मध्यमा
[15]तत्सूत्रं दशभूमिकं निगदि[16]तं शृण्वन्तु बोध्यर्थिनः ॥

[17]एवम्मया श्रुतमेक[18]स्मिन्समये भगवान्प[19]रनि[20]र्मितवशवर्तिषु [21]देवभुवनेषु विहरति स्म । [22]अचिराभिसंबु[23]द्धो द्वितीयसप्ताहे वशवर्तिनो देवराजस्य विमाने [24]मणिरत्न[25]गर्भे [26]प्रभास्वरे प्रसादे महता बोधिसत्त्वगणेन सार्धं सर्वैरवैवर्तिकैरेकजातिप्रति[27]बद्धैर्यदुतानुत्तरायां सम्यक्संबोधौ । अन्योन्यलोकधातुसन्निपतितैः । सर्वै[28]ः [29]सर्वबोधिसत्त्वज्ञानविषयगोच[30]रप्रतिलब्धविहारिभिः । सर्वतथागतज्ञानविषयप्रवेशावताराप्रतिप्रस्रब्धगोचरैः । सर्वजग[31]त्परिपाचनवि[32]नययथाका[33]ल[34]क्षणाधिष्ठानसर्वक्रियासंदर्शनकुशलैः । सर्वबोधिसत्त्वप्रणिधानाभिनिर्हाराप्रति[35]प्रस्रब्धक[36]ल्पाध्व[37]क्षेत्रचर्या[38]संवासिभिः । सर्वबोधिसत्त्वपुण्यज्ञानर्द्धि[39]संभारसुपरिपू[40]र्णाक्षयसर्व-

1 ॐ नमः 88 नः –ACHT., ॐ नमः 12 भ्यः–R. 2 सर्वज्ञाय–T.K'.,=श्रीवज्रसत्त्वाय B. 3 य+नमः K. 4 भ्यः=भ्यो,+ऽतीतानागतप्रत्युत्पन्नेभ्यः । नमो गरवे ॥ K'. 5 Metre: शार्दूलविक्रीडित 6 न्पा K.K'. 7 णै K'. 8 तै B. 9 न MS. 10 ता MS. 11 छे MS. 12 तो T. 13 धिमरा T. विमलो K'. 14 म T. 15 ततसूत्रन्द K. ततसूत्रं द B. 16 तः T. 17 Taishō Ed. Vol. X, 458 Dhr. Vol. X, 497 Kj. Vol. IX, 542 Bb. Vol. XXVI, 123 Br. Vol. X, 178 Śn. Vol. X, 535 Śdh. एवं मया T.K'. 18 स्मि स K. 19 नूप MS. 20 मि MS. 21 देवेषु T.B. देवभवनेषु K. 22 अचिरा 9 हे 成道未久第二七日 Śdh. Br.,–Dhr. Kj. Bb. Śn. 23 द्ध MS. 24 मनि T. 25 नाभे MS. गर्भ T.B. गर्भे–K. 26 प्रभास्वरे–T.B. 27 वरद्धैर्यदूत K.K'. 28 र्वं K.B. 29 सर्व 53 न=स K'. 30 रः B. 31 तूप K. 32 यः T. 33 ला MS. T. K.K'. 34 शणा MS. क्षन्य T. 35 प्र–B. 36 गोचलैः+क K. कल्पाश्वक्षेत्र T. कल्पार्थक्षेत्र MS. K.K'. 37 क्षत्र T.K. 38 सन्धारिभिः T. 39 संतानसुपरि MS. 40 र्णाक्षय=र्णाः MS. र्णैः K'. र्णाक्ष B.

जग[1]दु[2]पजीव्यताप्रतिपन्नैः । सर्वबोधिसत्त्वप्रज्ञोपायपरमपारमिताप्रा[3]प्तसंसारनिर्वा[4]णमुखसं[5]दर्शनबोधिसत्त्वचर्यो[6]पाय[7]दानाव्यव[8]च्छिन्नैः । सर्वबोधिसत्त्वध्यानविमोक्षसमाधिसमाप[9]त्त्यभिज्ञाज्ञानविक्रीडिता[10]भिज्ञासर्वक्रियासंदर्शनकुशलैः । सर्वबोधिसत्त्व[11]र्द्धिबलवशिता[12]प्राप्तानभिसंस्कारचित्तक्ष[13]णसर्वतथागतपर्ष[14]न्मण्डलोपसंक्र[15]मण[16]पूर्व[17]ङ्गमकथापुरुषैः । सर्वतथागतधर्मच[18]क्रसंधारणविपुलबुद्धपूजोपस्थानाभ्यु[19]त्थितैः । सर्वबोधिसत्त्व[20]कर्मसमादानसमताप्रयोगसर्वलोकधातु[21]कायप्रतिभा[22]सप्राप्तैः । सर्व[23]धर्मधा[24]त्व[25]संगस्वररुतघोषा[26]नुरवितसर्व[27]त्र्यध्वासंगचित्तज्ञान[28]विषयस्[29]फुरणैः । सर्वबोधिसत्त्वगुणप्रतिपत्तिसुपरिपू[30]र्णानभिलाप्यकल्पाधिष्ठा[31]नसंप्रकाशनापरिक्षीणगुणवर्णनिर्देशकैः ॥

यदिदं वज्रगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । [32]रत्नगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । पद्मगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । श्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । पद्मश्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । आदित्यगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । सूर्यगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । क्षितिगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । [33]शशिविमलगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । सर्वव्यूहालंकारप्रतिभाससंदर्शनगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । ज्ञानवैरोचनगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । रुचिरश्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । चन्दनश्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । पुष्पश्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । कुसुमश्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । उत्पलश्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । देवश्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । पुण्यश्री-

1 त्प K. दुपरिजी B. 2 जि T. 3 सैः T. 4 णे B. 5 न+कुशलै K. 6 य–R. 7 न T. 8 स्थितैः B. 9 त्य MS. 10 ज्ञा+न T. 11 द्धि K. 12 ता+सं T. 13 णे B. 14 त्म T. 15 मे K. 16 पूर्वंग K. 17 ङ्गम–K'. 18 समन्वारण B. 19 ष्ठितैः T. 20 कर्म–B. 21 श MS. 22 संप्राप्तः B. 23 तथागत+ध K. 24 तुं B. 25 ग+त K. 26 रचि MS. 27 त्राध्य MS. त्रैधातु B. 28 विषय–K'. 29 स्फ R. 30 र्णा MS. 31 ने B. 32 रत्नगर्भ···विमुक्तिचन्द्र (三十九菩薩名)–Dhr. 33 =शिषिविमल K. सुविमल T.

गर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । अनावरणज्ञानविशुद्धि[1]गर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । गुणश्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । [2]नारायणश्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । अमल[3]श्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । विमल[4]श्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । विचित्रप्रतिभानालंकारगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । महारश्मि[5]जालावभासगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । विमलप्रभासश्रीतेजोराजगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । [6]धनकनकनिचितविपुलशुभतेजोराजगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । सर्वलक्ष[7]णप्रतिम[8]ण्डितविशु[9]द्धश्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । वज्रार्चि[10]ःश्री[11]वत्सालंकारगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । [12]जोति[13]र्ज्वलितार्चिःश्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । [14]नक्षत्रराजप्रभावभासगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । ग[15]ग[16]न[17]कोशानावरणज्ञानगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । अनावरणस्वरमण्ड[18]लमधु[19]रनिर्घोषगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । धारणीमुखसर्वजगत्प्रणिधिसंधारणगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । सागरव्[20]यूहगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । मेरुश्रीगर्भेण[21] च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । सर्वगुणविशुद्धिगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । तथागत[22]श्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । बुद्धश्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन । विमुक्तिच[23]न्द्रेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ॥

एवं प्रमुखैरपरिमाणाप्रमेयासंख्येयाचिन्त्यातुल्यामाप्[24]यानन्[25]तापर्यन्तासीमाप्राप्तानभि-

1 न्द्ध MS. 2 ना 17 न—T. 3 श्री—ACHT. 4 श्री B.—MS.K.K'.T. 5 ज्वा MS. 6 नारायणश्रीगर्भेण च बोधिसत्त्वेन महासत्त्वेन ।+ध T. घनकनक T.K.K'.B. धन 28 न—R. 7 श MS. 8 मंडि MS. 9 द्धि T. 10 र्चिं MS. 11 वत्सालंकार—MS.K.K'. 12 ज्यो T.K. 13 ज्वंलना T.K.K'. ज्वालना B. 14 नक्ष 21 न ।—T. 15 ग 23 न । अ 28 न । =虛空庫無礙智藏菩薩摩訶薩, 無礙妙音美響藏菩薩摩訶薩 Śdh. 虛空庫無礙智藏菩薩摩訶薩, 無礙妙音遠藏菩薩摩訶薩 Br. 虛空無礙智藏菩薩摩訶薩, 妙音無礙藏菩薩摩訶薩 Śn. 虛空無礙妙音藏菩薩摩訶薩 Bb. Kj. 16 ण B. 17 शो ऽनावरण B. 18 ले MS. 19 ल T. 20 व्यूह—MS. 21 ण+नाम MS. 22 श्री—MS. 23 न्द्रे श्रीगर्भेन च B. 24 प्या ऽन MS 25 न्त MS.

लाप्[1]यानभिलाप्[2]यबोधिसत्त्वैर्महासत्त्वैः सार्धं नानाबुद्धक्षेत्रसन्निपतितै[3]र्वज्रगर्भबोधिसत्त्वपूर्व[4]ङ्गमैः ॥

अथ खलु वज्रगर्भो बोधिसत्त्वस्तस्यां वेलायां बुद्धानुभावेन महा[5]यानप्रभासं नाम बोधिसत्त्वसमाधिं[6] समापद्यते स्म । समनन्तरं समापन्न[7]श्च वज्रगर्भो बोधिसत्त्व इमं[8] महायानप्रभासं नाम बोधिसत्त्वसमाधिं । अथ तावदेव दशसु दिक्षु दशबुद्धक्षेत्रको[9]टीपरमाणुरजःसमानां लोकधातू[10]नामपरेण दशबुद्धक्षेत्रको[11]टीपरमाणुरजःस[12]मास्तथाग[13]ता मुखान्यु[14]पदर्शयामा[15]सुः । यदिदं वज्रगर्भसमनामका[16] एव । ते चैनं बुद्धा भगवन्[17]त एवमूचुः । साधु [18]साधु भो जिनपुत्र य[19]स्त्वमिमं महाया[20]नप्रभासं बोधिसत्त्वसमाधिं समापद्य[21]से । अपि तु खलु पुनस्त्वां कुलपुत्रा[22]मी दशसु दिक्षु दशबुद्धक्षेत्रको[23]टीपरमाणुरजःसमानां लोकधातू[24]नामपरेण दशबुद्धक्षेत्र[25]कोटीपरमाणुरजःसमास्तथाग[26]ता अधितिष्ठन्[27]ति । सर्वे[28] वज्रग[29]र्भसमनामानो ऽस्यै[30]व भगवतो [31]वैरोचनस्य पूर्वप्रणिधानाधिष्ठानेन । तव च पुण्यज्ञान[32]विशेषेण । [33]स सर्वबोधिसत्त्वानां चाचिन्त्यबुद्धध[34]र्मालोकप्रभावनाज्ञानभूम्यवतारणाय । सर्वकुशलमूलसंग्रहणाय । सर्वबुद्धधर्म[35]प्रविचयकौश[36]लाय । धर्मज्ञानवैपुल्याय । सुव्यवस्थितधर्मनिर्देशाय । असंभिन्नज्ञान[37]व्यवदाताय । सर्वलोकधर्मानुपलेपाय । लोकोत्तरकुशलमूलपरि[38]शोधनाय । अचिन्त्यज्ञान[39]विष[40]यविशेषाधिगमाय । यावत्सर्वज्ञज्ञानविषयाधिगमाय च[41] । यदिदं दशानां बोधिसत्त्वभू[42]मीनामा[43]रम्भप्रतिलम्भाय । यथावद्बोधिसत्त्वभूमिव्यव[44]स्था[45]नकौ-

1 प्यो ऽन MS. 2 प्यैर्बो T.K.K'. 3 तैव T. 4 र्वंग MS. 5 ज्ञान Kj. Bb. Dhr. Śn. यान Sdh. Br. 6 धि T. 7 स्य MS. 8 मम्महा K. 9 टि T. 10 नां प T.K'. 11 टि T. 12 म MS. मानस्तथा B. 13 त MS. 14 व्यवद T. 15 स MS. 16 क B. 17 न्तः K 18 साधु—K. 19 त्व T. 20 नं K. 21 ते T.B. 22 मि B. 23 टि B. 24 नां प T. 25 कोटि R.B. 26 ता+धिष्ठाना K. 27 ति B. 28 र्वं B. 29 र्भं B. 30 वं T. 31 毗盧遮那 Sdh. Śn. 盧遮那 Kj. Bb. Br. 照明 Dhr. 32 विषयेण MS. 33 स—T.K.B. 34 र्मं M.S. 35 पवित्रकौशलाय MS. 36 ल्या K. 37 अवदानय B. 38 पाच MS.K.K'.B. 39 विषय—B. विषयाधिगमाय R. 40 यि K. 41 च—K 42 मि MS. 43 लंभ MS. 44 ष्ठान T. 45 कौशल—R

शलनिर्देशाय । [1]सर्वबुद्धधर्मा[2]भ्यालंभनाय । अना[3]स्रवधर्मप्र[4]तिविभागविभावनाय । सुवि-
[5]चित्तविचयमहाप्रज्ञालोककौ[6]शलाय । सुनिस्तीरितकौ[7]शल्यज्ञानमु[8]खावता[9]राय । यथाह[10]स्था-
नान्तरप्रभावना[11]मुद्रुप्रति[12]भानालोकाय । महाप्रतिसंविद्भूमिनिस्तीरणाय । बोधिचि[13]त्तस्मृत्य-
सं[14]प्रमोषाय । सर्वसत्त्वधातुपरिपाचनाय । सर्वत्रानुगतविनिश्चयकौशल्यप्रतिलम्भाय [15]च ।
अपि तु खलु पुनः कुलपुत्र प्रतिभा[16]तु ते[17]ऽयं धर्मालोकमुखप्रभेदकौशलो धर्मपर्यायो बु-
द्धानुभावेन । तथागतज्ञानालोकाधि[18]स्थानतः । स्वकुशलमू[19]लपरिशोधनाय । धर्मधातुसुप-
र्यवदा[20]पनाय । सत्त्वधा[21]तुअनुग्रहाय । धर्मकायज्ञानशरी[22]राय । सर्वबुद्धाभिषेकसंप्र[23]तीच्छना-
य । सर्वलोका[24]भ्युद्गतात्मभावसंदर्शनाय । सर्वलोक[25]गतिसमतिक्रमाय । लोकोत्तरधर्मगति-
परिशोधनाय । [26]सर्वज्ञज्ञानपरिपूरणा[27]य ॥

अथ खलु ते बुद्धा भगवन्तो वज्रगर्भस्य बोधिसत्त्व[28]स्यानभिभूतात्मभावतां चोपसंहरन्ति[29]
स्म । असंगप्रति[30]भाननिर्देश[31]तां च । सुवि[32]शोधितज्ञानविभ[33]क्तिप्रवेश[34]तां च । [35]स्मृत्यसंप्रमोषा-
धिष्ठान[36]तां च । सुविनिश्चितमतिकौशल्य[37]तां च । सर्वत्रानुगतबुद्ध[38]यनुत्सर्गतां च । सम्य-
क्संबुद्धबलानव[39]मृद्यतां च । तथागतबलवैशारद्यानवलीनतां च । सर्वज्ञज्ञानप्रतिसंविद्विभा-
गधर्मनयनिस्तीरणतां च । सर्वतथागतसुविभक्तकायवा[40]क्चित्तालंकाराभिनिर्हारतां चोप-
संहरन्ति स्म । तत्कस्मा[41]द्धेतोः । यथापि[42] नामास्यैव समाधेर्धर्मताप्रतिलम्भेन । पूर्वप्रणिधा-

1 सर्व 8 य—Kj. Bb. 2 ध्यालम्व T.K'. 3 श्र MS. 4 ति—T. 5 त्ताविपर्यप्रजा MS. तविचयमहाप्र-ज्ञा T. त्वविचर्यमहाप्रज्ञा B. त्रितविचर्यमहाप्रज्ञा K'. 6 ल्या R. 7 ल T. 8 सु MS. 9 रणाय T. 10 त्ता B. 11 मन्द्रुत T. मद्रु K. मुद्रु Ganda-vyuha, मन्द R. 無畏 Sdh. Br. 無礙 Kj. Bb. Śn. 無上 Dhr. 12 ना—B. न T. णा R. 13 सत्त्वस्मृ T. चित्तस्य स्मृ MS. 14 प्रमानाय B. 15 च—K. 16 ति MS. 17 त यं B. 18 ष्ठानेन T. 19 लं K. 20 प—T. 21 त्वनु K.K'. 22 or रानिस्तारिणाय? 23 तीछ-नाय MS. तिछनाय K. तीच्छन्नाय B. 24 त्यु T. 25 मति B. 26 सर्व 8 य—Kj. Bb. Dhr. 27 य+च T. 28 स्य अनभि K. 29 ति K'. 30 हान MS. भाण K. 31 ताञ्च सु T. तां चासु MS. 32 शोभित MS.B. 33 क्ती T. 34 ता MS. 35 त्यं प्र MS. त्यप्र K.K'. त्यसंप्रशोषा T. 36 ताञ्च T. 37 ल T. 38 ध्यनुसंग B. 39 सृज्य K.K'. 40 क्चि T. 41 तोर्यथा K.K'. 42 पि—K.

[1]नाभिनिर्हारेण च । [2]सुपरिशोधिताध्याशयतया च । स्ववदातज्ञानमण्डलतया च । सुसं-
भृतसंभारतया च । [3]सुकृतपरिकर्मतया च । अप्रमाणस्मृति[4]भाजनतया च । प्र[5]भास्वरा-
धिमुक्तिविशोधनतया च । सुप्रतिविद्धधार[6]णीमुखासंभेदनतया च । स्वज्ञानमुद्रासुमुद्रित-
तया च । धर्मधातुज्ञानमुद्रासुमुद्रिततया च ॥

अथ खलु ते बुद्धा भगव[7]न्तस्तत्र [8]स्था एव ऋद्ध्यनुभावेन दक्षि[10]णान्पा[11]णीं प्रसार्य व-
ज्रगर्भस्य बोधिसत्त्वस्य शीर्षं संप्रमा[12]र्जन्ति स्म । समनन्तरं[13] मृष्टश्च वज्रगर्भो बोधिसत्त्वस्तै-
र्बुद्धैर्भगवद्भिः । अथ तावदे[14]व [15]तस्मात्[16]समा[17]धेर्व्युत्थाय तां बोधिसत्त्वानामन्त्रयते स्म ॥

सुविनिश्चि[18]तमिदं भवन्तो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वप्रणिधा[19]नमसंभिन्नम[20]नवलो[21]क्यं धर्मधातु-
विपुलमाकाशधातुपर्य[22]वसानमपरान्त[23]कल्पको[24]टीनिष्ठं सर्वसत्त्व[25]धातुपरित्राणं । यत्र हि नाम
[26]भवन्तो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वा अतीतानामपि बुद्धानां भगवतां ज्ञानभूमि[27]मवतर[28]न्ति । [29]अ-
नागतानामपि बुद्धानां भगवतां ज्ञानभूमिमवतरन्ति । प्रत्युत्पन्ना[30]नामपि बुद्धानां [31]भगवतां
ज्ञानभूमिमवतरन्ति । तत्र भवन्तो जिनपुत्रा दश बोधिसत्त्वानां बोधिसत्त्वभूमयः । बुद्धा-
नां भगव[32]तां ज्ञानभूमिमवतरन्ति । [33]ताश्च भवन्तो जिनपुत्रा दश बोधिसत्त्वानां बोधिसत्त्व-
भूमयः । या अतीतानागतप्रत्युत्पन्नैर्बुद्धैर्भगवद्भिर्भाषि[34]ताश्च भाषिष्यन्ते च भाषन्ते च ।
[35]याः [36]संध्यायाहमे[37]वं वदामि । कतमा दश । यदु[38]त । प्रमुदिता च [39]नाम बोधिसत्त्वभू[40]मिः ।
विमला च नाम । प्रभाकरी च नाम । अर्चिष्मती च नाम । सुदुर्जया [41]च नाम । अभि-

1 णा K. 2 सू K. 3 शु T. 4 व MS. 5 भा+व T. 6 णि K. 7 न्तः तत्र K. न्तो तत्र B. 8 ष्ठा एव T. ष्ठायेव K. 9 मृ B. 10 णपाणिं T. णान् प्राणीन् K. 11 णिं B. 12 र्जंति MS. र्जयन्ति R. 13 रः B. रं स्पृ R. रं पृ MS.K.K'. 14 व+न् स T. 15 समाध्य+त, त=स्त K. 16 त् स T. त्स 4 य=दुत्ठाय K. 17 व्युत्थाय तान्बो MS. व्युष्ठाय तां बो T. 18 त्र B. 19 नसमाभिन्न MS. 20 न—T. 21 क्य MS. 22 शा T. 23 कल्प—T. 24 टि MS. 25 धातु—T. 26 वंतो MS. 27 न T. 28 न्ति+स्म T. 29 अना 20 न्ति । ∞ प्रत्यु 20 न्ति । T. 30 नां भगवतां T. 31 भगवतां—MS.K.K'. 32 ता T. ती K. 33 तत्र K. 34 तश्च MS. ता T. 35 या MS. 36 संधा K'. सत्त्वा T.B. 37 व T. 38 ता K. 39 नाम—K'. 40 मि MS. 41 च—MS.T.

मुखी[1] च[2] नाम । दूरंगमा[3] च नाम । अचला[4] च नाम । साधुमती च नाम । धर्ममेघा[5] च नाम बोधिसत्त्वभूमिः[6] । इमाश्च[7] भवन्तो जिनपुत्रा दश [8]बोधिसत्त्वानां बोधिसत्त्वभूमयः । या अतीतानागतप्रत्युत्पन्नैर्बुद्धैर्भगवद्भिर्भाषिता[9]श्च भाषिष्यन्ते च भाषन्ते च । नाहं भवन्तो[10] जिनपुत्रास्तं बुद्धक्षेत्रप्रसरं समनुपश्यामि । यत्र तथागता इमा[11] दश बोधिसत्त्वभूमीर्न[12] प्रकाशयन्ति । तत्कस्य हेतोः । [13]सामुत्कर्षिको[14] ऽयं भवन्तो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वानां महासत्त्वानां बोधिसत्त्व[15]मार्गपरिशोधनो[16] धर्ममुखालोको । यदिदं दश[17]भूमि[18]प्रभेदव्यवस्था[19]नं । अचिन्त्यमिदं भवन्तो जिनपुत्राः स्थानं[20] यदिदं भूमि[21]ज्ञानमिति[22] ॥

अथ खलु वज्रगर्भो बोधिसत्त्व आसां[23] दशानां बोधिसत्त्वभूमीनां नामधेय[24]मात्रं परिकीर्त्य तूष्णीं[25] बभूव । न भूयः[26] प्रभेदशो निर्दिशति[27] स्म ॥

अथ खलु सा सर्वावती बोधिसत्त्वपर्षत्परितृषिता[28] बभूव[29] । आसां दशानां बोधिसत्त्वभूमीनां नामधेय[30]मात्रश्रवणेन [31]भूमिविभागानुदीरणेन च तस्यां एतदभवत्[32] । को[33] नु खल्वत्र हेतुः [34]कश्च प्रत्ययः[35] । यद्वज्रगर्भो[36] बोधिसत्त्व आसां [37]दशानां बोधिसत्त्वभूमीनां नामधेय[38]मात्रं परिकीर्त्य तूष्णीं[39]भावेनातिनामयति न भूयः प्रभेदशो[40] निर्दिशतीति[41] ॥

तेन खलु पुनः[42] समयेन तस्मिन्नेव च[43] बोधिसत्त्वपर्षत्सं[44]निपतिते[45] विमुक्तिचंद्रो नाम

1 खां K. 2 च—MS. 3 लं T. 4 ग MS. 5 घाश्च T. 6 मि MS. 7 मां च MS. मां T. मा K.K′. 8 बोधिसत्त्वानां—T. 9 भा T. 10 वंतो MS. 11 मां MS. 12 मि न MS. मयो T.B. 13 सामुषिको B. सामु 74 मति～諸佛子等•是十住者•令諸菩薩•現在親近清淨道無爲諸法門•名顯遠照于十方無數佛土•三界衆生•咸蒙得濟•照天下如日明•療衆病如醫王•度衆人如船師•曜十方如月盛•活一切猶如地•安衆生如時雨•合道法如虛空•正堅住如須彌•宣布此教•則得堅(豎)立在十道地•又解此地不可思議諸菩薩住•僉入聖慧 Dhr. (Taishō Ed. vol. X, 458--459) 14 तो T. 15 सत्त्व—T. 16 न R. 17 दे MS. 18 प्रभेद—T. 19 ष्ठा T. 20 ष्ठा T. 21 भूमी T. 22 ति ॥ ७ ॥ B. 23 शां MS. 24 मध्ये T. 25 तृश्नी B. तूश्नी MS. 26 य T. 27 श T. 28 तु MS. 29 वुः MS. 30 मध्ये T. 31 भूमीभागा T. 32 द्भवतु B. दभवतु MS. दवी (वो) चत् T. 33 का MS. 34 कः प्रत्य T.B. 35 य T. 36 र्भा MS. 37 दशानां—R. 38 मध्ये T. 39 श्नी MS. 40 दं K′. 41 ति । T. ते B. 42 न MS. 43 च—T.K. 44 संनि MS. 45 पतित MS. पाते T.

[1]बोधिसत्त्वः सन्निपतितो ऽभूत् सन्निषण्णः[2] ॥

अथ खलु विमुक्तिचंद्रो बोधिसत्त्वस्तस्यां[3] बोधिसत्त्वपर्षदश्चित्ताशयविचार[4]मा[5]ज्ञाय वज्रगर्भं[6] बोधिसत्त्वं गाथाभिर्गीतेन[6] परिपृ[7]च्छति स ॥

[8]किमर्थं[9] शुद्ध[10]संकल्पस्मृतिज्ञानगुणान्विताः[11] ।
समुदीर्योत्तमां[12] भूमीर्न[13] प्रभासयसे[14][15] विभो ॥ १ ॥
विनिश्चिता इमे सर्वे[16] बोधिसत्त्वा महायशाः[17] ।
कस्मादुदीर्य भूमीस्त्वं[18] प्रविभागं न भाषसे ॥ २ ॥
श्रोतुकामा इमे सर्वे जिनपुत्रा विशारदाः[19] ।
विभज्या[20]र्थगतिं[21] सम्यग्भूमीनां समुदाहर[22] ॥ ३ ॥
[23]पर्षद्धि विप्रसन्नेयं[24] कौशीद्यापगता शुभा ।
शुद्धा[25] प्रतिष्ठिता सारे गुणज्ञानसमन्विता ॥ ४ ॥
निरीक्षमाणा अन्योन्यं[26]स्थिताः[27] सर्वे सगौ[28]रवाः[29] ।
[30]क्षौद्रं ह्यने[31]तकं यद्वत्कांक्षन्ति[32] त्वमृतोपमं[33] ॥ ५ ॥
तस्य श्रुत्वा महाप्रज्ञो[34] वज्रगर्भो[35] विशारदः ।
पर्षत्संतोषणार्थं हि भाषते स जिनात्मजः ॥ ६ ॥
[36]दुष्करं परममेतदद्भुतं बोधिसत्त्वचरिते[37] प्रदर्शनं[38] ।

1 बोधि 22 द्रो—R. 2 ण्णः T.K. 3 स्यां MS. 4 ल B. 5 म MS. 6 गीयतेन MS. 7 छ MS. 8 Metre: श्लोक 9 र्थं T. 10 द्धं T. 11 तः MS. 12 मो T. 13 मिर्न MS. 14 काशय T. 15 ते विभो MS. से प्रभो । K'. 16 र्वं K. 17 गुणाः MS. यशा T.B. 18 मिस्त्वं MS. मीत्वं T. 19 दा B. 20 ज्य MS. ज्ञा T. 21 गतीं K. 22 रः MS. 23 पर्ष्यद्धि विप्र K. पर्षद्विप्र MS.K'. 24 श T. 25 द्धो T.K. द्ध MS.K'. 26 न्यं T.K.B. 27 ष्ठिता T. 28 गो K. 29 वा MS. 30 क्षो K. 31 ल R. 32 ति MS 33 मां K'. 34 ज्ञा MS. 35 र्भा MS. 36 Metre: रथोद्धता 37 चरित MS.K.K'.T.L. चलिते B. 38 न MS.

भू[1]मिका[2]रणविभाग उत्तमो[3] बुद्धभा[4]वसमुदागमो[5] यतः ॥ ७ ॥

[6]सूक्ष्मदुर्दृशविकल्पवर्जि[7]तः चित्तभूमिविगतो दुरासदः ।

गोचरो हि विदुषामना[8]स्रवो यत्र मुह्यति जग[9]च्छ्रवे सति ॥ ८ ॥

[10]वज्रोप[11]मं हृदयं [12]स्थापयित्वा बुद्धज्ञानपरमं [13]चाधिमु[14]च्य ।

[15]अनात्मा[16]नं चित्तभूमिं विदित्वा [17]शक्यं श्रोतुं ज्ञा[18]नमेतत्सुसूक्ष्मं ॥ ९ ॥

[19]अन्तरी[20]क्षि इव रंगचित्रणा मारु[21]तः खगप[22]थाश्रितो यथा ।

ज्ञानमेवमिह [23]भागशः कृतं दुर्दृशं भगवतामनास्र[24]वं ॥ १० ॥

तस्य मे भवति बुद्धिरीदृशी दुर्लभो जगति यो स्य [25]वेदकः ।

श्र[26]द्दधीत [27]च क एतदुत्तमं [28]न प्रकाशयितुमुत्सहे[29] ततः ॥ ११ ॥

एवमुक्ते विमुक्तिचंद्रो बोधिसत्त्वो वज्रगर्भं बोधिसत्त्वमेतदवोचत् ॥

[30]सुविशुद्धो वतायं भो जिनपुत्र पर्षत्सन्नि[31]पतितः । सुपरिशोधिताध्याशयानां बोधिसत्त्वानां । सुपरिशोधितसंकल्पानां । सुचरितचरणानां । सुपर्यु[32]पासितबहुबुद्धको[33]टीशतसहस्राणां । सुसं[34]भृतसंभारा[35]णां । अपरिमित[36]ज्ञानगुणसमन्वागतानां । अपगतविमतिसंदेहानां । अनंगणानां । सुप्रतिष्ठिताध्याशयाधिमुक्तीनां । अपरप्रत्ययानामेषु बुद्धधर्मेषु । तत्साधु भो जिनपुत्र प्रभाषस्व प्रत्यक्षविहारिणा ह्येते बोधिसत्त्वा अत्र [37]स्थाने ॥

1 मी T. 2 रे B. 3 मः MS. 4 वु K'.B. 5 मा MS. 6 क्ष्मा MS. 7 ताश्चित्त MS. 8 श्रवा MS. श्रवो K.K'. 9 च्च वशति MS. च्छ्रवेसति T. च्च वेसति K.K'. 10 or वज्रुपाम? 11 मं K.K'.T.L. 12 ष्ठा T. or स्थ? 13 बोधि K'. or च धी? 14 च्यते B. 15 or आ? 16 न MS. 17 श्रोतुं शक्यं K'. Metre: शालिनी 18 मेतेमुत्सृज्य MS. मेततूससूक्ष्मं T. मेतत्ससुज्यं K. मेतत्सूक्ष्मं K'. 19 अनन्तरीक्ष K. Metre: रथोद्धता 20 क्ष्य MS. 21 त MS. 22 शितो MS. स्त्रितो T. 23 भोग MS. भाव T. 24 श्र MS. 25 बोधकः K. 26 धे K. 27 वत क MS.K'. च य T. 28 मे MS. 29 हे भतेः MS. देत इति T. हे यतः K. 30 सुपरिशुद्धो T.B. 31 पातः T. 32 पाशि T. 33 टि K. 34 सृ MS. 35 नां T.K'. 36 जानगुण MS. गुणज्ञान R. 37 ष्ठा T.

[1]वज्रगर्भ आह ॥

किं चापि भो जिनपुत्रायं बोधिसत्त्वपर्षत्सन्नि[2]पतितः परिशुद्धः सुपरिशोधिताध्याशयानां बोधिसत्त्वा[3]नां । सुपरिशोधितसंकल्पानां । सुचरि[4]तचरणानां । सुपर्यु[5]पासितबहुबुद्धकोटीशतसहस्राणां । अपरिमितगुण[6]ज्ञानसमन्वागतानां । अपगतवि[7]मतिसंदेहानां । अनंगणानां । सुप्रतिष्ठिताध्याशयाधिमुक्तीनां । अपरप्रत्ययानामेषु बुद्धधर्मेषु । अथ च[8] पुनर्ये ऽन्य इमान्येवंरूपाण्य[9]चिंत्यानि [10]स्थानानि शृणुयुः[11] श्रुत्वा च विमतिसंदेहमुत्पादयेयुः । तेषां तस्माद्दीर्घरात्रमनर्था[12]याहिताय [13]दुःखाय । [14]इयं मे कारुण्य[15]चित्तता । येन तू[16]ष्णीभावमेवाभिरोचयामि ॥

[17]अथ खलु विमुक्तिचंद्रो बोधिसत्त्वः[18] पुनरेव वज्रगर्भं बोधिसत्त्वमेतमेवार्थ[19]मध्येपते स्म ॥

तत्साधु [20]भो जिनपुत्र प्रभाष[21]स्व तथागत[22]स्यैवानुभावेन । इमान्येवंरूपाण्यचिंत्यानि [23]स्थानानि स्वारक्षितानि श्रद्धे[24]यानि भविष्यन्ति । तत्कस्य हेतोः[25] । तथा हि भो जिनपुत्रास्मिन्भूमिनिर्देशे[26] [27]भाष्यमाणे धर्मताप्रतिलंभः । ए[28]ष यत्सर्वबुद्धसमन्वाहारो भवति । सर्व[29]बोधिसत्त्वा[30]श्वा[31]स्या एव ज्ञानभूमेरारक्षार्थमौत्सुक्यमापद्य[32]न्ते । तत्कस्य हेतोः[33] । [34]एषा ह्यादिचर्या एष समुदागमो बुद्धधर्माणां । [35]तद्यथापि नाम भो जिनपुत्र सर्वलिप्यक्षरसंख्यानिर्देशो[36] मा-

1 爾時解脫月菩薩欲重宣此義而說頌曰•願說最安穩•菩薩無上行•分別於諸地•智淨成正覺•此衆無諸翳 (垢 Sn) •志解悉明潔•承事無量佛•能知此地義+व Sdh. Śn. 55 字 Bb. 53 字 Kj. 108 字 Dhr. Br=Text. 2 पातः T.K′. 3 नां+महासत्त्वानां K′. 4 लि B. 5 शि T. 6 ज्ञान—T. 7 मो MS. 8 च—T. 9 णि अ MS.B. 10 ष्टा T. 11 यः MS. 12 य MS. 13 सु MS. 14 मं MS. 15 ण्यं B. 16 श्नी MS. इणी T.K. 17 爾時金剛藏菩薩欲重宣此義而說頌曰•雖此衆淨廣智慧•甚深明利能決擇•其心不動如山王•不可傾覆猶大海•有行未久解未得•隨識而行不隨智•聞此生疑墮惡道•我愍是等故不說+अथ Sdh. Śn. 爾時金剛藏 (64 字) 愍念故不說 Kj. Bb. 又說偈言 (75 字) 不說慧住地 Dhr. Br.=Text. 18 त्त्व T. 19 मध्ये भाषंते MS. 20 नो MS. 21 स्वं MS. 22 स्ये MS. 23 ष्टा T. स्थानानि—K.B. 24 द्ध MS. 25 तोस्तथा K.K′. 26 शो MS. 27 निर्दिश्यमाने K. 28 ष+समुदागमो बुद्धधर्माणां K. 29 वें R. 30 त्त्वाश्वास्या रे (ए) व ज्ञानभूमेचा (रा) रक्षार्थमौत्सुक्यमा T. 31 स्यास्या MS. श्वास्मा K. 32 प्यन्ते or प्स्यन्ते? MS. 33 तोरेषा K. 34 एषां ह (ह्या) दिचर्यारे (ए) ष T. 35 तथापि MS. 36 शा MS.

तृ[1]कापूर्वंगमो[2] मातृ[3]कापर्यवसानो[4] । नास्ति स[5] लिप्यक्षरसंख्यानिर्देशो यो विना मातृका[6]नि-र्दे[7]शं । एवमेव भो जिनपुत्र सर्व[8]बुद्धधर्मा भूमि[9]पूर्वंगमाश्रया[10]परिनिष्पत्तितः[11] । [12]भूमिपर्यवसा-नाः स्वयंभूज्ञानाधिगमतया । तस्मात्तर्हि भो जिनपुत्र प्रभाषस्व । तथागता एवार्हन्तः सम्यक्संबुद्धा[13] आरक्षामधिष्ठास्यन्ति ॥

[14]अथ खलु ते सर्व[15]बोधिसत्त्वा एकस्वर[16]संगीतेन तस्यां वेलायां वज्रगर्भं बोधिसत्त्वं गा-थाभिगीते[17]नैनमेवार्थम[18]ध्येषन्ते स्म ॥

[19]प्रवर[20]वरविमलबुद्धे स्वभिधानानन्त[21]घटितप्रति[22]भे ।
प्रव्याहर[23] मधुरवरां[24] वाचं[25] परमार्थ[26]संयुक्तां[27] ॥ १ ॥
स्मृति[28]धृतिविशुद्ध[29]बुद्धे दशबललाभमाशयविशुद्धिं[30] ।
प्रतिसंविद्दशविचयं भाषस्व दशोत्तमां[31] भूमीः ॥ २ ॥
[32]शमनियमनिभृतसुमना प्रहीण[33]मदमानदृष्टिसं[34]क्लेशा ।
निष्कांक्षा[35] पर्षदि[36]यं प्रार्थयते भाषितानि तव[37] ॥ ३ ॥
तृषित इव शीतमुदकं बुभु[38]क्षितो न्नं सु[39]भैषजमिवार्तः ।
क्षौद्रमिव समधुकर[40]गणस्तव वाचमुदीक्षते पर्षत् ॥ ४ ॥
तत्साधु विमलबुद्धे भूमिविशेषान्वदस्व विरजस्कान् ।

1 क B. 2 माः T. मा MS. 3 काः T. 4 नाः T. ना MS. 5 सं MS. 6 कया T. 7 दिंशेत् T. दैंशेत् B. 8 वें K. 9 मी T. 10 परि— T. 11 तो R. 12 मीं T. 13 द्धाः K. 14 爾時解脫月菩薩欲重宣此義而說頌言・善哉佛子願演說・趣入菩提諸地行・十方一切自在尊・無不護念智根本・此正行始此智終・一切佛法從此起・如諸書等字母攝・佛法依地亦如是+अ Sdh. (72 字) Sn. (105 字) Bb. Kj. (84 字) Dhr. Br.=Text. 15 वें R. 16 समो तेन MS. 17 तेन । एतमे T.B. 18 ध्ये भाषन्ते MS. 19 Metre: उपगीति (12, 15, 12, 15) 20 वल MS. वर— B. 21 घट्टि K.K′. 22 भे T.K.K′. 23 न K. 24 नां MS. री K. 25 चां MS.K.K′. 26 स MS. सं— B. 27 क्ता B. 28 वृ MS. 29 द्ध MS.K. द्धे T. 30 द्धि MS.K. 31 म T. 32 Metre: आर्या (12, 18, 12, 15) 33 न MS. 34 क्रेशा T. क्लेशाः MS. 35 क्ष T. 36 दी T. 37 वो MS. वः T. 38 भुं K. 39 भेपज T. 40 कं भगवन्स्त MS. कं भ्रमरस्त K.K′.

दशबल[1]युक्तानसंगान्सुगतगतिमुदीर[2]यन्निखिलां ॥ ५ ॥

अथ खलु तस्यां वेलायां भगवतः शाक्यमु[3]नेरूर्णाकोशाद्बोधिस[4]त्त्वबलालो[5]का नाम र[6]श्मिर्नि[7]श्चचार । अ[8]संख्येयासंख्येयरश्मिपरिवारा[9]ः । सा सर्वासु दशसु दिक्षु सर्वलोकधातुप्रसरानवभास्य । सर्वापायदुःखानि [10]प्रस्र[11]भ्य सर्वमारभवनानि ध्यामीकृ[12]त्यापरिमिता[13]नि बुद्धपर्ष[14]न्मण्डलान्यवभास्य । अचिन्त्यं[15] बुद्धविषयाकारप्रभा[16]वविकुर्वणमादर्श्य सर्वासु [17]दशसु दि[18]क्षु सर्वलोकधातुप्र[19]सरेषु सर्वतथागतपर्षन्मण्डलेषु धर्मदेशनाधिष्ठानाधिष्ठितान्बोधिसत्त्वानवभास्य । अचिन्त्यं बुद्धविकुर्वणं संद[20]र्श्योपर्यंतरीक्षे[21] महारश्मिघ[22]नाभ्रजालकू[23]टागारं[24] कृत्वा [25]तस्थौ । तेषामपि बुद्धानां भगवतां[26] ऊर्णाकोशेभ्य एवमेव बोधिस[27]त्त्वबलालोका नाम रश्मयो[28] निश्चेरुर्निश्चर्यासंख्येयासंख्येयरश्मिपरिवारा[29]स्ताः सर्वासु दशसु दिक्षु सर्वलोकधातुप्रसरानवभास्य । सर्वापायदुःखानि प्रतिप्रस्र[30]भ्य । सर्वमारभवनानि ध्यामीकृत्य । अपरिमितानि[31] बुद्धपर्ष[32]न्मण्डलान्यवभास्य । अचिन्त्यं[33] बुद्धविषयाकारप्रभा[34]वविकुर्वणमादर्श्य । सर्वासु दशसु दिक्षु सर्वलोकधातुप्र[35]सरेषु सर्वतथागतपर्षन्मण्डेषु धर्मदेश[36]नाधिष्ठानाधि[37]ष्ठितान्बोधिसत्त्वानवभास्य । अचिन्त्यं[38] बुद्धविकुर्वणमादर्श्येदं भगवतः शाक्यमुनेः पर्षन्मण्ड[39]लं वज्रग[40]र्भस्य बोधिसत्त्व[41]स्यात्मभावमवभा[42]स्योपर्यन्तरीक्षे[43] एवमेव महारश्मिघनाभ्रजा[44]लकूटागारं कृत्वा तस्थुः[45] । इति [46]ह्येभिश्च भगवतः शाक्यमुनेरूर्णाको[47]शप्रसृताभी रश्मिभिस्ते[48]

1 पुत्ता MS. 2 यत्यखिलां MS.K.K'. यं निखिला T. यन्‌निखिला B. 3 नयेरूर्ण MS. 4 त्त्वा T. 5 को K. 6 नि MS. 7 ल B. 8 संख्येया–T.B. 9 रा MS. रः T.B. 10 प्रति+प्र B. 11 त्य T. 12 त्य T. त्य अप B. 13 णि T. 14 त्(न्)म T. 15 त्या T. त्य K.K'.B. 16 वं निदर्श्य MS. 17 दशसु–MS.K.B. 18 शु K. 19 श T. 20 र्शै T. 21 क्ष्य MS. क्ष K'. 22 ना+घना T.B. 23 टां K. 24 र T. 25 तष्टौ T. तस्थौ–K. 26 ता ऊ MS. तामू K.K'. तां उ T. 27 त्त्वा T.B. 28 यनिश्चेयुः T. 29 स्ते T.B. 30 भ्यः MS. 31 नी MS. 32 त्(न्)म T. 33 त्य T.B. 34 वं निदर्श्य MS. 35 श T. 36 ना+बोधिसत्त्वानां B. 37 तां बो T. 38 त्य K.B. 39 ल K. 40 र्भंबो MS. र्भस्य च बो T. 41 त्त्वात्म T. 42 स्य उप T.B. 43 क्षे MS. 44 टां K. 45 ष्टुः T. 46 ह्या T. 47 शात्प्रसृतै MS.K'. 48 स्त B.

लोकधातवस्तानि[1] च बुद्धपर्षन्मण्डलानि तेषां[2] च बोधिसत्त्वानां[3] काया[4] आसनानि च स्फुटा[5]न्यवभासितानि[6] संदृश्यन्ते स्म । तेषां चापरिमाणेषु लोकधातुषु बुद्धानां भगवतामूर्णा[7]कोशप्रसृताभी रश्मिभि[8]रयं[9] त्रिसाहस्र[10]महासाहस्रलोकधातुरिदं च भगवतः शाक्यमुने[11]: पर्षन्मण्डलं वज्रगर्भस्य च बोधिसत्त्वस्य कायं[12] आसनं[13] स्फुट[14]मवभासितं[15] संदृश्यंते[16] स्म ॥

अथ खलु ततो महारश्मिघनाभ्रजालकूटागाराद्बुद्धानुभावेनाय[17]मेवंरूपः शब्दो निश्चरति स्म ॥

[18]असमसमाकाशसमैर्दशबलवृषभैरनन्तमुख्य[19]गणै[20]: ।
शाक्य[21]कुलजस्य धर्मैर्दे[22]वमनुष्योत्तमैः[23] कृ[24]तमधिष्ठानं ॥ १ ॥
[25]अनुभावात्सु[26]गतानां कोशं विवृणुष्व[27] धर्मराजानां[28] ।
चर्यां वरामुदारां प्रभेदशो ज्ञानभूमिं[29] चा ॥ २ ॥
[30]अधिष्ठितास्ते[31] सुगतैर्धारिता बोधिसत्त्वैश्च ।
[32]येषां[33] श्रोत[34]पथागतः[35][36] श्रेष्ठो यं[37] धर्मपर्यायः ॥ ३ ॥
दशभूमी[38]र्विरजसः[39] पूरयित्वानुपूर्वेण ।
बलानि दश[40] च प्राप्य जिनतामर्पयिष्यन्ति ॥ ४ ॥
सागरजले निमग्नाः कल्पा[41]द्दाहेषु वा[42] क्षिप्ताः ।
भव्यास्ते धर्मपर्यायमिमं श्रोतु[43]मसंदिग्धाः ॥ ५ ॥

1 च—MS.K.K'.B. 2 षांश्च T. 3 नां+च MS. 4 य T. याः B. 5 ता T. 6 षि B. 7 शा-त्प्रसृतै रश्मि MS.B. 8 भि अयं B. 9 य T. 10 स्रो लोक T. 11 ने T.K. 12 ये MS. 13 शन T. सन K. 14 टा B. 15 षि MS.B. 16 स्य B. 17 या B. 18 Metre : गीति (12, 18, 12, 18) 19 ख K. 20 गुणैः MS. Śn. Dhr. 21 कुमारस्य B. 22 धर्मदे MS. 23 मै K. 24 कु MS. or कृत धिष्ठन ? 25 Metre : आर्या (12, 18, 12, 15,) 26 तसु T. 27 वृणिष्व MS. वृणीष्व T. 28 तां MS. स्य K. 29 मिण्च T. 30 Metre : श्लोक 31 नैः MS. 32 यि B. 33 पा T. 34 त B. 35 कृ K'. 36 ता B. 37 य K.B. 38 मि MS. 39 सा MS. सां K. सं B. 40 शं K. 41 ल्पो R.B. 42 चा MS. 43 निः MS.K'.

ये तु विमतिसंयुक्ताः[1] संशयैश्चाभ्युपगताः[2] ।
सर्वशो[3] न हि तेषामपि[4] प्राप्स्यति[5] श्रोत्रमेतत्[6] ॥ ६ ॥
भूमिज्ञानपथं[7] श्रेष्ठं[8] प्रवेशस्थानसंगमात्[9] ।
अनुपूर्वेण[10] भाषस्व[11] चर्यां विषयमेव च[12] ॥ ७ ॥

अथ खलु वज्रगर्भो बोधिसत्त्वो दशदिशो व्यवलोक्य भूयस्या मात्रया तस्याः[13] पर्षदः संप्रसादनार्थं[14] तस्यां[15] वेलायामिमा गाथा[16] अभाषत[17] ॥

सूक्ष्मं[18][19] दुराज्ञेयपथं[20] महर्षिणामकल्पकल्पापगतं[21][22][23][24][25] सुदुःस्पृशं[26] ।
अनाविलं पण्डितविज्ञवेदितं[27] स्वभावशान्तं[28] ह्यनिरोधसंभवं[29] ॥ १ ॥
स्वभावशून्यं[30] प्रशमाद्वयाक्षयं[31][32] गताविमुक्तिं[33][34] समताप्तिनिर्वृतं[35][36] ।
अनन्तमध्यं वचसानुदीरितं[37] त्र्यध्वमुक्तं[38][39] नभसा समानकं[40] ॥ २ ॥
शान्तं[41] प्रशान्तं[42] सुगतप्रवेदितं सर्वैरुदाहारपथैः[43][44] सुदुर्वचं ।
भूमिश्च चर्यापि च तस्य तादृशी वक्तुं[45] सुदुःखं[46] कुत एव श्रोतुं[47] ॥ ३ ॥
तच्चिन्तया[48][49] चित्तपथैश्च[50] वर्जितं ज्ञानाभिनिर्हार[51] मुनींद्रवेदितं[52] ।
न स्कंधधात्वायतनप्रभावितं न[53] चित्तगम्यं न मनोविचिंतितं ॥ ४ ॥
यथान्तरीक्षे शकुने[54] पदं बुद्धैर्वक्तुं[55] न शक्यं[56] न[57] च दर्शनोपगं[58][59] ।

1 सक्ताः MS. T. K.K'. 2 यैश्चात्युपगता MS. यं वाभ्युपेताः T.K.K'.B. 3 श L. 4 मपि—All MSS. 5 प्रप्स्यति MS. प्राप्स्यन्ते T. 6 त MS. तु T. 7 नं T. 8 ष्ठा T. 9 संक्रमां T. 10 न T. 11 स्वा MS. स्वं T. 12 चेति T. 13 स्या MS. 14 मो T. 15 माः K. 16 थामभा T.K'. 17 त् K'. 18 Metre: इन्द्रवंशा 19 क्ष्म MS. 20 ट MS. थ K'.B. 21 र्षी MS. 22 णांम (or अ ?) MS. 23 Metre: वंशथविल 24 ल्प्य MS. ल्पा K'. 25 त MS. 26 सू K. 27 वैदित K. 28 शातं K. 29 संभंव K. 30 क्षु MS. 31 क्षूवा MS. स्रवा K. शवा K'. 32 य MS.K.T.B. Śdh. 33 त्याधि T. त्यावि K.K'. 34 क्ति MS.K.K'. क्तं T. 35 श K.K'. 36 त MS. तिं K. 37 मु MS. 38 त्रि MS. 39 विमुक्तं MS. मुंतं K'. 40 क T. 41 Metre: इन्द्रवंशा 42 तं K. 43 वें MS.K.K'. 44 दैः K. 45 Metre: उपेन्द्रवज्रा 46 खः K. 47 तु MS. 48 Metre: इन्द्रवंशा 49 त्त T. 50 थेश्चैव वर्जितं K'. टेश्च व° MS. 51 र्हरि MS 52 मुनिं T.K. 53 Metre: वंशथविल 54 तः T.K. ते MS. नं B 55 Metre: इन्द्रवंशा 56 शा MS स B. 57 च न MS. 58 तो MS. 59 ग MS.

[1]तथैव सर्वा जिनपुत्र भूमयो [2]वक्तुं न शक्याः कुत एव श्रोतुं ॥ ५ ॥
[3]प्र[4]वेशमात्रं [5]तु ततो [6]भिधास्ये [7]मैत्रीकृपाभ्यां प्रणिधान[8]तश्च ।
[9]यथानुपूर्वं[10] न च चित्तगो[11]चर[12]ज्ञानेन [13]ताः पू[14]रय[15]ता यथाशयं ॥ ६ ॥
[16]एतादृशो[17] गोच[18]रं दुर्दृ[19]शो स्य [20]वक्तुं न शक्यः स हि[21] स्वाशयस्थैः[22] ।
किं[23] तु प्रवक्ष्यामि[24] जिनानुभावतः शृण्वंतु सर्वे[25] सहि[26]ताः सगौरवाः[27] ॥ ७ ॥
[28]ज्ञाने[29] प्रवेशः स हि[30] तादृशो स्य वक्तुं न कल्पैरपि [31]शक्यमेतत् ।
[32]समासतस्त[33]च्छृणुत ब्रवीम्यहं धर्मार्थतत्वं निखिलं[34] यथा[35]स्थि[36]तं ॥ ८ ॥
सगौरवाः सन्त[37] [38]संज्ञा भवन्तो[39] वक्ष्याम्यहं साधु जिना[40]नुभावतः ।
उदी[41]रयिष्ये वरधर्मघोषं[42] दृ[43]ष्टान्तयुक्तं सहितं[44] समाक्षरं ॥ ९ ॥
[45]सुदुष्करं तद्वचसापि वक्तुं यश्चाप्रमेयः सुगतानुभावः ।
मयि प्रविष्टः स च रश्मिमू[46]र्तिर्यस्यानुभा[47]वे[48]न ममास्ति[49] शक्तिः ॥ १० ॥

---

[50]तत्र भवन्तो जिनपुत्राः[51] [52]सूपचितकुशलमूलानां । [53]सुचरितचर[54]णानां [55]सुसंभृतसं[56]भाराणां [57]सुपर्युपासितबुद्धोत्पा[58]दानां । सुपरिपिण्डितशुक्लधर्माणां सुपरि[59]गृहीतकल्याण[60]मित्राणां ।

1 Metre: वंशथविल 2 Metre: इन्द्रवज्रा 3 Metre: उपेन्द्रवज्रा 4 देश T. 5 च K'. तु—B. 6 वि MS. ऽभि B. 7 Metre: इन्द्रवज्रा 8 त—MS. 9 Metre: वंशथविल 10 र्व्यंत MS. र्वंन्न T. र्वंन्न K. 11 चरं MS. चर K. चलः B. 12 Metre: इन्द्रवंशा 13 ता MS. तां K'. 14 न B. 15 तां MS. ते T. 16 Metre: इन्द्रवज्रा 17 शा T. 18 ल B. रु MS. 19 शा B. 20 शा MS. 21 हिं वासय B. 22 ष्ठः T. 23 Metre: इन्द्रवंशा 24 श्या MS. क्ष T. 25 र्वंसहि B. 26 ता T. 27 वात् B. 28 Metre: इन्द्रवज्रा 29 न MS. 30 च T. 31 स° B. शाक्यते यत् MS.K.K'. 32 Metre: वंशथविल 33 ष्ठ शृ T. 34 ल T.B. 35 ष्ठि T. 36 त K. 37 न्तः MS. 38 संजा T. सज्जो K'. 39 तः K. 40 नूमभाव T. 41 रयि—B. 42 षां MS. षान् K. 43 ष्ट्वा MS. 44 त K. 45 Metre: उपजाति (Mixture of इन्द्रवज्रा and उपेन्द्रवज्रा) 46 र्तिः य MS. 47 वे—T. 48 न—B. 49 श्चि B. 50 प्रथमा भूमिः 51 त्रा T. 52 सु MS. 53 सुरुचि T. सुचलि B. 54 शा T. B. 55 शुभं MS. 56 वा T. व MS. 57 पसि MS. पाशि T. 58 दानां=दां T. 59 हि T.B. 60 न T..

[1]सुविशुद्धाशयानां विपुलाध्याशयोपगानां । उदाराधिमुक्तिसमन्वागतानां कृपाकरुणाभिमुखानां सत्त्वानां [2]बोधायचित्तमुत्[3]पद्यते । बुद्धज्ञाना[4]भिलाषाय दश[5]बलाधिगमाय । महावैशारद्याधिगमाय [6]सम[7]ताबुद्धधर्मप्रतिलम्भाय । सर्वजगत्परित्राणाय महाकृपाकरुणाविशोधनाय । दशदिगशेषज्ञानाधिगमाय सर्वबुद्धक्षेत्रासंगपरिशोधनाय । त्र्यध्[8]वैकक्षणविबो[9]धनाय महाधर्मचक्रप्रवर्तनवैशारद्या[10]य । [11]तच्च चित्तमुत्पद्यते बोधिसत्त्वानां महाकरु[12]णापूर्वंगमं । प्रज्ञाज्ञानाधिपतेयमुपा[13]यकौशलपरिगृहीतमाश[14]याध्याशयोपस्तब्धं[15] । तथागतबलाप्रमेयं सत्त्वबलबुद्धिबलसुवि[16]चि[17]त्त[18]विचयं । [19]असंभिन्नज्ञानाभिमुखं स्वयंभूज्ञानानुकूलं[20] । सर्वबुद्धधर्मप्रज्ञाज्ञानाववादसं[21]प्रत्येषकं । धर्मधातुपर[22]माकाशधातु[23]स्थितकमपरान्तको[24]टीनि[25]ष्ठं । येन चित्तोत्पादेन सहोत्पन्नेन बोधिसत्त्वो[26] ऽतिक्रान्तो भवति पृथग्जनभूमिं[27] । अवक्रान्तो भवति बोधिसत्त्वनियामं जातो भवति तथागतकुले । अनवद्यो भवति सर्वजातिवादेन व्यावृ[28]त्तो भवति[29] सर्वलोकगतिभ्यः । अवक्रान्तो भवति लोकोत्तरां[30] गतिं [31]स्थितो भवति बोधिसत्त्वधर्मतायां[32] । [33]सु[34]व्य[35]वस्थितो भवति बोधिसत्त्वाव[36]स्थाने[37] सम[38]तानु[39]गतो भवति त्र्यध्[40]वतथागत[41]वंशनियतो भवति संबोधिपरायणः । [42]एवंरूपधर्मव्यवस्थितो[43] भवन्तो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वः प्रमुदितायां बोधिसत्त्वभूमा[44] व्यवस्थितो भवत्य[45]चलनयो[46]गेन ॥

तत्र भवन्तो जिनपुत्राः[47] प्रमुदितायां [48]बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्वः प्रमोद्यबहुलो भवति । प्रसादबहुलः । प्रीतिबहुलः । उत्प्लाव[49]नाबहुलः । [50]उदग्रीबहुलः । उशीबहुलः ।

1 सु 5 नां—T.K. 2 बोधिसत्त्वानां+बो T. 3 त्पा MS. 4 वि MS.K'. 5 वल+ब T.K'.B. 6 सं K. 7 न्ता T. 8 ध्वे MS. धै T. 9 धाय MS. 10 य+च T.K.K'.B. 11 तच्चित्त K.T. 12 णां MS. 13 यमानकौ T. यमाकौ K.K'.B. 14 या 5 ब्धं=याय T. या=यो K'. 15 ब्बं K. 16 चिं T. 17 त्त+ति K. त K'. 18 न MS. 19 असं 6 खं—MS.K.K'.B. 20 ल T. 21 प्रवेशकं MS. भ्येषकं T. 22 म आ MS. 23 ष्ठि T. 24 टि R. 25 ष्ठां MS. स्तं K. 26 त्वाति MS. 27 मि T.B. मी K. 28 त्तो K. 29 तिः T. 30 रा MS. 31 ष्ठि T. 32 या K. 33 स्व MS.B. 34 व्य—K. 35 ष्ठि T. 36 ष्ठा T. 37 ने+न MS. 38 न्ता T. 39 मो MS. 40 र्थं B. 41 व MS. 42 व MS. 43 ता MS.,+भवति T. 44 मे स्त्रव्य T. 45 व MS. 46 ण T. 47 त्रा T. 48 बो 6 तो—K. 49 रा K. 50 उन्नी MS. उत्पा B.

उत्[1]साहबहुलः । अ[2]संरंभबहुलः । [3]अविहिंसाबहुलः । अक्रोधबहुलो भवति ॥

इति हि [4]भवन्तो जिनपुत्रा[5]ः प्रमुदितायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्वः प्रमुदितो भवति । [6]बुद्धान् भगवतो ऽनुस्मरन् बुद्धधर्मान्बोधिसत्त्वान्बोधिसत्त्वचर्या[7] पारमितापरि[8]शुद्धिं[9] । बोधिसत्त्वभूमि[10]विशेषान्[11] बोधिसत्त्वासंहा[12]य[13]तां तथागताववादानुशासनीं सत्त्वार्थसंप्रापणं प्रमुदितो भवति । सर्वतथागतज्ञान[14]प्रवेशप्रयोगमनुस्मरन्भूय[15]ः प्रमोद्यवा[16]न्भवति । व्यावृत्तो[17] ऽस्मि[18] सर्वजगद्विषयात्[19] । अवतीर्णो ऽस्मि बुद्ध[20]भूमिसमीपं । दूरीभूतो [21]ऽस्मि बालपृथग्जनभूमेः । आसन्नो ऽस्मि ज्ञानभूमेः । व्यवच्छिन्नो[22] ऽस्मि सर्वापायदुर्गतिविनिपातात्[23] । प्रतिशरणभूतो ऽस्मि सर्वसत्त्वानां । आसन्न[24]दर्शनो[25] ऽस्मि[26] सर्वतथागतानां । संभूतो ऽस्मि सर्वबुद्धविषये[27] । सर्वबोधिसत्त्वसमता[28]मुपगतो ऽस्मि । विगतानि मे[29] सर्व[30]भयत्रासच्छम्भितत्वानीति प्रमोद्यमुत्पादयति । तत्कस्[31]माद्धेतोः[32] । तथा हि भवन्तो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्यास्यां[33] प्रमुदितायां[34] [35]बोधिसत्त्वभूमेः सह प्रतिलम्भेन यानीमानि भयानि भवन्ति । यदिदमाजीविका[36]भयं वा । अश्लोक[37]भयं वा । मरणभयं वा । दुर्गतिभयं वा । पर्षच्छा[38]रद्यभयं वा । तानि सर्वाणि[39] व्यपगतानि भवन्ति । तत्कस्य हेतोः । यथापीदमात्मसंज्ञापगमादात्म[40]स्नेहो ऽस्य[41] न भवति[42] । कुतः पुनः सर्वोपकरणस्नेहः । अतो ऽस्या[43]जीविकाभयं न भवति । न च किंचित्सत्कारं कस्य चित्सकाशात्प्रतिकांक्षत्यन्यत्र मयैव तेषां सत्त्वानां सर्वोपकरणबाहुल्यमुपनामयितव्यमि[44]त्यतो ऽस्याश्लोकभयं न भवति । आत्मदृष्टिविगमाच्चास्यात्मसंज्ञा न

1 उसीबहुलः T. 2 स T. 3 प्र MS. 4 भगवन्ते T. 5 त्रा T. 6 बुद्धानां भगवतामनुस्मरन् MS. बुद्धा भवन्तो ऽनुस्मरं T. 7 र्याः MS. 8 विशु T. 9 द्धि K. 10 भूमी K. 11 त् T. 12 मा MS. सा K. 13 य्य K 14 प्रवेश—T. 15 य T. 16 वां भ T. 17 हृतो MS. 18 स्मिं MS. 19 न् MS. 20 धर्म K′. 21 ऽस्मि—K′. 22 न्ता MS. 23 धाताः T. 24 न्दर्शनो T.K. 25 ना MS. 26 स्मि+न् T. 27 य MS. 28 न्वागतो MS. 29 मे—MS.K.K′.B. 30 भवशच्छृम्भितत्वामीति T. त्र-यत्रासंच्छंभितत्वानीति K′. 31 स्य हे T. 32 तोस्त K. 33 स्याः—T. 34 याः T. 35 बो 4 मेः=भूमौ K. 36 कं T. 37 का T. 38 त्सा T. द्वैशा K. 39 नि T. 40 स्नै T. 41 ध्ये T. 42 न्ति MS. 43 स्मा T. 44 मितो MS.

भ[1]वत्यतो ऽस्य मरणभयं न भवति । मृत[2]स्यैव मे निय[3]तं बुद्धबोधिसत्त्वैर्न[4] विरहितो भवि-[5]ष्यतीत्यतो ऽस्य दुर्गतिभयं न भवति । नास्ति च मे कश्चि[6]दाशयेन सर्वलोके सम[7]स[8]मः । कुतः [9]पुनरनुत्तर इ[10]त्यतो ऽस्य पर्ष[11]च्छारद्यभयं न भवति । एवं सर्वभय[12]त्रा[13]सच्छम्भितत्व[14]रो-[15]महर्षापगतः ॥

खलु पुन[16]र्भवन्तो जिनपु[17]त्रा बोधिस[18]त्त्वो महाकरु[19]णापुरस्कृतत्वा[20]दनुपहतेना[21]प्राकृतेनाध्या-शयेन भूयस्या मात्रया प्र[22]युज्यते । सर्वकुशलमूलसमुदागमाय । सश्रद्धाधिपतेय[23]तया । [24]प्र[25]सादबहुलतया । अधिमुक्तिशुद्ध्या । अवकल्पनाबहुलतया । कृपाकरुणा[26]भिनिर्हारतया । महामै[27]त्र्युपेततया । अपरिखिन्नमानसतया । ह्र्यपत्राप्यालंकारतया । क्षांतिसौ[28]रत्योपेत-तया । तथागता[29]र्हत्सम्यक्संबुद्धशासन[30]गौरवचित्रीकरणतया । [31]रात्रिंदिवातृप्तकुशलमूलोप-चयतया । कल्या[32]णमित्रनिषेवणतया । धर्मारामा[33]भिरततया । अतृप्तबाहुश्रुत्यप[34]र्येषणतया । यथाश्रुतधर्मयोनि[35]शःप्रत्यवे[36]क्षणतया । अनिकेतमानसतया । [37]अनध्यवसितलाभसत्कारश्लोक-तया । अनभिनं[38]दितोपकरणस्नेहतया । [39]रत्नोपमचित्तोत्पादातृप्ताभिनिर्हारतया । सर्व[40]ज्ञभूम्य-भिलाषणतया । तथागतबलवैशारद्यावेणिकबुद्धधर्माध्यालंबनतया । पारमितासंगपर्येषण-तया । मायाशा[41]ठ्यपरिवर्जनतया । यथा[42]वादितथाकारितया । सततसमि[43]तंसत्यवचनानु-रक्षणतया । तथागतकु[44]लादूषणतया । बोधिसत्त्वशिक्षा[45]नुत्सर्जनतया । महाशैलेन्द्रराजो-पमस[46]र्वज्ञताचित्ताप्रकं[47]प्यतया । सर्वलोकक्रिया[48]न[49]भिलक्षणतया । उत्सर्गलोकोत्तरप[50]थोपेत-

1 वि MS. 2 स्य च T. 3 त T. 4 र T. 5 ष्यत्यतो MS. 6 道心 Dhr. 7 य MS. 8 तः K. 9 पुनः रुत्तरतर T. 10 त्य—K.K′. 11 छा MS. 12 त्र MS. 13 श T.K.B. 14 त्वे MS. 15 र्षो ऽप R. 16 भगवंतो T. 17 त्राः T. त्रो K. 18 त्त्वा T. 19 णां K. 20 त् अनु K. 21 प्र MS. 22 युज्ये T. 23 ता MS. 24 प्रा K′. 25 शा K. 26 भि—MS.K.K′.B. 27 त्रापे MS त्युपे T. 28 सैरभ्यो MS. शैरभ्यौ T. 29 तो र्हन्त्स MS. ता ऽर्हं स T. 30 शो K. 31 रात्रिं MS.T.K.K′. 32 ण—T. 33 रतिरत T. 34 र्येष T. र्येषे K. 35 शः T.K.K′. 36 ण—MS. 37 अनवध्यसि MS. अन-ध्यवशि T. 38 ता K′. 39 रत्नो 13 या∞सर्व 8 या T. 40 ज्ञा T. 41 था T. 42 वारि T. 43 तं T. 44 रभूखन T. लानुभूषण MS.K.K′. 45 शुन्स T. 46 ज्ञता—MS.K.K′. 47 पर(न)तया T. 48 ना MS.K. 49 र T. 50 थौ T.

तया । अतृप्तबोध्यङ्गसंभारोप[1]चयतया[2] । सततसमितमुत्तरोत्तरविशेषपरिमार्गणतया[3] ॥

एवंरूपैर्भवन्तो जिनपुत्रा भूमि[4]परिशोधकैर्धर्मैः समन्वागतो बोधिसत्त्वः सुप्रतिष्ठितो भवति प्रमुदितायां बोधिसत्त्वभूमौ । सो ऽस्यां[5] [6]प्रमुदितायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितः सन्निमान्येवंरूपाणि महाप्रणिधानानि महाव्यवसा[7]यान् महाभिनिर्हारानभिनिर्हरति । यदुता[8]शेषनिःशेषानवशेषसर्वबुद्धपूजोपस्थानाय । सर्वाकारवरोपेतमुदाराधिमुक्तिविशुद्धं[9] धर्मधातुविपु[10]लमाकाशधातुपर्यवसानमपरान्तको[11]टीनिष्ठं सर्वकल्[12]पसंख्याबुद्धोत्पादसंख्याप्रतिप्रस्रब्धं । महापूजोपस्थानाय । प्रथमं महाप्रणिधानमभिनिर्हरति । यदुत सर्वतथागतभाषितधर्मने[13]त्रीसंधारणाय । सर्वबुद्धबोधिसत्त्व[14]सुपरिग्रहाय । सर्वसम्यक्संबुद्धशासनपरिरक्षणाय । धर्मधातुविपुलमाकाशधातुपर्यवसानमपरान्तको[15]टीनिष्ठं । सर्वकल्[16]पसंख्याबुद्धोत्पादसंख्याप्रतिप्रस्रब्धं । सद्धर्मपरिग्रहाय । द्वितीयं[17] [18]महाप्रणिधानमभिनिर्हरति । यदुत सर्वबुद्धोत्पादनिरवशेषसर्वलोकधातुप्रस[19]रेषु तुषि[20]तभवन[21]वास[22]मादिं[23] कृत्वा च्य[24]वन[25]चंक्रमण[26]गर्भ[27]स्थितिजन्मकुमारक्रीडान्तःपु[28]रवासाभिनिष्क्रमणदुष्करचर्या[29]मारध[30]र्षणाभिसंबो[31]ध्यध्येषणमहाधर्मचक्रप्रवर्तनमहापरिनिर्वाणोपसंक्र[32]मणाय । पूजा[33]धर्मसंग्रहप्रयोगपूर्व[34]गमं कृत्वा सर्वत्रै[35]ककालवि[36]वर्तनाय । धर्मधातुविपुलमाकाशधातुपर्यवसानमपरान्तकोटीनिष्ठं । सर्वकल्पसंख्याबुद्धोत्पादसंख्याप्रतिप्रस्रब्धं । यावन्[37]महापरिनिर्वाणोपसंक्र[38]मणाय । तृतीयं[39] महाप्रणिधानमभिनिर्हरति । यदुत सर्वबुद्धबोधिसत्त्वचर्याविपुलमहद्[40]गताप्रमाणासंभिन्नसर्वपारमितासं[41]गृ-

1 वय MS. चया K. 2 या+च T. 3 या+च T. 4 मी T. 5 स्या K. 6 बोधिसत्त्वस्यां+प्र T. 7 यां T. 8 त T. 9 द्धधर्म MS. 10 र T. 11 टि MS.K.K'. 12 ल्पा MS. 13 नै K'. 14 सम्प MS.K.K'. 15 टि MS.K.K'. 16 ल्पा K. 17 य MS. 18 महा— K. 19 श T. 20 त+ वर T. 21 ना T. 22 रा K. 23 दि MS. 24 य MS. व्य T. K.K'. 25 नावक्र MS. नचङ्क्र R. 26 गर्भ— MS.K.K'. 27 स्ति K. 28 रवांसाभि MS. राभि T. 29 म K. 30 प K. 31 धा MS.K.K'. 32 माय K. 33 क T. 34 वं T.K. 35 त्रैधातुकाल T. 36 र्ति K. 37 न्म T. 38 माय MS 39 य MS. 40 द्ग T. 41 सङ्गृ T.

हीतसर्व[1]बोधिसत्त्वभूमिपरिशोधनं[2] सांगोपांगनिर्हार[3]सलक्षणविलक्षणसवितर्कसंवर्तविवर्तस-
र्वबोधिसत्त्वचर्याभूतयथाव[4]द्भूमिपथोपदेशपारमितापरिकर्माववादानुशासन्यनुप्र[5]दानोपस्त-
ब्धचि[6]त्तोत्पादाभिनिर्हाराय । धर्मधातुविपुलमाकाशधातुपर्यवसानमपरन्तकोटीनिष्ठं । स-
र्वकल्पसंख्याचर्यासंख्याप्रतिप्रस्रब्धं । चित्तोत्पादाभिनिर्हाराय । चतु[7]र्थं महाप्रणिधानम-
भिनिर्हरति । यदुत नि[8]रवशेषसर्वसत्त्वधातुरू[9]प्यरूपिसंज्ञासंज्ञ[10]नैवसंज्ञ[11]ानासंज्ञा[12]ण्डजजरायुजसं-
[13]स्वेद[14]जोपपादुकत्रैधातुकपर्यापन्नष[15]ड्गतिसमवसृतसर्वोपपत्तिपर्यापन्ननामरूपसंगृहीताशेषसर्व-
सत्त्वधातुपरिपाचनाय । [16]बु[17]द्धधर्मावतारणाय । सर्वगतिसंख्याव्यव[18]च्छेदनाय । सर्वज्ञज्ञान-
प्रतिस्थापनाय । धर्मधातुविपुलमाकाशधातुपर्यवसानमपरान्तको[19]टीनिष्ठं । सर्वकल्पसंख्या-
सत्त्वधातुसंख्याप्रतिप्रस्रब्धं । सर्वसत्त्व[20]धातुपरिपाचनाय । पंचमं महाप्रणिधानमभिनि-
र्हरति । यदुत निरवशेषसर्वलोकधातुविपुलसंक्षिप्तमह[21]द्गताप्रमाण[22]सूक्ष्[23]मौदारि[24]कव्यत्यस्ताव-
मूर्धसमतलप्रवेशसमवशरणे[25]न्द्र[26]जालविभागदशदिग[27]शेषाधिमात्रताविभागप्रवेशज्ञानानुग[28]मप्र-
त्य[29]क्षत्वाय । धर्मधातुविपुलमाकाशधातुपर्य[30]वसानमपरान्तकोटीनिष्ठं । सर्वकल्पसंख्यालो-
कधातुसंख्याप्रतिप्रस्रब्धं । लोकधातुवैमा[31]त्र्यावतारणाय । षष्ठं महाप्रणिधानमभिनिर्हरति ।
यदुत सर्वक्षेत्रैकक्षेत्रैकक्षेत्रसर्वक्षेत्रसमव[32]सरणपरिशोध[33]नं । अप्रमाणबुद्धक्षेत्रप्र[34]भाव्यूहालंका-
रप्रतिमण्डितं । सर्वक्ले[35]शापनयनपरिशुद्धप[36]थोपेतमप्रमाणज्ञानाकार[37]सत्त्व[38]परि[39]पूर्णमुदारबुद्धवि-
षयसमवसरणं । यथाशय[40]सर्वसत्त्वसंद[41]र्शनसंतोषणाय । धर्मधातुविपुलमाकाशधातुपर्यव-

1 बोधिसत्त्व—R. 2 नासांगो MS.K.K'. नं साङ्गो R. 3 सं T.K. 4 द्भू T. भू K. 5 ही MS.K'. 6 श्चि K.K'. 7 र्थं T.K. 8 र्निर्विशे MS. 9 प्या MS. पा K'. 10 ज्ञि MS. 11 ज्ञि T. 12 अण्डज T. ण्डजा K. राज K'. 13 शोदज T. 14 जौ R. जोपपादुकपर्यापन्न MS.K. 15 द्र MS. 16 सर्व+बु R. 17 नि MS.K'. 18 छेदाय MS. 19 टि MS. 20 धातु—T. 21 द्गतो T. 22 णं MS. 23 क्षमो MS.K'.K. 24 कव्यत्यस्तो वहद्ध MS. कं भावस्त्वर्थ T. कर्त्तव्यस्तावदुर्द्ध K. °दूर्ध्व K'. 25 णात्‌ग-तेन्द्र T. 26 र T. 27 षवि T. 28 त T. 29 त्वायै T. 30 शा T. 31 त्या T.K. 32 श T. 33 न MS. 34 हा K'. 35 शो MS. 36 था K. 37 मर्थ T. 38 प्रति MS. 39 र्णं । उदा T. 40 सर्व—MS.K.K'. 41 नाय । सं K.

सानमपरान्तकोटीनिष्ठं । सर्वकल्पसंख्याबुद्धक्षेत्रसंख्याप्रतिप्रस्रब्धं । सर्व[1]बुद्धक्षेत्रपरिशोधनाय । सप्तमं महाप्रणिधानमभिनिर्हरति । यदुत सर्व[2]बोधिसत्त्वै[3]काशयप्रयो[4]गाय । निः[5]संप[6]त्नकुशलमूलोपचयाय । एका[7]लम्बनसर्वबोधिसत्त्व[8]समतायै[9] । अविरहितसततसमित[10]बोधिसत्त्वसमवधानाय । यथेष्टबुद्धोत्पादसंद[11]र्शनाय । स्वचित्तोत्पादतथागतप्रभावज्ञानानुगमाय । [12]अत्यन्तानुगामिन्यभिज्ञाप्रतिलंभाय । [13]सर्वलोकधात्व[14]नुवि[15]चरणाय । सर्वबुद्धपर्ष[16]न्मण्डलप्रतिभासप्राप्त[17]ये । सर्वोपपत्तिस्वशरीरानुगमाय । अचिंत्यमहायानोपेतता[18]यै । सर्वबोधिसत्त्वचर्याचरणाव्यव[19]च्छेदाय । धर्मधातुविपुलमाकाशधातुपर्यवसानमपरान्तकोटीनि[20]ष्ठं । सर्वकल्पसंख्याचर्यासंख्याप्रतिप्रस्रब्धं । महा[21]यानावतारणाय । अष्टमं[22] महाप्रणिधानमभिनिर्हरति । यदुताविवर्त्यचक्रसमारू[23]ढबोधिसत्त्वचर्याचरणाय । अमोघकायवाङ्मनस्कर्मणे । सहदर्शननियतबुद्धधर्म[24]लाभाय । [25]सहघो[26]षोदाहा[27]रज्ञानानुगमा[28]य । सहप्रसादक्लेशविनिवर्तनाय । महाभैषज्यरा[29]जोपमाश्रयप्रतिलंभाय । चिंतामणिव[30]त्कायप्रतिलंभाय । सर्वबोधिसत्त्वचर्याचरणाय । धर्मधातुविपुलमाकाशधातुपर्यवसानमपरान्तको[31]टीनिष्ठं । सर्वकल्पसंख्याचर्यासंख्याप्रतिप्रस्रब्धं । अमोघस[32]र्वचेष्टतायै । नवमं महाप्रणिधानमभिनिर्हरति । यदुत सर्वलोकधातुष्वनुत्तरसम्यक्संबो[33]धिमभिसंबोधाय । एक[34]बाल[35]पथाव्यति[36]वृत्तसर्वबाल[37]पथ[38]जन्मो[39]पपत्त्यभिनिष्क्रमणविकुर्वण[40]दुष्करचर्यामारधर्षणबोधिमण्डधर्मचक्रप्रवर्तणमहापरिनिर्वाणोपदर्शनाय । महाबुद्धविषयप्रभावज्ञानानुगम[41]सर्वसत्त्वधातुयथाशयबुद्धोत्पा-

1 बुद्ध—MS.K.K′. 2 बुद्ध+बो T. 3 त्त्वसमवधानाय K. 4 गगतानिःसं MS. गतायै । निःसपत्न R. 5 निस्सं T. 6 त्न MS. 7 रम्वन MS.K.K′. रंवण T. 8 त्त्वं MS. 9 यैः MS.K′. 10 तं MS.K.K′. 11 र्शनसंतोषणाय T. 12 अच्युता T. 13 स 10 य—K′. 14 तू T. 15 व MS. 16 त्म T. 17 प्ताय T. 18 तायै । सर्व—MS.K.K′. 19 छे MS. 20 ष्ट MS. 21 ज्ञाना Śdh. Bb. Kj. Dhr. 22 म MS. 23 ढा MS. द T. 24 त्वाय T.K.K′. 25 महा T. 26 पा T. 27 र+प्रभाव T. 28 ताय T. 29 ज्यो MS. 30 क्षा T. 31 टि MS.K.T. 32 र्वदेवेष्टतायै MS.K. 33 ध्यभि T. 34 कं MS. 35 र T.K. 36 रिक्त T. 37 र T.K. लपृथग्जन R. 38 थे T. 39 त्मोपपत्य T. न्मोत्पत्त्य MS.K.K′. 40 दु 8 ण—MS.K.K′. 41 माय । स T.

दक्षण[1]क्षण[2]विभंगविबोधप्रशमप्रापणसंदर्शनाय । एकाभिसंबो[3]धिसर्वधर्मनि[4]र्वाण[5]स्फरणाय । एकघोषोदाहारसर्वसत्त्वचित्ताश[6]यसंतोषणाय । महापरिनिर्वाणोपदर्शनचर्या[7]बलाव्यवच्छे[8]दाय । महाज्ञानभूमिसर्व[9]धर्मव्यव[10]स्थान[11]संदर्शनाय । धर्मज्ञानर्द्धिमायाभिज्ञासर्वलोकधातुस्फरणाय । धर्मधातुविपु[12]लमाकाशधातुपर्यवसानमपरान्तकोटीनिष्ठं । सर्वकल्पसंख्याभिसंबोधिसंख्याप्रतिप्रस्रब्धं । महाज्ञाना[13]भिनिर्हा[14]राय । दशमं महाप्रणिधानमभिनिर्हरति । इति हि[15] भव[16]न्तो जिनपुत्रा इ[17]मान्येवंरूपाणि [18]महाप्रणिधा[19]नानि महाव्यवसाया[20] महाभिनिर्हारां द[21]शमहाप्रणिधानमुखानि प्रमुखं कृत्वा [22]परिपूर्णानि द[23]शप्रणिधानासंख्येय[24]शतसहस्राणि यानि बोधिसत्त्वः प्रमुदितायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो ऽभिनिर्हरति । [25]तानि च महाप्रणिधानानि दश[26]भिर्निष्ठापदैरभिनिर्हरति । कतमैर्दशभि[27]र्यदुत । सत्त्वधातुनिष्ठया[28] च । लोकधातुनिष्ठया च । आकाशधातुनिष्ठया च । धर्मधातुनिष्ठया च । निर्वाणधातुनिष्ठया च । बुद्धोत्पाद[29]धातुनिष्ठया च । [30]तथागतज्ञानधातुनिष्ठया च । चित्तालम्बनधातुनिष्ठया च । बुद्धविषयज्ञानप्रवे[31]शधातुनिष्ठया च । लोकवर्तनी[32]धर्मवर्तनीज्ञानवर्तनीधातुनिष्ठया च । इति हि[33] या निष्ठा सत्त्वधातुनिष्ठाया[34]ः सा मे निष्ठै[35]षां महाप्रणिधाना[36]नां भव[37]तु । [38]या निष्ठा यावज्ज्ञानवर्तनीधातुनिष्ठायाः सा मे निष्ठैषां महाप्रणिधानानां भवतु[39] । इति[40] ह्यनिष्ठा सत्त्वधातुनिष्ठा [41]अनिष्ठा[42]नीमानि[43] मे कुशलमूलानि भव[44]न्तु । अनिष्ठा यावज्ज्ञानवर्तनीधातुनिष्ठा अनि-

1 क्षण—T.K. 2 भिवंग MS. विभग K. 3 ध MS.K.K'. 4 मा T. 5 स्फा MS. 6 यं MS. 7 लो MS.K'. 8 छे MS.K.K'. 9 धर्म—K'. 10 स्थापन MS. 11 सं—MS.K.K'. 12 ल आ MS. रमा T. 13 भिज्ञानिर्हा T. 14 रणाय T. 15 हि—MS.K.K'. 16 वंतो MS.K.K'. 17 मांनेव T. 18 महा 4 नि—K. 19 नमहा MS.K.K'. 20 यान्म MS.K'. यानूम K. 21 शममहा T. शप्रणि MS.K.K'. 22 रि+पाचयं K. 23 शं K. 24 य+नियत T. 25 प्रतिलभते च T. 26 भिरनिष्ठैर्पदै T. 盡句 Śdh. Śn. Br. 不可盡法 Bb. Kj. 不可究盡 Dhr. 27 भि । य T. 28 यां K'. 29 द+धर्म T. 30 तथताज्ञान MS.K.K'. 31 शाभिनिर्हारधातु T. 32 धर्मवर्तनी—MS.K.K'. 33 हि—MS.K.K'. 34 या MS.K. 35 छेयां MS.K. छेयं K'. 36 नां—MS.K. 37 वंतः MS. वन्तु T. वन्त K. 38 या 28 तु—MS.K.K'. 39 न्तु T. 40 त्य MS.K.K'. 41 अनिष्ठा—T. 42 नि MS.K. 43 नी MS. 44 वंतु MS. वन्त T.

ष्ठानीमानि मे कुशलमू[1]लानि भवन्तु ॥

स ए[2]वं [3]स्वभिनिर्हृत[4]प्रणिधानः कर्मण्यचित्तो मृदुचित्तो [5]ऽसंहार्यशुद्धो भवति । सो ऽभिश्र[6]द्दधाति तथागतानामर्ह[7]तां सम्यक्संबुद्धानां पूर्वान्तचर्या[8]प्रवेशपारमितासमुदागमं । भूमि[9]परिनिष्प[10]त्ति[11]बलपरिनिष्प[12]त्तिवैशारद्यपरि[13]पूरिं । आवेणिकबुद्धध[14]र्मासंहार्यतां । अ[15]चिंत्यबुद्धधर्म[16]तां । अनंतम[17]ध्यतथागतविष[18]याभिनिर्हारं[19] । [20]अपरिमा[21]णज्ञानानुगतं । तथागतगोच[22]रानुप्रवेशं । फलपरिनिष्पत्तिमभिश्र[23]द्दधाति । समास[24]तः सर्वबोधिसत्त्वच[25]र्यां यावत्तथागत[26]ज्ञानभूमिनिर्देशाधिष्ठा[27]नमभि[28]श्रद्दधाति ॥

तस्यैवं भवति । एवं गंभी[29]राः खलु पुनरिमे बुद्धध[30]र्माः । एवं विवि[31]क्ता एवं शान्ता एवं शून्या[32] ए[33]वमनिमित्ता [34]एवमप्रणिहिता एवं निरुपलेपा एवं विपुला एवमपरिमाणा एवमुदा[35]रा एवं दुरासदाश्चेमे बुद्धध[36]र्माः ॥

अथ च पुनरिमे बालपृथग्जनाः कुदृष्टिपतितया सं[37]तत्या । अविद्यांधकारपर्य[38]वनद्धमानसेन मानध्वजसमु[39]च्छ्रितैः । संक[40]ल्पैस्तृष्णाजालाभिलाषितै[41]र्मनसिकारैर्मा[42]या[43]शा[44]ठ्यगहनानु[45]चरितैश्चित्ताशयैरीर्ष्या[46]मात्स[47]र्यसंप्रयुक्तैर्गत्युपपत्तिप्रयो[48]गैः । रागद्वेष[49]मोहोपचितैः क[50]र्मोपचयैः क्रोधोपनाहसं[51]धुक्षिता[52]भिः । चित्तज्वाला[53]भिर्विपर्याससंयुक्तैः कर्मक्रियाभिनिर्हारैः[54] । काम-

1 लानि ति भवन्त्वित्येभिः MS. ला भवन्तु T. लानीति। भवंत्वित्येभिः। K.K'. लानि भवत्विति R. 2 व MS. 3 निष्ठा भि MS. 4 प्रणितप्रणिधान MS. प्रणिधानिप्रणिधानः T. 5 दु MS. म (अ?) हार्य K. 6 द्ध T. 7 ता MS. 8 र्यां+भिनिर्हार R. 9 परि–T. 10 त्ति+ससुदागमं। वैशेषिकतां T. 11 बलपरिनिष्पत्ति–K'. 12 त्तिं T. 13 पूरि MS. निष्पत्तिं T. 14 र्म T. 15 त्यां T. 16 ता K. 17 ध्यं R. 18 भि–MS.K.K'. 19 रां MS. 20 अ–T. 21 णानुगतं MS.K.K'. 22 रप्रवेशं MS.K.K'. 23 द्धधास्यति T. 24 तः+स K. 25 र्यां MS. 26 भूमिज्ञान T. 27 नं अभि T. 28 स्वद्धधाति T. 29 रा MS. 30 र्मा T. 31 क्ताः K. 32 न्या+एवं प्रणिहिता T. 33 वं नि MS. वमेनि T. वंमनिमित्ता एवंमनिमित्ता K. 34 ए 5 ता–T. एवं अप्रणि K. 35 राः T. 36 र्मा T. 37 फ? T. 38 वसानद्धयनमानसेन T. 39 छ्रि MS. 40 ल्पैः तृश्ना MS.K. 41 तैः। म T. 42 सा T. 43 थ्य K.K'. 44 ग्रहेणा MS. 45 तैः चि T.K. 46 मो K. 47 सं–MS.K.K'. 48 गैरा T. 49 हपरिचितैः MS.K.K'. 50 र्मा MS. 51 ध्र MS.K.K'. 52 भिश्चित्त K.K'. भि चित्त T. 53 भिः। वि T. 54 रेः K.

भ[1]वाविद्या[2]स्रवानुबद्धैश्चित्तमनोविज्ञानबीजै[3]ः । त्रैधातुके पुनर्भ[4]वाङ्कुरमभिनिवर्तयंति । यदिदं नामरूपसहजाविनिर्[5]भागगतं [6]तेनैव च नामरूपे[7]ण विवर्धितेनै[8]षां षडायतनग्रा[9]मः संभवति । संभू[10]तेष्वायतनेष्वन्योन्यस्पर्शनि[11]पाततो[12] वेदना संभवति । तामेव [13]च वेदनां[14] भूयो [15]भूयो ऽभि[16]न[17]न्दितां तृष्णोपादानं[18] विवर्धते । [19]विवृद्धे तृ[20]ष्णोपा[21]दाने भवः संभवति । संभूते च भवे[22] जातिजरा[23]मरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपा[24]यासः [25]प्रादुर्भवंति । एवमेषां सत्त्वानां दुःखस्कंधो ऽभिनिर्वर्तते । [26]आत्मात्मीयविगतो ऽरिक्ततु[27]च्छः शून्यो[28] निरीहो नि[29]श्चेष्टो [30]जडतृणकाष्ठकुड्य[31]चर्मप्रतिभासोपमो न चै[32]वमवबुध्यन्[33]ते इति । ते[34]षामेवंरूपं सत्त्वानां दुःखस्कं[35]धाविप्रमोक्षं दृ[36]ष्ट्वा [37]सत्त्वेषु महाकरु[38]णात्मजः संभवति । एते[39] ऽस्माभिः सत्त्वाः[40] [41]परित्रातव्याः परिमोचयितव्या[42] अतो महासंमोहात् । अत्यंतसुखे[43] च निर्वाणे प्रतिष्ठापयितव्या[44] [45]इत्यतो ऽस्य महामै[46]त्र्यात्मजः संभवति ॥

एवं कृपामै[47]त्र्यनुगतेन खलु पुनर्भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वो[48] [49]ऽध्याशयेन प्रथमायां बोधिसत्त्वभूमौ [50]वर्तमानः सर्व[51]वस्तुषु सापेक्षचित्तं परि[52]वर्ज्य बुद्धज्ञाने[53] चोदारस्पृहाभिलाष[54]बुद्धि[55]र्महात्यागेषु प्रयुज्यते । [56]स य इमे त्यागा[57] यदुत धनधान्य[58]कोशकोष्ठा[59]गारपरित्यागो वा । [60]हिरण्यसुवर्णमणिमुक्तावैडूर्यशंखशिला[61]प्रवा[62]डजातरूपरजतपरित्यागो वा । [63]रत्नाभरण-

1 वे MS. वो T. व K.K'. 2 श्र MS.K.K'.T. 3 जैलै MS. जैस्लै K.K'. 4 वांकुरु MS. वांकुर K.K'. वाजर T. 5 र्भो MS.K.K'. 6 तेन च T. 7 न T. 8 न नैषा 9 म T. 10 सु K. 11 षो K. 12 ता K'. 13 च—T.K. 14 ना MS. 15 भूयो—T. 16 पि K.K'. 17 न्दितां। तृश्नो MS. न्दतान्तृष्णो K.K'. 18 न T. 19 वि 12 ति=उपादाने विवृद्धे भवति T. 20 श्नो MS. 21 देन MS. 22 व T. 23 मरण=व्याधि T. 24 यासाः=याः K'. 25 प्र 3 ति=संभवति T. 26 आत्मियविगतो T. 27 छ MS. 28 न्या नी T. 29 निश्चन्तो MS. निस्त्रष्टः T. 30 जडस्तृ MS. जदतृ T. 31 वत्म T. 32 म—T. 33 न्ते T. 34 तस्यैवं MS.K.K'. 35 धो MS.K. 36 ष्ट्रा T. 37 सत्त्वेषु=अतो स्य T. 38 णात्मिजः T.K. णोन्मिजः K'. 39 त MS. 40 त्त्वा K. 41 परि 2 व्याः—T. 42 व्याः। अतो T.K. 43 खैव T. 44 व्याः। K. 45 इत्येते MS. इत्यतो—T.K.K'. 46 त्र्युन्मिञः K'. 47 त्य MS. 48 त्त्व T. 49 अध्या T. 50 च MS. 51 स्तेषु MS.K'. स्तुषं K. 52 प MS. 53 नै MS. 54 वृ T. 55 म T. 56 आकाश MS. आशयु K. शय K'. 57 गाः T. 58 कोष्ठ MS. कोष K'. 59 ष्ठां MS. 60 हिर 59 वा—MS. हिरण्य—T. 61 रा T. 62 ल K. 63 र 12 वा—T.

विभूषणपरित्यागो वा । हयरथगज[1]पतिवाहनपरित्यागो वा । सर्वप्रियम[2]नापवस्तुपरित्यागो वा । उद्यानतपोवनविहारपरित्यागो वा । दा[3]सीदास[4]कर्मकरपौरुषेयपरित्यागो वा । [5]भार्यापुत्रदुहितृपरित्यागो वा । ग्राम[6]नगरनिगम[7]जनपदराष्ट्रराजधानीपरित्यागो वा । शि[8]रःकर्णनासाकरचरणनयननखमांसशोणितास्थिमज्जा[9]मेद[10]च्छविचर्महृद[11]यसर्वात्मभावपरित्यागो वा । तेष्वनपेक्षो[12] भूत्वा सर्ववस्तु[13]षु बुद्धज्ञाने चोदा[14]रस्पृहाभिलाषबुद्धिः परित्यजति । [15]एवं ह्यस्य प्रथमायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य महात्यागः संभवति । स एवं [16]करुणामैत्रीत्यागाशयो भूत्वा [17]सर्वसत्त्वपरित्राणा[18]र्थं भूयो [19]भूयो [20]लौकिकलोकोत्तरानर्था[21]न्परिमार्गयति परिगवेषयति[22] । [23]परिमार्गमाणः परि[24]गवेषमा[25]णश्चापरिखेदचित्तमुत्पाद[26]यति । एवमस्यापरि[27]खेदः संभवति । अपरिखिन्नश्च सर्वशास्त्रविशारदो[28] भवति । अतो ऽस्य सर्वशास्त्रज्ञता संभवति । स एवं शास्त्रो[29]पेतः क्रियाक्रिया[30]सुविचारितया बुद्ध्या हीनमध्यप्र[31]णीतेषु सत्त्वेषु [32]तथा तथा प्रतिपद्यते । यथाबलं यथा भजमा[33]नमतो ऽस्य लोकज्ञता संभवति । लो[34]कज्ञश्च [35]कालवेलामात्रचारी ह्यपत्राप्यवि[36]भूषिततया संतत्या आत्मा[37]र्थपरार्थे[38]षु प्रयुज्यते । अतो ऽस्य ह्यपत्रा[39]प्यं संभवति । तेषु च प्रयोगेषु [40]नैष्क्रम्यचारी [41]भवति । अविवर्त्याप्रत्युदावर्त्यबलाधा[42]नप्राप्तो भवति । एवमस्य [43]धृतिबलाधा[44]नमाजातं भवति । धृतिबलाधा[45]नप्राप्तश्च तथागतपूजोपस्थानेषु प्रयुज्यते[46] । शासने च [47]प्रतिपद्यते । एवं ह्य[48]स्येमे[49] दश[50]भूमिप-

1 पति=रथ T. 2 न आप T. 3 सि T. 4 कर्मकरपौरुषेय—MS.K.K′. 5 भा 10 वा—MS.K. 6 नगर—MS.K.K′. 7 जनपद—T. 8 र K. 9 ज्जो T. ज्ज K. 10 छ MS.K′. 11 य+च MS. 12 क्षा T. क्ष K. 13 ष्व T. 14 न MS. रे K. 15 एवमस्य K. 16 कृपा T. 17 सर्व—T. 18 र्थं K. 19 भूयो—T. 20 लो K. 21 नृप MS. 22 ते T. 23 परि—K′. 24 ग—MS. 25 न T. 26 येदेव MS.K′. येन्नैव K. 27 वेपदः MS. 28 दा MS. 29 परिगतः MS. 30 सु—MS.K.K′. 31 णि T. 32 तथत्वाय 33 नं । अतो T. 34 ज्ञ—K′. 35 कामलचारी वेलामात्रचारी T. 36 विभूपितया MS.K.K′. शुभपिततया T. 37 र्थं प T. 38 षु—K. 39 प्य T.K.K′. 40 ने K. 41 भवति—MS.K.K′. 42 नश्च भवति T. 43 धृ 10 ति—MS. 44 नं मा (or आ ?) जातं K. 45 नं MS. 46 तेषु K. 47 प्रयुज्यते K. 48 स्य MS. 49 मी T. 50 मी+भू T.

रिशोधका धर्मा आजाता भवंति । तद्यथा । श्रद्धा करुणा मैत्री त्यागः खेदसहि[1]ष्णुता शास्त्रज्ञता [2]लोकज्ञता ह्रयप[3]त्राप्यं धृतिबलाधानं तथागतपूजोपस्थानमिति । तस्यास्यां प्रमुदितायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य [4]बोधिसत्त्वस्य बहवो बुद्धा आभासमाग[5]च्छन्ति । औदारिकदर्शनेन प्रणिधानबलेन च बहूनि बुद्धशतानि बहूनि बुद्धसहस्राणि बहूनि बुद्धशतसहस्राणि बहूनि बुद्धनियुतशतसहस्राणि बहवो बुद्धकोट्यो बहूनि बुद्धकोटीशतानि बहूनि बुद्धकोटीसहस्राणि बहूनि बुद्धकोटीशतसहस्राणि बहूनि बुद्धकोटीनियुतशतसहस्राण्याभासमागच्छन्ति । औदारिकदर्शनेन प्रणिधानबलेन च । स तांस्तथागतानर्ह[6]तः सम्यक्संबुद्धान्दृ[7]ष्ट्वोदाराध्याश[8]येन सत्करोति गुरुकरोति मानयति पूजयति चीवरपिण्डपातशयना[9]सनग्लानप्रत्ययभैषज्यपरि[10]ष्कारैश्च प्रतिपादयति[11] बोधिसत्त्वसुखोपधानं[12] चोपसंहरति । [13]संघगणसंमाननां [14]च करोति । तानि च कुशलमूला[15]न्यनुत्तरायां संयक्संबोधौ परि[16]णामयति । [17]तांश्चास्य बुद्धां भगवतः पूजयतः सत्त्वपरिपाक आजातो भवति स[18]त्त्वांश्च परिपाचयति । दानेन प्रियवा[19]द्येन चाधिमुक्तिब[20]ला[21]धीनतया चास्योपरि द्वे[22] संग्रहवस्तुन्या[23]जा[24]येते । न [25]तु खल्वशेषज्ञानप्रतिवेधप्रति[26]लंभेन । तस्य दश[27]भ्यः पारमिताभ्यो दानपारमि[28]तातिरिक्ततमा भवति । न च परिशेषासु न समुदाग[29]च्छति । यथाबलं यथाभजमानं स यथा यथा बु[30]द्धांश्च भगवतः पूजयति सत्त्वपरिपाकाय च प्रयुज्यते । इमां[31] भूमिपरिशोधकां[32] धर्मान्समादाय वर्तते । [33]तथा तथास्य[34] तानि कुशलमूलानि सर्वज्ञतापरिणामितानि

1 श्नु MS.T. 2 लोकज्ञता—K′. 3 प्यता T. प्यध्र MS. प्यन्ध्र K. 4 बोधिसत्त्वस्य—T. 5 छति MS. 6 तः—MS. 7 ष्ट्रो T. 8 ये श्रेयस्क MS. यतया सत्क T. 9 श MS. 10 स्का T.K.K′. 11 न्ति T. 12 नञ्श्चो K. 13 सं 10 ति—T. 14 श्च K. 15 नि अनु T. 16 ण MS. 17 ताश्च T. 18 त्त्वान्प MS.K. 19 क्ये MS.K.K′. 20 लेन चाधी T. 21 धा K. 22 मे र्थ MS. मे थें K.K′. 23 नि आजा MS. नी आजा T. 24 य MS. 25 तु—T. 26 लाभ्येन T. 27 भ्यो T. 28 ता ऽति T. 29 छ MS. 30 द्धाश्च T.K. द्धाश्च R. 31 माश्च दशभू T. 32 कान्समा MS. 33 तथा—MS. 34 स्य+स K.K′.+श MS.

भूयस्या मात्रयोत्तप्यन्ते[1] परिशुद्ध्यन्ति कर्मण्यानि[2] च भवन्ति यथाकामतया[3] ॥

तद्यथापि नाम भवन्तो जिनपुत्रा जातरूपं[4] कुशलेन कर्मारेण[5] यथा यथाग्नौ प्रति[6]क्षिप्यते[7] तथा[8] तथा परिशुद्ध्यति कर्मण्यं[9] च भवति । विभूषणालंकारविधिषु यथाकामतया[10] । एवमेव भवन्तो जिनपुत्रा यथा यथा बोधिसत्त्वो[11] बुद्धांश्च[12] भगवतः पूजयति सत्त्वपरिपाकाय च प्रयुज्यते । इमांश्च[13] भूमिपरिशोधकान्धर्मान्[14]समादाय वर्तते[15] । तथा तथास्य तानि कुशलमूलान्युत्तप्यंते[16] परिशुद्ध्यंति कर्मण्यानि[17] च भवंति यथाकामतया[18] ॥

पुनरपरं भवन्तो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वेनास्यां प्रथमायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितेनास्यां[19][20] एव प्रथमाया[21] बोधिसत्त्वभूमेराकारप्रतिलंभनिष्पंदाः[22][23] परिमार्गितव्याः परिप्रष्टव्याः[24] । बुद्धबोधिसत्त्वानां कल्याणमित्राणां[25] च सकाशादतृप्तेन[26][27] भवितव्यं भूम्यंगपरिनिष्पादनाय । एवं यावद्दशभूम्या[28][29] बोधिसत्त्वभूमेरंगपरिनिष्पादनाय[30] तेन भूमिपक्षप्रतिपक्षकुशलेन[31] च भवितव्यं[32] । भूमिसंवर्तविवर्तकुशलेन च[33] । भूम्याकारनिष्पन्दकुशलेन च । भूमिप्रतिलंभविभावनाकुशलेन[34] च[35] । भूम्यंगपरिशोधनकुशलेन च[36] । भूमेर्भूमिसंक्रमणकुशलेन[37] च । भूमिभूमिव्यवस्थानकुशलेन[38] च । भूमिभूमिविशेषज्ञानकुशलेन[39] च । भूमिभूमिप्रतिलंभाप्रत्युदावर्त्यकुशलेन च । सर्वबोधिसत्त्वभूमिपरिशोधनतया । तथागतज्ञानभूम्याक्रमणकुशलेन च भवितव्यं ॥

एवं भूम्याकाराभिनिर्हारकुशलस्य हि भवन्तो जिनपुत्रा[40] बोधिसत्त्वस्य प्रथमाया[41] बो-

1 प MS. 2 न्या T. 3 अनुत्तरायां सम्यक्संबोधौ+य T. 4 प MS. 5 मा+क K′. 6 ति–T. 7 प्यंते MS. 8 तथा तथा–T. 9 ण्येवं MS. ण्येव T. ण्यश्च K. 10 यथाकामतया–MS.K.K′. 11 त्वा MS. 12 द्धा T. 13 दश+भू T. 14 कां ध T. कान्ध K. 15 र्तंते K′. 16 नि उत्त MS. 17 न्या T. 18 अनुत्तरायां सम्यक्सबोधौ+य T. 19 ष्ठि T. 20 स्यां एवं T. 21 बोधिसत्त्व–K′. 22 मै K′. 23 स्पं MS.K.K′. 24 गवेषितव्याः T. 25 णाश्च K. णा च T. 26 शेभ्यः। अतृ T. 27 न+च K. 28 द T. 29 म्यां T. 30 मे 8 य=मेरिति T. 31 प्रतिपक्ष–T. 32 व्य MS.K. 33 च–K′. 34 भ+विभव MS.K.K′. 35 च–K. 36 च–K′. 37 मिं MS. 38 भूम्ये भूमि MS. भूम्यभूम्य K.K′. 39 भूमेर्भूमि T. 40 त्रो MS. 41 बोधिसत्त्व–T.

धिसत्त्वभूमेरुच्चलितस्य[1] निष्ठानं[2] न भवति[3] । यावद्दशमीभूम्याक्रमणमिति[4] । मार्गानिष्ठान[5][6]-
गमनेन च भूमिज्ञानालोकेन च बुद्धज्ञानालोकं प्राप्नोति ॥

तद्यथापि नाम भवंतो जिनपुत्राः[7] कुशलः सार्थवाहो महासार्थपरिकर्षणाभिप्रायो[8] महा-
नगरमनुप्रापयितुकामः[9] । आदावेव मार्गगुणांश्च[10] मार्गविवर्तदोषांश्च[11] मार्गस्थानान्तरवि[12][13]-
शेषांश्च[14] मार्गास्थानान्तरविवर्तदोषांश्च[15] मार्गपथ्युदनक्रियाकार्यतां[16][17] च परिमार्गयति[18] परिगवे[19]-
षयते । स यावन्महानगरमनुप्राप्तीय[20] कुशलो भवत्यनुच्चलित[21] एवं[22] प्रथमान्मार्गान्तरस्थाना[23]-
त्[24] । सं[25] एवं ज्ञानविचारितया बुद्धया महापथ्युदनसमृद्धयानुपूर्वेण[26][27] महासार्थेन सार्धं या-
वन्महानगरमनुप्राप्नोति[28] । न चाटवीकान्तारदोषैः[29] सार्थस्य वात्मनो वास्योपघातः संपद्यते ।
एवमेव भवन्तो जिनपुत्रा[30] बोधिसत्त्वः कुशलो महासार्थवाहो यदा प्रथमायां बोधिसत्त्व-
भूमौ स्थितो भवति । तदा भूमिविपक्षप्रतिपक्षकुशलश्च भवति । भूमिसंवर्तविवर्तकुशलश्च ।
भूम्याकारनिष्पन्दकुशलश्च । भूमिप्रतिलंभविभावनाकुशलश्च[31] । भूम्यंगपरिशोधनकुशलश्च ।
भूमेर्भूमिसंक्रमणकुशलश्च । भूमिर्भूमिव्यवस्थानकुशलश्च[32] । भूमिभूमिविशेषज्ञानकुश[33]-
लश्च । भूमिभूमिप्रतिलंभाप्रत्युदावर्त्यकुशलश्च । सर्वबोधिसत्त्वभूमिपरिशोधनतया तथा-
गतज्ञानभूम्याक्रमणकुशलश्च[34] भवति । तदा बोधिसत्त्वो महापुण्यज्ञानसंभारपथ्युदनसुसं[35][36]-
गृहीतो[37] ज्ञानसंभारसुकृतनिचयः[38] । महासत्त्वसार्थपरिकर्षणाभिप्रायः[39][40] सर्वज्ञतामहानगरम-
नुप्रापयितुकामः[41] । आदावेव भूमिमार्गगुणांश्च[42] भूमिमार्गविवर्तदोषांश्च भूमिमार्गस्थानान्त-

1 रि T. 2 धि T. 3 सं+भ MS.K.K'. 4 म्यां T. 5 धि MS.K.K'. 6 ना R. 7 त्रा K.K'. 8 महां तां सार्थं T. 9 म MS. 10 णा K. 11 पा MS.K. 12 र्ग T. 13 विवर्तदोषांश्चं T. 14 षा MS. 15 मा 10 श्च—T. 16 क्रियापथ्यदन T. 17 थ्यं MS.K.K'. थ्यो R. 18 य—T. 19 पृच्छते T. 20 सये T. सायं K'. 21 ति । अनु T. 22 वं T. 23 र्मा T. 24 न् K. 25 स—T. 26 थ्य MS.K.K'.T. थ्यो R. 27 ध्या MS. 28 न्म T. 29 तवि T. 30 त्राः T. 31 रं T. 32 भू-मि—MS.K'. 33 मि+ज्ञान MS. 34 न+तया K. 35 ज्ञान—T. 36 थ्य MS.K.K'.T. थ्यो R. 37 त T.K. तः MS. 38 यो T. 39 महान्तं सर्वसार्थ MS. महान्तसार्थं T. 40 र्थं K'. 41 माः T. 42 णा MS.

रविशे[1]षांश्च भूमिमार्गस्थानान्त[2]रविवर्तदो[3]षांश्च [4]भूमिमार्गमहापुण्यज्ञानसंभारप[5]थ्युदनक्रि[6]या-कार्य[7]तांश्च परिमार्ग[8]यते परि[9]गवेषते। बुद्धानां भगवतां बोधिसत्त्वानां [10]कल्याणमित्राणां [11]च सकाशात्स [12]यावत्स[13]र्वज्ञतामहानगरानुप्राप्तिकुशलो भवति[14]। अनु[15]चलित एव प्रथमान्मार्गा-न्तरस्थानात्[16]स एवं ज्ञानविचारितया बुद्ध्या महापुण्यज्ञानसंभारप[17]थ्युदनसमृद्ध्या[18]नुपूर्वेण महान्तं [19]सत्त्वसार्थं यथा परिपाचितं संसाराटवीकान्तारदुर्गादतिक्र[20]म्य यावत्सर्वज्ञतामहा-नगरमनु[21]प्रा[22]पयति। [23]न संसाराटवीकान्तारदोषैः सत्त्वसार्थ[24]स्य [25]वात्मनो वा[26]स्योपघातः संप-द्यते। तस्मात्तर्हि भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वेनापरिखिन्नेन भूमिपरिकर्मविशेषाभियुक्तेन भवितव्यं॥

अयं भवंतो जिनपुत्रा[27] बोधिसत्त्वस्य [28]प्रथमायाः प्रमुदितायाः बोधिसत्त्वभूमेर्मुखप्रवे[29]शः समा[30]सतो निर्दिश्यते। यो[31] ऽस्यां[32] प्रतिष्ठितो बोधिसत्त्वो भूयस्त्वेन जम्बूद्वीपेश्वरो[33] भव-ति। [34]महैश्वर्याधिपत्यप्रतिलब्धो धर्मानुरक्षी [35]कृती प्रभुः। सत्त्वान्महात्यागेन संगृही[36]तुकुश-[37]लैः सत्त्वानां मात्सर्यम[38]लविनिवृत्तये [39]ऽपर्यन्तो महात्य[40]गारंभैः। यच्च किं चित्कर्मारभते दा-नेन वा प्रियवा[41]द्येन वार्थक्रियया वा समानार्थ[42]तया [43]वा तत्सर्वमविरहितं बुद्धमनसिका-रैर्धर्ममनसिकारैः संघमनसिकारैर्बोधिसत्त्वमनसिकारैर्बोधिसत्त्वचर्यामनसिकारैः पारमिताम-नसिकारैर्भूमिमनसिकारैर्बलमनसिकारैर्वैशारद्यमनसिकारैरावेणिकबुद्धधर्ममनसिकारैर्यावत्स-र्वाकारव[44]रोपेतसर्वज्ञज्ञानमनसिकारैः। किमिति सर्वसत्त्वानामग्र्यो भवेयं श्रेष्ठो ज्येष्ठो वरः

1 पा MS. 2 रं T. 3 पा MS. 4 भूमिमार्ग–T. 5 थ्य MS.K.K'.T. थ्यो R. 6 य MS. 7 ताञ्च K. 8 गेति T. 9 पृच्छति T. 10 महा+क K'. 11 च–T. 12 यावत्स–T. 13 न्स MS.K.K'. 14 त्यनु T. 15 चरितो भवति। प्रथमा T. 16 तूस K. तू। एवं T. 17 थ्य MS.T.K.K'. थ्यो R. 18 नुपूर्वेण–MS.K.K'. 19 सर्वसार्थ T. 20 मर्थ्य MS. 21 प्र MS. 22 प–K'. 23 न+च T. 24 र्थवाह आत्म T. 25 चा MS. 26 प्यो K'. 27 त्राः T. 28 प्रमुदितायाः प्रथमायाः MS. 29 शतः T. 30 सनिर्देशता यत्र प्रतिष्ठितो T. 31 या MS. 32 स्या K. 33 रा MS. 34 T.K'. 35 कृती–MS.K.K'. 36 तुं T. 37 ल MS. 38 ले MS. 39 अपर्यन्त MS.K.K'. 40 ग महै MS. 41 द्यतया T. 42 क्रियया T. 43 याव तत्स MS. 44 वलो MS.K.

प्रवर उत्तमो ऽनुत्तमो नायको विनायकः परिणायको यावत्सर्वज्ञज्ञानप्रतिशरणो भवेयं[1] । आकां[2]क्षंश्च तथारू[3]पं वीर्यमारभते । यथारू[4]पेण वीर्यारंभे[5]न सर्व[6]परिग्रहकल[7]त्रभो[8]गानु[9]त्सृज्य तथागतशासने प्र[10]व्रजति । प्र[11]व्रजितश्च सन्नेकक्षणलवमुहूर्तेन समाधिशतं [12]च प्रतिलभ[13]ते बुद्धशतं च पश्यति । तेषां चाधिष्ठानं संजानीते । लोकधातुशतं च कम्पयति । [14]क्षेत्रशतं चा[15]क्र[16]मति । लोकधातुशतं चाव[17]भासयति । सत्त्वशतं च परिपाचयति । कल्प[18]शतं च तिष्ठति । कल्पशतं च पूर्वान्तापरान्त[19]तः प्रवि[20]शति । धर्ममुखशतं च प्रविचिनोति । कायशतं च दर्शयति । कायं कायं च बोधिसत्त्वशतपरिवा[21]रमादर्शयति । तत उत्तरे[22] प्रणिधानब[23]लिका बोधिसत्त्वाः[24] प्रणिधान[25]वैशेषि[26]कतया विकुर्वति । येषां न सु[27]करा[28] संख्या[29] कर्तु[30] । कायस्य वा प्रभाया वा [31]ऋद्धेर्वा चक्षुषो वा गोचरस्य वा स्वरस्य वा चर्याया वा व्यूहस्य [32]वाधिष्ठानस्य [33]वाधिमुक्तेर्वा [34]ऽभिसंस्कारणां वा यावदेतावद्भिरपि कल्पकोटीनियुतशतसहस्रै[35]रपि ॥

अथ खलु वज्रगर्भो बोधिसत्त्व एतदेव भूम्यर्थं प्र[36]रूपयमा[37]नस्तस्यां वेलायामिमा[38] गाथा[39] अभाषत ॥

[40]ते शुक्लध[41]र्ममुपचिताः कुश[42]लै[43]रुपेताः
पर्युपासि[44]ताः सुगतमैत्रकृपानुकूलाः ।
अधिमुक्त[45]युदारकुशलाशय[46]शुद्धभावाः[47]

1 यमिति T. 2 क्ष MS. 3 प MS. 4 णा MS.K. 5 ण K. 6 परि—R. 7 र T. 8 दोषानवसृज्य T. 9 सृ MS. 10 वजिति T. 11 व्रजितो ऽनेक T. 12 च—T. 13 ते+समापद्यते च T. 14 क्ष T. 15 क्रा K. 16 म+य MS. 17 तोष MS. भाश T. 18 ल्पं MS. 19 न्तं प्र MS. K.K'. 20 स T. 21 राश्चाद MS. रानाद K'. 22 रेण T. 23 सि T. 24 त्त्वो MS. 25 नवि MS.K.K'. 26 क—MS.K.K'. 27 शू MS. 28 रां MS. 29 ख्यां MS.K.K'. 30 तुं T. 31 गंधर्वा MS. 32 वा अधि MS.T. 33 वा अधि T. वा ऽधि K'. 34 अभि T. 35 रिति T. 36 पूरय K. 37 ण K. 38 मां MS.T.K. 39 थामभा T. 40 Metre: वसंततिलका 41 र्ममु MS.K.K'.T. 42 लोपुपेताः T.B.K. 43 पै K. 44 सिता MS. शिताः T.L. मिता B. 45 क्त्हार MS.K.K'.B.L. 46 बु T.L. 47 वा T.L. वाश्चि RS.

चित्तं [1]जनेंति अतुलं जिनज्ञानहेतोः ॥ १ ॥
सर्व[2]ज्ञबुद्धबल[3]शोधन[4]वैर्यस्था[5]नां
जिनध[6]र्मनि[7]ष्प[8]त्तिजगत्परित्रायणा[9]र्थाः ।
माहाकृपोपचयव[10]र्तनधर्मचक्रं
जिनक्षेत्रशोधमुपपद्यति चित्तश्रेष्ठं ॥ २ ॥
त्रय[11]ध्वै[12]कविक्षणविबुद्धननिर्विकल्पा
नानाविधे[13] जगति कालविशोधनार्थं ।
[14]संक्षेप सर्वगुण [15]एषितु नायकानां
आकाशतुल्य स[16]मुदेति उदारचित्तं ॥ ३ ॥
प्रज्ञाधिप[17]त्यकृपपूर्वमुपाय[18]युक्तं
अधिमु[19]क्तिआशयविशु[20]द्धिबलाप्रमाणं ।
आ[21]संग[22]ताभिमुखताअपरप्रणेयं
समतो[23]पुपेतसुग[24]तावरचित्तज्ञानं ॥ ४ ॥
सह जाति चित्त[25]रतनं सुग[26]तात्मजानां
अतिक्रांत बालचरि[27] [28]बुद्धचरि ह्युपेतः ।
[29]जातः कुले[30] दशब[31]लान [32]अनोद्यपद्यः

1 जनेति T.L. जनंति K.K'. जानंति B. 2 ज्ञा B. 3 सो T. 4 वीर्य K. 5 ने MS. मा RS. 6 र्म अनि B. 7 स्प K'. 8 न्दि MS. दि B. or ति? 9 र्था K. 10 र्तें MS. 11 ध्वे B. 12 लक्ष MS. रक्ष T. 13 ध MS. 14 स MS. 15 एष तु MS.K.K'.T. एव तु B. 16 द्रे MS. 17 त्ये T. 18 युक्तः MS. चित्त K. 19 क्त K.K'. 20 ध RS. 21 श MS. 22 तो B. 23 पपत्ति MS.T.K.K'. 24 त MS.T.K.K'. तं RS. 25 (रत्नं) RS. 26 तो त्म T. 27 लि B. 28 द्धि L.B. 29 या T.L. 30 ल MS. 31 लान् MS. लोन् T.L. लो न B. 32 अतोपपद्यः MS. अनवद्यपद्यः 無瑕玷 Sn. Sdh. 無有譏嫌 Kj. Bh. 永無諸罪殃 Dhr.

समतां जिने[1] अनुगतो नियताग्रबोधिः ।। ५ ।।
एकस्मिं[2] चित्त [3]उपपद्यति भूमिलाभो[4]
भवते अचल्यु[5] गिरिराजसमाशयश्च ।
[6]प्रामोद्य[7]प्रीतिबहु[8]लश्च [9]प्रसादवांश्च
उत्साहवेगविपुलः[10] [11]सदुदग्रचित्तः ।। ६ ।।
संरंभहिंसविगत[12]श्च अक्रोधनश्च
ह्री[13]गौरवार्जवतर[14]श्च सुसंवृतश्च ।
जगता[15]यनं स्म[16]रति अप्रतिमान[17]ज्ञानं
प्रीतिं जने[18]त्युपगत स्पृहमेत[19] स्थानं ।। ७ ।।
[20]पंचाभया अपगताः सह भूमिलाभो[21]
आजीविका मरण [22]कीर्त्यथ दुर्गतिश्च ।
पर्षद्भ[23]यं [24]च विगतं तथ [25]छंभितत्वं
किं कारण त[26]थ हि आत्मनिकेतु नास्ति ।। ८ ।।
ते [27]च्छंभितत्वविगताः कृपमैत्रयुक्ता[28]ः
[29]श्रद्धाः [30]सगौरवह्रि[31]योपगता गुणाढ्या[32]ः ।
रात्रिं दिवं कुशलपक्षनिषेवमाना[33]ः
सत्या[34]र्थधर्मनिरता[35] न तु कामभोगे[36] ।। ९ ।।

1 न MS. 2 स्मिं MS.T. 3 स+उ T.B.L. 4 भा T.L. 5 ल्य B. 6 प्र MS.T. 7 प्र T. 8 लं MS. 9 प्रभाववांश्च K.K'. प्रभावनांश्च MS. 10 लो MS. 11 मृदुरागचित्तः MS.T.K.K'.B.L. उदग्री Prose 12 म MS. 13 गैां K. 14 र—T.L 15 म MS. 16 तो MS. 17 ण MS. 18 नं MS. न K'.B. 19 व MS. 20 पञ्च B. पंच MS. 21 भ T. भा K. भः K'. भे B.L. 22 का L. 23 त्भ T. 24 चा T. 25 च्छंवि T.L. च्छभि K'. 26 था MS. 27 छं MS.K.K'. 28 क्ता B. 29 शु B. सु L. 30 सुगौरव T. 31 यौ MS. 32 द्याः T. 33 णाः T.K.K'.L. 34 त्वा MS. 35 ताः K. 36 गैः T.L. गै B.

श्रुतधर्मचिं[1]त[2]कुशला[3] अनिकेतचित्ता[4]

[5]लाभाउशी[6]वि[7]षगताय[8]तबोधिचित्ताः ।

ज्ञानाभिलाषिब[9]लशोधनबुद्धधर्मा[10]

[11]एषन्ति पारमित वर्जितमा[12]यशाठ्याः[13] ॥ १० ॥

[14]याथोदितास्तथ[15]क[16]रा स्थितसत्यवाक्या[17]

न तु [18]दूषणा जिनकुले चरि[19] बोधिशिक्षां ।

[20]लोकक्रियाय विगता[21] निरता जगार्थे[22]

शुक्लैरतृप्त भुय उत्तरिमारभन्ते ॥ ११ ॥

ते एव धर्मनिरता गुणअर्थयुक्ता

अभिनिर्हरंति प्रणिधिं जिनदर्शनाय ।

सद्धर्मधारणु[23]पसंक्रमणं[24] ऋषीणां

अभिनिर्हरन्ति प्रणिधिं वरचारिकायां ॥ १२ ॥

परिपाकसत्त्वपरिशोधनबुद्धक्षेत्रं

ते[25] चास्य क्षेत्र स्फुटि[26]ता जिनौ[27]रसेहि ।

एकाशया जिनसुतेहि अमोघतायाः

सर्वत्र बालपथि बुद्धियहेतुम[28]र्थे ॥ १३ ॥

1 चित्त B. 2 ता MS. 3 लो T.L. 4 चिंता K'. 5 लोभोदशी MS. 永除愛欲利 Dhr. 斷諸利養心 Kj. Bb. 不貪於利養 Śn. Śdh. 6 सी L. 7 चित्तगता RS. 8 यु T.B. 9 पल T. 10 र्मा L. 11 एषंति K'. 12 म K. 13 थ्याः T. थाः K. 14 यथावादिनस्तथ RS. 15 था T.L. 16 क्रियाः RS. 17 क्ये B. 18 दुपणा T.K.B. ऊपण MS. दूषण Prose. 19 लिता MS. लितो T.K. 20 以離方俗事•不樂世諸利 Dhr. 遠世間事業•樂利於世間 Kj. 遠世間事願•樂出於世間 Bb. 不樂於世事•常利益世間 Śn. 不捨世間事•而入出世道 Śdh. 21 तो MS. 22 र्थां T.B. 23 नु MS. मु K. 24 णमृषी K. 25 तै T.L. 26 टा MS. टिका RS. 27 नौर MS. 28 मा MS. or अ?

एतांश्च नैकप्रणि[1]धीमभिनिर्हरन्ति
ते चा[2] अनन्तविपुलाय अनन्तताया[3]ः ।
[4]आकाश[5]सत्त्वअ[6]ध्वधर्मतनिर्वृतं च
लोको हिं[7] निष्ठ जिन[8]उ[9]त्पदि[10] ज्ञानभूमी ॥ १४ ॥
चित्तस्य [11]नो विषय ज्ञानप्रवे[12]श निष्ठा
या वर्तनित्रिविधनिष्ठ जगत्यनन्ता ।
प्रणिधाननिष्ठि[13]तु भवे[14]न्मम एवरूपं
यथ एत निष्ठ तथ चर्य[15] समालभेयं ॥ १५ ॥
एवं सुनि[16]र्हित[17]सुमार्दवस्निग्धचित्ताः
[18]श्रद्धे[19]य बुद्धगुण सत्त्व [20]भिलोकयन्त[21]ः ।
[22]प्रीत्यातुलंतु जगतः कृपमैत्रतां[23] च
[24]परि[25]तायितव्य [26]मय सत्त्व[27]दुःखार्दितानि ॥ १६ ॥
तेषार्थि त्याग[28]मतिविदुर आरभन्ते
राज्यं[29] वरं[30] विविधर[31]त्नहयां ग[32]जांश्च ।
शिरहस्तपादनयना स्वकमात्ममांसं[33]
सर्वं त्यजन्ति न च दीनमना भवन्ति ॥ १७ ॥

1 धि MS. 2 चो RS. 3 या RS. 4 सत्त्व, लोक, आकाश, धर्म, निर्वाण, बुद्धोत्पाद, तथागतज्ञान, चित्तारंवन, बुद्धविषयज्ञानप्रवेश, लोकवर्तनीधर्मवर्तनीज्ञानवर्तनी Prose 5 अन्त MS. धातुसत्त्वधर्मत RS. 6 र्थं All MSS. 7 ह्य MS. 8 मु MS. 9 त्पा L. 10 दि+त T.L. 11 तो MS. 12 भेद MS. K.K'.T. 13 नु MS. त्व T.L. 14 वेन्न ममैवरूपा RS. वेत्म° T. 15 र्यें MS.K.K'. 16 हिं MS. 17 सुसमार्दव MS. 18 शु MS. 19 त MS.K.K'. 20 हि MS.K.K'. 21 न्त MS.K'. 22 प्रतीत्यन्तु-लम्भुपगतः (प्रतीत्यसमुद्भवगतः Tib.) RS. 23 कां B. 24 फुटि T. 25 तापि MS.K.K'. 26 रय MS. मयः T.K.L. 27 or दु? 28 विविधं पुन आरभन्ते (विविधत्याग पुनः Tib.) RS. 29 ज्य MS. 30 र MS.K. 31 त्नं L. 32 जा MS.K.T. 33 स MS.K.

एषन्ति शास्त्रविविधान्न च खेदमेति
शास्त्रज्ञ[1] लोकचरितान्यनुवर्तयन्ति ।
लोकज्ञतामुपगता ह्रियता[2]धृतिं च
पूजन्ति[3] चाप्रतिसमान् गुरुगौरवेन[4] ॥ १८ ॥
एषो[5] भियुक्त विदुना[6] दिवरात्रिनित्यं
उत्तप्यते[7] कुशल स्वर्ण यथैव[8] अग्नौ ।
सो[9] चापि एव परिकर्मु दशान[10] भूमीं
कृत्वा असंगतमुपेति अनिष्ठिहंता[11] ॥ १९ ॥
यथ[12] सार्थवाहु[13] महसार्थहिताय[14] युक्तो[15]
पृच्छित्व[16] मार्गगुण[17]क्षेमतम[18]भ्युपेति[19] ।
एवमेव भूमि[20]प्रथमास्थितबोधिसत्त्वः
कृतनिष्क्रमो[21] दशभि[22] बोधिमुपे[23]त्यसंगः ॥ २० ॥
अवस्थिता[24] गुणधरा[25] नृपती[26] भवंति[27]
धर्मानुशासक[28] अहिंसक[29]मैत्रयुक्ताः ।
जम्बूध्वजं सकलराज्य[30] प्रशासयन्तः[31]
स्थापेन्ति[32] त्यागि[33] जनतां[34] वरबुद्ध[35]ज्ञाने[36] ॥ २१ ॥

1 ज्ञे L. 2 धितिं T. 3 ज्य K'.B.L. 4 ण T.K.K'.L. 5 पा हि MS. 6 तां MS. नां K.K'.B. 7 त MS.K'. 8 वरग्नौ T.L. 9 सा MS. 10 सा T.B.L. 11 वि MS. 12 यथा T.L. यः MS. 13 ह MS. 14 वाहिता K. 15 क्ते MS. 16 बुद्धित्व MS. वृद्धित्व T.B.L. (पृच्छित्व) RS. 17 क्षम T.L. 18 त्यु K.K'. 19 पे T. 20 भूम्य MS. 21 मा T.L. 22 ति MS. 23 पे MS. 24 तो MS.K.K'. 25 रो All MSS. 26 ति T. 27 भव MS. 28 सास T.L. 29 श T. 30 ज्यं T. 31 णाश T. 32 स्थापंति MS. 33 गी MS. ग K. 34 ग K. 35 ल MS. 36 नं MS.K'. न K.

आकांक्ष[1]मानं[2] वृषभी[3] विजहित्व राज्यं
जिनशासनें[4] उपगताश्चरि आरंभंतः[5] ।
लब्धां[6] समाधि[7]शतं[8] बुद्धशतं च पश्यि[9]
कंपेन्ति [10]क्षेत्रशतु भासि[11] समाक्रमन्ति ॥ २२ ॥
शोधंति[12] सत्त्वशत धर्ममुखान्[13]विशन्ति
प्रविशन्ति कल्पशत कायशतं निदर्शि ।
पूर्णं[14] शतं जिनसुतान निदर्शयन्ति
भूयोत्तरिं प्रणिधिश्रेष्ठिबलाप्रमाणाः ॥ २३ ॥
[15]इत्येषां[16] प्रथमाभूमिर्[17]निर्दिष्टा सुगतात्मजाः ।
सर्वलोकहितैषीणां[18] बोधिसत्त्वान[19]मुत्तमा ॥ २४ ॥

[20]इति प्रमुदिता नाम प्रथमा बोधिसत्त्वभूमिः ॥ १ ॥

---

[21][22]श्रुत्वैतदुत्तमं स्थानं भूम्यां[23]ः श्रेष्ठं मनोरमं[24] ।
प्रसन्न[25]मनसंकल्पा[26] हर्षितां[27]ः सुगतात्मजाः[28] ॥ १ ॥
अभ्युत्थिता[29] आसनेभ्यो[30] अभ्युद्गम्य[31] खगपथे[32] ।
अभ्याकिरन्ति कुसुमैः[33] साधु साध्विति[34] व्याहरी[35] ॥ २ ॥

1 क्षम T. 2 णं K. ण K'. 3 भि T.L. 4 न MS. 5 रंभ MS. लभं T.L. 6 or ब्ध्वा? 7 स T.L. 8 ततः MS.K.K'. 9 श्य MS. 10 क्ष T. 11 सि संक्र MS. सि असंक्र T.K.K'. सि अतिक्र RS. 12 ध्यन्ति T. 13 (विचिनन्ति) RS. 14 ण MS.K'. 15 Metre : श्लोक 16 षां MS. 17 नि MS.K. 18 षिणा MS.T. 19 नु T.L. 20 इति–T.L. 21 द्वितीया भूमिः 22 त्वे MS.K.K'. तै T.L. 23 म्या MS.L. 24 म K. 25 श T. 26 सां T.L.K'. 27 ता MS. तां T.L. 28 जा K. 29 त्यु MS. 30 भ्यः MS. भ्य K.K'. 31 त्यु MS. 32 गे K. 33 मै T.L. 34 धिगिरो व्या MS. 35 रि K.

साधु साधु महाप्राज्ञ वज्रगर्भे[1] वि[2]शा[3]रदे ।
यन्निर्दिष्टा त्वया भूमिर्बोधिसत्त्वान या चरी ॥ ३ ॥
पर्षद्धि[4] सुप्रसन्ना तु विमुक्तिचन्द्र[5] पृच्छति ।
उत्तरि[6] कीर्तिया भूमिं[7] द्वितीयं सुगतात्मजाः[8] ॥ ४ ॥
कीदृशा मनसंकल्पा द्विती[9]य[10]मभिलक्षि[11]ताः ।
प्रव्याहर महाप्र[12]ज्ञ श्रोतुकामा जिनात्मजाः ॥ ५ ॥

वज्रगर्भो बोधिसत्त्व आह ॥

यो ऽयं भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वः[13] प्रथमायां बोधिसत्त्वभूमौ सुपरिकर्मकृतो द्विती-[14]यंबोधिसत्त्वभूमिमभिलषति । तस्य दशचित्ताशयाः प्रवर्तन्ते । कतमे दश यदुत । ऋ-[15]ज्वाशयता च । मृद्वाशयता च । कर्मण्या[16]शयता च । दमाशयता च । शमाशयता च । कल्याणाशयता च । असंसृ[17]ष्टाशयता च । अ[18]नपेक्षाशयता च । उ[19]दाराशयता च । म-हात्म्याशयता च । इमे दशचित्ताशयाः प्रवर्तंते । ततो द्वि[20]तीयायां बोधिसत्त्वभूमौ वि-मलायां [21]प्रतिष्ठितो भवति ॥

[22]तत्र भवन्तो जिनपुत्रा विमलायां बोधिसत्त्वभूमौ[23] स्थितो[24] बोधिसत्त्वः प्रकृत्यैव[25] दश-भिः कुशलैः कर्मपथैः समन्वागतो भवति । कतमैर्दशभिर्यदुत । [26]स प्राणाति[27]पातात्[28]प्रति-विरतो[29] भवति । निहतदण्डो निहतशस्त्रो निहतवैरो[30] लज्जावान्दयाप[31]न्नः । सर्वप्राणिभूतेषु

1 र्भो MS. 2 सा T.L. 3 दः T.L. दा K. 4 द्भिः MS. द्विप्र T.L. 5 न्द्रः T.K.K'.L. 6 रि MS.
7 मि MS. 8 जा L.K'. 9 ति L. 10 या T.L.K'. 11 क्षतः K'.L. क्षितः MS. क्षः T. 12 प्राज्ञो T.L. प्राज्ञ K'. प्राज्ञा K. 13 त्त्व MS. 14 यायां T.K. यां K'. 15 द्वचा MS. द्व K.K'. 16 न्या T.
17 मृ K.K'. 18 ना MS.K.K'. 19 द T. 20 ति T. 21 बोधिसत्त्व+प्र T. 22 तत्र=ते T. 23 मि MS. 24 ता MS.K. 25 त्येव MS. 26 स—MS.K.K'. 27 नि MS. 28 त्प्र MS.K.K'. 29 तः खलु पुनर्भवति MS. 30 रो MS. 31 वन्तः MS.

हितसु[1]खानुकंपी[2] मैत्रचि[3]त्तः । स संकल्पैरपि प्राणि[4]विहिंसां[5] न करोति । कः[6] पुनर्वादः [7]परसत्त्वेषु सत्त्वसंज्ञि[8]नः [9]संचिंत्य[10]दौदारिककायविहे[11]टायाः । अदत्तादानात्प्रतिविर[12]तः खलु पुनर्भवति । स्वभोगसंतुष्टः परभोगानभिलाषी । [13]स परपरिगृहीतेभ्यो वस्तुभ्यः परपरिगृहीतसं[14]ज्ञी [15]स्तेयचित्तमुपस्थाप्यान्त[16]शः तृणपर्णमपि नादत्तमादाता भवति । कः पुनर्वादो ऽन्येभ्यो जीवितोपकरणेभ्यः । काममिथ्याचारात्प्रतिविरतः खलु पुनर्भवति । स्वदारसंतुष्टः परदारानभिलाषी[17] । स परपरिगृही[18]तासु स्त्रीषु परभार्यासु गोत्रध्वजधर्मरक्षितास्वभिध्यामपि नोत्पादयति । कः पुनर्वादो द्वीन्द्रियसमापत्त्यां[19] वा अनं[20]गविज्ञप्त्या वा । अ[21]नृतवचनात्प्रतिविरतः खलु पुनर्भवति । सत्यवादी भूतवादी कालवादी यथावादी तथाकारी । सो ऽन्तशः स्वप्नान्तरगतो ऽपि विनिधाय दृष्टिं क्षांतिं रुचिं [22]मतिं प्रेक्षां विसंवादनाभिप्रायो[23] [24]नानृतां वाचन्निश्चारयति । कः पुनर्वादः समन्वाहृत्य । पिशुनवचनात्प्रतिविरतः खलु पुनर्भवति । अभे[25]दाविहे[26]टाप्रतिपन्नः सत्त्वानां स ने[27]तः श्रु[28]त्वामुत्राख्याता भव[29]त्य[30]मीषां भेदाय । ना[31]मुतः श्रु[32]त्वेहाख्याता भवत्ये[33]षां भेदाय । न संहिता[34] भि[35]नत्ति न भिन्नानामनु[36]प्रदानं करोति । न व्य[37]ग्रारा[38]मो भवति । [39]न व्यग्ररतो[40] न व्यग्रकरणीं[41] वाचं भाषते । सद्भूतामसद्भू[42]तांम्वा । [43]परुषवचना[44]त्प्रतिविरतः खलु पुनर्भवति । [45]स येयं वागदे[46]शा कर्कशा [47]परुषा परक[48]टुका परा[49]भि[50]संजननी । अ[51]नक्षा अ[52]नक्षप्राग्[53]भारा [54]ग्राम्या पा[55]र्थ[56]ग्जनिकी ।

1 पा T. 2 पि T. 3 त्ता T. 4 ण T. 5 सान्न K. 6 क K. 7 पलसत्येषु MS. 8 गि MS. 9 संचिंत्यौदारिकया कायविहेथनय T. 10 त्यैदा K. 11 था K.K'. 12 तो MS. तः+स T. त K. 13 अनुकम्पकः+स T. 14 गी T. 15 स्ते MS. 16 शास्तृ MS.K.K'. 17 पा T. 18 तो T. 19 न्नो MS. 20 गं MS. त T. 21 मृ MS.T. 22 मतिं—T. 23 या K. 24 वा T.K. 25 द MS. 26 थना T. था K.K'. 27 नः T. 28 त्वा अमू T.MS. 29 ति । अमी T. 30 मा MS. 31 म T.K. 32 त्वा इत्या MS. 33 न्तेषां MS. ति । एषां T. 34 ता MS. 35 नंति MS. 36 प्रा MS. 37 वे T. 38 नामो MS. मारो K.K'. 39 न व्यग्ररतो—T. 40 तः MS.K.K'. 41 णी T. 42 तां वा T. 43 पुरुष MS. 44 त्प्र T. 45 स यं सम्वा MS. 46 द T.K.K'. 47 परुषा—K.K'. 48 तु T. ट K. 49 रो MS. 50 भिषं T. 51 न्व MS. च K. 52 न्वक्ष MS. नक्ष=थ T. 53 टहा MS. 54 ग्रो MS. 55 प्रार्थय MS. प्रार्थ K'. 56 न MS.

अनेला अकर्णसुखा[1] क्रोध[2]रोष[3]निश्चारिता । हृदयपरिदहनी [4]मन्युजननी मनःसंता[5]पकरी अप्रिया[6] अम[7]नापा अमनोज्ञा । स्वसंतानपरसंतानविनाशि[8]नी । तथारूपां वाचं [9]प्रहाय येयं वाक्स्निग्धा मृद्वी[10] मनोज्ञा [11]मधुरा प्रियक[12]रणी म[13]नापकरणी हितक[14]रणी नेला कर्ण[15]सुखा हृदयंगमा प्रेमणीया[16] पौरीवर्णवि[17]स्पष्टा विज्ञा[18]या [19]श्रवणीया [20]अमिश्रिता बहु[21]जनेष्टा बहुजन-कान्ता बहुजनप्रिया बहुजनमनापा[22] विज्ञापन्ना[23] सर्वसत्त्वहितसुखावहा समाहिता [24]मनोत्प्ला-वनकरी स्वसंतानपरसंतानप्रसादनकरी । तथारूपां वाचं नि[25]श्चारयति । [26]संभिन्नप्र[27]लापात्प्र-तिविरतः खलु पुनर्भवति । [28]सुपरिहार्यवचनः का[29]लवादी भूत[30]वादी अर्थवादी धर्मवादी न्यायवादी विनयवादी [31]सनिदानवतीवाचं भाषते । कालेन [32]सावदानां [33]स चान्तश इति-हासपूर्वकमपि वचनं परिहार्य परिहरति । कः पुनर्वादो वाग्विक्षेपेन । अनभिध्या[34]नः ख-लु पुनर्भवति । [35]स परस्वेषु परकामेषु परभोगेषु परचित्तोपकरणेषु परपरिगृ[36]हीतेषु [37]स्पृहा-मपि नोत्पादयति । किमिति यत्पर[38]षां तन्मम स्यादिति नाभिध्यामुत्पादयति । न प्रा-र्थयति[39] न प्रणिदधाति न लोभचित्तमुत्पादयति । [40]अव्यापन्नचित्तः खलु पुनर्भवति । [41]सर्वसत्त्वेषु मैत्रचित्तो हितचित्तो दयाचित्तः सुखचित्तः स्निग्धचित्तः सर्वजगदनुग्र[42]हचित्तः [43]सर्वसत्त्वहितानुकं[44]पाचित्तः स या[45]नीमानि क्रोधोपनाहखि[46]लमलव्यापादपरिदाहसंधुक्षितप्र-ति[47]घात्यानि तानि प्रहाय या[48]नीमानि हितोपसंहितानि । [49]मैत्र्युपसंहितानि सर्वसत्त्वहित-

1 पा T. 2 दोष T. नारोष K. 3 श्च T. 4 मन्युजननी—K.K′. 5 ष MS. 6 य MS. 7 न आपा T. नपा K. 8 श MS.T. 9 प K. प्रहायेय T.K. 10 पी MS. द्वी K′. 11 म 19 ला=अनेला T. 12 रणी=री K. 13 नो K. 14 रि K.K′. 15 मु MS. 16 यो T. 17 निस्प MS. 18 ज्ञे K′. 19 स्त्र MS. 20 अनि MS. 21 नन्ता MS. 22 था MS. 23 स्ता MS. त्त K. त्ता K′. 24 मन उत्प्ला-वनीकरी MS. मनउत्प्लामनकरी मनःप्रह्लादनकरी T. मनउत्सादनकरी । मनःप्रह्लादनकरी K.K′. 25 निश्चा-वयति K′. 26 सांतेन MS.K.K′. 27 रा T. 28 पर्पत्परि MS.K.K′. 29 र T. 30 व्य MS. 31 सं MS. 32 साप MS. सोप 33 सो न्तश K.K′. 34 लः MS. लुः T.K.K′. 35 स—R. 36 हेषु MS. 37 नाभिधामुत्पादयति T. 38 रैषां MS. 39 ते T.K′. ति+प्रार्थते K. 40 अध्य MS. सुव्या T. 41 स+स T. 42 हन K. 43 भूत T. 44 प K′. 45 मीमनैः MS. 46 षिलमर T. 47 पाद्यानि T. 48 नीमानां MS. नि मानि T. 49 मे MS.

सुखा[1]य । वितर्कितविचारितानि । तान्यनुवितर्कयिता भवति । सम्यग्दृष्टि[2]ः खलु पुनर्भवति । सम्यक्पथानुगतः कौतुकमंगलनानाप्रकारकु[3]शीलदृष्टिविगत[4]ः । ऋजु[5]दृष्टिरशठो[6]ऽमायावी बुद्धधर्मसंघनियताशयः । स इमां दशकुशलां कर्मपथां सतत[7]समि[8]तमनुरक्ष[9]न्नेवं चित्ता[10]शयम[11]भिनिर्हरति । या का चित्सत्त्वानामपायदुर्गतिविनिपातप्रज्ञ[12]प्तिः सर्वा[13]सां एषां दशानामकुशलानां कर्मपथानां समादानहेतोः । हन्ताहमात्मनैव सम्यक्प्रतिपत्ति[14]ष्ठितः परां सम्यक्प्रतिपत्तौ [15]स्थापयिष्यामि । तत्कस्य हेतो[16]ः । न स्थानमेतदनवकाशो यावदात्मा विप्रतिपत्ति[17]स्थितः परां सम्यक्प्रतिपत्तौ स्थाप[18]येन्नैतत्स्थानं विद्यत[19] इति । स एवं [20]प्रविचिनोति । एषां दशानामकुशलानां कर्मपथानां समादानहेतोर्निरयतिर्यग्योनियमलोकगतयः प्रज्ञायन्ते । दशानां पुनः कुशलानां कर्मपथानां समादानहेतोर्मनुष्योपपत्तिमादिकृत्वा यावद्भवाग्रमित्युपपत्तयः प्रज्ञायन्ते । तत[21] उत्तर[22] एत एव दशकुशलाः कर्मपथाः प्रज्ञाकारेण परि[23]भा[24]व्यमानाः प्रादेशिकचित्ततया त्रैधातुकोत्त्रस्तमानसतया महाकरुणाविकल[25]तया । परतः श्र[26]वानुगमेन [27]घोषानुगमेन च श्रावकयानं संवर्तयंति । त[28]त उत्तरतरं परिशोधिता [29]अपरप्रणेयतया [30]स्वयंभूत्वानुकूलतया । स्वयमभिसंबोधनतया परतो ऽपरिमार्गणतया । महाकरु[31]णोपायविकल[32]तया गंभीर[33]प्रत्ययानुबोधेन च प्रत्येकबुद्धयानं संवर्तयंति । तत उत्तरतरं[34] परिशोधिता विपुलाप्रमाणचित्ततया । [35]कृपाकरुणोपेततया उपायकौशल[36]संगृहीततया । सुनिबद्धमहाप्रणिधानतया सर्वसत्त्वापरित्यागतया बुद्धज्ञानविपुला[37]ध्यालम्बनत-

1 षा T. 2 ष्टि T. 3 श K. 4 तो T. 5 ज्र MS. 6 थो T.K.K'. 7 तं T. 8 मी T. 9 क्षेन्नेव T. 10 स MS. 11 वक्षंति MS. रक्षंति K. 12 ज्ञे T. 13 शां MS. 14 ष्टि—MS. स्थि R. 15 ष्टा T.K.K'. 16 तोर्न ष्टा T.K. 17 ष्ठितः T.K.K'. 18 पय MS. 19 पते MS. 20 प्रतिविनोति MS. T.K.K'. 21 त्त T.K'. 22 रे All MSS. 23 ता (भा) वा MS. 24 वय K.K'. 25 र T. 26 व्द्वा MS. 27 घो 4 न—MS. 28 तत्त गुरुतरं MS. 29 अ—K.K'. 30 स्त्र 7 या—T. 31 णा MS. 32 ल्प MS. रण T. 33 रेन्द्रं प्रत्य MS.K'. रेन्दं प्रत्य TK. 34 र MS. 35 कृपा—K. 36 स MS. 37 रा T.

या बोधिसत्त्वभूमि[1]परिशुद्ध्यै[2] पारमितापरिशुद्ध्यै[3] चर्याविपुलत्वाय संवर्तन्ते[4]। तत[5] उत्तरतरं [6]परिशोधिता[7]: सर्वाकारपरिशोधितत्वाद्यावद्दशबलत्वाय सर्वबुद्धधर्मसमुदागमाय संवर्तन्ते[8]। तस्मात्तर्ह्यस्माभिः [9]समाभिनिर्हारे सर्वाकारपरिशोधना[10]भिनिर्हार एव योगः करणीयः। स भूयस्या मात्रया एवं[11] प्रति[12]संशिक्षते। इमे [13]खलु पुनर्दशाकुशला[14]: कर्मपथा[15] अधिमात्रत्वा[16]दासेविता [17]बहुलीकृता निरयहेतुर्मध्यत्वात्तिर्यग्योनिहेतुर्मृदुत्वाद्यमलोकहेतुः। तत्र प्राणातिपातो[18] निरय[19]मुपनयति तिर्यग्योनिमुप[20]नयति यमलोकमुप[21]नयति। अथ चेत्पुनर्मनुष्येषूपपद्यते द्वौ[22] वि[23]पाकावभिनिवर्तयति। अल्पायुष्कतां[24] च बहुग्लान्यतां च। अदत्तादानं निरयमुपनयति तिर्यग्योनिमुप[25]नयति यमलोकमुप[26]नयति। [27]अथ चेत्पुनर्मनुष्येषूपपद्यते द्वौ विपाकावभिनिवर्तयति। [28]परीत्तभोगतां च[29] साधारणभोगतां च[30]। काममिथ्याचारो[31] निरयमुपनयति तिर्यग्योनिमुपनयति यमलोकमुपनयति। [32]अथ चेत्पुनर्मनुष्येषूपपद्यते द्वौ विपाकावभिनिवर्तयति। [33]अनाजानेयपरिवारतां च ससपत्नदारतां च। मृषावादो निरयमुपनयति तिर्यग्योनिमुपनयति यमलोकमुपनयति। [34]अथ चेत्पुनर्मनुष्येषूपपद्यते द्वौ विपाकावभिनिवर्तयति। अ[35]भ्याख्यानबहुलतां च [36]परैर्विसंवादन[37]तां च। पैशुन्यं निरयमुपनयति तिर्यग्योनिमुपनयति यमलोकमुपनयति। अथ चेत्पुनर्मनुष्येषूपपद्यते द्वौ विपाकावभिनिवर्तयति। [38]भिन्नपरिवारतां[39] च हीनपरिवारतां च। पारुष्यं[40] निरयमुपनयति तिर्यग्योनिमुपनयति यमलोकमुपनयति। अथ चेत्पुनर्मनुष्येषूपपद्यते द्वौ विपा-

1 मी MS. 2 द्धि MS. द्धौ K. 3 द्धि MS. 4 ते MS. 5 त्र MS. 6 सर्वाकार+प T. 7 षिता K'. धिता K. धितया यावद्दशबल MS. धितत्वात्। यावद्दशबल T. 8 ते MS. 9 समान MS.K.K'. समाने T. 10 नामभि T. 11 व MS. 12 सं–K. संक्षिते MS. संसिक्षेते T. 13 खलु–T. 14 लो MS. 15 था: K. 16 त्। असेविता T. दासेविता K.K'. 17 भाविता+ब T.K.K'. 18 ता MS. 19 मुपनयति–T. 20,21 नामयति T. 22 द्वा MS. 23 पा MS. 24 तां चा MS. ताञ्च K. 25,26 नामयति T. 27 सचेत्पु T. 28 परित्त T. परिवर्त MS. 29 चा MS.K.K'. 30 चा T. 31 र MS.K'. 32 सचेत्पु T. 33 आ T. 34 सचेत्पु T. अथ चेन्मनु K. 35 त्या MS. भ्यो T.K. 36 परविसं T. 37 न–MS.K.K'. 38 सं+भिन्न K., भिनु T. 39 तां च–MS.K.K'. 40 ष्य MS.K.

कावभिनिवर्तयति । अमना[1]पश्रवणतां च कलहवचनतां च । संभिन्नप्रला[2]पो[3] निरयमुप-
नयति तिर्यग्योनिमुपनयति यमलोकमुपनयति । [4]अथ चेत्पुनर्मनुष्येषू[5]पपद्यते द्वौ विपा-
कावभिनिवर्तयति । अनादेयवचनतां च अनिश्चितप्रतिभानतां च । अभिध्या निरयमुप-
नयति तिर्यग्योनिमुपनयति यमलोकमुपनयति । अथ चेत्पुनर्मनुष्येषूपपद्यते द्वौ विपा-
कावभिनिवर्तयति । असंतु[6]ष्टतां च महे[7]च्छतां च । व्यापादो निरयमुप[8]नयति तिर्यग्यो-
निमुपनयति यमलोकमुपनयति । अथ चेत्पुनर्मनुष्येषूपपद्यते द्वौ विपाका[9]वभिनिवर्तय-
ति । अहि[10]तैषितां च [11]परोत्पीडनतां च । मिथ्यादृष्टि[12]र्निरयमुप[13]नयति तिर्यग्योनिमुपनयति
यमलोकमुप[14]नयति । अथ चेत्पुनर्मनुष्येषूपपद्यते द्वौ विपाकावभिनिवर्तयति । कुदृष्टिप-
तितश्च भवति शठ[15]श्च मायावी च [16]भवति । एवं खलु महतो ऽपरिमाणस्य दुःखस्कंधस्ये[17]मे
दशाकुशलाः कर्मपथाः[18] समुदागमाय संवर्तन्ते[19] । हन्त[20] वयमिमां दशाकुशलान्कर्मपथा[21]-
न्विवर्ज्य धर्मारामरतिरता विह[22]रामः[23] । स[24] इमां दशा[25]कुशलान्कर्मपथान्प्र[26]हाय दशकुशलकर्म-
[27]पथप्रतिष्ठितः परांस्तेष्वेव प्रतिष्ठापयति । स भूयस्या मात्रया [28]सर्वसत्त्वानाम[29]न्तिके हित-
चि[30]त्ततामुत्पादयति । सुखचित्ततां [31]स्निग्धचित्ततां कृपाचित्ततां दयाचित्त[32]तां अनुग्रहचि-
त्ततां[33] आर[34]क्षचित्ततां [35]ममचित्तनां आ[36]चार्यचित्ततां शास्तृचित्ततामुत्पादयति । तस्यैवं
भवति । कुदृष्टिपतिता [37]वतेमे[38] सत्त्वा[39] [40]विषम[41]मतयो विषमाशया[42]ः । उत्पथगह[43]नचारिणस्ते
[44]ऽस्माभिर्भूतपथसम्यग्दृष्टिमार्गे[45] यथा[46]तथैव प्रतिष्ठापयितव्याः । भिन्नविगृहीत[47]चित्तविवा-

1 न आप T. 2 रा T. 3 प K'. 4 सचेत्पु T. 5 ष्वेत K'. 6 ष्टि T. 7 छ MS.K. 8 गच्छति K'. 9 म MS. 10 ते MS.K.K'. 11 परोत्प्री T. 12 नि MS.K.K'. 13 गच्छति K'. 14 नामयति T. 15 थ T.K. 16 भवति–T. 17 स्य । इमे T. 18 था K. 19 ते MS.K'. 20 न्ते T. 21 थां वि T. 22 ह–MS. 23 म MS.T. 24 सः MS.T. 25 श K. 26 विहाय T. न्विहाय K. 27 कुल MS. 28 सर्व–T. 29 मंतिक MS. 30 त्तमुत्पा MS. 31 मैत्र T. 32 तामनु K. 33 तां च K. 34 क्षा T.K.K'. 35 स K'. 36 च MS. 37 वे K'. 38 त K. 39 त्त्वो MS. 40 विषममतयो–K. 41 य T. म–MS. 42 या उत्प MS. 43 ण K'. 44 ऽ–T. 45 र्गेयाथातथ्ये प्रति R. 46 थे प्रति T. 47 चित्त–T.

[1]दोपपन्ना वतेमे सत्त्वा[2]ः सततसमितं[3] क्रोधोपनाहसंधु[4]क्षितास्ते [5]ऽस्माभिरनुत्तरे[6] महामैत्र्यु[7]-
पसंहारे प्रतिष्ठापयितव्याः । अतृप्ता वतेमे सत्त्वाः परवित्ताभिलाषिणो[8] विषमाजीवा[9]नुच-
रितास्ते ऽस्माभिः परिशु[10]द्धकायवाङ्मनस्कर्मा[11]न्ताजीविका[12]यां प्रतिष्ठापयितव्याः । रागद्वेष-
मोहत्रिनिदानानुगता वतेमे सत्त्वा विविधक्लेश[13]ज्वालाभिः सततसमितं प्रदीप्ता[14]ः । न च
ततो ऽत्यन्तनि[15]ःसरणोपायं परिमार्गयन्ति ते ऽस्माभि[16]ः सर्वक्लेशप्रशमे निरुपद्रवे[17] निर्वाणे
प्रतिष्ठापयितव्याः । महामोहतमस्तिमिरपटला[18]विद्यांधकारावृता वतेमे सत्त्वा म[19]हांधकारग-
हनानु[20]प्रविष्टा[21]ः प्रज्ञालोकसुदू[22]रीभूता[23]ः । महांधकारप्रस्कं[24]न्नाः कुदृष्टिकान्तारस[25]मवसृता[26]स्तेषा-
मस्माभिरना[27]वरण[28]प्रज्ञाचक्षुर्विशोधयितव्यं[29] । यथा सर्वधर्मयाथातथ्या[30]पर[31]प्र[32]णेयता[33] प्रति-
लभ्स्यन्ते । महासंसाराटवीकांतारमार्गप्रप[34]न्ना वतेमे सत्त्वाः । अयोगक्षेमिणो ऽनाश्वा-
सप्राप्ता महाप्रपा[35]तप[36]तिताः । निरयतिर्यग्योनियमलोकग[37]तिप्रपाताभिमुखाः । कुदृष्टिविषम-
जाला[38]नुपर्यवनद्धा । [39]मोहगह[40]नसंच्छन्ना । मिथ्यामार्गविपथप्रयाता । जा[41]त्यंधीभूताः ।
[42]परिणायकविकलाः । अनि[43]ःशरणे[44] निःसरण[45]संज्ञिनः । नमुचिपाशबद्धा विषयतस्करो-
[46]पगृहीता[47]ः कुशलपरिणायकविरहिता[48]ः । मारा[49]शयगहनानुप्रविष्टाः । बुद्धा[50]शयदूरीभूता[51]स्ते
ऽस्माभिरे[52]वंविधात्[53]संसाराटवीकान्तारदुर्गा[54]दुत्तारयितव्याः । अभयपुरे च सर्वज्ञ[55]ज्ञाननगरे
निरुपद्रवे निरुपतापे प्रतिष्ठापयितव्याः । महौघो[56]र्म्यामर्थैर्निमग्ना वतेमे सत्त्वाः कामभवावि[57]-

1 दा T. 2 त्त्वा T.K. 3 त MS.K.K'. 4 ध्र MS.K.T 5 ऽ—K'. 6 र T. 7 त्र्यो T. 8 णौ T. 9 वा+जीवा MS.K'. 10 द्धा MS. 11 र्मतां T. 12 कया MS.K. 13 शाग्निज्वालाभिः T. श=शे K. 14 प्ताः K. 15 निस्स MS.K'. निःश T. 16 भि K. 17 मे M.S. 18 लांधकारा MS.K.K'. 19 महामोहां MS.K.K'. 20 नु—MS.T. 21 ष्टा T. 22 दु K. 23 ता महां MS. 24 कंधाः MS. K.K'. 25 स—K. 26 ताः । ते T. 27 णा T. 28 णं MS.K.K'. 29 व्य T. 30 थ्य MS.K'. 31 रा MS.K.K'. 32 ण R. 33 तां+च T. 34 स K. 35 तं MS. 36 रि MS. 37 गति—T. 38 नुप्राप्ताः T. 39 महा MS. 40 णे T. 41 अन्धी T. 42 अपरि MS.K.K'.T. 43 निस्स T.K. 44 ण R. 45 दर्शिनो T. 46 प+रि T. 47 तो । T.K.K'. 48 ता MS. तो T. 49 लाश T. राश्र MS.K.K'. 50 श्र MS.K.K'. 51 ताः । तस्मा T. ते स्मा K.K'. 52 वे MS. व T.K. 53 सं T. 54 उत्ता MS. 55 तामहानगरे T. 56 र्म्यासधैर्यनिमाना MS.K. र्म्यामधैर्यानिमग्ना K'. पनिमग्ना T. 57 विद्या—MS.

द्यादृष्ट्यो[1]घसमवसृता[2]ः संसारस्रो[3]ता[4]नुवाहिनस्तृ[5]ष्णानदीप्रपन्ना महावेगग्रा[6]प्ताः । अविलोकनसमर्थाः कामव्यापादविहिंसावितर्कप्रता[7]नानुचरिताः सत्कायदृष्ट्यु[8]दकराक्षस[9]गृहीताः कामग[10]हनावर्तानुप्रविष्टाः । [11]नंदीरागम[12]ध्यसंछ[13]न्ना अस्मि[14]मानस्थ[15]लोत्सन्ना दौःशील्यविषमाचारान्तःपू[16]तीभूताः षडायतनग्रामभयतीरमनुच्चलिताः कुशलसंतार[17]कविरहिता अनाथा अपरायणा[18] अ[19]शरणास्ते ऽस्माभिर्महाकरुणाकुशलमूलबलेनोद्धृत्य निरुपद्रवे ऽरजसि क्षेमे शिवे ऽभये सर्वभय[20]त्रासा[21]पगते सर्वज्ञतारत्नद्वीपे प्रतिष्ठापयितव्याः । रुद्धा वतेमे सत्त्वा बहु[22]दुःखदौर्मनस्यो[23]पायासबहुले । अनुनयप्रतिघप्रियाप्रियवि[24]निबंधने सशोकपरिदेवानुचरिते तृष्णा[25]निगड[26]बंधने मायाशाठ्या[27]विद्यागहनसंछन्ने त्रैधातुकचारके[28] ते ऽस्माभिः सर्वत्रैधातुकवि[29]वेके । अभयपुरे सर्वदुःखोपश[30]मे अनावरणे[31] निर्वाणे प्रतिष्ठापयितव्याः । आत्मात्मीयाभि[32]निविष्टा वतेमे सत्त्वाः स्कंधालयानुच्च[33]लिताश्चतुर्विपर्या[34]सानुप्रयाताः । षडायतनशून्यग्रामसन्निश्रिताश्चतुर्महाभूतो[35]रगाभि[36]द्रुताः । स्कंधवधकतस्कराभि[37]प्रघातिताः । अपरिमाणदुःखप्रतिसंवेदिन[38]स्ते ऽस्माभि[39]ः परम[40]सुखे सर्वनिकेतविगमे प्रतिष्ठापयितव्याः । यदुत सर्वावरणप्रहाणा[41]निर्वा[42]णे हीन[43]लीन[44]दीनाधि[45]मुक्तिका वतेमे सत्त्वा[46] अग्रसर्व[47]ज्ञज्ञानचित्तविकलाः । [48]संति नि[49]ःशरणे महायाने श्रावकप्रत्येकबुद्धयान[50]मतयस्ते ऽस्माभिरुदार[51]बुद्धधर्म[52]मतिविपुलाध्यालम्बे[53]न [54]सर्वज्ञज्ञानलोचनतया अनुत्तरे महायाने प्रतिष्ठापयितव्याः ॥

1 ष्टौ MS.T. 2 ता T. 3 श्रो T. 4 तो MS.K'.T. 5 ष्टा MS. 6 ग्रस्ता T. 7 ताना=भा T. 8 ष्टु T. 9 श T. 10 ग्र MS. 11 न T 12 ग T. 13 युक्ताः। T. 14 न्मा MS. 15 त्वो MS. 16 री T. 17 न T. 18 णो MS. 19 अ 3 स्त=आयतनग्रामानुच्चरिताः कुशलसंभारविरहितास्ते T. 20 ये MS. 21 शा T. 22 दुःख–MS.K.K'. 23 स्यौ T. 24 निबद्धे T. 25 श्रा MS. 26 त All MSS. 27 साथ्य T. 28 क T. 29 विवेके–MS.K. 30 स T. 31 ण R. 32 ति T. 33 च T. 34 र्ज्यासा T. 35 तौ T. 36 वि T. 37 भिप्रघापिताः MS. भिघातिकाः T. 38 नः ते T. 39 भिर्वा परम MS.K.K'. 40 मे MS.K.K'. 41 णे T. 42 निर्वाणे–K. 43 री T. 44 ही MS.K'. 45 मुक्ता T. 46 त्वाः T. 47 संज्ञाज्ञान MS.K.K'. 48 सत्व K. 49 निस्स T.K. 50 ने मजयस्ते MS.K.K'. नावतीर्णासततये ते T. नावतीर्णमतयस्ते R. 51 रे MS.K.K'. 52 ग T. 53 म्बने MS. 54 सर्व 15 ने–MS.K.K'.

इति हि भवंतो जिनपुत्रा एवं शीलबला[1]धानानुगतस्य बोधिसत्त्वस्य कृपाकरुणामैत्र्य[2]-भिनिर्हारकुशलस्य सर्वसत्त्वान[3]धीष्टकल्याण[4]मित्रस्य अपरित्यक्तसर्वसत्त्वस्य क्रिया[5]क्रियाभि-निर्हारकुशलस्य विमलायां बोधिसत्त्वभूमौ प्रतिष्ठितस्य बहवो बुद्धा आभासमागच्छंति । औदारिकदर्शनेन प्रणिधानबलेन च । [6]बहूनि बुद्धशतानि बहूनि बुद्धसहस्राणि बहूनि बु-द्धशतसहस्राणि बहूनि बुद्धनियुतशतसहस्राणि [7]बह्वो बुद्धकोट्यो बहूनि बुद्धकोटीशतानि बहूनि बुद्धकोटीसहस्राणि बहूनि बुद्धकोटीशतसहस्राणि बहूनि बुद्धकोटीनि[8]युतशतस-हस्राणि आभासमागच्छन्ति । औदारिकदर्शनेन च[9] प्रणिधानबलेन च । स [10]तांस्तथागता-नर्हतः[11] सम्यक्संबुद्धान्दृष्ट्वो[12]दाराध्याशयतया सत्करोति गुरुकरोति मानयति पूजयति । चीवरपिण्डपातशयना[13]सनग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारै[14]श्च प्रतिपादयति । बोधिसत्त्वसुखो-पधानं चोपसंहरति संघगणं[15]संमान[16]नां च करोति । तानि कुशलमूलानि अनुत्तरायां[17] स-म्यक्संबोधौ परिणामयति । तांश्च तथागतानर्हतः[18] सम्यक्संबुद्धान्पर्युपास्ते । तेषां च[19] त-थागताना[20]मर्हतां सम्यक्संबुद्धानां सकाशेभ्यो[21] गौरवेन[22] इ[23]मानेव दशकुशलान्कर्मपथान्प-रिगृह्णाति । यथा परिगृहीतां[24]श्च[25] [26]नान्तरा प्रणाशयति । सो ऽनेकानि कल्पानि अनेकानि कल्पशतानि अनेकानि कल्पसहस्राणि अनेकानि कल्पशतसहस्राणि अनेकाः[27] कल्पकोटी[28] अनेकानि कल्पकोटीशतानि अनेकानि कल्पकोटीसहस्राणि अनेकानि कल्पको[29]टीशतस-हस्राणि अनेकानि कल्पकोटीनि[30]युतशतसहस्राणि । मात्सर्य[31]दौः[32]शील्यमलापनीततया त्या-गशीलविशुद्धौ समुदागच्छ[33]ति ॥

1 ध्यातानु MS. ध्यानानु K.K'. 2 त्य T. त्ता K. 3 नवधीष्व MS. 4 न T. 5 क्रिया—T.K. 6 बहुबुद्ध MS. 7 वह्ये T. वहूनि K. वह्वयो K'. 8 न K'. 9 च—T. 10 तां तथा MS. 11 त T. 12 ष्ट्योदा MS. ष्ट्रा उदा T. 13 श K'. 14 स्का T.K. 15 णं T. 16 नयति तां T 17 या K. 18 तः MS. त T. 19 च—T. 20 नर्हत T. 21 भ्यः । K. 22 ण K'. 23 इमांन्येव T. 24 ह्री T. 25 श्च—K. 26 त्वांतरां MS. नांतरां K'. नान्तशः K. 27 कः T. 28 ट्यः T. टीः MS. 29 टि T. 30 न K'. 31 त्स T. 32 भ T. 33 छ MS.

तद्यथापि[1] नाम भवंतो जिनपुत्रा[2]स्तदेव जातरूपं काशीसं[3]प्रक्षिप्तं[4] भूयस्या मात्रया सर्वम[5]-लापगतं[6] भवति। एवमेव भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वो [7]ऽस्यां विमलायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो ऽने[8]कानि [9]कल्पा[10]नि यावदनेकानि कल्पकोटीनियुतशतसहस्राणि[11] मात्सर्यदौ[12]ःशील्य-मलापनीततया त्यागशीलविशुद्धौ समुदागच्छति। तस्य चतुर्भ्यः संग्रहवस्तुभ्यः प्रिय-वद्यतातिरिक्ततमा भवति। दशभ्यः पारमिताभ्यः शीलपारमितातिरिक्ततमा[13] भवति। न च परिशेषासु न समुदागच्छति। यथाबलं यथाभजमानमियं भवंतो जिनपुत्रा बो-धिसत्त्वस्य विमला नाम द्वितीया बोधिसत्त्वभूमिः[14] समासनिर्देशतः। यस्यां प्रतिष्ठितो बो-धिसत्त्वो[15] भूयस्त्वेन राजा भवति चक्रवर्ती। चतुर्द्वीपाधिपति[16]र्धर्माधिपत्यप्रतिलब्धः। सप्तरत्नसमन्वा[17]गतः कृ[18]ती प्रभुः। सत्त्वानां दौःशील्यमलविनिवर्तनाय कुशलैः[19] सत्त्वान्दश[20]-कुशलेषु कर्मपथे[21]षु प्रतिष्ठापयितुं[22]। यच्च किं चित्कर्मा[23]रभते दानेन वा प्रियवद्यतया वा अर्थक्रियया वा [24]समानार्थतया वा। तत्सर्वमविरहितं बुद्धमनसिकारैर्धर्ममनसिकारैः संघ-मनसिकारैर्बोधिसत्त्वमनसिकारैर्बोधिसत्त्वचर्यामनसिकारैः। पारमितामनसिकारैर्भूमिमन-सिकारैर्बलमनसिकारैः। वैशारद्यमनसिकारैरावेणिकबुद्धधर्ममनसिकारैः। यावत्सर्वाकारव-रोपेतसर्वज्ञज्ञानमनसिकारैः। किमिति सर्वसत्त्वानामग्र्यो[25] भवेयं श्रेष्ठो[26] ज्येष्ठो[27] वरः प्रवर उत्तमो ऽनुत्तमो[28] नायको विनायकः[29] परिनायको यावत्सर्वज्ञज्ञानप्रतिश[30]रणो भवेयं[31]। आ-कां[32]क्षंश्च तथारूपं वीर्यमा[33]रभते [34]यथारूपेण वीर्या[35]रंभेन सर्वगृहकलत्रभोगा[36]नुत्सृज्य तथाग-

1 पि—MS.K.K′. 2 स्तेदेव T. 3 श K′. 4 प्त T.K. 5 मा MS. 6 त T. 7 ऽ—K′. 8 कां T. 9 कल्पानि—K. 10 ल्पान्यावदेव तानि T. 11 नि T. 12 दौः K. 13 या K. 14 मीः MS. 15 त्त्व MS.K′. 16 त्या धर्म K. तिः धर्म K′. 17 न्वितः T. 18 पी MS. पी K.K′. 19 ल MS. 20 श+सु R. 21 षु—K. 22 तु MS. 23 ल T. 24 सं K′. 25 or ग्रो? 26 ष्ठो+भवेयं T. 27 ष्ठः K. 28 मः T. 29 को K. 30 स K′. 31 यमिति T. 32 क्ष T. 33 लभते यथा T. रभेता MS. रभेत। तथा K. 34 त MS.K.K′. 35 लंभेण T. 36 गानवसृ T.

तच्छासने [1]प्रव्रजति । प्रव्रजितश्च सन्नेकक्षणलवमु[2]हूर्तेन समाधिसहस्रं प्रतिल[3]भते बुद्धसहस्रं [4]चं पश्यति । तेषां [5]चाधिष्ठानं संजानीते । लोकधातुसहस्रं च कम्पयति । क्षेत्रसहस्रं चा-[6]क्रमति । लोकधातुसहस्रं चावभासयति । सत्त्वसहस्रं च परिपाचयति । कल्पसहस्रं च तिष्ठति । कल्पसहस्रं च पूर्वातापरा[7]न्ततः प्रवि[8]शति । धर्ममुखसहस्रं च प्रवि[9]चिनोति । कायसहस्रं चादर्शयति कायं [10]कायं च बोधिसत्त्वसहस्रपरिवारमादर्शयति । तत उत्तरे[11] प्रणिधानबलिका बोधिसत्त्वाः प्रणिधानवैशेषिकतया विकुर्वंति । येषां न सुक[12]रा संख्या कर्तुं । कायस्य वा प्रभाया वा ऋद्धेर्वा चक्षुषो वा गोचरस्य वा स्वरस्य वा चर्याया वा [13]व्यूहस्य वा अधिष्ठानस्य वा अधिमुक्तेर्वा अभिसंस्काराणां वा । याव[14]देतावद्भिरपि कल्प-कोटी[15]नियुतशतसहस्रैरिति ॥

अथ खलु वज्रगर्भो बोधिसत्त्व [16]एतमेव भूम्यर्थं प्ररूपयमा[17]नस्तस्यां वेलायामि[18]मां गाथा [19]अभाषत ॥

[20]ते मार्दवार्जवमृ[21]दू[22]कमनीयचित्ताः
कल्याणआशयदमाशयताभ्युपेताः ।
संसर्गपेक्षविगताश्च उदा[23]र[24]बुद्धी
मा[25]हात्म्यआशयवि[26]दू द्वि[27]तियाक्रमंति ॥ १ ॥
अवस्थिता गुणध[28]राः कुशलोपुपेताः
प्राणाति[29]पातविगता अविहिंसचित्ताः ।

1 प्र 7 श्च=वर्जितः T. 2 दू MS. 3 भेत MS. भते पद्यते च T. 4 च—MS. 5 वा MS. 6 क्रा T. 7 न्त MS. न्तः T.K. 8 स T. 9 ति T. 10 कायं—K. 11 र MS.K.K'. 12 ला T. 13 अ MS. 14 देव ताव T. 15 न K'. 16 एतस्मिमे K. 17 णम्त K. नं त T. 18 मां MS.K.T. 19 म MS. 20 Metre: वसंततिलका, त K'. 21 दु MS.K. 22 मंणीय RS. वां° K. 23 रे T. 24 द्धि MS. 25 ह MS. 26 दु K.M. 27 ती T.K.K'.L. 28 रा K. राः+स T.L. 29 नि MS.K.K'.

[1]आदत्तदान[2]प[3]गताः [4]परदारतां च
सत्यान्विता अपिशुनाः [5]परुषाप्रहा[6]णाः ॥ २ ॥
परभोगभि[7]ध्यविगता विदु मैत्रचित्ताः
सम्यक्पथे उपगताः अ[8]शठु[9]ज्ञकाश्च ।
निर्माणकायगह[10]नाश्च सुपेशलाश्च
[11]वंदन्ति शास्तु[12] चरणं[13] सद [14]अप्रमत्ताः ॥ ३ ॥
दुःखानि यानि निरये[15] तथ[16] [17]तीर्य[18]योनौ
यमशासने[19]ज्वलित[20]आश्रयनित्युपेताः ।
सर्वे ति[21] पापपतिताकुशलाः प्रभोंति
हन्तौ[22] विवर्जित[23] उपेमहि सत्यधर्मे ॥ ४ ॥
आदौ[24] च कृत्व मनुजानुपपत्तिमिष्टं[25]
यावद्भवाग्रमर[26]णाशय[27]धानुशि[28]क्षं ।
प्रत्येकयानमथ श्रावकबुद्धयानं[29]
सर्वं[30] इतो दशभि[31] शुक्ल[32]पथैः[33] प्रभूतं[34] ॥ ५ ॥
एवं विदित्व[35] सततं विदु [36]अप्रमत्ताः
[37]शीलेपु संस्थित[38] परानपि स्थापयंति ।

1 अदत्तदानापगताः परदारापगताश्च MS. 2 नादत्तमादाता भवति Prose, 不與不取 Śdh. 或 अदत्तादानात्प्रतिविरत Prose, 離不與取 Śdh. 3 व T.L. 4 परदारानभिलापी Prose, 離欲邪行 Śdh. 5 पुरुष MS.K.K'. 6 ही K. 7 विध्या MS.K. 8 अशथुज्ञताश्च T.L. 9 ज्ञाकाश्च K. 10 णा T.L. 11 व MS. रक्षन्ति RS. 12 स्तृ MS. स्त T.L. 13 ण K. 14 अ—T.L. 15 य T.L. 16 था MS. 17 ति T.K.K'.L. 18 ग्यो MS.T.K.K'.L. 19 ने जो T. 20 मा MS.K.K'.T. 21 भि or धि? 22 र्षा K. 23 र्जेयि K. र्जिय RS. 24 दो T.K.L. 25 निष्टां MS. मिष्टा T.L. 26 ण RS. 27 ध्यानु MS.K.K'. ज्ञानु Pali. 28 शो MS.K'.T. 29 ज्ञा MS. 30 र्वे K. र्वं MS. 31 भिः All MSS. 32 क्ले T. 33 थै T.L. 34 ते K. 35 त T. 36 अ L. 37 शि T.L. 38 तं T.L. तः K.K'.

भूयोत्तरे[1] करुणआशयताभ्युपेताः
सत्त्वां[2]न्विदित्व दु[3]खितां कृप संजनें[4]ति ॥ ६ ॥
हंता[5] [6]विदृष्टिपतिता इमि[7] बा[8]लबुद्धी[9]
क्रो[10]धोपनाह[11]द्रुतचित्तविवादप्राप्ताः ।
सततं अतृ[12]प्त विषये[13] भुयु प्रार्थयन्ति
त्रिनिदानसत्त्व परिमो[14]चयितव्य एते ॥ ७ ॥
महअंधकारतमसावृतमोह[15]छन्नाः
कांतारमार्गि[16] पतिता[17] महदृष्टिजा[18]ले ।
संसारपंजरगता[19] [20]रिपु धर्षयंति
मोक्षाम्यहं नमुचिपंज[21]र[22]मध्य[23]प्राप्तान् ॥ ८ ॥
क्ले[24]शोर्मिभिर्ह्रियत [25]ओघचतुर्निमग्ना[26]ः
त्रैधातुके[27] [28]दुःखशतैः परिपीड्यमानाः ।
स्कंधालयाभ्युपगता[29]वृतआत्मसंज्ञा[30]ः
ते[31]षार्थि युज्यमि अहं[32] [33]दुःखमोचनार्थं[34] ॥ ९ ॥
अवसृ[35]ज्य श्रेष्ठ[36]प्रवरं इम बुद्धया[37]नं
स[38]त्येव निःसरणि[39] हीनमतिं[40] जने[41]न्ति ।

1 रेषु T.L. 2 त्त्वं वि T.L. 3 दुः MS. 4 नं MS.K.K'. 5 भो MS. तो RS. हो K. 6 or कु? 7 म MS. 8 र T. 9 द्धिः MS.K. 10 ध्य MS. 11 हनद्रु MS. 12 प्तः K.,+तु MS. 13 यै T.L. 14 चितव्य T.L. 15 च्छ RS. 16 र्गं K. र्मिं T. 17 ताः K. 18 ज MS.K. 19 तो MS. 20 ऋपु T.K'.L. रिपु K. 21 ल T. 22 धे T. ध्ये L. 23 प्ता T.K'. प्त MS. प्तान K. 24 शे T.L. शा K. 25 दोघ T.L. 26 ग्नाः K. 27 क T.K.L. 28 or दु? 29 वत K.K'. 30 ज्ञा MS.T.K'. 31 षां MS.T.K'. 32 ह MS. 33 or दु? 34 र्थं K. 35 ष्ट K'. 36 च MS. 37 जा (=ज्ञा) T.L. 38 त्यै T.L. 39 ण MS. णे K. 40 ति T.L. 41 नन्ति MS.

स्थापेमि तां विमलज्ञानि[1] तथागतानां
वीर्यारं[2]भन्ति अतुलं विदु बोधिहेतोः ॥ १० ॥
अवस्थिता गुणश[3]तोपचि[4]ता महर्षी[5]
पश्यन्ति [6]नैकसुगतानपि पूजयन्ति ।
तेषां शुभं भुयु उत[7]प्यति कल्पकोट्यां
का[8]शीस कांचनवरं च यथा निक्षिप्तं[9] ॥ ११ ॥
अवस्थिता जिनसुता नृपचक्रवर्ती
भूत्वा प्रणेन्ति दशभिः कुशलेभि सत्त्वान् ।
यश्चै[10]व किं[11] चि शुभसंचयं[12] संचिनं[13]ति
त्राता भवेम जगतो[14] दशभिर्बलाढ्याः[15] ॥ १२ ॥
आ[16]कांक्षमाणं[17] विजहित्व च राज[18]भोगान्
प्रव्रज्य शासन[19]वरे[20] उ[21]पगम्य धीराः ।
वीर्यान्वि[22]तालभिय श्रेष्ठवरं[23] समाधिं[24]
बुद्धा[25]सहस्रपरिपूर्ण क्षणे दृशन्ति ॥ १३ ॥
एवंविधां गुणनयां भुयु ऋ[26]ध्यनेकां
[27]आदर्शयन्ति वृष[28]भी स्थित अत्रभूमौ ।
अत उत्तरि प्रणिधिज्ञानबलाभ्युपेतौ[29]

1 न MS.K.K'. 2 ल T. 3 स T. 4 रि T. वि MS.K. 5 र्षि T. र्षिः K. 6 ने T.L. 7 त्त MS.K.K'.T.B. 8 कांसि T.L. 9 प्त K. 10 श्चै K. 11 सं चित्सु MS. 12 यं MS. 13 वि MS. 14 ता T.L. 15 ढ्यैः RS. 16 का T.L. 17 णा MS. 18 भा T.L. 19 (ने, or नि ?) RS. 20 ले T.L. 21 न्द्र MS. 22 न्धि T.L. 23 ल T. र MS. 24 धि MS. 25 न्द्र MS.K.K'. 26 आस्र-नेका MS. अन्य नेका RS. 神通力 Sdh. 27 अ T. 28 भि T. 29 ताः MS.

नैका[1]विकुर्वितविधैर्विनयन्ति सत्त्वान् ॥ १४ ॥

[2]इत्येषां[3] द्वि[4]तिया भूमिर्निर्दिष्टा सुगतात्मजाः ।

सर्वलोकहितै[5]षिन बोधिसत्त्वानमुत्तमा ॥ १५ ॥

इति विमला नाम द्वितीया बोधिसत्त्वभूमिः ॥ २ ॥

---

[6]एवं श्रुणित्वा चरि[7]भूमिमुत्तमां [8]बोधिसत्त्वविषये अचिंतियान् ।

हर्षिता जिनसुताः सगौरवाः पुष्पमेघ नभतः प्रमुंचिषुः[9] ॥ १ ॥

साधु साधु गिरिसारसाकया देशितो विदु[10]रशीलसम्वरः ।

सर्वसत्त्वकरुणाय[11]आशयो[12] भूमिश्रे[13]ष्ठ[14]द्वि[15]तियायगोचरः ॥ २ ॥

[16]भूत[17]तत्त्ववितथं[18] [19]अनन्यथं बोधिसत्त्वचरणं मनोरमं[20] ।

सर्वलोकहित[21]सौ[22]ख्य[23]चिन्तुना देशितं तु परमं[24]प्रभास्वरं ॥ ३ ॥

भू[25]यु भू[26]यु नरदेवपूजितां[27] भूमि[28]श्रेष्ठतृ[29]तियामुदाहर[30] ।

धर्मज्ञानक्रि[31]य[32]युक्तिसूचनां[33] यादृशो [34]भवनुदारगोचरः ॥ ४ ॥

दानशीलचरणं महर्षिणां[35] क्षांतिवी[36]र्यशमप्र[37]ज्ञुपायतां ।

मैत्रश्रेष्ठकरुणायमार्गणं[38] भाष त्वं[39] जिनच[40]रीविशो[41]धनं ॥ ५ ॥

1 क MS.K. 2 Metre: श्लोक 3 पां L. 4 ती MS.K.K'.T. 5 ते T.L. 6 तृतीया भूमिः, Metre: इन्द्रवंशा (एव शुत्व चरि भूमिमुत्तमां, रथोद्धता) 7 बोधि MS.K.K'.T. 8 Metre: रथोद्धता 9 षु MS. K'.T. 10 न RS. 11 अ T.L. 12 यौ T.L. 13 ष्ठा K. 14 or दु? 15 ती All MSS. 16 菩薩微妙行•眞實無有異 Kj. Bh. 是諸菩薩微妙行•眞實無異無差別 Śn. Śdh. 17 or अ? 18 था MS 19 म MS.K.K'. 20 थं MS. 21 ता MS. 22 ख्यं T.L. 23 चित्तना MS. चिंतना K'. (चित्तया or चिन्तया?) RS. 24 or मा? 25, 26 य MS. 27 तं MS. तां T.L. 28 मिशेष T.L. मीश्रेष्ठ K. 29 ती All MSS. 30 रः T.L. 31 या L. 32 मु L. 33 नो T.L. य RS. 34 नुभवतुदारगोचरः T.L. उभव तादृ (शो) गोचरः RS. 35 णा T.K. 36 स MS. 37 ज्ञ L. 38 णे K'. 39 ध्वं RS. or तं? 40 रि T. 41 षन् T. धं K'.

[1]विमुक्तिचन्द्रः[2] उवाच[3] वज्रगर्भं[4] विशारदं[5] ।
तृतीयासंक्रमन्तानामाशयं[6] भण सूरन[7] ॥ ६ ॥

वज्रगर्भो[8] बोधिसत्त्व आह ॥

यो[9] ऽयं भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वो[10] द्वितीयायां बोधिसत्त्वभूमौ सुपरिशोधिताध्याशयस्तृतीयां[11] बोधिसत्त्वभूमिमाक्रमति[12] । स दशभिश्चित्ताशयमनस्कारैराक्रमति । कतमैर्दशभिर्यदुत । शुद्धचित्ताशयमनस्कारेण च । स्थिरचित्ताशयमनस्कारेण च । निर्विंत्चित्ताशयमनस्कारेण च । विरागचित्ताशयमनस्कारेण च । अविवर्त[13]चित्ताशयमनस्कारेण च । दृढचित्ताशयमनस्कारेण च । उत्तप्तचित्ताशयमनस्कारेण च । अतृप्तचित्ताशयमनस्कारेण च । उदारचित्ताशयमनस्कारेण च । महा[14]त्म्य[15]चित्ताशयमनस्कारेण च । एभिर्दशभिश्चित्ताशयमनस्कारैराक्रमति[16] ॥

स खलु पुनर्भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्तृतीयायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो[17] ऽनित्यतां च सर्वसंस्कारगतस्य यथाभूतं प्रत्यवेक्षते । दुःखतां[18] च अशुभतां च अनाश्वासिकतां[19] च । विप्रलोपतां[20] च अचिरस्थितकतां च । क्षणिकोत्पादनिरोधतां च पूर्वान्तासंभवतां च । अपरान्तासं[21]क्रांतितां[22] च प्रत्युत्पन्नाव्यवस्थितितां[23] च सर्वसंस्कारगतस्य प्रत्यवेक्षते[24] । स एवंभूतं सर्वसंस्कारगतं संपश्यन्ननभिसरन्निराक्रन्दं[25][26] । सशोकं[27] सपरिदेवं सोपायासं[28] । प्रियाप्रिय[29]विनिबद्धं[30] दुःखदौर्मनस्योपायासबहुलं । असन्निचयभूतं रागद्वेषमोहाग्निसंप्रदीप्तं[31] । अनेकव्याधिविवर्धितं[32] चात्मभावं[33] संपश्यन्[34] । भूयस्या मात्रया सर्वसंस्कारेभ्यश्चित्तमु[35]च्चालय[36]-

1 Metre : श्लोक 2 द्रं MS. द्र T. 3 पुनरुवाच All MSS. 4 र्भं K′. 5 दं ति MS.K′. 6 मता MS.K′. मताना T.K. 7 सुरत MS. सूरत K′. शूरतः T. 8 र्भ K. 9 सा K. 10 त्त्वा MS. 11 तीयायां MS.K.K′. 12 क्रा T. 13 वि+नि R. 14 मा K′. 15 त्म MS.T. 16 क्रा T. 17 तः सन्ननित्यतां T. 18 ता MS. 19 स्वामि MS. 20 पु MS. 21 न्त MS. 22 क्रामतां T. 23 अ MS.K.K′. 24 तो K. 25 भि+सं MS. 26 क्रान्तं MS. ष्क्रांदं K′. 27 सं MS.K.K′. 28 सां MS. स K. 29 य T. 30 द्ध T. 31 प्रजोरितं T. 32 विं MS. 33 त्म+सं MS. 34 सं–MS. 35 चि T. 36 च्च T.

ति । तथागतज्ञाने [1]च संप्रेषयति । [2]स तथागतज्ञानस्याचिंत्यतां च समनुपश्यति । अतुल्यतां चा[3]प्रमे[4]यतां च । दुरासदतां चा[5]संस्पृ[6]ष्टतां च । निरुपद्रवतां च निरुपायासतां च । अभ[7]यपुरगम[8]नीयतां चापुनरावृत्तितां च । बहुजनपरित्राणतां च समनुपश्यति । स एवमप्रमा[9]णतां च तथागतज्ञान[10]स्य समनुपश्य[11]न् । एवं ब[12]हूपद्रवतां च सर्वसंस्कारगतस्य व्युपपरीक्षमाणो भूयस्या मात्रया सत्त्वा[13]नामन्तिके दशचित्ताशयानुपस्थापयति । कतमान्दश यदुत । अनाथा[14]प्रतिशरणचित्ताशयतां च । नित्य[15]दरिद्रचित्ताशयतां च । रागद्वेषमोहाग्निसं[16]प्रदीप्तचित्ताशयतां च । भवचा[17]रकावरुद्धचित्ताशयतां च[18] । सततसमित[19]क्लेशगहनावृत्ति[20]प्रसुप्तचित्ताशयतां च । अवि[21]लोकनसमर्थचित्ताशयतां[22] च । कुशलधर्मछन्दरहितचित्ताशयतां च । [23]बुद्धधर्मछन्दरहितचित्ताशयतां च । बुद्धधर्मप्रमुषि[24]तचित्ताशयतां च । संसारस्रो[25]तानु[26]वाहिचित्ताशयतां च । मोक्षोपायप्रणष्टचित्ताशयतां च । इमां दशचित्ताशयानुपस्थापयति । स एवं[27] बहूपद्रवं सत्त्वधातुं समनुपश्य[28]न्नेवं वीर्यमा[29]रभते । मयैवैते सत्त्वाः परित्रातव्याः परिमोचयितव्याः । [30]परिशोधयितव्या उत्तारयितव्या [31]निवेशयितव्याः । प्रतिष्ठापयितव्याः परि[32]तोषयितव्याः । संरोपयितव्याः [33]परिनिर्वापयितव्या[34] इति । स एवं निर्विदनुगतश्च सर्वसंस्कारगत्यां[35] । अपेक्षानुग[36]तश्च सर्वसत्त्वेषु । अनु[37]शंसानुगतश्च सर्वज्ञज्ञाने । [38]तथागतज्ञाने[39] प्रतिशरणः । सर्वसत्त्व[40]परित्राणाया[41]भियुक्तः । एवं व्युप[42]री[43]क्षते । कतमेन खलूपायमार्गेण शक्या इमे सत्त्वा एवं बहुदुः[44]खोपक्ले[45]शप्रपतिता [46]अभ्युद्धर्तुमत्यन्तसुखे च[47]

1 न+च T. 2 स–T. 3 चा 3 तां–K. 4 यं T. 5 च T. 6 सृ T. स्प K. 7 यं T. 8 ना T. री K. 9 णं च MS. णताञ्च T. 10 नं समनु MS. नतां च समनु K. 11 ति T.K. 12 हु MS. 13 त्त्वान्तिके MS. 14 त्राणा+प्र R. 15 त्या T. 16 प्र–MS.K.T. 17 रु MS.K.K′. 18 च–MS. 19 ता MS. 20 त K.K′. 21 रो MS. 22 ताञ्च MS. 23 बु 13 च–T.K.K′. 24 स्वत K. 25 श्रो MS. 26 न्द्र T. 27 व T.K. 28 इयं । इमं T. 29 रभत MS. लभते T. 30 प 5 व्या–MS.K′. विमोचयितव्याः K. 31 नि 4 व्याः–K′. 32 मोच T. 33 विनेतव्याः+प R. Śdh. 34 व्याः K. 35 त्यावेक्षा T. 36 तः च K. 37 शासगतश्च MS. 38 तथागतज्ञाने–K. 39 न R. 40 प्रति K. 41 या–T. 42 रि K. 43 क्षे T. 44 खा MS. 45 शो T. 46 अत्यु MS. 47 न MS. च–T.

निर्वाणे प्रतिष्ठापयितुं[1] । [2]सर्वधर्म[3]निःसंशयतां चानुप्रापयितुमिति । तस्य[4] बोधिसत्त्वस्यैवं भवति । नान्यत्रानावरणविमोक्ष[5]ज्ञानस्थानात् । [6]तच्चानावरणज्ञानविमोक्षस्थानं नान्यत्र सर्वधर्मयथावदवबोधात्[7] । स च सर्वधर्मयथावदवबोधो[8] नान्यत्राप्र[9]चारानुत्पादचारिण्याः प्रज्ञायाः । [10]स च प्रज्ञालोको[11] नान्यत्र ध्यान[12]कौ[13]शल्यविनिश्चयबुद्धिप्रत्यवेक्षणात् । [14]तच्च ध्यानकौ[15]शल्यविनिश्चयबुद्धिप्रत्यवेक्षणं[16] नान्यत्र श्रुतकौ[17]शल्या[18]दिति । स एवं प्रत्यवेक्षि[19]तज्ञा[20]नो भूयस्या मात्रया [21]सद्धर्म[22]पर्येषणाभियुक्तो[23] विहरति । रात्रिं[24] दिवं धर्मश्रवणार्थिको धर्मकामो[25] धर्मारामो धर्मरतो धर्मप्रतिशरणो धर्मनिम्नो धर्म[26]प्रवणो धर्मप्राग्भारो धर्म[27]परायणो[28] धर्मलयनो [29]धर्मत्राणो धर्मानुधर्मचारी । [30]स एवं बुद्धधर्मपर्येषणाभियुक्तो[31] नास्ति तत्किं चि[32]द्द्रव्यजातं [33]वा [34]धनधान्यको[35]शको[36]ष्ठागारजातं वा हिरण्यसुवर्णमणिमुक्ता[37]वैडूर्यशंखशिलाप्रवा[38]लजातरूपरजतजातं वा यावत्सर्वांगप्रत्यंगपरित्यागो वा यन्न[39] परित्यजति । [40]तया धर्मकामतया न च [41]तस्मिन् दुष्करसंज्ञी भवति । अन्यत्र [42]तस्मिन्नेव धर्मभाण[43]क[44]पु[45]द्गले दुष्करसंज्ञी भवति । [46]यो ऽस्यैकधर्मपदमपि देशयति [47]स बुद्धधर्महेतोर्नास्ति तत्किं चिदुपात्तं[48] बाह्यवस्तु यन्न परित्यजति । नास्ति तत्किं चिदाध्यात्मिकं वस्तु यन्न परित्यजति । नास्ति तत्किं चिद्गुरुपरिचर्योपस्थानं यन्नोपादत्ते । नास्ति सा का चित् मानाभिमानोत्सर्गनिर्माणोपचारता या[49] नोपा[50]दत्ते । नास्ति सा का चित्कायि[51]कीपीडा या[52] नोपादत्ते । [53]संचित्ततरो भवत्य-

1 तुमिति T. 2 स 15 ति—T. 3 निस्सं MS. 4 त्व MS.K.K'. 5 ज्ञान—T. 6 तं चा T. 7 धै 8 धौ T. 9 च T. 10 सचेत्प्र MS. 11 का MS.K. 12 न+विनिश्चय T. 13 ल MS.K.K'. 14 तं च T. 15 ल MS.K.K'. 16 ण T. 17 ला MS.K.K'. 18 दिभिः । T. 19 क्ष MS. 20 ना MS. 21 सर्वधर्म T. 22 पर्यैं K. 23 क्ता MS. 24 त्रि R. 25 मा T.,+तृप्तो ऽप्रतिप्रस्रब्धो बुद्धधर्मपर्येष्टिहेतोः T. 26 श्र K'. 27 पा MS. 28 णः T. 29 धर्मत्राणो—K. 30 सर्व T. स एवं=सं MS. 31 क्तानामस्ति K. 32 व्य+चित्त R. 33 वा धानजातं+वा MS. 34 धा MS. 35 ष्ठ MS.K'. 36 ष्ठां T. 37 क्ता+बहु T., वज्र R. 38 द T. ड R. 39 त्न T.K. 40 तया 5 य—MS.K.K'. 41 तस्माद्दुःखसंज्ञी MS.K.K'. 42 तस्मिं धर्म T. 43 न T. 44 के MS.K.K'.T. 45 पुद्गले T. 46 यो 12 ति—MS.K.K'. 47 सद्धर्म MS.K.K'. 48 न्तं MS. त्त K.K'. 49 यां R. 50 ददाति T. 51 कि K. 52 यां R. 53 स चित्तो R.

श्रुतधर्मपदश्रवणेन[1] । न[2] त्वेव त्रिसाहस्र[3]महासाहस्रलोकधातुप्रतिमेन रत्नराशिप्रतिलंभेन । [4]संचित्ततरो भवत्येकसुभाषितगाथा[5]श्रवणेन । न त्वेव चक्रवर्ति[6]राज्यप्रतिलंभेन [7]संचित्ततरो भवत्यश्रुतधर्मपदसम्यक्संबुद्धोपनीतश्रवणेन बोधिसत्त्वचर्यापरिशोधनेन[8] । न त्वेव शक्रत्वब्रह्मत्वप्रतिलंभेन बहुकल्पशतसहस्रपर्यवसानेन । [9]सचेदिदं कश्चिदेवं ब्रूयात् । एवमहं तुल्यमिदं धर्मपदं सम्यक्संबुद्धोपनीतं बोधिसत्त्वचर्यापरिशोधनं [10]संश्रावयेयं । सचेत्त्वं महत्यामग्निखदायां [11]संप्रज्व[12]लितायामेकज्वालीभूतायामात्मानं [13]प्रपातये[14]: । महान्तं च दुःखवेद[15]नोपक्रमं स्वशरीरेणोप[16]दद्य इति । तस्यैवं भवत्युत्सहेयमहमेकस्यापि धर्मपदस्य[17] सम्यक्संबु[18]द्धोपनीतस्य बोधिसत्त्वचर्यापरिशोधनस्यार्थाय त्रिसाहस्रमहासाहस्र[19]लोकधातावग्निपरिपूर्णे[20] ब्रह्मलोकादात्मानमुत्स्रष्टुं[21] । किं पुनः प्राकृतायामग्निखदायां । अपि तु खलु पुनः [22]सर्वनिरयापायदुःखसंवा[23]सैरप्यस्माभिर्बुद्धधर्माः पर्येषितव्याः । किं पुनर्मानुष्यदुःखसंवासैरिति । स एवंरूपेण वीर्या[24]रंभेण धर्मान्पर्येषते । यथा श्रुतेषु[25] धर्मेषु च[26] योनिशः प्रत्यवेक्षणजा[27]नीयो भवति । तांश्च धर्मा[28] श्रुत्वा स्वचित्त[29]निध्य[30]प्त्यैको रहोगत एवं मीमांसते । धर्मानुधर्मप्रतिपत्त्या इमे बुद्धधर्मा अनुगंतव्या न केवलं वाक्कर्मपरिशुद्ध्येति । सो ऽस्यां प्रभाकर्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो[31] बोधिसत्त्वो [32]धर्मानुधर्मप्रतिपत्तिहेतोर्विविक्तं कामैर्विविक्तं पापकैरकुशलै[33]र्धर्मैः सवितर्कं सविचारं विवेकजं प्रीतिसुखं प्रथमं ध्यानमुपसंपद्य विहरति । सवितर्क[34]सविचाराणां व्युपश[35]मादध्यात्मसंप्र[36]सादाच्चेतस एको ऽति[37]भावादवितर्क[38]मविचारं स-

1 वा K. 2 रत्वेव T. 3 स्रो MS. 4 स चित्तो R. 5 थाश्च श्र MS.K.K'. 6 र्ती T. 7 स चित्तो R. 8 प्रतिलंभेन+प K. 9 सचेदेतदेवं ब्रूयात् MS.K.K'. 10 संप्रकाशयेयं T. 11 सं– MS.K.K'. 12 जो T. 13 प्रतिपा K'. 14 ये T. 15 ना K.K'. 16 पदद्या MS.K.K'. पादद्या R. 17 स्यापि MS. 18 द्धा T. 19 स्राया लो T. 20 णायां T. 21 त्सृजयं MS. त्सृजेयं K.K'. त्श्रष्टुं T. 22 सर्वनिरया T. 23 चारै MS. भारै T. 24 र्यामारं MS.K. 25 षु+च T. 26 च– T. 27 ती T. 28 र्मान्छ्रुत्वा R. 29 त्ते MS.K.K'. 30 प्त्या एको MS.K.K'. 31 ष्ठितो T. 32 सर्व+ध MS. स+ध K'. 33 लधर्म R. 34 स– T. 35 स T. 36 मा T. 37 ती MS. टि T. 38 स MS.

माधिजं[1] प्रीति[2]सुखं द्वितीयं ध्यानमुपसंपद्य विहरति । स प्रीते[3]र्विरागादुपेक्षको विहरति । स्मृतिमान्संप्रजानन्सुखं च कायेन प्रतिसंवेदयते[4] । यत्तदार्या आचक्षन्ते[5] । उपेक्षकः स्मृतिमान्सुखविहारी नि[6]ष्प्रीतिकं तृतीयं[7] ध्यानमुपसंपद्य विहरति । स सुखस्य च प्रहाणाद्दुःखस्य च प्रहाणात् पूर्वमेव[8] च सौ[9]मनस्यदौर्मनस्ययोरस्तंगमाददुःखासु[10]खोपेक्षस्मृ[11]तिपरिशुद्धं चतुर्थं ध्यानमुपसंपद्य विहरति । स सर्वशो रूपसंज्ञा[12]नां समतिक्रमात्प्रतिघसंज्ञानामस्तंगमात् । नानात्वसंज्ञानाममनसिकारात् । अनन्तमाकाशमित्याकाशानन्त्यायतनमुपसंपद्य विहरति । स सर्वशो आकाशानन्त्यायतनसमतिक्रमादनन्तं विज्ञानमिति विज्ञानानंत्यायतनमुपसंपद्य विहरति । स सर्वशो विज्ञानानंत्यायतनसमतिक्रमात् । नास्तिकिंचिदित्याकिंचन्यायतनमुपसंपद्य विहरति । स सर्वशं[13] आकिंचन्यायतनसमतिक्रमात् । नैवसंज्ञानासंज्ञेति नैवसंज्ञानासंज्ञायतनमुपसंपद्य विहरति । [14]तेनानभिरतिपदस्था[15]नेन नान्यत्न धर्मानुधर्मप्रतिपत्ति[16]मुपादाय । स मैत्नीसहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाप्रमाणेनावैरेणासपत्नेनानावरणेनाव्याबाधेन [17]सर्वत्नानुगतेन धर्मधातुपरमे लोके[18] आकाशधातुपर्यवसा[19]ने सर्वावन्तं लोकं स्फु[20]रित्वोपसंपद्य विहरति । एवं करुणासहगतेन प्रमुदितासहगतेन उपेक्षा[21]सहगतेन चित्तेन विपुलेन महद्गतेनाद्वयेनाप्रमाणेनावैरेणा[22]सपत्नेनानावरणेना[23]व्याबाधेन सर्वत्नानुगतेन धर्मधातुपरमे लोके[24] आकाशधातुपर्यवसाने सर्वावन्तं लोकं स्फुरित्वोपसंपद्य विहरति । सो ऽनेकविधा[25]मृद्धिविधिं प्रत्यनुभवति । पृथिवीमपि कम्पयति । एको ऽपि भूत्वा बहुधा भवति । बहुधापि भू[26]त्वैको भवति । आविर्भावं[27] तिरोभावमपि प्रत्यनुभवति ।

1 स्तं MS. ज T. 2 ती T. 3 विरागा T. 4 यते=ये K. यति T.K'. 5 न्त R. ते T. 6 निःप्री T. 7 यकं MS. 8 धर्मैव T. 9 र्म K. 10 खमुपेक्ष T. खमुपेक्षा R. खापेक्ष K.K'. 11 स्मृतित्वाच्चतुर्थं MS.K.K'. 12 ख्या K. 13 स T. 14 तच्चानुविहरति पदस्थानं MS.K.K'. तं चानभि T. 15 नेन=ने MS. 16 त्तिताम‌ु All MSS. 17 सर्वानु T. 18 के T.K.K'. 19 शा T. 20 स्फ R. 21 सह–K. 22 सं MS. 23 न अव्या K. 24 के MS. 25 ध MS. 26 त्वा एक T. त्वेक K. 27 व T.

[1]तिरःकुड्यं तिरःप्राकारं [2]पर्वतमप्यसज्जं गच्छति[3] । [4]तद्यथापि नामाकाशे । आकाशे ऽपि [5]पर्यङ्केन प्रक्रा[6]मयति । तद्यापि नाम [7]पक्षी शकुनिः पृथिव्यामप्युन्मज्जननिमज्जनं करोति । तद्यथापि ना[8]मोदके[9] ऽप्यसज्जन्गच्छति । तद्यथापि नाम पृथिव्यां [10]धूमयति [11]प्रज्वलति । तद्यथापि नाम महानग्निस्कंध[12] [13]उदकमपि कायात्[14]प्रमुंचति । तद्यथापि नाम महामे[15]घः । [16]येन वारिणा [17]त्रिसाहस्रमहासाहस्र[18]लो[19]कधातुर[20]प्यादीप्तो निर्वाप्यते[21][22] । इमावपि चंद्रसूर्यावेवं [23]महानुभावा[24]वेवं महाशाख्यौ[25] पाणिना परामृ[26]शति परिमार्ष्टि । यावद्ब्रह्मलोकमपि कायेन वशं[27] वर्तयति । स दिव्येन श्रोत्रधातुना[28] विशुद्धेनातिक्रान्तमानुष्यके[29]नोभयां [30]शब्दां [31]श्रृणोति । दिव्यान्मानुष्यकान्[32]सूक्ष्मा[33]नौदारिकांश्च ये दूरे[34] ऽन्तिके वा अंतशो[35] दंशम[36]शककी[37]टमक्षिका[38]नामपि शब्दां[39] श्रृणोति । [40]स परसत्त्वानां [41]पर[42]पुंगलानां चेतसैव चित्तं[43] सरागचित्तं सरागचित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । [44]विगतरागचित्तं वि[45]गतरागचित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । [46]सदोषं[47] [48]विदोषं समोहं [49]विमोहं [50]सक्लेशं[51] [52]निःक्लेशं [53]परीत्तं विपुलं [54]महद्गतमप्रमाणं [55]संक्षिप्तं[56] [57]विक्षिप्तं समाहितं असमाहितं विमुक्तं अविमुक्तं [58]सांगनम[59]नंगनं । औदारिकचित्तमौदारिकचित्तमिति यथाभूतं प्रजानाति । अनौदारिकचित्तमनौदारिकचित्तमिति यथा-

1 रकुं MS. 2 तिरः+प T. 3 न्ति K. 4 यथा आकाशे T. 5 र्यङ्केन क्रामति T.K′. 6 मति T.K. 7 क्षीं MS. 8 मौ T. 9 के+उदके MS.K.K′. 10 धुमा K. धूमा MS.K′. 11 जो T. 12 धः MS. 13 स्वकायादपि महावारिधारा उत्सृजति R. 14 दुत्सृजति T. प्रमुचति K.K′. (प्रमुञ्चति) R. 15 घ MS. 16 याभिर्वारिधाराभिरयं त्रि R. 17 साहस्रमहा—K. 18 स्रो K.K′. 19 लोकधातुर—T. 20 र 6 ते=रादीप्तः प्रदीप्तः संप्रज्वलितो ग्निना एकज्वलीभूतो निर्वाप्यते R. 21 प्ये K. 22 तः MS. त K. 23 म 5 वं=महर्द्धिकावेवम्महर्द्धिकावेवं K. महर्द्धिकावेवं+म K. 24 वौ पाणिना R. 25 ख्यो MS. 26 ष T. 27 सं MS. 28 ना विशुद्ध—T.K. 29 न उ T. 30 छ MS. 31 छु MS. श्रु R. 32 श्च सू T. 33 णो MS. 34 रे अन्तिके T. 35 तो MS. 36 स MS. 37 टा MS.K′. 38 णा T. 39 ब्दां छु MS. 40 [एषा दिव्यश्रोत्राभिज्ञा]+स R. 41 पुद्ग R. 42 रा T. 43 त्तं स्फुरित्वा यथाभूतं प्रजानाति सराग T. त्तं यथा° K.K′. 44 वीतरागं T. विराग K.K′.R. 45 गत—K.K′ R. 46 एवं+स T. 47 षं+समोहं T. 48 विगतदोषं MS. 49 विगतमोहं MS. 50 सं MS.K. 51 सं वीतक्लेशं निः T. 52 निःशेषं T. 53 परिचित्तं MS. 54 द्गग T. 55 सं MS. 56 तं T. 57 विक्षिप्तं—T.K. (विस्तीर्णम्) R. 58 साङ्ग K. 59 नङ्ग K.

भूतं प्रजानाति । इति[1] परसत्त्वानां [2]परपुंगलानां चेतसैव चित्तं यथाभूतं प्रजानाति[3] । सोऽनेकविधं पू[4]र्वनिवा[5]सम[6]नुस्मरति । एकामपि जातिमनुस्मरति । द्वे तिस्रश्चतस्रः पंच दश विंशति[7] त्रिंशतं[8] चत्वारिं[9]शतं[10] पंचाशतं[11] जातिशतमप्य[12]नुस्मरति । अनेकान्यपि जातिशतानि अनेकान्यपि जातिसहस्राणि अनेकान्यपि जातिशतसहस्राणि अनेकान्यपि जातिकोटीनियुतशतसहस्राणि अनुस्मरति । संवर्तकल्पमपि विवर्तकल्पमपि संवर्तविवर्तकल्पमपि अनेकानपि संवर्तविवर्तकल्पानप्यनुस्मरति । कल्पशतमपि कल्पसहस्रमपि कल्पशतसहस्रमपि कल्पकोटीमपि कल्पकोटीशतमपि कल्पकोटीसहस्रमपि कल्पकोटीशतहस्रमपि यावदनेकान्यपि कल्पकोटीनियुतशतसहस्राण्यनुस्मरति । अमुत्रा[13]हमासमेवं नामा । एवं गोत्र एवं जातिरेवमाहार एवमायु[14]ष्प्रमाण[15]ः । एवं चिरस्थि[16]तिक[17] एवं सुखदुःखप्रतिसंवेदी । [18]सो ऽहं ततश्च्युतो[19] [20]अत्रोपपन्नः ततश्च्युत इहोपपन्न[21] इति । साकारं[22] सनिमित्तं सोद्देशमनेकविधं पूर्वनिवासमनुस्मरति[23] । स दिव्येन चक्षुषा विशुद्धेनातिक्रान्तमानुष्य[24]केन सत्त्वान्पश्यति[25] । च्[26]यवमाना[27]नुपपद्यमाना[28]न्सुवर्णान् दुर्वर्णान्सुगतान् दुर्गता[29]न्हीनान्प्रणीतां यथाकर्मोप[30]गान्सत्त्वान् यथाभूतं प्रजानाति । इमे[31] भवन्तः सत्त्वाः कायदुश्चरितेन समन्वागता[32]ः । वाग्दुश्चरितेन समन्वागता मनोदुश्चरितेन समन्वागता[33]ः । आर्या[34]णामपवादका[35] मिथ्यादृष्ट[36]यः । मिथ्यादृष्टिकर्मसमादानहेतोस्तद्धेतुं तत्प्रत्ययं[37] कायस्य भेदात्परं मरणादपायदुर्गतिविनिपातं[38] नरकेषूपपद्यंते । इमे[39] पुनर्भवं[40]तः सत्त्वा[41]ः कायसुचरितेन समन्वागताः ।

1 ति+हि T. 2 प 4 नां—MS. 3 ती [त्यू एषा परचित्तज्ञानाभिज्ञा] R. 4 र्वें T. 5 सानु MS. 6 स्मा MS. 7 तिं—T. ति MS. 8 ति MS.K. 9 रि K. 10 त् T. 11 त K. 12 प्य—K. 13 हं नामास MS.K.K'. 14 युःप्र R. 15 न K. 16 स्ति MS. ष्ठि T. 17 कः MS.K.K'. का T. 18 सो ऽहं—T. 19 त All MSS. 20 अमुत्रो T. 21 न्नः K. 22 रं सोद्देशं सनिमितिमने T. रसमचित्तसोद्देशमने K. 23 ति । [एषा पूर्वनिवासानुस्मरत्यभिज्ञा] R. 24 प्येन MS.K'. 25 न्ति MS.K'. 26 व्य MS.K'. 27 मु T. 28 नुसु T. 29 तान्प्रणीतान्हीनान् R. 30 गान्यथा T. 31 मे+खलु पुन T. 32 ता वा T. 33 ता MS.K.K'. 34 ना T. 35 काः T.K. 36 यस्ते मि T. 37 यं+तन्निदानं T. 38 तनिरयेषू K. 39 मे+खलु T. 40 तो MS. 41 त्वा MS.

वाक्सुचरितेन समन्वागताः । मनःसुचरितेन समन्वागताः । आर्याणामनपवादकाः सम्यग्दृष्टयः[1] सम्यग्दृष्टिकर्मधर्मसमादानहेतोस्तद्धेतुं तत्प्रत्ययं[2] कायस्य भेदात्परं मरणात्सुगतौ स्वर्ग[3]लोक[4]देवलोकेषूपपद्यंते । इति[5] दिव्येन चक्षुषा विशुद्धेनातिक्रांत[6]मानुष्य[7]केण साकारं[8] [9]सोद्देशं सनिमित्तं [10]सत्त्वान्पश्यति च्यवमाना[11]नुपपद्यमानान्[12]सुवर्णान्दुर्वर्णान्सुगतान्दुर्गतान् हीना[13]न् प्रणीतान् यथाकर्मोपगतान्सत्त्वान् यथाभूतं [14]प्रजानाति । [15]स इमानि ध्यानानि विमोक्षान्समाधीन्[16]समापत्ती[17]श्च समापद्यते व्युत्तिष्ठते । न च तेषां वशेनोपपद्यते[18] । अन्यत्र यत्र बोध्यंगपरिपूरिं पश्यति तत्र [19]संचिंत्य प्रणिधानवशेनोपपद्यते । तत्कस्य हेतोः । तथा हि तस्य बोधिसत्त्वस्योपायकौश[20]ल्या[21]भिनिर्हृता चित्तसंततिः । त[22]स्यामस्यां प्रभाक[23]र्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्य बहवो बुद्धा आभासमागच्छंत्यौदारिकदर्शनेन प्रणिधानबलेन च । बहूनि बुद्धशतानि बहूनि बुद्धसहस्राणि बहूनि बुद्धशतसहस्राणि बहूनि बुद्धनियुतशतसहस्राणि बह्वो बुद्धकोट्यो बहूनि बुद्धकोटीशतानि बहूनि बुद्धकोटीसहस्राणि बहूनि बुद्धकोटीशतसहस्राणि बहूनि बुद्धकोटीनि[24]युतशतसहस्राणि[25] आभासमागच्छंत्यौदारिकदर्शनेन प्रणिधानबलेन च । स तथागतानर्हतः सम्यक्संबुद्धान्दृ[26]ष्ट्वोदाराशयतया [27]सत्करोति गुरुकरोति मानयति पूजयति चीवरपिण्डपात्रशयनासनग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारैश्च प्रतिपादयति । बोधिसत्त्वसुखो[28]पधानं चोपसंहरति । संघग[29]णसंमाननां च करोति । तानि [30]च कुशलमूलान्यनुत्तरायां सम्यक्संबोधौ परिणामयति । तांश्च तथागतानर्हतः सम्यक्संबुद्धान्पर्युपास्ते । तेषां च धर्मदेशनां सत्कृत्य शृणोति उद्गृह्णाति धारयति

1 यस्ते T. 2 यं+तन्निदानं T. 3 र्गे K. 4 के देवे T.K'. 5 ति+हि T. ति+(प्रजानाति । एवं) R. 6 म R. 7 ष्येण MS.K.K'. 8 र K. 9 सा MS. सोदे K. 10 सर्व+स T. 11 नु K'. 12 सु MS. 13 ता K. 14 पश्यति R. 15 स–K'. 16 नूस K. 17 त्तीश्च MS.K. त्तिश्च T. 18 ते न्य T. 19 सचित्य T. 20 ला MS.K.K'. 21 र्हि T. 22 स्या–T. 23 र्या T. 24 नयुत T. 25 ण्याभा T. 26 ष्ट्वा उदा T. ष्टोदा K. 27 श T. 28 पसंपादनं T. 29 न T. 30 च–T.

वाचयति श्रुत्वा च यथाभजमानं प्रति[1]पत्त्या[2] संपादयति । स[3] सर्वधर्मा[4]णामसंक्रान्तितां चाविनाशितां च प्रतीत्यप्रत्ययतया व्यवलोकयति । त[5]स्य भूयस्या मात्रया सर्वाणि कामबंधनानि तनूनि भवंति । सर्वाणि रूपबंधनाति सर्वाणि भवबंधनानि सर्वाण्यविद्याबंधनानि तनूनि भवंति । दृष्टि[6]कृतबंधनानि [7]चास्य पूर्वमेव प्रहीणानि भवंति । तस्या[8]स्यां प्रभाकर्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य[9] बोधिसत्त्वस्या[10]नेकान्कल्पाननेकानि कल्पशतान्यनेकानि कल्पसहस्राण्यनेकानि कल्पशतसहस्राण्य[11]नेकानि कल्पनियुतशतसहस्राण्यनेकाः कल्पकोटीरनेकानि कल्पकोटीशतान्यनेकानि कल्पकोटीसहस्राणि अनेकानि कल्पकोटीशतसहस्राण्यनेकानि कल्पकोटीनि[12]युतशतसहस्राण्यनुपचयं[13] मिथ्यारागः[14] प्रहाणं[15] गच्छति । अनुपचयं मिथ्यादोषः प्रहाणं गच्छति । अनुपचयं मिथ्यामोहः प्र[16]हाणं गच्छति । तानि चास्य कुशलमूलान्युत्तप्यंते परिशुद्ध्यंति कर्मण्यानि च भवंति । तद्यथापि नाम भवंतो जिनपुत्रा[17]स्तदेव जातरूपं कुशलस्य कर्मारस्य हस्तगतं तुल्यधरणमेव प्रमाणेनावतिष्ठति[18] । एवमेव भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्यास्यां प्रभाकर्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्यानेकान्कल्पान्यावदनेकानि कल्पकोटीनि[19]युतशतसहस्राण्यनुपचयं मिथ्यारागः प्रहाणं गच्छति । अनुपचयं मिथ्यादोषः अनुपचयं मिथ्यामोहः प्रहाणं गच्छति । तानि चास्य कुशलमूलान्युत्तप्यन्ते परिशुद्ध्यंति[20] कर्मण्यानि च भवंति । तस्य भूयस्या मात्रया [21]क्षांतिसौरत्याशयता च परिशुद्ध्यंति । [22]सौखिल्यमा[23]धुर्याशयता च अकोप्याशयता च अक्षुभिताशयता च [24]अलुडिताशयता च अनुन्नामावनामाशयता च सत्त्वकृतानां निःकांक्षाशयता च कृतप्र[25]तिकृतानां नि[26]ः-

1 णि MS. 2 त्या T. 3 स—T. 4 णामसंकीर्तितां च अवि T. णामसक्तिता वावि K'K. 5 स्या MS. K. 6 ष्ठ MS.K.T. 7 च पूर्व R. 8 स्या—T. 9 स्यां T. 10 स्यां ने T. 11 न्यने T. 12 नयुत T.K'. 13 य MS.K. 14 ग T. गं K. 15 ण K. 16 मा K'. 17 त T. 18 तो MS. न्ति T. ते K.K'. 19 यू K'. 20 त MS.T. 21 कांक्षति MS.K.K'. 22 स T. 23 धू MS.K.K'. 24 अलुभिता R. 25 ति—T. 26 निः—All MSS.

कांक्षाशयता च अशाठ्य[1]मायावि[2]ताशयता च अग[3]हनाशयता च परिशुद्ध्यति । तस्य[4] च[5]-तुर्भ्यः संग्रहवस्तुभ्यो ऽर्थचर्यातिरिक्ततमा[6] भवति । दशभ्यः पारमिताभ्यः क्षांति[7]पारमितातिरिक्ततमा भवति[8] । न च परिशेषासु न समुदागच्छति यथाबलं यथाभजमानं[9] । इयं भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्य प्रभाकरी नाम तृतीया बोधिसत्त्वभूमिः समासनिर्देशतः[10] । यस्यां प्रतिष्ठितो[11] बोधिसत्त्वो[12] भूयस्त्वेन[13] इंद्रो भवति देवराज[14]स्त्रिदशाधिपतिः कृती प्रभुः । सत्त्वानां कामरागविनिवर्तनो[15]पायोपसंहाराय कुशलः सत्त्वान्कामपंकादुद्धर्तुं । यच्च[16] किं चित्कर्मा[17]रभते दानेन वा प्रियवद्यतया वा अर्थक्रियया वा समानार्थतया वा । तत्सर्वमविरहितं बुद्धमनसिकारैर्धर्ममनसिकारैः संघमनसिकारैर्बोधिसत्त्वमनसिकारैर्बोधिसत्त्वचर्यामनसिकारैः पारमितामनसिकारैर्भूमिमनसिकारैर्वैशारद्यमनसिकारैरावेणिकबुद्धधर्ममनसिकारैर्यावत्सर्वाकारवरोपेतसर्वज्ञज्ञानमनसिकारैः । किमिति सर्वसत्त्वानामग्र्यो भवेयं श्रेष्ठो ज्येष्ठो वरः प्रवर उत्तमो ऽनुत्तमो नायको विनायकः परिणयकः । यावत्सर्वज्ञज्ञानप्रतिशरणो भवेयं[18] । आकांक्षंश्च तथारूपं वीर्यमारभते यथारूपेण वीर्यारंभेणै[19]कक्षणलवमुहूर्तेन समाधिशतसहस्रं[20] च प्रतिलभते[21] । बुद्धशतसहस्रं च पश्यति तेषां चाधिष्ठानं संजानीते । लोकधातुशतसहस्रं च कंपयति[22] । क्षेत्रशतसहस्रं[23] चाक्रमयति । लोकधातुशतसहस्रं चावभासयति । सत्त्वशतसहस्रं च परिपाचयति । कल्पशतसहस्रं च तिष्ठति । कल्पशतसहस्रं च पूर्वान्तापरांततः प्रविशति[24] । धर्ममुख[25]शतसहस्रं च प्रविचिनोति । कायशतसहस्रं चादर्शयति । कायं कायं च बोधिसत्त्वशतसहस्रपरिवारमादर्शयति । तत उत्तरे[26] प्रणिधा-

1 टा MS. था T.K'. थ K. 2 चिता K. 3 ग्र K'. 4 या MS.K.K'. 5 चतसृभ्यः MS.K.K'. 6 या MS. 7 शां MS. 8 वं MS. 9 क्त MS.K.K'. 10 शयतः MS. 11 ता MS. 12 त्त्व T. 13 नेन्द्रो T. 14 राज—MS. 15 नि—T. 16 यं च T. 17 मोल T.K. 18 यमिति। T. 19 ण एक T. 20 स्त्रंश्च T. 21 ते+समापद्यते च T. 22 कल्प K'. 23 स्त्रंश्चाक्रामति T. 24 स MS. 25 ष T. 26 र MS.

नबलिका बोधिसत्त्वाः प्रणिधानवैशेषिकतया[1] विकुर्वंति । तेषां न सुकरा संख्या कर्तुं । कायस्य वा प्रभाया वा ऋद्धेर्वा चक्षुषो वा गोचरस्य वा स्वरस्य वा चर्यायाा वा व्यूहस्य वा अधिष्ठानस्य वा अधिमुक्तेर्वा अभिसंस्काराणां वा यावदेव तावद्भिरपि कल्पकोटीनिं[2]-युतशतसहस्रैरिति ॥

अथ खलु वज्रगर्भो बोधिसत्त्व एवमेव भूम्यर्थं प्ररूपयमानस्तस्यां वेलायामिमा गाथा अभाषत ॥

[3]ते [4]शुद्धआशयगुणाकर[5]तीक्ष्णचित्ता
[6]निर्विण्णरागविगता अनिवर्तियाश्च ।
दृढ[7]चित्तुतप्तधृतियुक्तिउदारवेगा[8]
माहात्म्यता[9]शयविदू[10] तृ[11]ति[12]याक्रमन्ति ॥ १ ॥

अत्र[13]स्थिता विदु[14] प्रभाकरिभूमिदेशे[15]
दुःखं[16] अनित्य[17]मशुचिं च प्रलोप धर्मं ।
अचिर[18]स्थिताक क्षणिकं[19] च निरीहकं[20] च
विचिनन्ति संस्कृत[21] गतीकमनागतीकं[22] ॥ २ ॥

ते [23]रोगभूत सहशोकपरिद्रवं[24] च
[25]स उपायसं च [26]प्रियताप्रियतानुबद्धं ।

1 का T. 2 न K.K′. 3 Metre: वसंततिलका, तं K′. 4 शुद्धा K.; शुद्ध, स्थिर, निर्वि, विराग, अनि-वर्त्त, दृढ, उत्तप्त, तृप्त, उदार, महात्म्य Prose 5 का MS. 6 निर्वाणानुरागता MS. °रागशता K. °रा-गयिता K′. निर्वानुरागता T.L. 7 ढाश्च MS.K′. ध T. ढा K. 8 गाः MS. 9 ता—T. 10 दु MS.K. 11 ति T.K. 12 ती All MSS. 13 रा T. 14 द्व All MSS. 15 शो K. 16 ख T. 17 त्यं अशु-चि K. 18 स्ति T. 19 कश्च L. 20 रोधकं RS. 21 सत्कृ MS.K.K′. 22 ति T. 23 रा MS.K.K′.L. 24 पर्देवनं (परिदेवं) RS. 25 सोपा RS. 26 प्रिय अप्रियानु MS. प्रियता अप्रियानु T. प्रिय अप्रियतानु RS. K.K′.

[1]दुःखदौ[2]र्मनस्य नि[3]लयं ज्वलिताग्निकल्पं[4]
[5]पश्[6]यंति [7]संस्कृतमनन्त [8]समुचलं[9] ति ॥ ३ ॥
उद्विग्न सर्वत्रि[10]भवे अनपेक्षचित्ता
ज्ञानाभिलाष सुगतानमनन्यबुद्धी[11] ।
अविचिंति[12]यं अतुलियं असमंतपारं
संपश्यते[13] निरुपतापु[14] जिना[15]न ज्ञानं ॥ ४ ॥
ते बुद्धज्ञान निरुपद्रवमीक्षमाणा[16]
अत्रा[17]न ना[18]थ[19]रहिता [20]व्रजते चरंति ।
नित्यं दरिद्र [21]त्रिभिरग्निभि [22]संप्रदीप्ता
भवना[23]रके [24]दुःखशतैर्विनिबद्धचित्ताः[25] ॥ ५ ॥
क्लेशावृताश्च [26]अविलोकन[27]छंदहीनाः[28]
सुगता[29]न धर्मरतना[30]त्तु प्रनष्टबालाः ।
संसार[31]श्रोत अनु[32]वाहिन मोक्षत्रष्टा
[33]मयि त्रायितव्य [34]दृढवीर्य समारभंते ॥ ६ ॥
ज्ञानाभिलाष अ[35]नपेक्ष जगार्थचारी[36]

1 or दु? 2 र T.K.K'.L. 3 जो T. 常熾然三火 Dhr. 但爲貪恚痴•猛火所焚燒 Kj. Bb. 三毒猛火恒熾然 Śdh. 4 स्ति 5 以見有爲業•發起無限難 Dhr. 從無始世來•熾然常不息 Kj. Bb. 無始時來不休息 Śn. 與病俱有無休息 Śdh. 6 श्य RS. 7 सत्कृ MS.K.K'. 8 समुच्चलंति MS.K.K'. °ज्वलंति (°ज्जलंति) RS. 9 रं L. 10 or ति? 11 न्द्राः MS. द्धिः RS. द्धीः T.K.K'.L. 12 तयं MS. 13 or न्ते? 14 प RS. ष्ट T.L. 15 ना—K. 16 णाः MS.K.K'. नाः T. 17 (ने) RS. 18 णा K.K'.L. 19 र्थं K'. 20 व्रजते चरंति MS.K.K'. (विप्रमोचनार्थम् Tib. 愍衆生 Chin.) RS. 21 or ति? 22 सं MS. 23 चा RS. 24 or दु? 25 त्ता MS.K.K'. 26 अवलो MS. अलो K.K'. 27 च्छं L. 28 ना MS. 29 ना K. 30 न्तु MS. नु RS. 31 स्रो RS. 32 पा K'. 33 मयि=मे RS. मपि K. 34 ध T. 35 नु MS.K.K'. 36 रि L.

व्युपरीक्षते[1] कतम[2] हेतु जगस्य[3] मोक्षं[4] ।
नान्यत्र[5] नावरणज्ञान तथागतानां[6]
ज्ञानं च प्रज्ञप्रभवं सुगतान नन्तं ॥ ७ ॥
प्रज्ञा श्रुतान्तु[7] इति चिंतयि बोधिसत्त्वो[8]
ज्ञात्वा तमारभति[9] वीर्य श्रुतार्थचारी[10] ।
रात्रिं दिवं श्रवणहेतु अनन्यकर्मा
अर्थार्थिको भवति धर्मपरायणश्च ॥ ८ ॥
मणिमुक्तिरत्ननिचयां[11] प्रियबांधवांश्च
राज्यं अनंत[12]विविधां पुरस्फीत[13]श्रेष्ठां[14] ।
भार्यासुतांश्च परिवारमनोनुकूलां[15]
अनवेक्ष[16]चित्तु[17] त्यजते विदु धर्महेतोः ॥ ९ ॥
शिरहस्तपादनयनां[18] स्वकमात्ममांसं[19]
जिह्वां च दंष्ट्र[20]श्रवणाशिंक[21]सोणितं च ।
हृदयं उपाद्य[22][23] प्रियमज्जं[24] परित्यजंति
ना दुष्करेत[25] अथ[26] दुष्कर[27] यच्छृणोति[28] ॥ १० ॥

1 व्युपपरी MS.K.K'. व्युपरी T.K. 2 कतेन MS., 此智何爲因•無行々慧生•思惟是智慧•從於多聞起 Bb 此智何爲因•惟從智慧生•思惟是智慧•但從多聞生 Kj. 思何方便令解脱•不離如來無碍智•彼復無生慧所起•心念此慧從聞得 Sn. 思何方便令解脱•不離諸佛無碍智•斯由覺然如實理•覺由無行無生慧•慧從定發定由聞• Sdh. 觀察何等宜•逮致至解道•無他諸無礙•成諸如來慧•其慧爲智明•是衆安住樂•以聞智專惟•成菩薩聖慧 Dhr. 3 गा MS. 4 क्ष L. क्षे RS.K'. क्षां K. 5 अन्यत्र MS. 6 नं MS. or न? 7 शुभान्त MS. K.K'. सुतातु T.L. 8 त्वाः T.L. 9 भेन्ति MS.K'. 10 रि T. 11 ल RS. 12 ति MS. 13 स्थानश्रेष्ठां RS. ष्ठान° T.L. 14 ष्ठं MS. 15 कु T. 16 नपे RS. 17 न्त MS. 18 नां MS.K.K'. 19 सां MS.K.K'. 20 ष्ट्रा MS.K. 21 धि MS.K'. 22 तु MS. 23 द्या All MSS. 24 ज्य MS.K.K'. 25 स्करे K'. स्कैरेन T.L. 26 म All MSS. or द? 27 स्क T.K'. 28 शृ T.

यदि [1]कश्चिदेनमुपगम्य वदेय्यं[2] एवं
यदि अग्निगर्भ [3]पतति ज्व[4]लिताचि[5]र्घोरं ।
प्रापिष्य धर्मरतनं सुगतोपनीतं
श्रुत्वा अदीनमनसः प्रपते गुणार्थी[6] ॥ ११ ॥

एकस्यधर्मपदअर्थ सुमेरुमू[7]र्ध्वा
त्रिसहस्र[8]अग्निरुचिरं[9] परि ब्रह्मलोका[10]त् ।
[11]अपि दुर्लभा इमि[12] [13]जलाश्च उदारबोधि-
यं[14] मानुषे[15]ण [16]दुख लभ्यति ए[17]वरूपं ॥ १२ ॥

यावन्तरं[18]श्च [19]परिक[20]र्षिण ज्ञानलाभ-
स्तावन्तरं [21]दुखम[22]वीचिकमुत्सहामि ।
किं वा पुनर्विविधमानुषदुःखस्कंधं
हन्ता[23]भ्युपेमि[24] वरधर्मिपदार्थि दुःखं ॥ १३ ॥

धर्मं च श्रुत्व[25] पुन योनिसु चिन्तयंति
ध्यानाप्रमाण[26]चतुर[27]श्च तथा अरूप्यां[28] ।
पंचाप्यभिज्ञप्रवरां अभिनिर्हरंति
नो[29] चापि ते[30]षु वशिता उपपद्यि[31] याति[32] ॥ १४ ॥

1 का T.L. 2 or प्य ? 3 प्रपते RS. पतिति MS. 4 जो T. 5 पि T.L. 6 र्थं K. 7 मूर्ध्रा MS.K'. मुर्धां T. मुर्द्धा K. 8 स्त्रि T.L.K'. 9 तं K.T.L.K'. 10 कं MS.K.K'. 11 सूदुर्लभा RS. 12 मे T. 13 जिनस्य (जिनानां च) RS. 14 यें T.L. यं K.K'. 15 ष्येण All MSS. 16 सु All MSS. 17 वं T.L. 18 रेण MS.K'.T.L. 19 पवरर्षिन RS. 20 र्षी K. 21 दुः All MS. 22 तीषिक MS.K. K'.T.L. 23 不足以爲難•若爲求一句•諸佛所說法•救諸苦惱者•得之甚爲難 Kj. Bb. 24 सि MS.K.K'.L. or ति ? 25 त्वा T. 26 श्च All MSS. 27 रेण MS. 28 प्यात् T.L. 29 ना RS. न च तेषां वशेनोपपद्यते Prose. 30 ष MS.K'.T.L 31 द्य T.L. 32 नि MS.

अत्रस्थिता गुणधरा बहुबुद्धकोट्यः
पूज्यंति निश्चितमना शृणुवंति धर्मं ।
[1]तनुभूतिमि[2]थ्युपगताः परिशुद्धयंति
स्वर्ण[3] यथा विगतदोषप्रमाणतुल्यं ॥ १५ ॥

अत्रस्थिता गुणधरास्त्रिदशाधिपत्यं
का[4]रेन्ति ईश्वरनिवर्तितकामरागाः ।
[5]मनुसंघनेकविविधां कुशलान [6]रागात्
स्थापेन्त्यनन्यमन बुद्धगुणाभिलाषे[7] ॥ १६ ॥

अत्रस्थिता जिनसुता विरियारभंते
लब्धा[8] समाधिन सहस्रशतं अनूनं ।
पश्यन्ति बुद्धव[9]र[10]लक्षणचित्रगात्रां
भूयो अतः प्रणिधिश्रेष्ठगुणाप्रमाणाः ॥ १७ ॥

[11]इत्येषा तृ[12]तीया भू[13]मिर्निर्दिष्टा सुगतात्मजाः ।
सर्वलोकहितैषिणां बोधिसत्त्वानं[14] नुत्तमा ॥ १८ ॥

प्रभाकरी नाम तृतीया बोधिसत्त्वभूमिः ॥ ३ ॥

---

[15]एवं श्रुणित्व[16] च[17]रणं विपुलं [18]भूम्यतिभूमि[19]परिमितं प्रवरं ।

1 तत्रभूमि T.L. तनुभूत्व RS. 斷邪愛恚等•餘煩惱微薄 Kj. 斷邪愛恚癡•諸縛悉微薄 Bb. 斷諸邪惑轉明淨 Śdh. 2 थ्याप MS.K.K'.T.L. थ्यप RS. 3 र्णे RS. र्ण T.L.K'. 4 रयन्ति T. रन्ति K.L. 5 रु MS.K.K'. 6 मार्गे RS. रागां K.K'. 7 ष K. भे K'. 8 or ब्ध्वा? 9 ल MS. 10 चित्रितां गात्रां T.K.L. 11 Metre: श्लोक 12 ती All MSS. 13 मिः MS.K.K'. मी T.L. 14 नमु T.L.K'. न उ K. 15 चतुर्थी भूमिः, Metre: पदाकुलक (मात्रसम आर्या) 16 त्वा MS.K.K'.T.L. 17 ल T. 18 भूम्याविभूमिनरचितप्रवरं L. भूम्युत्तमं मनुरमं प्रवरं RS. 19 無有量 Kj. Bb.

[1]संहर्षिता जिनसुतात्तमना[2] अभ्याकिरंति कुसुमेभि जिनं ॥ १ ॥
संकम्पिता लवणतोयधरा[3] इह धर्मदेशनमुदीरयतां ।
[4]मरुकन्यका अभिमनोरुचिराः[5] संगीतियुक्तवरधर्मरता[6] ॥ २ ॥
वसंवर्तिदेवपति[7] आत्तमना[8] मणिरत्नदिव्य[9][10] सुगतस्य क्षिपी ।
वाचं[11] अभाषि[12] अर्थवदजिनो[13] उत्पन्न अर्थगुणपारगतः[14] ॥ ३ ॥
किं कारणं तथ हि धर्मवरं संबोधिसत्त्वचरणं परमं ।
भूमिर्विदून[15] इयमद्य[16] श्रुता यस्याश्रवो[17] दुर्लभु[18] कल्पशतैः ॥ ४ ॥
भूयः प्रभाष नरदेवहिता चर्यां वरां जिनसुतान विदू[19] ।
श्रोष्यंतिमे[20] मरुतसंघगणा भूतं विनिश्चयमनन्यपदं ॥ ५ ॥
[21]विमुक्तिचंद्रं[22] पुनर्वीरालपी[23] सुगतात्मजां ।
चतुर्थीसंक्रमंतानां[24] गोचरं भण[25] उत्तमं ॥ ६ ॥

वज्रगर्भो[26] बोधिसत्त्व आह ॥

यो ऽयं भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्तृतीयायां बोधिसत्त्वभूमौ सुपरिशुद्धालोकश्[27]चतुर्थीं[28] बोधिसत्त्वभूमिमाक्रमति[29] । स दशभिर्धर्मालोकप्रवेशैराक्रमति[30][31] । कतमैर्दशभिर्यदुत । सत्त्वधातुविचारणालोकप्रवेशेन[32][33] च । लोकधातुविचारणालोकप्रवेशेन च । धर्मधातुविचारणालोकप्रवेशेन च । आकाशधातुविचारणालोकप्रवेशेन च । विज्ञानधातुविचारणालोकप्र-

1 सहायितो MS. (सहाय्रिनो) RS. सहामिता T.L. 2 नाः MS. 3 राः MS. 4 मे T. 5 मनुगरुचिराः MS.K.K'. or मनसरुचिराः ? 6 क्ता T.L. 7 श T.K'. 8 रा MS.T.L. 9 नाः MS. 10 त्न T.K.K'. 11 चमभा MS. 12 षित्वा अर्थवेदजिनो K. षि अथ एव जिनो T.L. 13 नः K'. 14 तो MS.K.T.L. 15 र MS. 16 भ्य MS. or भ्या ? 17 वा K. 18 भ MS.K.K'. 19 दु K. दूः MS. 20 ते RS. (मे=इमे Tib.) RS. 21 Metre : श्लोक 22 न्द्रः MS. 23 रा आल MS. रो आला RS. 24 संज्ञानां गो T 25 न T.L. 26 र्भ आह K. 27 च T. 28 र्थी MS. 29 क्रा T. 30 शेना K'. 31 क्रा T. 32 लना T. रणां MS. 33 के T.

वेशेन च । कामधातुविचारणालोकप्रवेशेन च । रूपधातुविचारणालोकप्रवेशेन च । अ[1]रूप्यधातुविचारणालोकप्रवेशेन च । उदाराश[2]याधिमुक्तिधातुविचारणालोकप्रवेशेन च । महात्म्याशयाधि[3]मुक्तिधातुविचारणालोकप्रवेशेन च । एभिर्दशभिर्धर्मालोकप्रवेशै[4]राक्र[5]मति । तत्र भवंतो जिनपुत्रा अर्चिष्मत्यां बोधिसत्त्वभूमेः सह प्रतिलंभेन बोधिसत्त्वः संवृत्तो भवति तथागतकुले तदात्मकधर्मप्रतिलंभाय दशभिर्ज्ञानपरिपाचकै[6]र्धर्मैः । कतमैर्दशभिर्यदुत । अप्रत्युदावर्त्याशयतया च । त्रिरत्नाभेद्यप्रसादनिष्ठागमनतया च । संस्कारोदयव्ययविभावनतया च । स्वभावानुत्पत्तिविभावनतया च । लोक[7]प्रवृत्तिनिवृत्तिविभावनतया च । क[8]र्मभवोपपत्तिविभावनतया च । संसारनिर्वाणविभावनतया च । सत्त्व[9]क्षेत्र[10]कर्मविभावनतया च । पूर्वान्तापरान्तविभावनतया च । [11]अभावक्षयविभावनतया च । एभिर्भवंतो जिनपुत्रा[12] दशभिर्ज्ञानपरिपाचकैर्धर्मैः समन्वागतो बोधिसत्त्वः संवृत्तो भवति तथागतकुले तदात्म[13]कधर्मप्रतिलंभाय । स खलु पुनर्भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वो ऽस्यामर्चिष्मत्यां बोधिसत्त्वभूमौ प्रतिष्ठितो[14] ऽध्यात्मकाये काया[15]नुदर्शी विहरत्याता[16]पी संप्रजानन्स्मृतिमान्[17] विनीय लोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये[18] । वहिर्धा[19]काये[20] काया[21]नुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन्स्मृति[22]मान् विनीय लोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये[23] । अध्यात्मवहिर्धाकाये कायानुदर्शी विहरत्याता[24]पी सं[25]प्रजानन् स्मृतिमान् विनीय लोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये । एवमे[26]वाध्यात्म[27]वेदनासु[28] वहिर्धावेदनासु । [29]अध्यात्मवहिर्धावेदनासु । अध्यात्मचित्ते वहिर्धाचित्ते । अध्यात्मवहिर्धाचित्ते । अध्यात्म[30]धर्मेषु धर्मानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन्स्मृतिमान् वि-

1 आरूप्य MS. अरूप K. 2 शया—T. 3 वि MS.K.K'. 4 शेना K. 5 क्रा T. 6 नै T. 7 प्रतिपत्तिविभाव MS.K.K'. 8 र्मो T. 9 वं MS.K.K'. 10 ध T. 11 स्त्र MS.K.K'. 12 त्राः MS. 13 कं MS. 14 तः सन्नध्या T. 15 नुपदर्शी MS.K'. 16 पि T. 17 न्वि K. 18 स्य MS.K. 19 र्धां T. 20 य K. 21 नुपदर्शी MS.K.K'. 22 मां T. 23 स्य अध्या K.K'. 24 पि T. 25 प्र—MS.K'. 26 मध्या T.K. 27 त्मं T. 28 सु—MS. 29 एवमध्यात्मं वेदना T. अध्यात्मवेदना MS. 30 त्मं T.

नीय लोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये । बहिर्धाधर्मेषु धर्मानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन्स्मृतिमान् विनीय लोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये । [1]एवमध्यात्मं[2]बहिर्धाधर्मेषु धर्मानुदर्शी विहरत्यातापी संप्रजानन्स्मृतिमान् विनीय लोके ऽभिध्यादौर्मनस्ये । सो ऽनुत्पन्नानां पापकानामकुशलानां धर्मानामनुत्पादाय छंदं जनयति व्यायच्छते । वीर्यमारभते चित्तं [3]प्रगृह्णाति सम्यक्प्रणिदधाति । उत्पन्नानां पापकानामकुशलानां धर्माणां[4] प्रहाणाय छंदं जनयति व्यायच्छते । वीर्यमारभते चित्तं [5]प्रगृह्णाति सम्यक्प्रणिदधाति । अनुत्पन्नानां कुशलानां धर्माणामुत्पादाय छंदं जनयति व्यायच्छते । वीर्यमारभते । चित्तं [6]प्रगृह्णाति सम्यक्प्रणिदधाति । उत्पन्नानां कुशलानां धर्माणां स्थितये ऽसंप्रमोषाय वैपुल्याय भूयो भावाय [7]भावनाय परि[8]पूरये छंदं जनयति व्यायच्छते वीर्यमारभते । चित्तं प्रगृह्णाति सम्यक्प्रणिदधाति । छंदं[9]समाधिप्रहाणसंस्कारसमन्वागतमृ[10]द्धिपादं[11] भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्ग[12]परिणतं[13] । वीर्यसमाधिप्रहाणसंस्कारसमन्वागतमृद्धिपादं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । चित्तसमाधिप्रहाणसंस्कारसमन्वागतमृद्धिपादं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । मीमांसासमाधिप्रहाणसंस्कारसमन्वागतमृद्धिपादं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । स शुद्धेन्द्रियं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । वीर्येन्द्रियं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । स्मृतींद्रियं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । समाधीन्द्रियं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । प्रज्ञेन्द्रियं भावयति । विवेकनि-

1 अध्या T. 2 त्मं T. 3 प्रतिगृ T. 4 नां T. 5 प्रतिगृ T. 6 प्रतिगृ T. 7 भावनाय—T.
8 पूर्यैं K.K'. 9 न्दं T. 10 or ऋ? 11 भावं K'. 12 निश्रिनं K. 13 न T.

श्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । श्रद्धाबलं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । वीर्यबलं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । स्मृतिबलं भावयति । विवेकविश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । समाधिबलं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । प्रज्ञाबलं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । स्मृतिसंबोध्यंगं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । धर्मप्रविचयसंबोध्यंगं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । वीर्यसंबोध्यंगं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । प्रीतिसंबोध्यंगं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । प्रस्रब्धिसंबोध्यंगं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं समाधिसंबोध्यंगं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । उपेक्षासंबोध्यंगं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । सम्यक्संकल्पं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । सम्यग्दृष्टिं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । सम्यग्वाचं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । सम्यक्कर्मान्तं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । सम्यगाजीवं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । सम्यग्व्यायामं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं । सम्यक्स्मृतिं भावयति । विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं ।

सम्यक्समाधिं भावयति। विवेकनिश्रितं विरागनिश्रितं निरोधनिश्रितं व्यवसर्गपरिणतं।
[1]तच्च सर्वसत्त्व[2]सापेक्षतया च। पूर्वप्रणिधानाभिनिर्हारोपस्तब्धतया च। महाकरुणापूर्वंग-
मतया च। महामैत्र्युपेततया च। सर्वज्ञज्ञानाध्यालंबनतया च। बुद्धक्षेत्रवि[3]टपनालंका-
[4]राभिनिर्हारतया च। [5]सर्वतथागत[6]बलवैशारद्यावेनिकबुद्धधर्मलक्षणानुव्यंजन[7]स्व[8]रघोषसम्प-
[9]दाभिनि[10]र्हारतया च। उत्तरोत्तरवैशेषिक[11]धर्मपरिमार्गणतया च। गंभीरबुद्धधर्मविमोक्षश्र-
[12]वणानुगमनतया च। महोपायकौशल्य[13]बलविचारणतया च। तस्य खलु पुनर्भवंतो जि-
नपुत्र बोधिसत्त्वस्यास्यामर्चिष्मत्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य यानीमानि सत्कायदृष्टिपूर्वंग-
मान्[14]यात्मसत्त्वजीवपोष[15]पुरुष[16]पुंगलस्कंधधात्वा[17]यतनाभिनिवेशसमु[18]च्छ्रितानि। उन्मिंजितनि-
[19]मिंजितानि [20]विचिन्तितानि वितर्कितानि [21]विचारितानि केलायितानि ममायितानि [22]धना-
यितानि निकेतस्थानानि [23]तान्यस्य सर्वाणि विगतानि भव[24]न्ति। स [25]यानीमानि कर्माण्य-
करणीयानि सम्यक्संबुद्ध[26]विवर्णितानि संक्लेशोपसंहितानि [27]तानि सर्वेण सर्वं प्रजहाति। यानि
[28]चेमानि कर्माणि करणीयानि सम्यक्संबुद्धप्रशस्तानि बोधि[29]मार्गसंभारानुकूलानि [30]स तानि
समादा[31]य वर्तते। [32]स भूयस्या मात्रया [33]यथा यथोपायप्रज्ञाभिनिर्हृतानि मार्गसमुदागमा[34]य
मार्गांगानि भावयति। तथा तथा स्निग्धचित्तश्च भवति। मृदुचित्तश्[35]च कर्मण्यचित्तश्[36]च हित-
सुखावहचित्तश्च। अपरि[37]क्लिष्टचित्तश्चोत्तरोत्तरविशेषपरिमा[38]र्गणचित्तश्च। ज्ञानविशे[39]षाभिला-
[40]षचित्तश्च [41]सर्वजगत्परित्राणचित्तश्च। गुरुगौरवानुकूलचित्तश्च यथाश्रुतधर्मप्रतिपत्तिचित्तश्च

1 तं च T. 2 सो MS. 3 थ T.K'. 4 ला T. 5 सर्व–T. 6 बल–MS.K. 7 न+बुद्ध All MSS. 8 रु MS.K.T. 9 दो T. 10 हिंरण T. 11 क MS.K'. 12 वानु MS.K.K'. 13 लवि-चा T. 14 नि आत्म T. 15 पुरुष–R. 16 पुद्गल R. 17 यतना–MS.K.K'. 18 च्छि K. ष्टि T. 19 मिञ्जितानि K.K'. 20 विचित्तानि T. विचिन्तितानि–MS.K.K'. 21 विचारितानि–T.K.K'. 22 परा T. 23 तानि सर्वाणि T. 24 न्ति+स्म R. 25 नि T. 26 वि–T. 27 तानि–T. 28 चे–T. 29 धि+सत्त्व T. 30 स–T. 31 न T. 32 स–MS.K. 33 यथा–K. 34 य–K. 35 श्च+भवति T. 36 श्च–T. 37 क्लि T. 38 णा MS.K.K'. 39 षो T. 40 भ K'. 41 स 9 श्च–MS.

भवति । स कृतज्ञश्च भवति । कृतवेदी[1] च शूरतम[2]श्च सुख[3]संवासश्च ऋजुश्च मृदुश्च अ[4]गहनचारी च निर्मायश्[5]च निर्माणश्च सु[6]वचाश्च प्रदक्षिणग्राही च[7] भवति । स एवं क्ष[8]मोपेत एवं दमोपेत एवं शमोपेत एवं क्षमदमश[9]मोपेतः । उत्तराणि भूमिपरिशोध[10]कानि मार्गांगानि मनसिकुर्वाणः समुदाचा[11]रन्नप्रति[12]प्रस्रब्धवीर्यश्च [13]भवति । अपरिक्लिष्टवीर्यश्चा[14]प्रत्युदावर्त्यवीर्यश्च विपुलवीर्यश्चा[15]नन्तवीर्यश्च । उत्तप्तवीर्यश्चा[16][17]समवीर्यश्चासंहार्यवीर्यश्च सर्वसत्त्वपरिपाचनवीर्यश्च नयानयवि[18]भक्तवीर्यश्च । तस्य भूयस्या मात्रया आशयधातुश्च विशुद्ध्यति । अध्याशयधातुश्च न [19]विप्र[20]वशति । अधिमुक्तिधातुश्चोत्तप्यते । कुशलमूलविवृद्धि[21]श्चोपजायते । लोकमल[22]कषायतां च[23]ापगच्छति । सर्वसंशयविमतिसंदेहाश्चास्योच्छिद्यन्ते[24] । निष्कांक्षा[25]भिमुखता च परिपूर्यते । प्रीतिप्रस्रब्धी च समुदागच्छति । तथागताधिष्ठानं चाभि[26]मुखीभवति । अप्रमाणचित्ताशयता च समुदागच्छति । तस्यास्यामर्चिष्मत्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्य बहवो बुद्धा आभासमागच्छं[27]त्यौदारिकदर्शनेन प्रणिधानबलेन च । बहूनि बुद्धशतानि बहूनि बुद्धसहस्राणि बहूनि बुद्धशतसहस्राणि बहूनि बुद्धनियुतशतसहस्राणि बहवो बुद्धकोट्यो बहूनि बुद्धकोटीशतानि बहूनि बुद्धकोटीसहस्राणि बहूनि बुद्धकोटीशतसहस्राणि बहूनि बुद्धकोटीनि[28]युतशतसहस्राण्या[29]भासमागच्छं[30]त्यौदारिकदर्शनेन प्रणिधानबलेन च । स तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्संबुद्धान्दृ[31]ष्ट्वोदाराध्याशयतया सत्करोति मानयति पूजयति । चीवरपिण्डपात्रशयनासनग्लानप्रत्ययभैषज्यपरिष्कारैश्च प्रतिपादयति बोधिसत्त्वसुखोपधानं[32] चोपसंहरति । संघगणसंमान[33]नां च करोति । तानि च कुशलमूलान्य-

1 री MS. 2 म—MS.K'.T. 3 खं T. 4 अं MS. 5 श्च—MS. 6 सुवचाश्च—T. 7 च—T. 8 द K. 9 स MS. 10 भनानि MS. धनानि K.K'. 11 च MS.K.K'. 12 पत्तिवीर्य K. 13 भवति—T. 14 श्च भवति। अप्र T. 15 श्च अन T.K'. 16 श्च अस T. 17 समवीर्यश्चा—K. 18 वि T. 19 वि—MS.K.K'. 20 विशति MS.K.K'. 21 श्चाजा T. 22 कल्मापतां T. 23 चो K. वा K'. 24 न्तो MS. ते K. 25 क्षो MS. 26 भि—T. 27 ति। औ T. 28 नयुत T.K'. 29 णि आ T.K. 30 ति औ T. 31 ष्ट्रा उदा T. 32 नश्चो (श्चो ?) T. 33 नं च करोति T.

नुत्तरायां सम्यक्संबोधौ परिणामयति। तांश्च तथागतानर्हतः सम्यक्संबुद्धान्पर्युपास्ते। तेषां च धर्मदेशनां सत्कृत्य शृणोति उद्गृह्णाति धारयति श्रुत्वा च यथाभजमानं प्रतिपत्त्या संपादयति। भूयस्त्वेन च तेषां तथागतानां शासने प्रव्रजति। तस्य भूयस्या मात्रया आशयाध्याशयाधि[1]मुक्ति[2]समता विशुद्ध्यति। तस्यास्यामर्चिष्मत्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्यानेकान्कल्पाननेकानि कल्पशतानि। अनेकानि कल्पसहस्राणि। अनेकानि कल्पशतसहस्राणि। अनेकानि कल्पनियुतशतसहस्राणि। अनेकाः कल्पकोटीः। अनेकानि कल्पको[3]टीशतानि। अनेकानि कल्पकोटीसहस्राणि। अनेकानि कल्पकोटीशतसहस्राणि। अनेकानि कल्पकोटीनियुतशतसहस्राणि। आशयाध्याशयाधिमुक्तिसमताविशुद्धिस्तिष्ठति। तानि चास्य कुशलमूलानि सूत्तप्तानि प्रभास्वरतराणि च भवंति। तद्यथापि नाम भवंतो जिनपुत्रास्तदेव जातरूपं कुशलेन कर्मारेणाभर[4]णीकृतमसंहार्यं[5] भवति। तदन्यैरकृताभरणैर्जातरूपैरेवमेव भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्यास्यामर्चिष्मत्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य तानि कुशलमूलान्यसंहार्याणि भवंति। तदन्येषामधरभूमिस्थितानां बोधिसत्त्वानां कुशलमूलैः। तद्यथापि नाम भवंतो जिनपुत्रा मणिरत्नं जातप्रभं[6] परिशुद्धरश्मिमंडलमालोक[7]प्रमुक्तमसंहार्यं भवति। तदन्यैरपि शुद्धप्रभैः[8] रत्नजातैरनाच्छेद्यप्रभं[9] च भवति सर्वमारुतोदकप्रवर्षैः[10]। एवमेव भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वो ऽस्यास्यामर्चिष्मत्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितः [11]सन्नसंहार्यो भवति। तदन्यैरधरभूमिस्थितैर्बोधिसत्त्वैरनाच्छेद्यज्ञानश्च भवति सर्वमारक्लेशसमुदाचारैः। तस्य चतुर्भ्यः संग्रहवस्तुभ्यः समानार्थतातिरिक्ततमा भवति। दशभ्यः पारमिताभ्यो वीर्यपारमिता[12]तिरिक्ततमा भवति। न च परिशेषासु न समुदागच्छति। यथाबलं यथाभजमानमियं भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्यार्चिष्मती नाम

1 वि MS.K.K'. 2 श K'. 3 टि K. 4 णा MS. 5 नि। असं T. 6 भवं T. 7 के MS.K.K'.
8 भजातै T. 9 भासं T. 10 पः T. 11 असं T. 12 ता अति T.

चतुर्थी[1] बोधिसत्त्वभूमिः[2] समास[3]निर्दिशतः। यस्यां प्रतिष्ठितो बोधिसत्त्वो भूयस्त्वेन सुयामो भवति देवराजः कृती प्रभुः। सत्त्वानां सत्कायदृष्टिसमुद्घाताय कुशलः सत्त्वान्सम्यग्दर्शने प्रतिष्ठापयितुं। यच्च किं चित्कर्मारभते दनेन वा प्रियवद्यतया वा अर्थक्रियथा वा समानार्थतया वा। तत्सर्वमविरहितं बुद्धमनसिकारैर्धर्ममनसिकारैः संघमनसिकारैर्बोधिसत्त्वमनसिकारैर्बोधिसत्त्वचर्यामनसिकारैः पारमितामनसिकारैर्भूमिमनसिकारैर्बलमनसिकारैर्वैशारद्यमनसिकारैरावेणिकबुद्धधर्ममनसिकारैर्यावत्सर्वाकारवरोपेतसर्वज्ञज्ञानमनसिकारैः। किमिति सर्वसत्त्वानानग्र्यो भवेयं श्रेष्ठो ज्येष्ठो वरः प्रवर उत्तमोनुत्तमो नायको विनायकः परिणायकः। यावत्सर्वज्ञज्ञानप्रतिशरणो भवेयमि[4]ाकांक्षंश्च तथारूपं वीर्यमारभते यथारूपेण वीर्यारंभेण एकक्षणलवमुहूर्तेन समाधिकोटीशतं च प्रतिलभते[5] बुद्धकोटीशतं च पश्यति तेषां चाधिष्ठानं संजानीते लोकधातुकोटीशतं च कंपयति क्षेत्रकोटीशतं चाक्रमति लोकधातुकोटीशतं चावभासयति सत्त्वकोटीशतं च परिपाचयति कल्पकोटीशतं च तिष्ठति कल्पकोटीशतं च पूर्वांतापरांततः प्रविशति धर्ममुखकोटीशतं च प्रविचिनोति कायकोटीशतं चादर्शयति कायं कायं च बोधिसत्त्वकोटीशतपरिवारमादर्शयति। तत उत्तरे[6] प्रणिधानबलिका बोधिसत्त्वाः प्रणिधानवैशेषिकतया विकुर्वंति। येषां न सुकरा संख्या कर्तुं कायस्य वा प्रभाया वा ऋद्धेर्वा चक्षुषो वा गोचरस्य वा स्वरस्य वा चर्याया वा व्यूहस्य वा अधिष्ठानस्य वा अधिमुक्तेर्वा अभिसंस्काराणां वा यावदेतावद्भिरपि कल्पकोटीनियुतशतसहस्रैरिति ॥

अथ खलु वज्रगर्भो बोधिसत्त्व एतदेव भूम्यर्थं प्ररूपयमाणस्तस्यां वेलायामिमां[7] गाथा अभाषत ॥

1 र्थीं K. 2 मी MS. 3 श T. 4 मिति। आक्षां T. 5 ते+समापद्यते च T. 6 रेण T. 7 मां गाथामभाषतः MS.

[1]परि[2]कर्मिणस्तृ[3]तियभूमिप्रभंक[4]रायां
[5]सत्त्वचर्य लोक तथ धर्म विचार्यमाणाः ।
आकाशधातु मनधातु त्रयश्च धातु
अधिमुक्तिआशयविशुद्धि समाक्रमंति[6] ॥ १ ॥
सह प्राप्तु अर्चिष्मति[7]भूमि[8] महानुभावः
संवृत्तु शास्तु कुलि भूयु विवर्ति[9]यत्वे ।
[10]आभेद्य बुद्धरतने तथ धर्मसंघे
उदय[11]व्ययास्थितिनिरीहक प्रेक्षमाणः[12] ॥ २ ॥
लोकप्रवृत्तिक्रियकर्मभवोपपत्तिं
संसारनि[13]वृ[14]त्तिविभावनक्षेत्रसत्त्वान् ।
धर्मां[15] च [16]पूर्व[17]अपरांतक्षयानु[18]त्पादं
संवृ[19]त्तु भावयति शास्तृ[20]कुलानुवर्ती[21] ॥ ३ ॥
सो[22] ए[23]वु[24]धर्मु[25]समुपेतु हितानु[26]कंपी
भावेति कायमपि वेदनचित्तधर्मां ।
अध्यात्मबाह्युभयथा विदु भाव[27]यंति

1 metre: वसंततिलका, परि=नि MS. 2 णा तृ MS. ता तृ K.K'. 3 तीया MS. 4 र T. 5 सत्त्वधातु-विचारणालोकप्रवेश, लोक°, धर्म°, आकाश°, विज्ञान°, काम°, रूप°, आरूप्य°, उदाराशयाधिमुक्ति°, महात्म्याशयाधिमुक्ति° Prose, सत्त्व=सर्व L. 6 ती K. 7 ती MS.T.K.K'. 8 म्य MS.K'.T. 9 यैत्वे K. यते MS. सत्त्वे T.L. 10 अ MS.K. 11 व्यया–L. 12 णैः MS. नः T. 13 वृ MS.K.K'. 14 सत्त्वक्षेत्रकर्मविभावनतया Prose. 15 र्मांञ्च RS. मांच्च MS. 16 觀前後際無性盡 Śdh. 觀前後際亦觀盡 Śn. 觀法先後際常滅不住相 Bb. 觀法先後際不住常滅相 Kj. 以法爲無始所興無盡際 Dhr. 17 म All MSS. 18 भावं K'. 19 त्त MS.K.K'. 20 स्तु RS. स्त्व T.L. 21 र्तिं K.L. 22 स T.L. 23 एष MS. एषु K. 得是法已 Śdh. Śn. 得如是法已 Bb. Kj. 積累法如是 Dhr. 24 र्म MS.T. 25 त MS. 26 पि T. 27 येMS. या T.K.K'.L.

स्मृत्योपस्थानभा[1]वना [2]निके[3]तवर्जिता ॥ ४ ॥
पापक्षयात्कुशलधर्मविवर्धि[4]ता च
सम्यक्[5]प्रहा[6]नचतुरो[7] विदु भावयंति ।
चतुऋद्धिपादबलइंद्रिय भावयंति
बोध्यंगरत्नरुचिरं तथ[8] मार्गश्रेष्ठं ॥ ५ ॥

भावें[9]ति तां जनहि[10]तं समवेक्ष्य[11] बुद्धिं[12]
उ[13]पस्तंभयन्ति[14] प्रणिधिं[15] [16]कृतपूर्वमैत्राः ।
सर्वज्ञज्ञानमभिप्रार्थन बुद्धक्षेत्रं
बलश्रेष्ठमुत्तमपथं अनुचिन्तयन्तः ॥ ६ ॥

वैशारदं अपि च धर्म [17]अहार्य शास्तु-
वरबुद्धघोषमभिप्रार्थयमान धीराः ।
गंभीरमार्गर[18]तनं च विमोक्षस्थानं
महता[19]मुपा[20]यसमुदागम भावयंति ॥ ७ ॥

सत्कायदृष्टिविगताश्च द्विषष्टिदृष्टी[21]
[22]अत्तात्मीयविगता[23]स्तथ[24] जीवलाभं ।
स्कंधास्तु [25]द्वार तथ धातुनि[26]केतस्थानं[27]
सर्वप्रहीण विदुषं चतु[28]र्था[29]यै भू[30]म्यां ॥ ८ ॥

1 or भ ? 2 or निश्रिताविविक्ता ? 依止於厭離 Kj. Bb. 世間貪愛皆除遣 Śn. Śdh. 3 विवर्जितानि MS. K.K'. 4 र्ति MS.K.K'.T. 5 क्प्रणिधाण T. 6 ण RS. 7 रा K. 8 था MS. 9 वं MS.L T.K. 10 यतां RS. हितां MS.K.K'.T.L. 11 क्ष T.L. 12 द्धि MS. 13 प्रस्तं T. 14 ति MS. 15 धि MS.K.K'. 16 कृतं MS. (कृप) RS. or कृपमैत्रपूर्वाः ? 17 असंहार्य T.K.K'. 18 त्नं All MSS. 19 नु MS. or उ ? 20 दा+य T. 21 ष्टीं MS. 22 आत्मात्मीये MS.K.K'. 23 तां T.L. 24 था MS. 25 (द्वार=आयतन Tib.) RS. 26 कै L. 27 न K'. 28 र्थाय MS.K.K'. थ्या RS. 29 यां T. 30 म्य K.

सो[1] यानिमानि सुगतेन विव[2]र्णितानि
कर्माणि क्लेशसहजा[3]नि अनर्थकानि[4] ।
तानी प्रहाय विदु आशयता[5] विशुद्धा[6]
[7]कर्मारभन्ति कुशलं जगता[8]यणार्थं ॥ ९ ॥

सुस्निग्धचित्तु[9] भवते[10] विदु [11]अप्रमत्तो
[12]मृदुमार्दवार्जवहितः[13] सुखआवहश्च ।
अपरीकिलिष्टु[14] परिमार्गति उत्तमार्थं[15]
[16]ज्ञानं विशेषमभिलाषि जगा[17]र्थचारी ॥ १० ॥

गुरुगौरवेषुपगतः प्रतिपत्तिकामो
भवते कृतज्ञ [18]सुवनाश्च अकुहक[19]श्च ।
[20]निर्मायता[21]समतआश्रयशू[22]रतश्च
अविवर्त्यवीर्यु भवते समुदानयं[23]तु ॥ ११ ॥

तस्या[24]र्थं भूमि[25]रुचिरा[26]य प्रतिष्ठितस्य
अध्याशयं अपि च शुद्धि[27]मुपे[28]ति ध[29]र्मे ।
अधिमुक्ति[30] त[31]प्यति विव[32]र्धति शुक्लधर्मो

1 सा MS.K.K'. 2 त्ति MS. 3 या K. 4 णि L. 5 ते K. तो K'. 6 द्धो T.K.K'.L. 7 धर्मा All MSS. कर्मा Kj. Bb. Śn. Śdh. 諸所作善業皆爲救世間 Bb. Kj. 8 त्रायना T. त्रायणा K.K'. 9 त्त MS. K.K'. 10 तो MS. 11 or आप्र ? 12 मृदुचित्तु सार्जव हिता सुख आवहवश्च RS. 13 त MS. K.K'. 14 किरिष्ट T. क्लिष्टु K'. क्लिष्टश्च RS. 15 र्थ T. 16 ज्ञान T. ज्ञानाभिषेक 大智慧職位 Bb. Kj. 受職 Śn. 受灌頂 Śdh. 聖慧 (ज्ञानं विशेष) Dhr. 17 ना MS.K'. 18 सुवरा MS. सुवचा T.K.L. सुमना RS. 易悔 Śdh. 易誨 Śn. 易化 Bb. Kj. 19 का MS.K.K'. 20 無有邪曲心 Kj. Bb. निर्मानता 無慢 Dhr. 捨慢 Śn. Śdh. 21 सुगत आशय MS.K. सुगत आश्रय T.L. गहन आशय RS. 同止樂 Kj. Bb. 22 शूरश्च MS.K.K'. शूरेताश्च T. 23 यन्तं L. यन्तः RS. 24 र्थ MS. त्व RS. अथ, अध, अधा, 又 Śdh. 25 म्यि MS. म्यु T.L. 26 ता K. 27 द्धि All MSS. 28 उ T.K'.L. 29 र्म MS. र्मा T. र्मां L. 30 क्ष MS.K. क्षु K'. 31 तस्य पि MS. 治 Dhr. 轉得明淨 Kj. 32 धा T.

मलकल्मषं विमतिसंशय सर्व यन्ति ॥ १२ ॥
अत्रस्थिता नरवरर्षभ बोधिसत्त्वाः
सुगताननेकनयुतानभिपूजयंति ।
शृण्[1]वंति धर्म य[2]थ शासनि प्रव्रजंति
असंहार्य [3]शान्तिकृतकांचनभूषणं वा ॥ १३ ॥
अत्रस्थितान विदु[4]षां गु[5]णआ[6]शयं च
ज्ञानं[7] उपायचरणं च विशुद्धिमार्गः ।
नो शक्[8]कु मारन[9]युतेहि निवर्तनाय
[10]रतुनं प्रभाव यथ वर्षजलैरहा[11]र्यं ॥ १४ ॥
अत्रस्थिता [12]विदु नरामरु[13]पूजनार्हा
भोंती सुयामपति[14] ईश्वरधर्मचारी ।
सत्त्वानि दृष्टिगहनाद्विनिवर्तयंति
संभारयंति[15] कुशलां जिनज्ञानहेतोः ॥ १५ ॥
वीर्योपुपेत [16]तथ कोटि नरर्षभाणां[17]
पश्यंति [18]नान्यमनसः [19]सुसमाहितत्वात् ।
तत उत्त[20]रीम् बहुकल्पामभिनिर्हरंति
ज्ञानाक[21]राप्रणिधिश्रेष्ठगुणार्थचारी ॥ १६ ॥

1 णों L. 2 प T.L. 3 शक्य RS. 4 ना MS K.T. 5 功勲志性和 Dhr. 諸功德深心 Kj. Bb. 具功德 Śn Śdh. 6 मा MS.K K'.L. 7 नमुपा K K'.L. 8 क्त MS. क्यु T.L. क्रु K'. 9 ण T.L. 10 रत्नप्रभेव T.L. 11 र्यां MS K K'. य RS. 12 विदु—All MSS. 13 रुद्गुणपू RS. 14 तिरीश्वर K. 15 ति+संभारयंति K. 16 शत RS. 得百億三昧能見百億佛 Kj, Bb. 17 नां K. 18 न RS. 19 等持 Śdh. 三昧 Śn. Kj. Bb. 20 रींसु बहु MS.K.K'.T. 21 का MS.K.K'.

चतुर्थी[1][2] इतियं[3][4] भूमि[5] विशुद्धा[6] शुभचारिणी[7] ।
गुणार्थज्ञानयुक्तानां निर्दिष्टा[8] सुगतात्मजाः[9] ॥ १७ ॥

अर्चिष्मती नाम चतुर्थी बोधिसत्त्वभूमिः ॥ ४ ॥

[10]हव्येते बहुतः शिखी[11] खगपथेयार्चिभिरुद्गीयते[12]
यस्यां[13] ज्ञानमयीभिरीश्वरसुतः[14] संस्वत्सुसंबुद्धवत्[15] ।
[16]अस्मादेव च कारणान्निगदिता यार्चिष्मतीरीश्वरै-
स्तां लोके र्च्यतमां नमामि शिरसा[17] भूमिं चतुर्थीमहं ॥

---

[18]चरणमथ[19] श्रुणित्वा भूमिश्रेष्ठां[20] विदूनां[21][22]
जिनसुत परितुष्टा हर्षिता धर्महेतोः[23] ।
गगनि[24] कुसुमवर्षं उत्सृजंती उदग्राः
साधु सुगतपुत्र[25] व्याहृतं तं[26] महात्मं[27] ॥ १ ॥
मरुपतिवशवर्ती[28] सार्ध देवीगणेन[29]
खगपथि[30][31] सुगतस्या पूजनार्थं[32] उदग्राः[33] ।
विविधरुचिरमेघाः स्निग्धआभा मनोज्ञा[34]
अभिकिर सुगतस्या हर्षिताः प्रीणिताश्च[35] ॥ २ ॥
गीतरुतमनोज्ञा वाद्य[36]तूर्या[37]भिनादा

1 Metre : श्लोक 2 र्थी+यं K. 3 ती L. 4 यं–K. 5 मी MS. 6 र्वि K'. 7 द्ध MT.K'. 8 ष्टा: K.K' 9 जा T.L. 10 Metre : शारुदूरविक्रीडिता,–Sdh. Śn. Kj. Bb. Dhr. RS. हव्येन L. हव्यते K. 11 शी T. 12 पगीयते K'. द्धा (द्मा ?) षते T.L. 13 स्या MS. 14 या T.L. 15 or श ? 16 अस्यां देव All MSS. 17 सि T.L. 18 पञ्चमी भूमिः, Metre : मालिनी 19 श MS. 20 ष्ठ MS.K'. ष्ठा K. 21 दु L. 22 मां K'. 23 धर्मताहेतोः K. 24 णि T. 25 त्ना All MSS. 26 तेन MS. ते RS. 27 त्मना MS.K.K'. 28 र्ति MS.K.K'.T.L. 29 व All MSS. 30 ग T.K.K'. 31 ति All MSS. त RS. 32 र्थमु All MSS. 33 ग्रा K. 34 ज्ञाः MS.K.K' 35 णी T. 36 琴瑟箜篌暢悲哀音 Dhr. 37 द्या T.

देववधु प्र[1]युक्ताः शा[2]स्तु[3] संपूजनार्थं ।

जिनसु[4]त तथरूपं दर्शयं[5]ती [6]धिस्थाने[7]

सर्वरुतस्वरेभी एवशब्दः प्रयुं[8]क्तः ॥ ३ ॥

[9]सुचिरेण [10]आशयु [11] [12]प्रपूर्ण मुनेः सुचिरेण बोधिशि[13]व प्राप्त जिनः[14] [15] ।

सुचिरेण दृष्ट नरदेवहितः संप्राप्त देवपुरि शाक्य[16]मुनिः ॥ ४ ॥

सुचिरेण सागरजलाः क्षुभिताः सुचिरेण आभशु[17]भ मुक्ति[18] जिने[19] ।

सुचिरेण सत्त्वदुखिताः सुखिताः सुचिरेण सा[20]ष्ट श्रु[21]त[22] कारुणिकः ॥ ५ ॥

सुचिरेण संगमु[23] महामुनि[24]ना संप्राप्त सर्वगुणपारमिता[25] ।

[26]मंदमानदर्प प्रजहित्व तमं पूजार्ह[27] पूजित[28] महाश्रमणं ॥ ६ ॥

[29]इह पूजिकृत्व खगमार्गगता इह पूजिकृत्व सुख[30]नेकविधं ।

इह पूजिकृत्व [31]दुखसर्वक्षयो[32] इह पूजिकृत्व जिनज्ञानवरं ॥ ७ ॥

गगनोपमः परमशुद्धि[33] जिनो[34] जगती अलिप्तु[35] यथ पद्म[36] जले ।

[37]अ[38]त्युद्गतो उदधि मेरुरिव हर्षित्व चित्तु जिनपूज यथा[39] ॥ ८ ॥

[40]अथाब्रवीद्वज्रगर्भ[41] [42]मुक्तिचंद्रो विशारदः ।

1 or मु? 2 सा L. 3 स्तुः K.K'. 4 पुत्र MS.K.K'. or पुत? 5 ति All MSS. 6 स्म All MSS. 威神故 Śdh. Śn. 所建立 Dhr. 7 नं RS. 8 or मु? 9 Metre: प्रमिताक्षरा 10 佛願 Śdh. 11 य T. 12 प्रतिपूर्ण All MSS. 13 सि T. 14 or मुनेः? 15 नो MS. 16 का MS. 17 सु L. 18 न्ति MS. 19 मुनेः? 20 सोप्तु MS. सोशु K. शासु RS. 21 or शु? 22 ति K'. 23 म L. 24 नीनां All MSS. 25 तः MS.K'.T.L. 26 聖王能悉破橋慢我心等 Kj. Bb. 27 र्हु RS. 28 म MS. 29 इह पूजिकृत्व खगमार्गगता RS. 能開諸天道・使得一切智 Kj. Bb. 此間供養經還天上 Dhr. 30 प T. 31 दुः All MSS. 32 यौ MS. य K. यः K'. 33 द्व T.K'.L. द्धु RS. 34 नः K'. नु K. 35 प्त L.L'. 36 द्मु RS. 37 大牟尼尊現於世+अ Śdh. Śn. 38 भ्यु RS. 39 था+如是無量諸天女・發此言詞稱讚已・一切恭敬喜充滿・瞻仰如來默然住 Śdh. Śn. 如是諸天女・各以衆妙音・敬心歌頌已・默然而觀佛 Kj. Bb. (de-skad dbyaṅs-su brjod byas-nas | Lha-yi-bu-mo brgya-maṅ-ba | dkad-bas rgyas-pas rab-tu-blta | śin-tu-dkaḥ-bas ri-ma gro-byed ‖ 9 ‖ Tib. Mong. Chin) RS. 40 Metre: श्लोक 41 भं T.K.L. 43 विमुक्ति RS.

पंचम्यां[1] भूम्यां[2] आकारान्निर्दिशस्व विशारद[3] ॥ ९ ॥

वज्रगर्भो बोधिसत्त्व आह ॥

यो ऽयं भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वश्चतुर्थ्यां बोधिसत्त्वभूमौ सुपरिपूर्णमार्गः[4] पंचमीं बोधिसत्त्वभूमिमवतरति[5] । स दशभिश्चित्ताशयविशुद्धि[6]समताभिरवतरति । कतमाभिर्दशभिर्यदुत । अतीतबुद्धधर्मविशुद्ध्याशयसमतया च । अनागतबुद्धधर्मविशुद्ध्याशयसमतया च । प्रत्युत्पन्नबुद्धधर्मविशुद्ध्याशयसमतया च । शीलविशुद्ध्याशयसमतया च । चित्तविशुद्ध्याशयसमतया च । दृष्टिकांक्षाविमतिविलेखापनयनविशुद्ध्याशयसमतया च । मार्गामार्गज्ञानविशुद्ध्याशयसमतया च । प्रतिपत्प्र[7]हाणज्ञानविशुद्ध्याशयसमतया च । सर्वबोधिपक्ष[8]धर्मोत्तरोत्तरविभावनविशुद्ध्याशयसमतया च । सर्वसत्त्वपरिपाचनविशुद्ध्याशयसमतया च । आभिर्दश[9]भिश्चित्ताशयविशुद्ध्याशयसमताभिरवतरति । स खलु पुनर्भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वः[10] पंचमीं बोधिसत्त्वभूमिम्[11]नुप्राप्तः । एषामेव बोधिपक्षाणां[12] मार्गांगानां सुपरिकर्मकृतत्वात्सुपरिशोधिताध्याशयत्वाच्च । भूय उत्तरकाल[13]मार्गविशेषमभिप्रार्थयमानस्तथत्वा[14]यानुप्रतिपन्नश्च । प्रणिधानबलाधानत[15]श्च । कृपामैत्रीभ्यां सर्वसत्त्वा[16]परित्यागतश्च । पुण्यज्ञानसंभारोपचयतश्च । अप्रतिप्रस्रब्धि[17]तश्च । उपायकौशल्या[18]भिनिर्हारतश्च । उत्तरोत्तरभूम्यवभासालोचनतश्च । तथागता[19]धिष्ठान[20]संप्रत्ये[21]षणतश्च । स्मृतिमतिगतिबुद्धिबलाधानतश्च । अप्रत्युदावर्तनीयमनसिकारो भूत्वा । इदं दुःखमार्यसत्यमिति यथाभूतं प्रजानाति । अयं दुःखसमुदयः । अयं दुःखनिरोधः । इयं[22] दुःखनिरोधगामिनी । इदं प्रतिपदार्य[23]सत्यमि-

1 म्या All MSS. 2 म्या T.K'.L. 3 दः All MSS. 4 भूमिमार्ग T. 5 न्ति T. 6 मुक्तिसमता MS.K.K'. 7 तप्र T. 8 क्ष्य K.K'. 9 भिर्भवन्तो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वा दशभिश्चित्ताशय T. 10 त्त्व MS. 11 मी MS. 12 क्ष्यमार्ग T. क्ष्यामार्ग K. 13 लं MS.K.K'. र T. 14 त्वानु T. 15 त–MS.K.K'. 16 त्त्व T. 17 ब्धि T. 18 ल MS.K.K'. 19 तज्ज्ञानाधि T. 20 नं MS. 21 पु T. 22 अ All MSS. 23 तृआर्य MS.

ति यथाभूतं प्रजानाति । स संवृत्तिसत्यकुशलश्च भवति । परमार्थसत्यकुशलश्च । लक्षणसत्यकुशलश्च । विभागसत्यकुशलश्च । निस्तीर[1]णसत्यकुशलश्च । वस्तुसत्यकुशलश्च । प्रभवसत्यकुशलश्च । क्षयानुत्पादज्ञानसत्यकुशलश्च । मार्गज्ञानावता[2]रसत्यकुशलश्च । सर्वबोधिसत्त्वभूमिक्रमानु[3]संधिनिष्पादनतया । यावत्तथागतज्ञानसमुद[4]यसत्यकुशलश्च भवति । स परसत्त्वानां यथाश[5]यसंतोषणात्संवृत्ति[6]सत्यं प्रजानाति । एकनयसमवसरणात्परमार्थसत्यं प्रजानाति । स्वसामान्यलक्षणानुबोधाल्लक्षण[7]सत्यं प्रजानाति । धर्मविभागव्यवस्थानानुबोधाद्विभागसत्यं प्रजानाति । स्कंधधात्वायतनव्यवस्थानानुबोधान्निस्ती[8]र[9]णसत्यं प्रजानाति । चित्तशरीरप्रपीडनोपनि[10]पाति[11]तत्वाद्वस्तुसत्यं प्रजानाति । गतिसंधिसंबन्ध[12]नात्प्रभवसत्यं प्रजानाति । सर्वज्व[13]रपरिदाहा[14]त्यंतोपशमात्क्षयानुत्पादज्ञानसत्यं प्रजानाति । अद्वयाभिनिर्हारान्मार्गज्ञानावता[15]रसत्यं प्रजानाति । सर्वाकाराभिसंबोधात्सर्वबोधिसत्त्वभूमिक्रमा[16]नुसंधिनिष्पादनतया । यावत्तथागतज्ञानसमुद[17]यसत्यं प्रजानाति । त[18]च्चाधिमुक्तिज्ञानबलाधानान्न[19] तु खलु[20] पुनर्निरवशेषज्ञानात् । स एवं सत्यकौशल्य[21]ज्ञा[22]नाभिनिर्हृ[23]ततया बुद्ध्या सर्वसंस्कृतं रिक्त[24]तुच्छं मृषामोषधर्मा[25]विसंवादि[26]कं बालालापनमिति यथाभूतं प्रजानाति । तस्य भूयस्या मात्रया सत्त्वेषु महाकरुणाभिमुखीभवति । महामैत्र्या[27]लोकश्च प्रादुर्भवति । स एवं ज्ञानबलाधानप्राप्तः । सर्वस[28]त्त्वसापेक्षा[29]बुद्धज्ञानाभिलाषी पू[30]र्वान्तपरान्तं सर्वसंस्कारगतस्य प्रत्यवेक्षते । यथा पूर्वान्ततो[31] ऽविद्याभवतृष्णा[32]प्रसृतानां सत्त्वानां संसारस्रो[33]तो[34]नुवाहि[35]नां स्कंधालयानुच्चलितानां दुःखस्कंधो[36] विवर्धते । निरात्मा निःसत्त्वो निर्जीवो

1 रेण MS.K'. रणा T. 2 भास T. 3 सन्धि T.K.K'. 4 दा T. 5 यं K. 6 ति T.K'. 7 णा T. 8 स्तिर्ण T. 9 णा MS.K.K'. 10 री K. 11 ति–K'. 12 न्धात्प्र K.K'. न्धनत्वात्प्र R. 13 जे T. ज K. 14 हानांमत्यन्तो T. 15 त MS. 16 मात्सं MS.T. 17 दा T. 18 अधिमु T. 19 न T. 20 लु निरव All MSS. 21 ल MS.K.K'. ला T. 22 ज्ञाना–T. 23 र्हितितया T. 24 क्तं K.K'. 25 र्मि T. 26 दकमित्वं बाला T. 27 त्या T. 28 सत्त्व–K. 29 क्षो MS.K.K'. 30 पूर्वं MS.K.K'. 31 तः अवि T. 32 श्ना MS. 33 श्रो MS.T. 34 तो T.K. 35 तां T. ना MS. 36 भिनिवर्त्तते T.

[1]निष्पोषो निष्पुंगलः । आत्मात्मीयविगतस्तं यथाभूतं प्रजानाति । यथा [2]चानागतस्यास्यैवासत्संमोहाभिलाषस्य वा व्यवच्छेदः पर्यंतो ति[3]ःशरणं नास्त्यस्ति च तच्च यथाभूतं प्रजानाति । तस्यैवं भवत्याश्चर्यं याव[4]दज्ञानसंमूढा वतेमे बालपृथग्जनाः । येषामसं[5]ख्येया आत्मभावा निरुद्धा निरोत्स्यंते निरुध्यन्ते च । एवं च क्षीयमाणाः काये न निर्विदमु[6]त्पादयंति । भूयस्या मात्रया दुःखयंत्रं विवर्धयंति । संसार[7]स्रोत[8]सश्च महाभयान्न [9]निवर्तंते । स्कंधालयं च नोत्सृ[10]जंति । धातू[11]रगेभ्यश्च न निर्विद्यन्ते । [12]नंदीरा[13]गतश्चारकं च नावबुध्यंते । षडायतनशू[14]न्यग्रामं च न व्यवलोक[15]यंति । अहंकारममकाराभिनिवेशानु[16]शयं च न प्रज[17]हंति । मानदृष्टिशल्यं च नोद्धरंति । रागद्वेषमोहज्वल[18]नं च न प्रशमयंति । अविद्यां[19]धकारं [20]चं न विधमयन्ति । तृष्णार्णवं च नोच्छोपयन्ति । दशबलसार्थवाहं च न पर्येषन्ते । माराशयगहनानुगताश्च संसारसागरे विविधा[21]कुशलवितर्कग्राहाकुले परिप्लवन्ते । अप्रतिशर[22]णास्तथा संवेगमापद्यंते । बहूनि दुःखानि प्रत्यनुभ[23]वंति । यदुत जातिजराव्याधिमरणशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासान् । हन्ताहमे[24]षां सत्त्वानां दुःखार्तानामनाथानामत्राणानामशरणानामलयनानामद्वीपानामपरायणानामन्धानामविद्यां[25]डकोशपटलपर्यवनद्धानान्तमोभिभूतानामर्थाय । एको ऽद्वितीयो भूत्वा तथारूपं पुण्यज्ञानसंभारोपचयं[26] संविभर्मि[27] । यथारूपेण पुण्यज्ञानसंभारोपचयेन संभृतेन इमे [28]सर्वसत्त्वा अत्यन्तविशुद्धिमनुप्राप्नुयुः । यावद्दश[29]बलतां[30]मसंगज्ञाननिष्ठामनुप्राप्नुयुरिति । स [31]एवं सुविलोकितज्ञानाभिनिर्हृतया बुद्ध्या यत्किंचित्कुशलमूलमारभते[32] तत्सर्वं [33]सर्वसत्त्वपरित्राणायारभते । सर्वसत्त्वहिताय

1 निष्पोषो–T. 2 वा K. 3 स T 4 मुधा T 5 ध्ये K 6 नु T. 7 श्रो MS K'.T. 8 श or त? 9 वि T K K'. 10 ज k' 11 रा K'. 12 नं 12 ते–Śdh Śn. Br. Bb Kj Dhr. 13 गान्तश्चा MS. 14 न्यं MS K'. 15 य T 16 यश्च T 17 ह K K'. 18 नश्च (or श्च? T) 19 द्या-मोहान्धकारं T. 20 श्च K. 21 ध MS K K'. 22 णान च सं All MSS. 23 व K. 24 मेतेषां T. 25 द्याण्ड T. 26 येन T. 27 र्त्ति All MSS 28 सर्व–MS K K'. 29 बल+ब MS.K.K'. 30 तां असं 31 एवमेव लोकि MS.K.K'. 32 ते दानप्रियवद्यार्थचर्यासमानार्थताभिस्तत्स T. 33 सर्व–MS.L.T.

सर्वसत्त्वसुखाय सर्वसत्त्वानुकंपाय[1] सर्वसत्त्वानुपद्रवाय सर्वसत्त्वपरिमोचनाय । सर्वसत्त्वानुकर्षाय[2] सर्वसत्त्वप्रसादनाय सर्वसत्त्वविनयाय सर्वसत्त्वपरिनिर्वाणायारभते । स भूयस्या मात्रयास्यां[3] पंचम्यां सुदुर्जयायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्वः[4] स्मृतिमांश्च भवत्यसंप्रमोषधर्मतया । मतिमांश्च भवति सुविनिश्चितज्ञानतया । गतिमांश्च[5] भवति सूत्रार्थगति[6]संधायभाषितावबोधन[7]तया । ह्रीमांश्च भवत्या[8]त्मपरानुरक्षणतया । धृतिमांश्च भवति संवरचारित्रानुत्सर्गतया । बुद्धिमांश्च भवति स्थानास्थानकौशल्य[9]सुविचारित[10]तया । [11]ज्ञानानुगतश्च भवत्यपरप्रणेयतया । प्रज्ञानुगतश्च भवत्यर्थानर्थसंभेद[12]पदकुशलतया । सत्त्वपरिपाचनकुशलश्च भवत्यभिज्ञाज्ञानाभिनिर्हारकुशलतया । अभिज्ञानिर्हार[13]प्राप्तश्च भवति भावनाभिनिर्हारकुशलतया । उपायकुशलश्च भवति लोकानुवर्तनतया । अतृप्तश्च भवति पुण्यसंभारोपचयतया । अप्रतिप्रस्रब्धवीर्यश्च भवति ज्ञानसंभारपर्येषणतया । अपरिखिन्नाशयश्च भवति महामैत्रीकृपासंभारसंभृततया[14] । अशिथिल[15]पर्येषणाभियुक्तश्च भवति तथागतबलवैशारद्यावेणिकबुद्धधर्मपर्येषणतया । स्वभिनिर्हृत[16]मनसिकारानुगतश्च भवति बुद्धक्षेत्रविट[17]पनालंकारा[18]भिनिर्हारतया । विचित्रकुशलक्रियाभियुक्तश्च भवति लक्षणानुव्यंजनसमुदानतया । सततसमितं स्वभियुक्तश्च भवति तथागतकायवाक्चित्तालंकारपर्येषणतया । महागौरवोपस्थानशीलश्च भवति सर्वबोधिसत्त्वधर्मभाणक[19]शुश्रूषणतया । अप्रतिहतचित्तश्च भवति बोधि[20]सत्त्वमहोपायकौशल्य[21]संध्युपसंहितलोकप्रचारतया । रात्रिं[22] दिवमन्यचित्तपरिवर्जितश्च भवति सर्वसत्त्वपरिपाचनाभियोगतया । स एवमभियुक्तो दानेनापि सत्त्वान्परिपाचयति ।

1 यै T.K'. 2 र्पणाय T. 3 ऽस्यां K. 4 त्त्व MS.T. 5 म T. 6 सत्त्वाय भाषि T. 7 न—MS.K'K. 8 ति आ T. 9 ल All MSS. 10 त—MS.K.K'. 11 ज्ञानवांश्च भव MS.K.K'. 12 पद—K.K. 13 भि+नि ? 14 या+名爲一切有情加行者以能滅度諸有情故 Sdh. 名爲爲他勤修者欲令一切衆生入涅槃故 Śn. 15 or र 16 र्हृ MS.K.K'. 17 थ T. 18 र्हृ T. 19 हा K. 20 चित्त R. 21 ल All MSS. 22 त्रि MS.K.

प्रियवाद्येनाप्यर्थक्रिययापि समानार्थतयापि । रूपसंदर्शनेनापि धर्मदेशनयापि । बोधिसत्त्वचर्याप्रभावनयापि । तथागतमाहात्म्यप्रकाशनतयापि संसारदोषसंदर्शने[1]नापि । बुद्धज्ञानानुशं[2]सपरिकीर्तनेनापि । महा[3]र्धिविकुर्वणाभिनिर्हारनानोपचारक्रियाप्रयोगेनापि सत्त्वान्परिपाचयति । स एवं सत्त्वपरिपाचनाभियुक्तो बुद्धज्ञानानुगत[4]चित्तसंतानः । अप्रत्युदावर्तनीयकुशलमूलप्रयोगः । वैशेषिकधर्मपरिमार्गणा[5]भियुक्तः । यानी[6]मानि सत्त्वहितानि लोके प्रचरंति । तद्यथा लिपिशास्त्र[7]मुद्रासं[8]ख्यागणनानि क्षेपादीनि नानाधातुतंत्रचिकित्सातंत्राणि । शोषापस्मारभूतग्रहप्रतिषेधकानि । विषवेता[9]डप्रयोगप्रतिघातकानि । काव्यनाटकाख्यान[10]गांधर्वे[11]तिहाससंप्रहर्षणा[12]नि । ग्रामनगरोद्याननदीसरस्तडा[13]गपुष्करिणी[14]पुष्पफलौ[15]षधिवनख[16]ण्डाभिनिर्हारानि[17] । सुवर्णरूप्यमणिमुक्ति[18]वैडूर्यशंखशिलाप्रवाडरत्नाकरनिर्दे[19]शनानि । चंद्रसूर्यग्रहज्योतिर्नक्षत्रभूमिचा[20]लमृगशकुनिस्वप्ननिमित्त[21]प्रदेशप्रवेशानि । सर्वांगप्रत्यंगं[22]लक्षणं[23]चारानुचारप्रयोगनिमित्तानि । संवरचारित्रस्थानध्याना[24]भिज्ञाप्रमाणारूप्यस्थानानि । या[25]नि चान्यान्यप्यविहेठ[26]नाविहिंसासं[27]प्रयुक्तानि सर्वसत्त्वहितसुखावहानि तान्यप्यभिनिर्हरति । कारुणिकतयानुपूर्वं बुद्धधर्मं[28]प्रतिष्ठापनाय[29] । तस्यास्यां सुदुर्जयायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्य बहवो बुद्धा आभासमागच्छंत्यौदारिकदर्शनेन प्रणिधानबलेन । [30]बहूनि बुद्धशतानि । बहूनि बुद्धसहस्राणि । बहूनि बुद्धशतसहस्राणि । बहूनि बुद्धनियुतशतसहस्राणि । बह्वो[31] बुद्धकोट्यः । बहूनि बुद्धकोटीशतानि । बहूनि बुद्धकोटीसहस्राणि । बहूनि बुद्धकोटीशतसहस्राणि । बहूनि बुद्धकोटीनि[32]युतशतसहस्राणि । आभासमागच्छंत्यौ-

1 नतया T. 2 शांस MS. संश T. 3 ह K'. 4 ता MS. त–T. 5 ना T. 6 नि K. 7 स्त्र+गना T. 8 सं 4 नि–T. 9 or ल? 10 ने T. 11 वैं T. 12 का T. 13 दा T. 14 णि K. 15 लोप MS.K. लऔप T. 16 प T.K. 17 णि T.K'. 18 क्त MS. क्ता T. 19 दर्श T.K'. 20 काल MS. चार T. 21 त्तादेश T. त्तानि प्रदेश R. 22 गानि ल T. 23 णानि चा R. 24 नो भि K. 25 यानि–T. 26 थ T.K.K'. 27 संप्र–K.K'.MS. 28 मैं K. 29 थैं T. 30 अनेकानि MS.K.K'. 31 हु MS.K.K'. 32 नयुत K.K'.

दारिकदर्शनेन प्रणिधानबलेन च । स तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्संबुद्धान्दृ[1]ष्ट्वोदाराध्या-
शयतया सत्करोति गुरूकरोति मानयति पूजयति । चीवरपिण्डपातशयना[2]सनग्लानप्र-
त्ययभैषज्यपरिष्कारैश्च प्रतिपादयति । बोधिसत्त्वसुखोपधानं[3] चोपसंहरति । संघगणसंमा-
नना[4] च करोति । तानि कुशलमूलानि चानुत्तरायां सम्यक्संबोधौ परिणामयति । तांश्च[5]
तथागतानर्हतः सम्यक्संबुद्धान्पर्युपास्ते । तेषां च सकाशाद्गौरवचित्तीकारेण सत्कृत्य धर्मं[6]
शृणोति[7] उद्गृह्णाति धारयति । श्रुत्वा च यथाबलं यथाभजमानं प्रतिपत्त्या संपादयति ।
भूयस्त्वेन च तेषां तथागतानां शासने प्रव्रजति । प्रव्रजितश्च श्रुतधारी[8] धर्मभाणको भव-
ति । स भूयस्या मात्रया श्रुता[9]चारधारणी प्रतिलब्धो[10] धर्मभाण[11]को भवति । अनेकेषां च
बुद्धकोटीनियुतशतसहस्राणामन्तिके[12] अनेककल्पकोटीनियुतशतसह[13]स्राणि ऽसंप्रमोषतया ।
तस्यास्यां सुदुर्जयायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्यानेकान्कल्पांस्तानि कुशलमूलान्युत्तप्यन्ते प-
रिशुद्ध्यंति प्रभास्वरतराणि च भवंति । अनेकानि कल्पशतानि । अनेकानि कल्पसहस्रा-
णि । अनेकानि कल्पशतसहस्राणि । अनेकानि कल्पनियुतशतसहस्राणि । अनेकाः कल्प-
कोट्यः । अनेकानि कल्पकोटीशतानि । अनेकानि कल्पकोटीसहस्राणि । अनेकानि कल्प-
कोटीशतसहस्राणि । अनेकानि कल्पकोटीनियुतशतसहस्राणि । [14]तस्य तानि कुशलमूला-
न्युत्तप्यन्ते परिशुद्ध्यंति प्रभास्वरतराणि च भवंति । तद्यथापि नाम भवंतो जिनपुत्रास्तदेव
जातरूपं मुसारगल्वमृ[15]ष्टं भूयस्या मात्रयोत्तप्यते परिशुद्ध्यति प्रभास्वरतरं च भवति ।
एवमेव भवन्तो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्यास्यां सुदुर्जयायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य तानि
कुशलमूलान्युपायप्रज्ञाविचारितानि भूयस्या मात्र[16]योत्तप्यन्ते परिशुद्ध्यंति प्रभास्वरतराणि

1 ष्ट्रा उदा T. 2 श MS. 3 नश्चो (श्चो ?) T. 4 नं T. 5 ताश्च MS. तां च K'. 6 र्मंदेशनां T. 7 त्युतगृ T. 8 रि T. 9 तो MS. 10 ब्ध MS. 11 न T. 12 अ–K'.SK. 13 स्रासं T. स्राण्यसं K.K' 14 तस्य–T. 15 पृ MS. सृ R. 16 यौ T.

च भवंति। ज्ञानप्रयोगगुणाभिनिर्हारादसंहार्यविचारितानि[1] च भवन्ति। तद्यथापि नाम भवंतो जिनपुत्राश्चंद्रसूर्यग्रह[2]ज्योतिर्नक्षत्राणां विमानालोकप्रभा वातमंडली[3]भिरसंहार्या[4] भवति मारुता[5]साधारणा च। एवमेव भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्यास्यां सुदुर्जयायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य तानि कुशलमूलान्युपायप्रज्ञाज्ञानचित्तविचारणानुगतान्यसंहार्याणि भवन्ति। सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैर्लौकिकै[6]साधारणानि च भवंति। तस्य दशभ्यः[7] पारमिताभ्यो ध्यानपारमिता[8]तिरिक्ततमा[9] भवं[10]ति। न च परिशेषासु न समुदागच्छति। यथाबलं यथाभजमानं। इयं भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्य सुदुर्जया नाम पंचमी बोधिसत्त्वभूमिः समासनिर्दिशतः। यस्यां प्रतिष्ठितो बोधिसत्त्वो[11] भूयस्त्वेन संतुषितो भवति देवराजः[12] कृती प्रभुः। सत्त्वानां सर्वतीर्थ्यायतनविनिवर्तनाय कुशलः सत्त्वान्सत्येषु प्रतिष्ठापयितुं। [13]यत्किं चित्कर्मारभते दानेन वा प्रियवद्यतया वा [14]ऽर्थक्रियया वा समानार्थतया वा तत्सर्वमविरहितं बुद्धमनसिकारैर्धर्ममनसिकारैः संघमनसिकारैर्बोधिसत्त्वमनसिकारैर्बोधिसत्त्वचर्यामनसिकारैः पारमितामनसिकारैर्भूमिमनसिकारैर्बलमनसिकारैर्वैशारद्यमनसिकारैरावेणिकबुद्धधर्ममनसिकारैर्यावत्सर्वाकारवरोपेतसर्वज्ञज्ञानमनसिकारैः। किमिति सर्वसत्त्वानामग्र्यो भवेयं श्रेष्ठो ज्येष्ठो वरः प्रवर उत्तमो ऽनुत्तमो[15] नायको विनायकः[16] परिनायको[17] यावत्सर्वज्ञज्ञानप्रतिशरणो भवेयं[18]। आकांक्षंश्च तथारूपं वीर्यमारभते यथारूपेण वीर्यारंभेण एकक्षणलवमुहूर्तेन समाधिकोटीशतसहस्रं[19] च प्रतिलभते समापद्यते[20]। बुद्धकोटीशत[21]सहस्रं च पश्यति। तेषां चाधिष्ठानं संजानीते। लोकधातुकोटीसहस्रं च[22] कम्पयति। क्षेत्रकोटीसहस्रं चाक्रमति। लोकधातुकोटीसहस्रं चावभासयति[23]। सत्त्वकोटीसहस्रं च परिपा-

1 ततमानि T. 2 ग्रहण MS.K. 3 लीअसं T. 4 र्या+च T. 5 तअसा 6 क T. 7 भ्यो MS.K.K'. 8 ता ऽति T. 9 मो T. 10 वं MS. 11 त्त्वा T. 12 ज MS.T. 13 यच्च किं चित्क T. 14 अर्थ T. 15 मः T. 16 क MS. 17 णा T.K'. 18 यमिति। आ T. 19 स्त्राणि प्र MS.K.K'. 20 ते+च T. 21 शत–T. 22 चा MS. 23 श T.K.

चयति । कल्पकोटीसहस्रं च तिष्ठति । कल्पकोटीसहस्रं च पूर्वांतपरांततः प्रविशति । धर्ममुखकोटीसहस्रं च [1]प्रविचिनोति । कायकोटीसहस्रं[2] चादर्शयति । कायं कायं च बोधिसत्त्वकोटीसहस्रपरिवारं[3] चादर्शयति । तत उत्तरे प्र[4]णिधानबलिका बोधिसत्त्वाः प्रणिधानवैशेषिकतया विकुर्वंति । येषां न [5]सुकरा संख्या कर्तुं । कायस्य वा प्रभाया वा ऋद्धेर्वा चक्षुषो वा गोचरस्य वा स्वरस्य वा चर्याया वा व्यूहस्य वा अधिष्ठानस्य वा [6]ऽधिमुक्तेर्वा [7]ऽभिसंस्काराणां वा । यावदेतावद्[8]भिरपि कल्पकोटीनियुतशतसहस्रैरिति ॥

अथ खलु वज्रगर्भो बोधिसत्त्व[9] इममेव भूम्यर्थं प्ररूपयमानस्तस्यां वेलायामिमा गाथा अभाषत ॥

[10]एवं [11]विशोधित चतुर्षु [12]जिनाचरीषु
बु[13]द्धेष्वा [14]त्रियध्वसमतां अनुचिन्तयंति ।
शीलं च चित्तप्रतिपत्ति[15] तु मार्गशुद्धि[16]ः
कां[17]क्षाविनीत[18]विदु [19]पंचमि आक्रमंति[20] ॥ १ ॥
स्मृतिचाप [21]इं[22]द्रियि[23]इषू[24] अनिवर्तिताश्च
सम्यक्प्र[25]हाणहय वाहन[26]ऋद्धिपादाः ।
पंचा[27]बलाः कवच[28] सर्व[29]रिपू अभेद्याः[30]

1 प्रतिविनोति T. 2 स्त्रं वा MS. स्रा चा T. 3 रमाद् T. 4 णिधिब MS.K.K'. 5 सू K'. 6,7 अ T. 8 द्धिः कल्प T. 9 त्वमहासत्त्वामिम T. 10 Metre : वसंततिलका 11 शोधिते T.L. 12 नि MS. K.K'. or ने ? 13 द्धय RS. 14 or त्रयध्व ?, अतीतबुद्धधर्मविशुद्धचाशयसमतया, अनागतबुद्धधर्म°, प्रत्युत्पन्नबुद्धधर्म°, शील°, चित्त°, दृष्टिकांक्षाविमतिविलेखापनयन°, मार्गामार्गज्ञान°, प्रतिपत्प्रहाणज्ञान°, सर्वबोधिपक्षधर्मोत्तरोत्तरविभावन°, सर्वसत्त्वपरिपाचन° Prose. 15 (त्तितु) RS. 16 द्धि K. 17 क्षवि MS.K. क्षावी T. 18 ते K. 19 (पंचम) RS. त्रिया RS. पंच MS.K.K'. 20 ति+स्म MS. 21 इंद्री T.L. 22 (येषु) RS. 23 षु MS.K.K'.T. 24 त All MSS. 25 (धा) RS. 26 न—MS.K.K'.T. 27 च All MSS. 28 चु T.K'. चू L. 29 काद्यू MS. कायु K.K'. ऋपु T. 30 द्यं MS.K.K'. द्यां T.L.

शूरानि[1]वर्तिविदु पंचमिं[2] आ[3]क्रमंति ॥ २ ॥
ह्र्यपत्राप्यवस्त्रं[4] विदुरां[5] शु[6]चिशीलगंधां[7]
बोध्यंगमाल्य वर[8]ध्यानविलेपनं च ।
प्रज्ञाविचारणविभूषणु[9]पायश्रेष्ठ-
मुद्यानधारणि[10] त पंचमिमाक्रमंति ॥ ३ ॥
चतुऋद्धिपा[11]दचरणाः[12] स्मृतिशुद्धिग्रीवाः
कृप[13]मैत्र[14]श्रेष्ठनयना वरप्रज्ञदं[15]ष्ट्रा ।
[16]नैरात्म्य[17]नाद रिपुक्ले[18]शप्रधर्षमाणा
नरसिंहसा[19]म्यविदु पंचमिमाक्रमंति ॥ ४ ॥
ते [20]पंचमीमु[21]पगता वरभूमिश्रेष्ठं
परिशुद्धमार्गशुभमुत्तरि [22]भावयंति ।
शुद्धाशया[23] विदु जिने[24]त्वनुप्रापणार्थी
कृपमैत्र खेदविगता[25] अनुचिंतयंति ॥ ५ ॥
संभारपु[26]ण्युपचया तथं[27] ज्ञानश्रेष्ठं
[28]नैका उपाय अभिलो[29]चनं[30] भूम्यभासां[31] ।
बुद्धाधिष्ठान स्मृतिमां [32]मतिबुद्धिप्राप्ता

1 णि All MSS. 2 म K. 3 अ MS.K′.L. 4 स्त T.L. 5 ना MS. नां T.L.K.K′. 6 सुविलब्ध MS.K.K′. 7 धो MS.K.K′. 8 ल T. 9 ण T. 10 (णीत) RS. 11 वा MS. 12 णा MS. K.K′. (णी) RS. 13 ष L. 14 त्वे T.L. 15 द्र All MSS. 16 ने K. 17 त्मा T. त्म्या L. 18 क्के T. 19 स All MSS. 20 षां T. 21 अप MS. 22 भावन्ति T.L. 23 (यो) RS. 24 न तु प्रा T.L. 25 (त) RS. 26 पूर्वप T.L. 27 था All MSS. 28 種々方便力欲得上明觀 Kj. 種々方便力上地明觀法 Bb. 精勤方便觀上地 Śn. Śdh. 29 रो RS. 30 or ना? 31 सान् MS.K.K′. or वं? 32 ग MS.K.K′.

चत्वारि[1]सत्यनिखिलाननुचिंतयंति ॥ ६ ॥

परमार्थसत्य[2]मपि संवृति[3]लक्ष[4]णं च

सत्याविभागमर्थ[5] सत्यनि[6]तीरणं च ।

तथ[7] वस्तु साश्रवक्षयं अपि मार्गसत्यं

यावन्त नावरणसत्य समो[8]सरंति ॥ ७ ॥

एवं च सत्य परिमार्गति सू[9]क्ष्मबुद्धि-

र्न च ताव[10] नावरण प्राप्तु[11] विमोक्षश्रेष्ठं ।

[12]ज्ञानाधिमुक्तिविपुलात्तु गुणाक[13]राणां[14]-

[15]मभिभोंति सर्व जगतो[16]त्तरणाप्रियाणां ॥ ८ ॥

[17]सो एवं[18] सत्यअभिनिर्हृततत्वबुद्धि-

र्जानाति [19]संस्कृत मृषाप्रकृतीअसारं ।

[20]कृपमैत्र[21]आभं[22] लभते सुगतानं[23] भूयः

सत्त्वार्थिकः सुगतज्ञान[24]गवेषमाणः[25] ॥ ९ ॥

पूर्वा[26]परे विदु [27]निरीक्षतु[28] [29]संस्कृतस्य

मोहान्धकारतमसावृतदुःखलग्नान् ।

अभ्यु[30]द्ध[31]रोति जगतो दुः[32]खस्कंधबद्धां[33]

1 शुद्धनिखि MS. सत्त्वनिपि T. सत्त्वनिखि K'.L. सत्त्वानिखि K. 2 त्वनपि MS. 3 द्धि MS.K. 4 ण चा K. 5 ति MS. 6 निस्तीरण Prose. 7 था T.L. 8 र K. 9 शू T.L. 10 वद् नाव MS. K.K'.T.L. 11 मु T.L. 12 智慧脫門錄•不惱無陰蓋•已修功德本•行慧甚廣遠•超度衆因緣•濟一切群黎 Dhr. 以能有智慧•及與信力故•得勝於一切•世間諸智慧 Bb. Kj. 以此能生大功德•是故超過世智慧 Śn.…世間慧 Śdh. 13 का MS. 14 or णां अति? 15 मति MS.K.K'. 16 तो अर्हप्रत्ययानाम् RS. तोत्त=भर्तु T.L. 17 सो—MS.K. 18 वं MS.K.K'.T. 19 सत्कृत्त MS.K. संस्कृत्तु T.L. 20 कृत L. 慈愍無所得 (लंभ) Dhr. 慈悲光明分 Kj. Bb. Śn. Śdh. 21 लं All MSS. 22 भं T. 23 नु T.L. 24 नु T.L. 25 णाः MS. 26 वर MS.K. 27 नि T. 28 त MS.K.T. 29 सत्कृ MS.K'. 30 or त्यु? 31 द्ध MS. or द्ध=द्ध? 32 or दु? 33 बुद्ध MS. वृद्धाः L. वुद्धाः T.K.K'. वृद्धान् (वृक्षान्) RS.

नैरात्म्यजीव[1]रहिता[2]स्तृणकाष्टतुल्या[3] ॥ १० ॥

क्लेशाद्वयेन युगपत्पुन[4]र्भासि त्यध्वं

[5]छेदो [6]दुखस्य न च अन्त समोस[7]रंत[8]ः ।

[9]हन्ता प्रणष्ट जनतेति [10]हि वेक्षयंति

संसार[11]श्रोत न [12]निवर्तति निःस्वभावं ॥ ११ ॥

स्कंधा[13]लयाउरगधातुकुदृष्टिशल्या[14]

संतप्तअग्निहृदयावृ[15]तं अंधकारे[16] ।

[17]तृश्णार्णवप्रपतिता [18]अविलोकनत्वात्

जिनसार्थवाहविक[19]ल[20]ा [21]दुःख[22]अर्णवस्था[23]ः ॥ १२ ॥

एवं विदि[24]त्व पुनरार[25]भते [26]प्रमत्तः

तच्चैव आरभति सर्वजगद्विमोक्षी ।

स्मृतिमन्तु[27] भोन्ति मतिमान्गतिमां [28]धृतिं च

ह्रीमांश्च भोति[29] तथ बुद्धिन प्रज्ञ[30]वांश्[31]च ॥ १३ ॥

अवितृप्[32]तु पुण्युपचये तथ ज्ञान[33]श्रेष्ठं

नो [34]खेदवान्नशिथिलो बलमेपमाणः ।

क्षेत्रं [35]विधाय जिनलक्षण बुद्धघोषं[36]

1 ल T.L. 2 तां तृ T.L. तांस्तृ K.K'. 3 ल्यान् T.K.L. ल्पां K'. 4 र्भा K. 5 च्छेदो T.L. छेन्दो MS. 6 दुःख MS. दुप T.L. 7 श T. or त? 8 तो ह MS. तो । ह T.K. 9 हन्तो प्रणष्टजनते तिदया-भिजाता RS. हंभो प्र॰ L. 此等可愍我應度 Sn. Śdh. 於此生愍傷・我當度脫之 Bb. Kj. 嗚呼亡 (忘) 失已・衆人可愍傷・愚癡之所燋 Dhr. 10 ह्यपे K.K'. 11 स्रो T.K.L. 12 विवर्तिति MS. 13 र T.L. 14 ल्यं MS. K.K'. 15 ते अंधकारे L. 16 णे K'. 17 ष्णा 18 अव RS. 19 रहा RS. 20 रा L. 21 or दु? 22 आ MS. 23 स्थ MS. 24 दीत्व K. 25 रभत MS. रभते ऽप्र K. 26 प्रसादं K'. प्रमोदं MS. 無放逸 Dhr. 勤精進 Kj. Bb. Śn. Śdh. प्रमादं L. 27 न्ति T.L. or न्त? 28 बुद्धिमां MS.K.K'. वृद्धिं T.L. धृतीं च RS. 29 न्ति RS. 30 ज्ञा T.L. 31 च T. 32 तृप्ति MS. तृप्ण T.L. 33 श्रि K. 34 पे T.L. 35 द्विधीय MS.K.K'. द्विधाय T.L. 36 ष MS. षे K.K'.L.

अवितृप्तु सर्वक्रिय सत्त्वहितार्थयुक्तः ॥ १४ ॥

परिपा[1]चनाय जगतो विदु शिल्पस्थानां[2]

लिपिमुद्रसंख्य[3]गण[4]धातुचिकित्सतंत्रान् ।

भूतग्र[5]हाविषमरो[6]गनिवर्तनार्थं

[7]स्थापेन्ति शा[8]स्त्ररुचिरान्कृपमैत्रबु[9]द्धी ॥ १५ ॥

वरकाव्यना[10]टक[11]मतिं विविधप्रहर्षा-

[12]न्नद्यूदियानफलपुष्पनिषद्यस्था[13]नान् ।

[14]स्थापेन्ति [15]नैकक्रिय सत्त्वसुखाप[16]नार्थं

रत्नाक[17]रांश्च उपदर्शयि[18] नैकरूपान् ॥ १६ ॥

[19]भूमीचलं[20]श्च ग्रहज्योतिषचन्द्रसूर्यां[21]

सर्वांगलक्षणविचारणराज्यस्था[22]नां ।

[23]आरूप्यध्यान तथ [24]भिज्ञ अथाप्रमाणा[25]

अभिनिर्हरंति हितसौख्यजगार्थकामाः ॥ १७ ॥

[26]इह दुर्जयामुपगतो[27] वरप्रज्ञचारी

[28]पूजेंति बुद्धनयुतां [29]शृणुवन्ति धर्मं ।

तेषां शुभं पुनरुतप्यति आशयश्च

1 प MS.T. 2 नान् MS. नात् K'. 3 प्य T. 4 णं K. 5 ह MS 6 ना MS. रा K'. 7 स्थाप्यन्ति T. 8 सास्त T. 9 द्धि T.L. 10 न MS.K. 11 का T.L. 12 न्नद्योघाफल MS. न्नद्योद्यानफल T.L. 13 नां T.K. 14 स्थाप्येन्ति K. स्थापेति T.L. 15 ने RS. 16 य T. 17 का All MSS. 18 यी T.L. 19 भूमि T.L. 20 च K'. 21 र्यो T. 22 नं MS.K.K'. 23 四無色四禪四無量 24 वि MS. 25 णा (नाः) RS. 26 इमु दुर्जया MS.K.K'. इमु सुदुर्जया T.L. or सूदुर्जया? 27 तां MS.K.K'. तो RS 28 पूजंति MS. पूजयंति T.L. 29 श्रुणेन्ति MS. शृनोन्ति T. शृणन्ति K. शृण्वन्ति L.

[1]स्वर्णं यथा मु[2]सरगल्[3]वसमाधिमा[4]ष्टं ॥ १८ ॥
रत्नामयाग्[5]र[6]हविमान वहंति वाता
[7]ते [8]येहि तेहि तु वहंति अ[9]सं[10]हिताश्च ।
[11]तथ लोकधर्मि[12] चरमा[13]णं जगार्थचान्य-
संहार्य भोंति य[14]थ पद्म जले[15] अलिप्तं ॥ १९ ॥
अत्रास्थिता तुषितईश्वर ते कृतावी
नाशेंति ती[16]र्थ्यचरणान्पृथु[17]दृष्टिस्थानान् ।
यच्चाचरंति कुशलं जिनज्ञानहेतोः
सत्त्वान त्रात भ[18]वमो दशभि[19]र्बलाढ्याः ॥ २० ॥
ते वीर्यमुत्तरि[20] समारभि[21] अप्रमत्ताः
कोटीसहस्रसुगतां[22]नभि[23]पूजयंति ।
ल[24]ब्धा समाधि विदु कंपयि क्षेत्रकोटी[25]ः
प्रणि[26]धीवि[27]षेपु अ[28]नुभूय गुणाकराणां[29] ॥ २१ ॥
[30]इत्येषा[31] पंचमी भूमिर्वि[32]चित्रोपायकोटीभिः ।
निर्दिष्टा सत्त्वसारा[33]णामुत्तमा सुगतात्मजाः ॥ २२ ॥

1 猶紫金車菓磨治平明好 Dhr. 猶如研鍊寶瑩磨於眞金 Kj. Bb. 2 सा All MSS. 3 ल्वमधिमाष्टां MS. ल्वसविमाष्टं T.L. ल्वमधिमाष्टं K.K'. ल्वयसंविमृष्टं RS. 4 or सृष्टं? 5 य RS. 6 गृ MS. 7 風力所持無損動 Sn. 非為風輪所映奪 Sdh. 8 य MS. 9 सु All MS. 10 हृ RS. 11 तथा T.L. 12 र्मी T. 13 न T.K.L. 14 था T.L. 15 ल MS.K.K'. लं T.L. 16 र्थ MS.K.K'. र्थ्ये T. 17 दुष्टि T.L. 18 वे K.K'. 19 लाढ्यैः (लैभिः) RS. लाद्याः T. 20 री T. 21 भति अप्र MS.K'. भते अप्र K. भि प्र T. भि अप्र L. 22 तो MS. 23 हि K. 24 ब्ध्वा RS. 25 टी K.L. 26 धि MS. 27 विप-येषु MS.,=विशेषु 28 णु L. 29 णं T. 30 Metre: श्लोक 31 षां T.L. 32 विभिष्टो T.L. 33 णां नुत्तमाः MS.K.K'. णांमुत्तमा T.L.

सुदुर्जया नाम पंचमी बोधिसत्त्वभूमिः ॥ ५ ॥

[1]चरणं[2] वर श्रुणित्वा भूमिश्रेष्ठं विदूनां
गगनि सुगतपुत्रा हर्षिताः पुष्पवर्षी ।
मणिरतन[3] उदारां[4] अभिमुक्ता[5] विशुद्धां[6]
अभिकिर सुगतस्या[7] साध्विति व्याहरंतः ॥ १ ॥
मरुतशतसहस्रा[8] हर्षिता अंतरीक्षे[9]
दिव्यरुचिरचित्रा[10] रत्नचूर्णा[11] उदाराः ।
अभिकिरि[12] सुगतस्या[13] गंधमाल्यानुलेपा-
न्छत्रध्वजपताकाहारचंद्रार्धहारान्[14] ॥ २ ॥
[15]मरुपतिवशवर्ती[16] सर्वदेवा[17]गणेन
उपरि खगपथातो[18] मेघरत्ना[19]मयानि ।
अभिकिरि[20] सुप्रसन्नः पूजना[21]र्थं[22] जिनस्य
साधु सुगतपुत्रा व्याहरी[23] हृष्टचित्तः ॥ ३ ॥
अमरवधु[24]सहस्राण्यन्तरीक्षे[25] स्थितानि
गीतरुतमनोज्ञां[26] वाद्यसंगीतियुक्तान्[27] ।
सर्वरुतस्वरेभ्यो एवशब्दारवंते[28]

1 षष्ठी भूमिः, Metre: मालिनी 2 णं MS. णि K.K'. 3 रत्न MS.T. 4 राः MS. 5 अभिमुक्ता MS.K.K'. आभयुक्ता RS. 放淨光明 Sn. Sdh. 放清淨光明 Kj. Bb. 光明清淨 Dhr. 6 द्धाः MS.K'. 7 तेभ्य T.L. 8 सा All MSS. 9 क्ष MS.K. 10 विय RS. 11 डा All MSS. 12 र T.L. 13 तेभ्यः T.L. तेभ्यो RS. 14 त् T.L. 15 मरुत्पति L.T. 16 र्ति MS. 17 व All MSS. 18 थित्वा RS. 19 त्न RS. 20 रि-पु प्र RS. 21 जा T. 22 र्थं T.K.L. 23 रिह्य (or ज्य) T.L. 24 धू MS. 25 क्ष MS. 26 ज्ञा K. 27 क्ता RS. 28 रभंते MS.

जिनकृतु[1]सुमनोज्ञैः क्लेशतापस्य हन्ता ॥ ४ ॥
शू[2]न्यप्रकृति[3]शांता सर्वधर्मानिमित्ताः
खगपथसमतुल्या निर्विकल्पा विशुद्धाः ।
गतिस्थितिविनिवृत्तां[4] निष्प्रपंचा [5]अशेषाः[6]
तथतसम तथ[7]त्वाद्धर्मता निर्विकल्पा ॥ ५ ॥
यैः पुनरनुबुद्धाः सर्वधर्मेव तेषां
भावि[8] तथ अभावे [9]इंजना नास्ति का चित् ।
कृप[10]करुण जगे चा[11] मोचनार्थं[12] प्रयुक्ता-
स्ते[13] हि सुगतपुत्रा[14] [15]औरसा धर्मजाताः ॥६ ॥
दानचरि चरंते सर्व[16] हित्वा निमित्तं
शीलसु[17]धृतचित्ता आदिशान्ता प्रशांताः ।
जगति कृत क्षमन्ते अक्षयाधर्मज्ञानी
वीर्यबलउपेताः सर्वधर्माविविक्ताः ॥ ७ ॥
ध्याननयप्रविष्टा [18]जीर्णक्लेशा विशुद्धाः
सर्वविदितवस्तू आदिशून्याधिमुक्ताः ।
ज्ञानक्रियबला[19]ढ्या नित्ययुक्ता जगा[20]र्थं
ते हि सुगतपुत्राः शान्तपापा महात्मा[21]ः ॥ ८ ॥

1 त्व T.L. 2 सू T. 3 त T.L. 4 त्ता+निवृत्ता K. 5 वि MS. 6 पास्तथ K'. 7 त्वाय ध T.L. 8 वितः अभा MS. 9 इञ्ज T.K.K'. 10 पा MS. 11 च K.K'.L. 12 र्थं T.K. 13 स्तैाति सु MS. (तेभि सु) RS. 14 त्रां MS. 15 जिनस्य MS.K.K'. (जिनोरसा) RS. 16 र्वं MS.K.K'.T. 17 धन MS. धृत K. 18 जि T. 19 ढ्या T.K'.L. 20 र्थे T.L. 21 त्मा K'.

[1]ईदृशा[2] रुतसहस्र[3] भणित्वा खे स्थिता[4]ः सुमधुरा[5] सुरकन्याः ।
तूष्णिंभूत[6] जिनमीक्षि प्रसन्ना[7] धर्मगौ[8]रवरता मरुकन्याः ॥ ९ ॥
[9]मुक्तिचंद्रो[10] ब्रवीद्धी[11]रो वज्रगर्भं विशारदं ।
कीदृशाकारनिष्पत्तिः पंचमायामनन्तरम्[12] ॥ १० ॥

वज्रगर्भो बोधिसत्त्व आह ॥

यो ऽयं भवन्तो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वः पंचम्यां बोधिसत्त्वभूमौ सुपरिपूर्णमार्गः[13] षष्ठीं [14]बोधिसत्त्वभूमिमवतरति । स दशभिर्धर्मसमताभिरवतरति । कतमाभिर्दशभिर्यदुत । सर्वधर्मानिमित्तसमतया च । सर्वधर्मानुत्पादसमतया च । सर्वधर्मालक्षणसमतया च । सर्वधर्माजातसमतया च । सर्वधर्म[15]विविक्तसमतया च । सर्वधर्मादिविशुद्धिसमतया च । सर्वधर्मनिःप्रपंचसमतया च । सर्वधर्मा[16]यूहानिर्यूहसमतया च । सर्वधर्ममायास्वप्नप्रतिभासप्र[17]तिश्रुत्कोदकचंद्रप्रतिबिंबनिर्माणसमतया च । सर्वधर्मभावाभावाद्वयसमतया च । आभिर्दशभिर्धर्मसमताभिरवतरति । स एवं स्वभावात्स[18]र्वधर्मा[19]न्प्रत्यवेक्ष[20]माणो[21] ऽनुमार्ग[22]यन्ननुलोमयन्नविलोमयन्[23] षष्ठीमभिमुखीं[24] बोधिसत्त्वभूमि[25]मनुप्राप्नोति । तीक्ष्णयानुलोमिक्या[26] क्षांत्या न च तावदनुत्पत्तिकधर्मक्षांतिमुखमनुप्राप्नोति । स एवं स्वभावान्सर्वधर्माननुगच्छन्भूयस्यामात्रया महाकरुणापूर्वंगमत्वेन महाकरुणाधिपतेयतया च महाकरुणापरिपूरणार्थं लोकस्य संभवं च विभवं च व्यवलोकयति[27] । तस्य लोकस्य संभवं च विभवं च व्यवलोकयत एवं भवति । याव[28]न्त्यो [29]लोकोपचारो[30]पपत्तयः । सर्वास्ता आत्माभिनिवेशतो भव[31]न्ति । आत्माभि-

1 Metre: स्वागता 2 शा+कीदृशा MS. 3 श्रु MS. 4 त्वाः K. स्राः MS. 5 सुरवधुरा T.L. 6 ष्णीं T.K.K'.L. श्री MS. 7 न्नाः MS. 8 गो T.K. 9 विमुक्ति MS. Metre: श्लोक 10 द्र अब्र RS. 11 धि MS. 12 रमिति All MSS. 13 भूमिमार्गः T. 14 बोधिसत्त्व—MS.K.K'. 15 र्मा T. 16 र्मानाव्यूहानिर्व्यूह R. 17 श T. 18 न्स K.K'. 19 र्मप्र MS. 20 क्ष्य K.K'. 21 णो ऽनुसृजन्ननुलो R. णः । अनु॰ T. 22 र्ज T. 23 न्+श्रद्दधन्नभियन् प्रतियन्नविकल्पयन्ननुसरन् व्यवलोकयन् प्रतिपद्यमानः R. 24 खी T. 25 मी MS.K.K'. 26 का MS.K. 27 ते R. 28 व T.K.K'. 29 लोकसमुदाचा T 30 लोप K. 31 व MS.

निवेशविगमं[1]तो न भवंति लोकसमुदाचारोपपत्तये[2]ति । तस्यैवं भवति । ते[3] खलु पुनरिमे बालबु[4]द्धय आत्माभिनिविष्टा अज्ञानतिमिरावृता[5] भावाभावाभिला[6]षिणो[7] ऽयोनि[8]शो मनसिकारप्र[9]सृता[10] विपथप्रयाता[11] मिथ्यानुचारिणः पुण्यापुण्य[12]नें[13]ज्यान्संस्कारानुपचिन्वन्ति । तेषां तैः संस्कारैः[14] परिभावितम[15]वरोपितं चित्तवीजं सास्रवं सोपादानमायत्यां जाति[16]जरामरणपुनर्भवाभिनि[17]र्वृत्तिसंभवोपगतं भवति । कर्मक्षे[18]त्रालयमविद्यांधकारन् तृष्णा[19]स्नेहम[20]स्मिमानपरि[21]ष्यन्दितं दृष्टिकृतजालप्रवृ[22]द्ध्या नामरूपांकुरः[23] प्रादुर्भवति । प्रा[24]दुर्भूतो[25] विवर्धते विवृद्धे[26] नामरूपे[27] पंचानामिंद्रियाणां[28] प्रवृत्तिर्भवति । प्रवृत्तानामिंद्रियाणामन्योन्य[29]संनिपातः स्पर्शः । स्पर्श[30]संनिपाततो वेदना [31]भवति । वेदनायास्तत उत्तरे ऽभिनंदना[32] । ततस्तृ[33]ष्णोपादानं विव[34]र्धति । उपादाने विवृद्धे भवः संभ[35]वति । भवे संभूते स्कंधपंचक[36]मुन्मज्जति । उन्मग्नं स्कंधपंचकं ग[37]तिपंचके [38]ऽनुपूर्वं ग्लापयति । ग्लानं विगच्छति । ग्लान[39]विगमाज्ज्व[40]रपरिदा[41]हः । ज्व[42]रपरिदा[43]हनिदाना[44]ः सर्वशोकपरिदेवदुःखदौर्मनस्योपायासाः समुदागच्छंति । न[45] चैषां कश्चित्समुदाने[46]ता । स्वभावानाभोगाभ्यां च विगच्छन्ति[47] । न चैषां कश्चिद्विगमयिता ।

एवं हि[48] बोधिसत्त्वो ऽनुलोमाकारं प्र[49]तीत्यसमुत्पादं प्रत्यवेक्षते । तस्यैवं भवति । सत्येष्व[50]ज्ञानं परमार्थतो ऽविद्या । अविद्याप्रकृतस्य कर्मणो विपाकः संस्कारः[51] । संस्कारनिश्रि[52]तं प्रथमं चि[53]त्तं विज्ञानं । विज्ञानसहजा[54]ः चत्वार उपादानस्कंधा नामरूपं । नामरूपविवृद्धिः

1 म—MS.K.K'. 2 य इति T. यः। इति K'. 3 तेन R. 4 वृ T. 5 तो MS. 6 लाखि K. 7 णः। अ T. नो K. 8 णि T. 9 प्र—K'. 10 ताः All MSS. 11 ताः। T. 12 नै K'. मे K. 13 ज्यानभिसं T. 14 रैरवरोपितं T. 15 वलोदि MS. 16 तिं K'. 17 वृं T. 18 क्षत्व MS. 19 श्वा MS.K.K'. 20 स्मिं T. 21 ध्यन्दितं T. प्पदिनं MS. प्यन्दनतः R. 22 द्धा T. द्धया च R. 23 ल T. 24 प्र MS. 25 ता MS. 26 द्ध MS. 27 पा T. 28 नां 29 स MS. 30 र्शस्य सं R. 31 प्रादुर्भवति T. 32 ना भवति। तृष्णाभिनन्दनत उपादानं R. 33 श्नो MS. 34 र्धयति All MSS. 35 वः। MS.K.K'. 36 के उन्म T. 37 म MS.K.K'. 38 अनु T. 39 नं T.K. नि MS. 40 जो T. 41 घः T. ह MS. 42 जो T. 43 घ T. 44 or नं? 45 तेषां न T. 46 न MS.K. 47 ति MS. 48 हि—T. 49 ति T. 50 प्वनभिज्ञानं R. 51 राः T.K.K'. 52 स्रि T. 53 त्त T. 54 जाश्च T.

षडायतनं । इंद्रियविषयविज्ञानत्रयसमवधानं सास्र[1]वं[2] स्पर्शः । स्पर्शसहजा वेदना । वेदनाध्यवसानं तृष्णा । तृष्णा[3]विवृद्धिरुपादानं । उपादान[4]प्रसृतं सास्रवं कर्म भवः । कर्मनिष्यन्दो जातिः स्कंधोन्मज्जनं । स्कंधपरिपाको जरा । जीर्णस्य स्कंधभेदो मरणं । [5]मृयमाण[6]स्य विगच्छतः संमू[7]ढस्याभि[8]ष्वंगस्य हृदयसंतापः शोकः । शोकसमु[9]त्थितो वाक्प्रला[10]पः परिदेवः । पंचेन्द्रियनिपातो दुःखं[11] । मनोदृष्टिनिपातो दौर्मनस्यं[12] । दुःखदौर्मनस्यबहु[13]लत्वसं[14]भवतो[15] उपा[16]यासाः । एवमयं केवलो[17] दुःखस्कंधो दुःखवृक्षो[18] ऽभिनिवर्तते[19] कारकवेदक[20]रहित इति । तस्यैवं भवति । कारकाभिनिवेशतः क्रिया[21]ः प्रज्ञायंते । यत्र कारको नास्ति क्रिया [22]अपि तत्र परमार्थतो नोपलभ्यते । तस्यैवं भवति । [23]चित्तमात्रमिदं [24]यदिदं त्रैधातुकं । यान्यपीमानि द्वादशभवांगानि तथागतेन प्रभेदशो व्याख्यातानि [25]तान्यपि स[26]र्वाण्येकचित्तसमाश्रितानि । [27]तत्कस्य हेतोः । यस्मिं वस्तुनि[28] रागसंयुक्तं[29] चित्तमुत्पद्यते तद्विज्ञानं । [30]वस्तु संस्कारः । [31]यः संस्का[32]रः संमोहः [33]साविद्या । अविद्याचित्तसहजं नामरूपं । नामरूपवि[34]रूढिः ष[35]डायतनं[36] । षडायतनभागीयः[37] स्पर्शः[38] । स्पर्शसहजा वेदना । वेदनायमानस्यातृप्तिस्तृष्णा । तृष्णात्तस्य संग्रहो ऽपरित्यागो[39] उपादानं । एषां भ[40]वांगानां संभवो भवः । भवोन्मज्जनं जातिः । जातिपरिपाको जरा । जरापगमो[41] मरणमिति । तत्रा-

1 स्र K'. 2 व MS. वः T.K. 3 श्ना MS. 4 नं T. 5 म्रि T. 6 णो MS. न T. 7 धस्या T. 8 ष्टं MS. 9 ष्टि T. स्थिता R. 10 पाः R. 11 ख T.K. 12 स्यो T. 13 ल—MS.K.K'. 14 भूता उपा T. 15 ता K'. MS. 16 यां MS. 17 ला MS. 18 क्षा T. 19 तो MS. 20 विरहित R. 21 या MS. 22 ऽ T. 23 所言三界此唯是心 Śdh. 三界所有唯是一心 Śn. 三界虚妄但是一心作 Br. 三界虚妄但是心作 (或一心作) Kj. Bb. 其三界者心之所作 Dhr. cf. 愚癡無聞凡夫•於色見是我•若見我者•是名爲行•彼行何因何集何生何轉•無明觸生愛•緣愛起彼行•彼愛何因何集何生何轉•何愛受因受集受生受轉•彼受何因何集何生何轉•彼受觸因觸集觸生觸轉•何觸何因何集何生何轉•謂彼觸六入處因•六入處集•六入處生•六入處轉•彼六入處•無常有爲心緣起法•彼觸受行受•亦無常有爲心緣起法, 雜阿含第二 Taishō vol. II, 14, 1. 24 यदिदं—T. 25 अपि सर्वं T. 26 ण्येव K'. 27 तत्कस्माद्धेतोः K.K'. 28 विरा T. हि रा R. 29 क्त MS. 30 वस्तु संस्कारः ।—All MSS. 31 यः=वस्तु T. 32 रास्संमोहो T. रे ऽस्मिन्मोहो R. रासं MS. or रसं ? 33 सा—T.R. सो ऽवि K. सो वि K'. 34 रुढिः MS. वृद्धिः T. 35 ढा K. 36 न T. 37 य T. 38 र्शे MS.K. 39 गः T. 40 वाङ्गा T. 41 तो T.

विद्या द्विविधकार्यप्रत्युपस्थाना भवति[1] । आलंबनं[2]तः सत्त्वान्संमोहयति । हेतुं च ददाति संस्काराभिनि[3]र्वृत्तये । संस्कारा अपि द्विविधकार्यप्रत्युपस्थाना भवंति । अनागतविपाकाभिनिर्वृ[4]त्तं [5]चा[6]दर्शयति । हेतुं च ददाति विज्ञानाभिनिर्वृत्तये । विज्ञानमपि द्विविधकार्यप्रत्युपस्थानं भवति । भवप्रतिसंधिं च करोति । हेतुं च ददाति नामरूपाभिनिर्वृत्तये । नामरूपमपि द्विविधकार्यप्रत्युपस्थानं भवति । अन्योन्योपस्तंभनं च करोति । हेतुं च ददाति षडायतनाभि[7]निर्वृत्तये । षडायतनमपि द्विविधकार्यप्रत्युपस्था[8]नं भवति । स्वविषयविभ[9]क्तिताश्चादर्शयति । हेतुं च ददाति स्पर्शाभि[10]निर्वृत्तये । स्पर्शो ऽपि द्विविधकार्यप्रत्युपस्था[11]नो भवति । आलंबनस्पर्शश्च[12] भवति । हेतुं च ददाति वेदनाभि[13]निर्वृत्तये । वेदनापि द्विविधका[14]र्यप्रत्युपस्थाना[15] भवति । इष्टानिष्टोभय[16]विपरीतयुक्तानुभवनं च करोति । हेतुं च ददाति तृष्णा[17]भिनिर्वृत्तये । तृष्णा[18]पि द्विविधकार्यप्रत्युपस्थाना भवति । [19]संरंजनीयवस्तुसं[20]रागं च करोति । हेतुं च ददाति उपादानाभिनिर्वृत्तये । उपादानमपि द्विविधकार्यप्रत्युपस्थानं [21]करोति । संक्लेशबन्धनं च करोति । हेतुं च ददाति भवाभिनिर्वृत्तये । भवो ऽ[22]पि द्विविधकार्यप्रत्युपस्थानो भवति । अन्य[23]भवगतिप्रत्युपस्था[24]नं च[25] करोति । हेतुं च ददाति जात्यभिनिर्वृत्तये । जातिरपि द्विविधकार्यप्रत्युपस्थाना भवति । [26]स्कंधोन्मज्जनं च करोति । हेतुं च ददाति जराभिनिर्वृत्तये । जरापि द्विविधकार्यप्रत्युपस्थाना भवति । इंद्रियपरिणामं च करोति । हेतुं च ददाति मरणसमवधानाभिनिर्वृत्तये । मरणमपि द्विविधकार्यप्रत्युपस्थानं भवति । संस्का[27]रविध्वंसनं च करोति । अपरिज्ञा[28]नोप[29]च्छेदं च[30] करोति । तत्राविद्याप्रत्यया[31]ः

1 न्ति K. 2 न—MS. 3 वृ MS.K.K'. 4 त्तिं T.K. 5 च MS. 6 कुर्वन्ति T. 7 वृ MS.K.K'. 8 ष्टा T. 9 क्तिश्चा MS. क्तिं चा K'. 10 वृ MS.K.K'. 11 ने MS. 12 नं च करोति T. 13 वृ MS.K.K'. 14 र्ये MS. 15 नो K. 16 विमुक्तानु T. विपरीतामुक्तानु MS. 17, 18 श्चा MS. 19 स MS. 20 सरागं MS. सुरागं K.K'. 21 भवति R. 22 ऽपि—T. 23 न्ये T.K. 24 न K. 25 च—MS.K. 26 स्कन्दो T. 27 रा MS. 28 नुप T. नानुप R. 29 छंदं K'. छेद K. 30 चेति। तत्रा T. 31 या MS.

संस्कारा इति। अविद्याप्रत्ययता संस्काराणा[1]मनुपच्छेद[2] उपस्तंभश्च। संस्कारप्रत्ययं विज्ञानमिति। संस्कारप्रत्ययता विज्ञाना[3]नुपच्छेद उपस्तंभश्च। विज्ञानप्रत्ययं नामरूपमिति। विज्ञानप्रत्ययता नामरूपानुपच्छेद उपस्तंभश्च। नामरूपप्रत्ययं षडायतनमिति। नामरूपप्रत्ययता षडायतनानुपच्छेद उपस्तंभश्च। षडायतनप्रत्ययः स्पर्श इति। षडायतनप्रत्यय[4]ता स्पर्शानुपच्छेद उपस्तंभश्च। स्पर्शप्रत्यया वेदनेति। स्पर्शप्रत्ययता वेदनानुपच्छेद उपस्तंभश्च। वेदनाप्रत्यया तृष्णेति। वेदनाप्रत्ययता तृष्णानुपच्छेद उपस्तंभश्च। तृष्णाप्रत्ययमुपादानमिति। तृष्णाप्रत्ययता उपादानानुपच्छेद उपस्तंभश्च। उपादानप्रत्ययो भव इति। उपादानप्रत्ययता भवानुपच्छेद उपस्तंभश्च। भवप्रत्यया जातिरिति। भवप्रत्ययता जात्यनुपच्छेद उपस्तंभश्च। जातिप्रत्ययं जरामरणमिति। जातिप्रत्ययता जरामरणा[5]नुपच्छेद उपस्तंभश्च। अविद्यानिरोधात्संस्कारनिरोध इति। अविद्याप्रत्ययताभावात्संस्काराणां[6] व्युपशमो ऽनुपस्तंभश्च। संस्कारनिरोधाद्विज्ञाननिरोध इति। संस्कारप्रत्ययताभावाद्विज्ञानस्य व्युपशमो[7] ऽनुपस्तंभश्च। विज्ञाननिरोधान्नामरूपनिरोध इति। विज्ञानप्रत्ययताभावान्नामरूपस्य व्युपशमो ऽनुपस्तंभश्च। नामरूपनिरोधात् षडायतननिरोध इति। नामरूपप्रत्ययताभावात् षडायतनस्य व्युपशमो ऽनुपस्तंभश्च। षडायतननिरोधात्स्पर्शनिरोध इति। षडायतनप्रत्ययताभावात्स्पर्शस्य व्युपशमो ऽनुपस्तंभश्च। स्पर्शनिरोधाद्वेदनानिरोध इति। स्पर्शप्रत्ययताभावाद्वेदनाया व्युपशमो ऽनुपस्तंभश्च। वेदनानिरोधात्तृ[8]ष्णानिरोध इति। वेदनाप्रत्ययताभावात्तृष्णाया व्युपशमो ऽनुपस्तंभश्च। तृष्णानिरोधादुपादाननिरोध इति। तृष्णाप्रत्ययताभावादुपादानस्य व्युपशमो ऽनुपस्तंभश्च। उपादाननिरोधाद्भवनिरोध इति। उपादानप्रत्ययताभावाद्भवस्य व्युपशमो ऽनुपस्तंभश्च। भवनि-

1 णा—T. 2 दः। T. 3 नुछेद MS. नानुछेद K.K'. नानामनुछेदः। T. 4 यो स्प T. 5 णस्यानु R.
6 रोपशमो नु T. 7 समौ T. 8 श्चा MS.

रोधाज्जातिनिरोध इति । भवप्रत्ययताभावाज्जातेर्व्युपशमो ऽनुपस्तंभश्च । जातिनिरोधाज्जरामरणनिरोध इति । जातिप्रत्ययताभावाज्जरामरणस्य व्युपशमो ऽनुपस्तंभश्च । तत्राविद्या तृ[1]ष्णोपादानं[2] च क्लेशवर्त्मनो ऽव्यवच्[3]छेदः । संस्कारो[4] भवश्च[5] कर्मवर्त्मनो ऽव्यवच्छेदः । परिशेषं दुः[6]खवर्त्मनो ऽव्यवच्छेदः । [7]प्रविभागतः पूर्वान्तापरान्तनिरोधो वर्त्म[8]व्यवच्छेदः । एवमेव त्रिवर्त्म निरात्मकमात्मीयरहितं । संभवति [9]विभवति[10] स्वभावतो नडकलापसदृशं । अपि च[11] खलु पुनर्यदुच्यते । अविद्याप्रत्ययाः संस्कारा इति । एषा पू[12]र्वांतिकी अपेक्षा । विज्ञानं यावद्वेदनेत्येषा प्रत्युत्पन्ना अपेक्षा । तृष्णा यावद्भव इ[13]त्येषा अपरान्तिकी अपेक्षा । अत ऊ[14]र्ध्वमस्याः प्रवृत्तिरिति । अविद्यानिरोधात्संस्कारनिरोध इति । अपेक्षाव्यवच्छेद एष[15] एवं[16] शेषाणां । अपि तु खलु पुनः त्रिदुःखता द्वादशभवाङ्गान्युपादाय । तत्राविद्या संस्कारा यावत् षडायतनमित्येषा संस्कारदुःखता । स्पर्शो[17] वेदना [18]चैषा दुःखदुःखता । परिशेषाणि भवांगान्[19]येषा [20]विपरिणामदुःखता । अविद्यानिरोधात्संस्कारनिरोध इति । त्रिदुःखताव्यवच्छेद एष एवं शेषाणां । अविद्याप्रत्ययाः संस्कारा[21] इति । हेतुप्रत्ययं[22] प्रभवत्वं । संस्काराणामेवं [23]शेषाणाम् । अविद्यानिरोधात्संस्कारनिरोध इति । अभावः संस्काराणामेवं [24]शेषाणां । अविद्या[25]प्रत्ययाः संस्कारा इति । उत्पादविनिबंध एष[26] एवं [27]शेषाणां । अविद्यानिरोधात्संस्कारनिरोध इति । व्ययविनिबन्ध एष[28] एवं [29]शेषाणां । अविद्याप्रत्यया[30]ः संस्कारा इति । भवानुलोम[31]परीक्षा एवं [32]शेषाणां । अविद्यानिरोधात्संस्कारनिरोध इति । क्षयव्ययानुलोम[33]परीक्षा एवं [34]शेषाणां । स एवं दशाकारं प्रतीत्यसमुत्पादं प्रत्यवेक्षते[35] ऽनुलोमप्रति-

1 श्णो MS. 2 नश्च (or ञ्च ?) T. 3 छे MS. 4 र MS. रा R. 5 वं T. 6 खो R. खं T. 7 प्रतिभासतः MS. 8 र्त्माव्य MS. र्त्मनो व्य R. 9 वि 14 शं=च असम्भवयोगेन । विभवति च अविभवयोगेन स्वभावतो नडकलापसदृशम् ॥ R. 10 ति+च T. 11 तु R. 12 पौर्वन्ति T. 13 इत्यैषां T. 14 र्द्धं MS. 15 षः ॥ T. 16 एवं शेषाणां ।—T. 17 र्शा MS. 18 एषा T. 19 नि एषा T. 20 वि—T. 21 र MS. 22 य R. 23,24 परि+शे R. 25 द्या: MS. 26 षः । T. 27 परि+शे T.K.K′. 28 षः । T. 29 परि+शे T.K.K′. 30 या MS. 31 परि T. 32 परि+शे T. 33 परि T. 34 परि+शे T. 35 ते । अनु T.

लोमं । यदुत । भवाङ्गानुसंधितश्च । एकचित्तसमव[1]सरणतश्च । स्वक[2]र्मसंभेदतश्च । [3]अविनि[4]र्भागतश्च । त्रिवर्त्मानुप्रवर्तनतश्च । पूर्वान्तप्रत्युत्पन्नापरान्ता[5]वेक्षणतश्च । त्रिदुःखता[6]समुदयतश्च । हेतु[7]प्रत्यय[8][9]प्रभवतश्च । उत्पादव्ययविनिबंधतश्च । [10]भावक्षयताप्रत्यवेक्षणतश्च । तस्यैवं [11]दशाकारं प्रतीत्यसमुत्पादं प्रत्यवेक्षमा[12]नस्य । निरात्मतो[13] निःसत्त्वतो नि[14]र्जीवतो निः[15]पुंगलतः [16]स्वभावशून्यतः कारकवेदकरहितत[17]श्च । प्रत्यवेक्षमाणस्य शून्यताविमोक्षमुखमाजातं भवति । [18]तस्यैषां[19] [20]भवांगानां स्वभावनिरो[21]धातात्यन्तविमोक्षप्रत्युपस्थानतो । न किं चिद्धर्मनिमित्तमुत्पद्यते । अतो ऽस्यानिमित्तविमोक्षमुखमाजातं भवति । तस्यैवं शून्यतानिमित्तमवतीर्णस्य न कश्चिदभिलाप उत्पद्यते । अन्यत्र महाकरुणा[22]पूर्वंगमात् । सत्त्वपरिपा[23]कादेवमस्याप्रणि[24]हितविमोक्षमुखमाजातं भवति । [25]स इमानि [26]त्रीणि विमोक्षमुखानि भावयन्नात्मपरसंज्ञाप[27]गतः कार[28]कवेदकसंज्ञाप[29]गतो भावाभावसंज्ञापगतो । भूयस्या मात्रया महाकरुणा[30]पुरस्कृतः प्रयुज्यते । अपरिनिष्पन्ना[31]नां [32]बोध्यंगानां परिनिष्पत्तये । तस्यैवं भवति । संयोगा[33]त्संस्कृतं प्रवर्तते विसंयोगान्न प्रवर्तते । सामग्र्याः संस्कृतं प्रवर्तते[34] विसामग्र्या न प्रवर्तते[35] । हन्त [36]वयमेवं[37] बहुदोषदुष्टं[38] संस्[39]कृतं विदि[40]त्वास्य [41]संयोगस्या[42]स्याश्च सामाग्र्या व्यवच्छेदं[43] [44]कारयिष्यामो न चात्यन्तोपशमं [45]संस्काराणाम[46]धिगमिष्याम[47]ः सत्त्वपरिपाचना[48]यै । एवमस्य भवंतो जिनपुत्राः संस्कारगतं बहुदोषदुष्टं[49] स्वभावरहि[50]तमनुत्पन्नानि[51]रुद्धं प्रकृत्या प्रत्यवेक्ष[52]माणस्य

1 श K'. 2 र्मा T. 3 अभि MS.K'. 4 र्भो MS. 5 पे T. 6 तो T. 7 तुं MS. 8 यं MS. 9 प्रभव–T.K'. 10 अभावा T. 觀有盡故 Sdh. 無所有盡觀故 Sn. 無所有盡觀 Bb. 11 द्वा+द MS.K.K'. 12 ण T.K'. 13 जो MS. 14 जी T.K.K'. 15 पुद्ग R. 16 स्व 4 तः–T. 17 श्च+अस्वामिकतो हेतुप्रत्ययाधी(धि K.)नतः स्वभावशून्यतो विविक्ततो अस्वभावतश्च प्रकृत्या T.K.,+觀緣起故 Sdh. 無主屬衆因緣 Bb. 無主屬衆因緣無所有 Kj. 18 त 35 ते=तस्यैव शून्यतानिमित्तमवतीर्णस्य न कश्चिदभिलाप उत्पद्यते। T. 19 वं R. 20 भा K. 21 धता MS. 22 पूर्वकां। सत्त्व T. 23 चनादे T. 24 तं T. 25 य R. 26 त्रि T. 27 तं MS. 28 कं वे T. 29 प–MS. 30 णां T. 31 नं MS. 32 बो 8 ये=परिनिष्ठायोः K. 33 त्सं K. 34, 35 त MS. 36 व्यमे MS. 37 व K. 38 ष्ट MS. 39 स्कृ MS. 40 त्वा ऽस्य K. 41 यो–MS. 42 स्य सा T. स्याः सा R. 43 द K. 44 करिष्य T. 45 सर्व+सं R. 46 विरागयिष्य T. 47 म। MS. 48 नतायै R. 49 ष्ट MS. 50 तंम MS. 51 रु MS. 52 मा–MS.

महाकरुणाभिनिर्हारतश्च सत्त्वकाया[1]नुत्सर्गतश्च । असंगज्ञानाभिमुखो नाम प्रज्ञापारमिताविहार आमुखीभवत्यवभासयोगेन । स[2] एवं ज्ञानसमन्वागतः प्रज्ञापारमिताविहारावभासितो बोध्यंगाहारकांश्च प्रत्ययानु[3]पचिनोत्युपसंहरति । न च संस्कृतसंवासेन संवसति । स्वभावोपशमं च संस्काराणां प्रत्यवेक्षते । न च तत्राव[4]तिष्ठते बोध्यंगापरिपूरि[5]त्वा[6]त् । तस्यास्यामभिमुख्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्यावतारशून्यता[7] च नाम समाधिराजायते । स्वभावशून्यता च । परमार्थशून्यता च । परमशून्यता च । महाशून्यता च । संप्रयोगशून्यता च । अभि[8]निर्हारशून्यता च । यथावदविकल्पशून्यता च । सापेक्षशून्यता च । [9]विनिर्भा[10]गाविनिर्भा[11]ग[12]शून्यता च नाम समाधिराजायते । तस्यैवंप्रमुखानि दशशून्यतासमाधिमुखशतसहस्राण्यामुखीभवंति । एव[13]मनिमित्तसमाधिमुखश[14]तसहस्राणि । अप्रणिहितसमाधिमुखशतसहस्राण्यामुखीभवंति । तस्य भूयस्या मात्रया [15]ऽस्यामभिमुख्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्याभे[16]द्याशयता च परिपूर्यते । नियताशयता च कल्याणाशयता च । गंभीराशयता च अप्रत्युदावर्त्याशयता च । अप्रतिप्रस्रब्धाशयता च विमलाशयता च । अनन्ताशयता च ज्ञानाभिलाषाशयता च । उपायप्रज्ञासंप्रयोगाशयता च परिपूर्यते । तस्यैते दशबोधिसत्त्वाशया[17]ः स्वनुगता भवंति तथागतबोधौ । अप्रत्युदावर्तनीय[18]वीर्यश्च भवति सर्वपरप्रवादिभिः । समवसृतश्च भवति ज्ञानभूमौ[19] । विनिवृ[20]त्तश्च भवति श्रावकप्रत्येक[21]बुद्धभूमिभ्यः[22] । एकांतिकश्च भवति बुद्धज्ञानाभिमुखतायां । असंहार्यश्च भवति [23]सर्वमारक्लेशसमुदाचारैः । सुप्रतिष्ठितश्च भवति बोधिसत्त्वज्ञानालोकतायां । सुपरिभावितश्च भवति शून्यतानिमित्ताप्रणिहितधर्मसमुदाचारैः[24] । संप्रयु[25]क्तश्च भव[26]त्युपायप्रज्ञाविचारैः ।

1 यों ऽनु T. 2 श T. 3 नुपसंहरति T. 4 व–T. 5 त्यक्तत्वात् R. 6 त+त्वा T. 7 नां T. 8 भि–T. 9 विनिर्भागा–T. 10 र्भो K. 11 र्भो T. 12 गि K. 13 मा All MSS. 14 शत–All MSS. 15 अभिमुख्यां T. 16 दा T. 17 या सानु MS. 18 वीर्य–K. 19 मि T. 20 वृं K.K′. 21 बुद्ध–MS. 22 भ्यां T. 23 सर्व–MS K′. 24 रै T. 25 युजश्च T. 26 ति उपा T.

व्यवकीर्णश्च भवति बोधिपाक्षिकधर्माभिनिर्हारैः । तस्यास्यामभिमुख्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्य प्रज्ञापारमिताविहारो ऽ[1]तिरिक्ततर आजातो भवति । तीक्ष्णा चानुलोमिकी तृतीयां[2] क्षांतिरेषां[3] धर्माणां । यथावदनुलोमतयानविलोमतया । तस्यास्यामभिमुख्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्य बहवो बुद्धा [4]आभासमागच्छंत्यौदारिकदर्शनेन प्रणिधानबलेन च । बहूनि बुद्धशतानि बहूनि बुद्धसहस्राणि । बहूनि बुद्धशतसहस्राणि । बहूनि बुद्धनियुतशतसहस्राणि । बह्वो बुद्धकोट्यः । बहूनि बुद्धकोटीशतानि । बहूनि बुद्धकोटीसहस्राणि । बहूनि बुद्धकोटीशतसहस्राणि । बहूनि बुद्धकोटीनियुतशतसहस्राणि । आभासमागच्छंत्यौदारिकदर्शनेन प्रणिधानबलेन च । स तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्संबुद्धान्दृ[5]ष्ट्वोदाराध्याशयतया च । सत्करोति गुरुकरोति मानयति पूजयति चीवरपिण्डपातशयनाशनग्लानप्रत्ययभैषज्यपरि[6]ष्कारैश्च प्रतिपादयति । बोधिसत्त्वसुखोपधानं चोपसंहरति । [7]संघगणसंमाननां च करोति । तानि च कुशलमूलान्यनुत्तरायां सम्यक्संबोधौ परिणामयति । तां[8]श्च तथागतानर्हतः सम्यक्संबुद्धान् पर्युपास्ते । तेषां च सकाशाद्गौरवचित्रीकारेण सत्कृत्य धर्मदेशनां शृणोति । उद्गृह्णाति [9]धारयति । श्रुत्वा च यथावत्समापत्तिप्रज्ञा[10]ज्ञानालोकतया प्रयुज्यते । प्रतिपत्तितश्चाधारयति । स भूयस्या मात्रया तथागतधर्मकोशप्राप्तो भवति । तस्यास्यामभिमुख्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्व[11]स्यानेकान्कल्पांस्तानि कुशलमूलानि भूयस्या मात्रयोत्तप्तप्रभास्वरत[12]राणि भवंति । अनेकानि कल्पशतान्यनेकानि कल्पसहस्राण्यनेकानि कल्पशतसहस्राण्यनेकानि कल्पनियुतशतसहस्राणि । अनेकाः कल्पकोट्यो अनेकानि कल्पकोटीशतानि । अनेकानि कल्पकोटीसहस्राणि । अनेकानि कल्पकोटीश-

1 अ T. 2 यां T. 3 षा T.K'. 4 आ–T. 5 ष्ट्वा उ T. ष्ट्यो MS. 6 स्का MS. 7 सन्माननं T. 8 नाश्च K. 9 धारयति–MS. 10 ज्ञा–MS.K.K'. 11 स्य अनेकानि कल्पशतानि T. 12 मा MS.

तसहस्राणि । अनेकानि कल्पकोटीनियुतशतसहस्राणि । तानि कुशलमूलानि भूयस्या मात्र-[1]योत्तप्तप्रभास्वर[2]तराणि भवंति । तद्यथापि नाम भवंतो जिनपुत्रास्तदेव जातरूपं वैडूर्यपरि[3]सृष्टं भूयस्या मात्रयोत्तप्तप्रभास्वरतरं भवं[4]ति । एवमेव भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्यास्यामभिमुख्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य तानि कुशलमूलानि । उपायप्रज्ञा[5]विचा[6]रितानि भूयस्या मात्रयोत्तप्तप्रभास्वरतराणि भवंति । भूयो भूयश्च प्रशमासंहार्यतां गच्छन्ति[7] । तद्यथापि नाम भवंतो जिनपुत्राश्चंद्राभा सत्त्वाश्र[8]यांश्च प्रह्लादयति । असंहार्याश्च भवति चतसृभिर्वातमण्डलीभिः । एवमेव भवन्तो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्यास्यामभिमुख्यां बोधिसत्त्वभूमौ [9]स्थितस्य तानि कुशलमूलानि । अनेकेषां [10]सत्त्वकोटीनियुतशतसहस्राणां क्लेशज्वालाः प्रशमयन्ति प्रह्लादयन्ति । असंहार्याणि चतुर्भिर्मारा[11]वचरैः । तस्य दशभ्यः पारमिताभ्यः प्रज्ञापारमितातिरिक्ततमा[12] भवति । न च परिशेषासु न समुदागच्छति । यथाबलं यथाभजमानम् । इयं भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्याभिमुखी नाम षष्ठी बोधिसत्त्वभूमिः समासनिर्देशतः । यस्यां प्रतिष्ठितो बोधिसत्त्वो भूयस्त्वेन सुनिर्मितो भवति देवराजः । कृती प्रभुः सत्त्वानामभिमानप्रतिप्रस्रब्धये । कुशलः सत्त्वांस्तेभ्यो ऽभिमानिकधर्मेभ्यो विनिवर्तयितुं । असंहार्यश्च भवति सर्वश्रावकपरिपृच्छायां । कुशलः सत्त्वां [13]प्रतीत्यसमुत्पादे[14] ऽवतारयितुं । यच्च किं चित्कर्मारभते दानेन वा प्रियवद्यतया [15]वार्थक्रियया वा समानार्थतया वा तत्सर्वमविरहितं बुद्धमनसिकारैर्धर्ममनसिकारैः संघमनसिकारैर्बोधिसत्त्वमनसिकारैर्बोधिसत्त्वचर्यामनसिकारैः पारमितामनसिकारैर्भूमिमनसिकारैर्बलमनसिकारैर्वैशारद्यमनसिकारैः आवेणिकबुद्धधर्ममनसिकारैर्यावत्सर्वाकारवरोपेतसर्वज्ञज्ञानमनसिकारैः । किमिति सर्वसत्त्वानामग्र्यो भवेयं । श्रेष्ठो[16]

1 यौ T. 2 रत—T. 3 पृ MS. or मृ ? 4 वं MS. 5 ज्ञाज्ञान MS.K.K'. 6 हा MS.K.K'. 7 ति MS. 8 मा K. 9 ष्ठि T. 10 बोधि+स MS.K.T. 11 रपथावतारैः T. 12 मो K'. 13 ति T. 14 द म(अ ?)वतरितुं निमित्तं T. 15 वा अर्थ T. 16 ष्ठो+भवेयं MS.

ज्येष्ठो वरः प्रवर[1] उत्तमो[2] ऽनुत्तमो नायको विनायकः परिना[3]यको[4] यावत्सर्वज्ञज्ञानप्रतिशरणो भवेयमिति । आकांक्षंश्च तथारूपं वीर्यमारभते । यथारूपेण वीर्यारंभेणैकक्षणलवमुहूर्तेन ससाधिको[5]टीशतसहस्रं च प्रतिलभते समापद्यते च । बुद्धकोटीशतसहस्रं च पश्यति । तेषां चाधिष्ठानं संजानीते । लोकधातुकोटीशतसहस्रं च कंपयति । क्षेत्रकोटीशतसहस्रं चा[6]क्रमति । लोकधातुकोटीशतसहस्रं चावभासयति । सत्त्वकोटीशतसहस्रं च परिपाचयति । कल्पकोटीशतसहस्रं च तिष्ठति । कल्पकोटीशतसहस्रं च पूर्वान्तापरान्ततः प्रविशति । धर्ममुखकोटीशतसहस्रं च प्रविचिनोति । कायकोटीशतसहस्रं चादर्शयति । कायं कायं च बोधिसत्त्वकोटीशतसहस्रपरिवारमादर्शयति । तत उत्तरे प्रणिधानबलिका बोधिसत्त्वाः प्रणिधानवैशेषिकतया विकुर्वंति । येषां न सुकरा संख्या कर्तुं । कायस्य वा प्रभाया वा ऋद्धेर्वा चक्षुषो वा गोचरस्य वा स्वरस्य वा चर्याया वा व्यूहस्य वाधिष्ठानस्य वाधिमुक्तेर्वाभिसंस्काराणां वा यावदेव तावद्भिरपि कल्पकोटीनियुतशतसहस्रैरिति ॥

अथ खलु वज्रगर्भो बोधिसत्त्वो महासत्त्व एतमेव भूम्यर्थं प्र[7]रूपयमानस्तस्यां वेलायामिमा[8] गाथा अभाषत ॥

[9]परिपूर्णमार्ग[10]चरणा [11]विदु पंचमायां
धर्मानिमित्तत अल[12]क्षणता[13] अजाता[14] ।
अनुत्पादआदिपरिशुद्ध[15]यभि[16]निः[17]प्रपंचां
[18]भाव[19]त्व ज्ञानमति षष्ठि समाक्रमंति ॥ १ ॥

1 रः T. 2 म अनु T. 3 णा T.K'. 4 कः T. 5 टी+नियुत MS. 6 क्रा T 7 पूरय K'. 8 मां गाथाम (अ?) भापतः MS. 9 Metre: वसंततिलका 10 र्णु L. 11 रविंदु MS. 12 र T. 13 तो L. 14 तां K.K'. 15 ति All MSS. 16 निष्प्र RS. 17 चान् MS. 18 亦無取捨如幻等•有無不二離分別•隨順法性如是觀•由此智入第六地 Śdh. 體相寂滅如幻等•有無不二離分別•隨順法性如是觀•此智得成入六地 Śn. 諸法常離相•不取亦不捨•性空猶如幻•離二無分別•隨順如是行•得入第六地 Bb. 諸法常離相•不取亦不捨•性空猶如幻•離二無分別•若能順如是•微妙之理趣•心無有違逆•得入第六地 Kj. 諸法爲寂寞•靜然無想念•自然猶幻化•解脱於生死•以致柔順忍•法目無所亂•其慧轉殊勝•則勤修六住 Dhr. 19 वेत्व K.K'. वेत्त T.L.

धर्मा विविक्त अनियूह[1] च[2] निर्विकल्पा[3]
मायास्वभाव द्वयभावतु[4] विप्रयुक्ता[5] ।
अनुलोमयन्तु[6] अविरोधन्तु[7] धर्मनेत्री
ज्ञानान्विताः[8] प्रवरषष्ठिं[9] समाक्रमन्ति ॥ २ ॥
तीक्ष्णानुलोमस्थित ज्ञानबलो[10]पु[11]पेताः[12]
समुदागमं विभवं[13] प्रेक्षिषु सर्वलोके ।
मोहांधकारप्रभवं जगसंभवात्मा
तस्यैव मोहविगमेन प्रवृत्ति नास्ति ॥ ३ ॥
विचिनंति प्रत्ययकृतिं परमार्थशून्यां[14]
क्रियं[15]हेतुप्रत्ययसमज्ञक्रियाविरोधौ ।
याथावतः[16] करकपेतक्रियां विदित्वा
विचिनंति[17] संस्कृतं[18] घनाभ्र[19]समं[20] निरीहं ॥ ४ ॥
सत्येषु ज्ञानं[21] परमार्थतु सा अविद्या
कर्मा[22] च[23] चेतन च[24] तेन विभागप्राप्तं ।
चित्तं[25] निश्रय[26]सहजं पुन नामरूपं

1 अप्रतिग्रह (अवियूह) RS. आभिपृह T. 2 च—All MSS. 3 ल्पां T.K.K'. 4 or वय? 5 क्तां T.K.K'. 6 न्त L. 7 लोमन्त RS. or रोधतु? 8 न्धि T. 9 ष्ठीं L. 10 व All MSS. 11 प MS. 12 ता MS. 13 वु K'.L. 14 न्य MS. 15 या MS.K. 16 यथा T. याथ K. योथा MS. 17 रं T. 18 स्त्व MS. स्त्वा T.L. 19 णा T. 20 मन्नि T.L. 21 नु T.L. 22 अविद्याप्रकृतस्य कर्मणो विपाकः संस्कारः। संस्कारनिश्रितं प्रथमं चित्तं विज्ञानं; यस्मिं वस्तुनि रागसंयुक्तचित्तमुत्पद्यते तद्विज्ञानं। यः संस्कारः संमोहः साविद्या। (अविद्याचित्तसहजं नामरूपं) Prose, 癡所造業果名行・生時初心名爲識 Śdh. 所作思業愚癡果・識起…Sn. 從是(事)則生思・身口業行果・從行故有識 Bb. 從是則生思・身口業得報・從行故有識 Kj. 思想緣罪福・得報以癡果・從思想已故 Dhr. 23 च—All MSS. 24 च तेन=चरेन MS. 25 त्तं+च MS. 26 श्रित्य RS. or श्राय?

[1]एवं [2]पु संभवति याव [3]दुखस्य स्कंधः ॥ ५ ॥
ते चित्तमात्र [4]ति [5]त्रैधातुकमोतरंति
अपि चा भवांग इति [6]द्वादश एकचित्ते ।
संरागुजातु अपि [7]चित्तुप्रभावितस्तु
[8]व्ययु संभवक्षयं[9] [10]पुनरपि चित्तभागम् ॥ ६ ॥
[11]कार्यं अविद्य द्वय कुर्वति मोहभावं[12]
मोहेति[13] [14]हेतु ददती पुन [15]चेतनायाः ।
एवं च याव [16]जरध्वंसन स्कंधभेदं
[17]अतु सर्वदुःखप्रभवं[18] [19]क्षयतः अभावः ॥ ७ ॥
उच्छेदु[20] [21]नो भवति प्रत्ययतामविद्या
नोच्छेद्यतापि [22]करं [23]प्रहाय सन्निरोधं ।
मोहो[24] [25]च [26]तृष्ण [27]च [28]उपादन [29]क्लेशवर्त्म[30]
कर्मा भवश्च[31] अपि [32]चेतन शेष दुःखा[33] ॥ ८ ॥
मोहं तु आयतन [34]संस्कृतदुःख तेषां
स्पर्शश्च वेदन[35]वृद्धि [36]दुखतायदुःखा ।

1 卽此增長名六處•三和謂觸俱生受•於受名愛愛增取•有漏業有緣起生•緣熟名老緣壞死+ए Sdh. 2 खु K.K′. मुखं संभवति T.L. मुखा° RS. 3 दुः MS. दुः RS. 4 ति—All MSS. 5 or ति? 6 or वा? 7 न्नु MS.K.K′. 8 एवं च RS. 9 यं MS. 10 न चित्ततभागं MS. न चित्तभागम् RS. 11 तत्राविद्या द्विविधकार्यप्रत्युपस्थाना भवति। आलंबनतः सत्त्वान्संमोहयति हेतुं च ददाति संस्काराभिनिर्वृत्तये । Prose. 12 वे RS. 13 भि MS.K′. हि RS. 14 दहते L. वहति RS. 15 नाः MS. or नाय? 16 ज्व All MSS. 17 नु L. 18 स MS. 19 द्व L. 20 (दनो) RS. 21 ना K. 22 ल T. 23 or प्राहय? 24 ह T. 25 च—MS.K.K′.T.L. 26 तेपु RS.. 27 च—K′. 28 दानं T. 29 行有是業 Sn. 行及有是業 Bb. तत्राविद्यातृष्णोपादानं च क्लेशवर्त्मनो ऽव्यवछेदः। संस्कारभवश्च कर्मवर्त्मनो ऽव्यवछेदः। परिशेषं दुःखवर्त्मनो ऽव्यवछेदः प्रविभागतः। Prose. 30 र्त्म संभवः। कर्मा T. र्त्म च संभवः। कर्मा K′. 31 श्च T. 32 चेतन=(संस्कार) RS. also in prose. 33 खाः T.K.K′.L. 34 (संस्कार) RS. also in prose. 35 सुखा T.K′.L. 36 दुः MS.

शे[1]षानमं[2]गन[3] परिणामदुःखवृद्धि-
व्युच्छेद तस्य [4]दुखता न हि आत्म [5]अस्ति ॥ ९ ॥
[6]आवेषु पूर्व तमचेतन संस्कृतश्च[7]
विज्ञान[8]वेदन विवर्तति प्रत्युत्पन्नं ।
अपरान्तु ते[9]षु प्रभवो दुख संभवेयं
[10]आवेषछेदु प्र[11]सरं च निरीक्षयंतः ॥ १० ॥
मोहस्य प्रत्ययतु संभवते [12]विबन्धो
विनिबंधन व्ययक्षये[13] सति प्रत्ययानां ।
हेतु[14]श्च [15]फलप्रभवं न तु हेतुभेदं
व्युपरीक्ष[16]ते च जिन[17]ज्ञा[18]नस्वभावशून्यं ॥ ११ ॥
अनुलोम मोहप्रभवं च प्रभावतश्च
प्रतिलोम हेतुक्षयतो[19] भवसर्वछेद्यं ।
गंभीरप्रत्यय तमस्य सतो[20] सतश्च
व्युपरीक्षते दशविधं अनिकेतबुद्धिः ॥ १२ ॥
[21]सन्धीभवांगतु तथापि[22] च कर्मस्थानं[23]

1 पात्मान MS. K.K'.T. 2 सं MS. 3 म् MS. K.K'.T. 4 दुः All MSS. 5 म K.K'. 6 अध्वेषु RS. 7 स्य All MSS. 8 वेदचित्त वर्तति MS. 9 (तेष=तृष्णा) RS.,=तेषां 10 आवछेदुः MS. आवेधच्छेदु T.K. L. अपेक्षच्छेदु RS. 觀待斷是苦邊際 Sdh. 觀待若斷邊際盡 Śn. 無明若滅者•是則無有苦 Kj. 又(有)所消滅者•觀之所永盡 Dhr. 11 शर T. 12 विवर्त्तो MS. विवर्त्वो K. °त्वा L. °र्त्वा T. विबन्धा (विबृध्द्वा) RS. 13 य MS. 14 तुंश्च MS. तोश्च RS. 15 मूल All MSS. फल Kj. Bb. Śn. 16 क्षः MS. 17 न+स्व MS. 18 or जा? 19 ता MS. तां T.K.K'. 20 ता MS. 21 प्रधी MS. अन्धी T.K.K'. 1 भवाङ्गानुसंधितश्च, 2 एकचित्तसमवसरणतश्च, 3 स्वकर्मसंभेदतश्च, 4 अविनिर्भागतश्च, 5 त्रिवर्त्मानुप्रवर्तनतश्च, 6 पूर्वान्तप्रत्युत्पन्नापरान्तापेक्षणतश्च, 7 त्रिदुःखतासमुदयतश्च, 8 हेतुप्रत्ययतश्च, 9 उत्पादव्ययविनिबंधतश्च, 10 अभावाक्षयताप्रत्यवेक्षणतश्च Prose, 有支相續一心攝•自業不離及三流•三際三苦因緣生•連縛起滅順無盡 Sdh. 有支相續一心攝•自業不離及三道•三際三苦因緣生•繫縛起滅順無盡 Śn. 作不捨一心•分別有三道•三種苦差別•生滅於縛法•無所有及盡 Bb. 不離一心中•分別有三道•從三種苦觀•及以生滅法•無所有而盡 Kj. 其財業三品•從本來展轉•剖判三苦行•起滅之處所•無所有除盡 Dhr. 22 or हि? 23 न MS.

अविभागत[1]स्त्रिविधु [2]वर्त्मनि पूर्वतश्च ।

त्रिय[3]दुःखहेतुविभवा उदयव्ययं च

[4]आभावतो [5]क्षयत प्रत्यय[6]आनुलोमं ॥ १३ ॥

एवं प्रतीत्यसमुत्पाद [7]समोतरंति

मायो[8]पमं वितथ वेद[9]क[10]मा[11]पनीतं ।

स्वप्नोपमं [12]च तथताप्रति[13]भा[14]स चैव

बा[15]लान मोह[16]न [17]मरीचिसमस्वभावं ॥ १४ ॥

या एव भावन स शून्यत पण्डितानां

[18]रति प्रत्ययान भवते इदमानिमित्तं ।

जानित्व जा[19]गु वितथं प्रणिधा[20]नु नास्ति

अन्यत्र सत्त्व कृप[21]यो उपपद्ययंति ॥ १५ ॥

एवं विमोक्षमुख [22]भा[23]वयि ते महात्मा

कृपबुद्धि भूय त[24]थ [25]बुद्धगुणाभिला[26]षी ।

संयोग संस्[27]कृत इति व्यु[28]परीक्षमाणो[29]

[30]विगतं भुयो भवति नै[31]क[32]गुणोपुपे[33]तः ॥ १६ ॥

1 ता MS. 2 वर्त्तति MS.K.K'.T.L. 3 हेतुदुःख MS.K.K'.T.L. 4 अ All MSS. 5 अक्षयत MS. 6 अतु MS.K'. 7 शमो भवंति MS. 8 मे K. 9 दु K. 10 मा RS. or रा? 11 यनेकं MS. यनतं K'. यनेतं K. 12 (श्च) RS. 13 हासश्चैव MS. 14 य L. 15 लो MS. 16 न—MS. 17 रि T. 18 चरति MS. 諸緣爲恍惚・奉此無堅相 Dhr. 無緣則無相 Kj. 事滅不相續・入於無相行 Bb. 知緣性離入無相 Sdh. 知緣性離得無相 Sn. तस्यैषां भवांगानां स्वभावनिरोधातात्यन्तविमोक्षप्रत्युपस्थानो न किं चिद्धर्मनिमित्तमुत्पद्यते Prose. 19 तु T.K.K'. 20 न MS. न् T. 21 यो K. 22 भ MS. 23 यिते RS. 24 (था) RS. 25 भूयगुणा MS. बुद्धगुणा RS. Bb. Kj. Dhr. 26 पं MS. 27 स्कृतिव्यु MS.K.K'. स्कृतीव्यु T.L. स्कृति-कृतव्यु RS. 28 रि T. 29 णः K'. 30 नियताशयो भवति RS. 無諸情慼患・逮無量功勳 Dhr. 志樂決定勤行道 Sn. 志樂決定勤精進 Sdh. 31 व K. 32 गणा T. 33 त MS.

पूर्णा सहस्रदश शून्यतये[1] समाधी[2]
तथ आनिमित्तवरदं च विमोक्ष तायिं[3] ।
[4]— — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — ॥ १७ ॥
— — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — ।
— — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — ॥ १८ ॥

प्रह्लादयंति जगदाशय चंद्रआभा
वह[5]मानु[6] वातचतुरी असंहार्यप्राप्ता[7] ।
[8]अतिक्रम्य मारपथमाभ जिनोरसानां
प्रशमे[9]न्ति क्लेशपरितापदुःखादि[10]तानां ॥ १९ ॥
इह भू[11]मिदे[12]शुपगता मरुताधिपास्ते
भोन्ती सुनिर्मितकृता[13]वधिमानघा[14]टी[15] ।

1 य K.K′. 2 वी (धी?) T. 3 य K. यी RS. 4 一頌半, śes-rab śes che ḥthun-paḥi bzod-pa mchog -can te | mkhas-paḥi rnam-thar ye-śes chags-ba med dań ldan | de ḥdraḥi bsam-b(p?)as drań-sroń che mad mchod byed-pas | rgyal-baḥi bstan-pa ḥdi-la śin-tu bsnags-pa yin | de ni sańs-rgyas mdsod thob khon-du chud-pas na | baiḍuryas btab gser mchog bsin-du snon bas gsal | Bsde-dge-phal-po che, kha. ñis-brgya ñer-bdun. Tib. 般若順忍皆增上•解脫智慧得成滿•復以意樂供多佛•於佛教中修習道•得佛法藏增善根•如金瑠璃所瑩飾 Śdh. 般若順忍皆增上•解脫智慧得成滿•復以深心多供佛•於佛教中修習道•得佛法藏增善根•如金瑠璃所磨瑩 Śn. 智慧轉增進•入於上順忍•得於諸菩薩•無礙智解脫•如是諸善根•轉勝利明淨•供養無量佛•諸佛所稱讚•於諸如來所•出家學佛道•入佛諸法藏•善根轉增長•猶以瑠璃寶•瑩磨於眞金 Bb. 七十字 Kj. 六十字 Dhr. 5 हु MS. 6 न K′. 7 स MS. 8 अभिकंपया पथमाभ MS.K.K′. अतिक्रम्य मारपथमाभ RS. 此聖能超四魔道 Śdh. 此地菩薩超魔道 Śn. 因越魔徑路 Dhr. 9 मंति MS.K. 10 दितानां MS.K. 11 भूम्यु MS. भूम्य K. 12 भेदुप MS. भेद उप T.L. 13 or भि? 14 द्या MS. 15 तीयं चैव T.K′. ती । यं चैव K.

यं चैव आरभिषु ज्ञानपथोपुपेता[1]

[2]असंहार्य श्रावकगतिं[3][4] अतिक्रांतं[5] धीराः ॥ २० ॥

आकांक्षमाणु[6] सुगतात्मजं[7] वीर्यप्राप्ताः

कोटीशतासहस्त्रपूर्णसमाधिलब्धाः[8] ।

पश्यन्ति एकक्षणि बुद्ध दशदिशासु[9]

प्रतपन्ति सूर्य इव[10] मध्यगुग्रीष्मकाले[11] ॥ २१ ॥

[12]गंभीरा[13] दुर्दृशा सूक्ष्मदुर्ज्ञेया जिनश्रावकैः ।

षष्ठी भूमिर्महात्मानामाख्याता[14] सुगतात्मजाः ॥ २२ ॥

अभिमुखी नाम षष्ठी बोधिसत्त्वभूमिः ॥ ६ ॥

[15]अथ विविधरुचिरमेघान् मरुगण[16] [17]भिकिरिषु वेगप्राप्ताः ।

प्रव्याहरंति मधुरां[18] गिरिवरशुभप्रीतिसंपूर्णाः[19] ॥ १ ॥

[20]साधु वरतीक्ष्णचित्ता गुणशतसमुपेतज्ञानवशवर्ति[21] ।

वरचरणं[22] परितुष्टं जगहित नरपुंडरीकानां[23][24] ॥ २ ॥

तद् प्रवरमतुलमार्भि[25] महेश्वराः[26] खे गमना नरवरस्य ।

वररुचिरगंधमेघां[27] अभिकिरि[28] क्लेशौघमपहंतु[29] ॥ ३ ॥

1 प All MSS. 2 आ MS. 3 प K. 4 ती RS 5 ते MS. 6 ण MS. णू T. 7 ज—All MSS. 8 स्त्रे T.L. 9 शतदिशासु MS. 10 श्च MS. एव T.K. 11 तु MS. 12 Metre : श्लोक, गंभि T. 13 रो MS. 14 णाख्याता MS. 15 सप्तमी भूमिः, Metre : उपगीति (12 15 12 15) 16 द्रुणो RS. 17 अभि All MSS. 18 रा RS. 19 णा MS. or णां? 20 Metre : आर्या (12 18 12 15) 21 तिंनं MS. तिंम् RS. 22 णा T.L. णं (णा) RS. 23 व All MSS. 24 णां T. 25 भा MS. भां K. 26 खेदगता MS. (खदशगता) RS. 27 घान् RS. 28 (रिषु) RS. 29 न्तुं TK.K'.

[1]प्रव्याहरंति मधु[2]रं मरु[3]गण हर्षकररुचिरघोष[4] ।
परमस्[5]लब्धलाभाः श्रुतु[6] यैरयु[7] भूमिनिर्देश[8]ः ॥ ४ ॥
[9]तूर्यमधुरघोषयुक्त[10] मरुकन्या[11]ः प्रीणि[12]तमनोभिः ।
[13]सुवचसुगतानुभावाद् वरचारिरियमीदृशी प्रोक्ता[14] ॥ ५ ॥
सुम[15]नीषु चरणश्रेष्ठ[16] सुदान्त[17]दमकान[18] लोकहि[19]तान ।
अतिक्रम्य सर्वलोकं लोके[20] चरि[21] [22]दर्शयी सूक्ष्मा[23]ं ॥ ६ ॥
[24]दर्शेन्ति कायविविधां कायाः कायांश्च धर्म[25]त[26]उपेताः ।
[27]शम[28]थैः समितिविभक्तो भणा[29]ति घोषं न चाक्ष[30]रं [31]रवीति ॥ ७ ॥
[32]क्षेत्रशतमाक्रमन्ते पू[33]जयंति[34] नायकान् परमपूज्या[35]न् ।
आत्मजनि[36] क्षेत्रसंज्ञां विधुनित्वा ज्ञानवशवर्ती ॥ ८ ॥
परिपाचयन्ति सत्त्वान् न चात्मपरसंज्ञ[37] सर्वश[38] उपेन्ति ।
शु[39]भं संचिनन्ति प्रवरं न चापि शुभसंचयनिकेताः ॥ ९ ॥
रागरजदोषमोहैः पश्यि[40]त्व सर्वलोकु[41] ज्वलमा[42]नान्
[43]वर्जेन्ति सर्वसंज्ञां[44] वीर्यं [45]वरमारभी कृपया ॥ १० ॥

1 Metre : उपगीति (12 15 12 15) 2 धु MS. 3 द्रुणो RS. 4 पाः MS.K.K′. 5 स्र MS. सु T.K.K′. 6 त MS. त्व L. (तो) RS. 7 य K. 8 श T. 9 Metre : उपगीति (12 15 12 15), तु MS. भू T.K. 10 क्ताः M.K.K′.T. 11 न्या MS.K.K′.T.L. 12 नि MS. 13 सुचर (तव च Tib. Mong.) RS. 諸佛最寂滅・能轉惡爲善 Bb. 佛是最寂滅・能令惡爲善 Kj. 威儀寂靜最無比・能調難調世應供 Sdh. Sn. 14 क्ताः K. 15 नी सुचर RS. 16 ष्ठं T.K.K′.L. ष्ठः RS. 17 न्तु All MSS. 18 न् MS.K′. 19 महितानां K.K′.L. 20 क MS.T. 21 रिं RS. 22 (दर्शयन्) RS. 23 क्ष्मी MS. 24 Metre : गीति (12 18 12 18), दर्शंति MS. देशेन्ति K. 25 知身同實相 Kj. Bb. 26 तोपे RS. 27 स K′. 28 थ MS. 29 ण MS. 30 र K. 31 रेवति T.L. 32 Metre : आर्या (12 18 12 15) 33 जेति MS. जेन्ति RS. 34 ती K′.L. 35 जियान् RS. 36 नित MS.K.K′.T.L. 37 Metre : आर्या (12 18 12 15) 37 (ज्ञां) RS. 38 स MS.K. 39 (भं) RS. 40 श्रि MS.L. 41 क MS.K.K′. 42 मान् MS. 43 वर्जंति MS. 44 ज्ञ MS. ज्ञा K. 45 वर–MS.

[1]मरुकन्य[2]देवसंघाश्च पूजेन्ती[3] वरस्वरं ।
तूष्णी[4]भावरताः सर्वे[5] प्रेक्षन्ते[6] पुरुषर्षभं ॥ ११ ॥
[7]पर्षद्विप्रसन्नेयमवोचत्सुगतात्मजं ।
सप्तम्यां[8] भूमेरा[9]कारां निर्दिशस्व[10] गुणाकर ॥ १२ ॥

वज्रगर्भो [11]बोधिसत्त्व आह ॥

यो ऽयं भवन्तो जिनपुत्रा[12] बोधिसत्त्वः षष्ठ्यां बोधिसत्त्वभूमौ सुपरिपूर्णभू[13]मिमार्गः सप्तमीं[14] [15]भूमिमा[16]क्रमति । स दशभिरुपायप्रज्ञाज्ञानाभिनिर्हृतैर्मार्गांतरारंभविशेषैरा[17]क्रमति । कतमैर्दशभिर्यदुत । [18]शून्यतानिमित्ताप्रणिहितसमाधिसुपरिभावितमानसश्च[19] भवति । महापुण्य[20]ज्ञानसंभारोपचयं च [21]संभरति । निरात्म्य[22]निःसत्त्व[23]निर्जीव[24]निष्पोष[25]निष्पुद्गल[26]तां च सर्वधर्माणामवतरति । चतुरप्रमाणाभिनिर्हारं च नोत्सृजति । पुण्यधर्मो[27]च्छ्रेयपारमिताभिसं[28]स्कारं चाभिसंस्करोति । न च किं[29] चिद्धर्ममभिनिविशते[30] । सर्वत्रैधातुकविवेकप्राप्तश्च[31] भवति । त्रैधातुकविट[32]पनालंकाराभिनिर्हारं चाभिनिर्हरति । अत्यन्तशांतोपशांतश्च सर्वक्लेशज्वालापगमाद्भवति । सर्वसत्त्वरागद्वेष[33]मोहक्लेशज्वाल[34]प्रशमाभिनिर्हारं चाभिनिर्हरति । मायामरीचिस्वप्नप्रतिभास[35]प्रतिश्रुत्कोदकचन्द्रप्रतिबिंबनिर्माणभावाभावस्वभावाद्वयानुगतश्च भवति । कर्मक्रिया[36]विभक्त्य[37]प्रमाणाशयतां चाभिनिर्हरति । आकाशसमक्षेत्रपथसुभावितमनश्च[38] भवति । बुद्धक्षेत्रविट[39]पनालंकाराभिनिर्हारं चाभिनिर्हरति । प्रकृतिधर्मकायतां च सर्वबुद्धा-

1 Metre : श्लोक 2 न्या T.K.K'.L. 3 न्ता MS. 4 ष्णी MS. ष्णीं RS. 5 र्वे MS.K. 6 क्षे T.L.K'. 7 परिपद्वि RS. 8 म्यां MS. 9 भूमिमा All MS. 10 त्व K'. 11 बोधिसत्त्व—R. 12 त्रो T. 13 बोधिसत्त्वमार्गः T. 14 मि MS. मी T.K.K'. 15 बोधिसत्त्व+भू T. 16, 17 क्रा T. 18 सुभावित+शू MS.K.K'. 19 स—MS. 20 ज्ञान—T.AHCT. 21 संविभक्ति MS.K.K'. 22 त्म T 23 निः सत्त्व—T. 24 जी T. 25 घ MS. 26 ष्पुद्ग R. 27 धर्मश्रिय MS. 28 निर्हारं T. 29 कश्चि T. 30 ति MS. 31 सं च T. स्त्य K. 32 थप T.K'. पथ K. 33 मोह—R. 34 ज्व MS. 35 श T. 36 य MS. 37 क्तचाविप्र MS. 38 ना MS. 39 थ K.K'.

नामवतरति। रूपकायलक्षणानुव्यंजनवि[1]टपनालंकाराभिनिर्हारं चाभिनिर्हरति। अनभिलाप्यरुतं[2]घोषापगतं च प्रकृतिशान्तं तथागतघोषमधिमुच्यते। सर्वस्वरांगविभक्ति[3]विशुद्ध्यालंकाराभिनिर्हारं चाभिनिर्हरति। एकक्षणत्र्यध्वानुबोधं[4] च बुद्धानां भगवतामवतरति। नानालक्षणकल्पसंख्याविभावनां चानुप्रविशति सत्त्वाशयविभावन[5]तया। एभिर्भवंतो जिनपुत्रा दशभिरुपायप्रज्ञाज्ञानाभिनिर्हृतैर्मार्गांतरारंभविशेषैर्बोधिसत्त्वः षष्ठ्या बोधिसत्त्वभूमेः सप्तमीं[6] बोधिसत्त्वभूमिमाक्र[7]मति[8]॥

स खलु पुनर्भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्व एषां दशानामुपायप्रज्ञाज्ञानाभिनिर्हृतानां मार्गांतरारंभविशेषाणा[9]माभासगतानामभिनिर्हारतः सप्तमीं[10] बोधिसत्त्वभूमिमाक्रान्त इत्युच्यते॥

स सप्तम्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्वो[11] ऽ[12]प्रमाण[13]सत्त्वधातुमवतरति। अप्रमाणं च बुद्धानां भगवतां सत्त्वपरिपाच[14]नविनयकर्मावतरति। अप्रमाणं लोकधातुजा[15]लमवतरति। अप्रमाणं च बुद्धानां भगवतां बु[16]द्धक्षेत्रपरिशुद्धिमवतरति। अप्रमाणं च धर्मनानात्वमवतरति। [17]अप्रमाणं च बुद्धानां भगवतां ज्ञानाभिसंबोधमवतरति। [18]अप्रमाणं च कल्पसंख्याप्रवेशमवतरति। अप्रमाणं च बुद्धानां भगवतां त्र्यध्वानुबोधमवतरति। अप्रमाणं च सत्त्वानामधिमुक्ति[19]नानात्वविशेषमवतरति। अप्रमाणं च बुद्धानां भगवतां रूपकायनानात्वदर्शनमवतरति। अप्रमाणं च सत्त्वानामाशयेंद्रियनानात्वमवतरति। अप्रमाणं च बुद्धानां भगवतां घोषोदा[20]हार[21]सत्त्व[22]संतानसंतोषणमवतरति। अप्रमाणं च सत्त्वानां चित्तच-

1 थ K.K'. 2 प MS. तं K'. 3 क्तच T. 4 ध्यंगाश्च MS.K. 5 नावरणतया T. 6 मी MS. 7 क्रा T. 8 त इत्युच्यते R. 9 ना T. 10 मी MS. 11 त्त्वः। अप्र T. 12 अ T. 13 णं T. 14 क K. 15 ज्ञान MS.K.K'. 網 Sdh. Sn. 16 बुद्ध–T. 17 अप्रमाणं सत्त्वधातुमवतरति। अप्रमाणं च बुद्धानां भगवतां क्षेत्रपरिशुद्धिमवतरति। अप्रमाणं धर्मनानात्वमवतरति+अ T. 18 अप्र 14 ति–K. 19 नानात्व–T. 20 हरि MS. 21 सत्त्व–T.K.K'. 22 संतान–R.

रितनानात्वमवतरति । अप्रमाणं च बुद्धानां भगवतां ज्ञा[1]नप्र[2]सरानुगममवतरति । अप्रमाणं च श्रावकया[3]ननिर्या[4]णाधिमुक्तिनानात्वमवतरति । अप्रमाणं च बुद्धानां भगवतां मार्गदेशनावतारम[5]वतरति । अप्रमाणं च प्रत्येकबुद्धयानसमुदागमनिष्पत्तिमवतरति । अप्रमाणं च बुद्धानां भगवतां गम्भीरज्ञान[6]मुखप्रवेशनिर्देशमवतरति । अप्रमाणं च [7]बोधिसत्त्वानां बोधिसत्त्वचर्या[8]प्रयोगमवतरति । अप्रमाणं च बुद्धानां भगवतां महायानसमुदयाव[9]ता[10]रनिर्देशनामवतरति ॥

तस्यै[11]वं भवत्येवमप्रमाणाः खलु पुनस्तथागतानामर्हतां [12]सम्यक्संबुद्धानां विषयो यस्य न सुकरा संख्या कर्तुं कल्पको[13]टीशतैः कल्पकोटीसहस्रैः कल्पकोटीशतसहस्रैर्यावद्वेतावद्भिरपि कल्पकोटीनि[14]युत[15]शतसहस्रैः ॥

[16]स च बुद्धानां भगवतां विषयो[17] ऽस्माभिः समुपस्थापयित[18]व्यः । अनाभोगतो ऽकल्पाविकल्पतश्च परिपूरयितव्य इति । स एवं सुप्रत्यवेक्षितज्ञानाभिज्ञः सततसमितम[19]भियु[20]क्त उपायप्रज्ञा[21]परि[22]भावितेषु मार्गान्तरारंभविशेषे[23]षु सुप्रतिष्ठितो भवत्यविचाल्ययोगेन । स एकक्षणमपि मार्गाभिनिर्हारान्न व्युत्तिष्ठते स गच्छन्न[24]प्येवं[25] ज्ञानाभिनिर्हारयुक्तो भवति । तिष्ठन्नपि निष[26]ण्णो ऽपि शयनो ऽपि स्वप्नान्तरगतो ऽपि । अपगतनि[27]र्वरणः सर्वे[28]र्यापथे स्थितः । अविरहितो[29] भवत्येभिरेवंरूपैः संज्ञामनसिकारैस्तस्य चित्तो[30]त्पादे देशानां बोधिसत्त्वपारमितानां समुदागमपरिपूरिः[31] समुदागच्छति । [32]तत्कस्माद्धेतोस्तथा हि स [33]बोधिसत्त्वः सर्वांश्चित्तोत्पादानुत्पन्नोत्पन्नान्महाकरुणापूर्वकान्बुद्धधर्मसमुदागमाय तथागतज्ञानाय च[34]

1 隨智慧行 Kj. Bb. 2 श T. 3 नि T. 4 ना T. 5 धिमुच्यते T. 信解 Sdh. 6 मुख—MS K.T. 7 बोधिसत्त्वानां—T. 8 प्रयोग—MS.K.T. 9 त MS.K.T. 10 निदेशना T. 11 वं MS.K. 12 सम्यक्संबुद्धानां—K. 13 टि MS. 14 न K'. 15 शत—MS. 16 सर्वबु R. 17 या K. 18 व्यः तच्चाना T. व्यो ना R. 19 स्वाभि T. 20 क्तः MS. 21 परि—T. 22 भापि T. 23 षैश्च सुप्र MS.K.K'. षै प्र R. 24 न्नेव K. 25 व MS. 26 स्मो MS. 27 विवरणः MS. निरवणः K'. 28 र्यो T. 29 ता MS. 30 त्पादे द R. 31 रि MS. 32 तत्कस्य हेतोः। त T. 33 बोधिसत्त्वो महासत्त्वः All MSS 34 च—R.

परिणामयति । तत्र [1]यस्तस्य महाकरुणया सत्त्वान्मनसिकुर्वतो ऽ[2]स्मादारंवणस्य कुशलमूलस्य सत्त्वेभ्य उ[3]त्सर्गो बुद्धज्ञा[4]नपर्ये[5]षमाण[6]स्येयमस्[7]य दानपारमिता । यः प्रशम[8]ः सर्वक्लेशपरिदाहानामियमस्य शीलपारमिता । या कृपामैत्रीपूर्वंगमा सर्वसत्त्वेषु [9]क्षांतिरियमस्य [10]क्षांतिपारमिता । य [11]उत्तरोत्तरकुशलधर्मातृप्त[12]यारंभः पराक्रम इयमस्य वीर्यपारमिता । [13]यावि[14]प्रतिसार्यविसृ[15]तमार्गता सर्वज्ञज्ञनाभिमुख[16]तेयमस्य ध्यानपारमिता । [17]या सर्वधर्माणां प्रकृत्यनुत्पादाभिमुखी क्षांतिरियमस्य प्रज्ञापारमिता । यो ऽप्रमाणज्ञानाभिनिर्हार इयमस्योपायकौश[18]ल्यपारमिता । [19]यं उत्तरोत्तरप्रणिधानज्ञानस्फरणाभिनिर्हार इयमस्य प्रणिधानपारमिता । या सर्वपरप्रवादिमारसंघैर्मार्गाना[20]च्छेद्यतेयमस्य बलपारमिता । [21]या [22]यथावत्सर्वधर्मज्ञाननि[23]स्तीर[24]णतेयमस्य ज्ञानपारमिता । एवमस्य भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्य दूरंगमायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्येमा दशपारमि[25]ताः क्षणे [26]क्षणे परिपूर्यन्ते । [27]एवं चत्वारि संग्रहवस्तूनि चत्वारि चाधिष्ठानानि सप्तत्रिंशद्बोधिपक्ष[28]याश्च धर्मास्त्रीणि च विमोक्षमुखानि समासतः सर्वबोध्यंगिका धर्माः क्षणे क्षणे परिपूर्यन्ते ॥

एवमुक्ते विमुक्तिचंद्रो बोधिसत्त्वो वज्रगर्भं बोधिस[29]त्त्वमेतदवोचत् ॥

किं पुन[30]र्भवंतो जिनपुत्रास्यामेव सप्तम्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्य [31]सर्वबोध्यंगिका धर्माः क्षणे [32]क्षणे परिपूर्यंते [33]ऽहोस्वित्सर्वासु [34]दशसु बोधिसत्त्वभूमिसु ॥

वज्रगर्भो[35] बोधिसत्त्व आह ॥

1 य 22 स्य=यः R. 2 स्त्रा MS.K.K′. 3 त्संगो MS.K. त्सर्गे T. 4 नं T. 5 मा—MS.K.K′. 6 स्यै T. स्य K. 7 स्य+यमस्य K. 8 म MS. 9 क्षमनता इयमस्य T. 10 सा+क्षां K. 11 दु MS. 12 या आरं T. तयारं R. 13 अ+वि K.K′. विसृतमार्गता T. 14 सारिसविसृ MS. 15 मृ MS. 16 ता इय T. ता सेय MS. 17 於性不生不滅法中現前之忍 Śdh. 能忍諸法無生無滅 Śn. 現忍諸法自性不性 Br. 忍諸法不生門 Bb. 忍諸法先來不生門 Kj. 18 ल T.K. 19 या K.K′. 20 णां MS. 21 यद् R. 22 या K′. 23 स्ति T. 24 णता इय MS. णाय इय T. णं इय R. 25 ता MS. 26 क्षणे—T. 27 एवं—T. 28 क्षा धर्मा T. 29 त्व+महासत्त्व T. 30 र्भो जि K. 31 सप्तबोध्यं K′. 32 क्षणे—K. 33 अ All MSS. 34 दशसु—MS. 35 र्भ आह R.

सर्वासु भो जिनपुत्रा[1] दशसु बोधिसत्त्वभूमिषु बोधिसत्त्वस्य [2]सर्वबोध्यंगानि क्षणे क्षणे परिपूर्यंते । तदतिरेकेण पुनरस्यां[3]मेव[4] सप्तम्यां बोधिसत्त्वभूमौ । तत्कस्य हेतोः । इयं भो जिनपुत्रा बोधिसत्त्व[5]भूमिः प्रायोगिक[6]चर्या[7]परिपूरणी च ज्ञानाभिज्ञाचर्याक्रमणी[8] च । अपि तु खलु पुनर्भो जिनपुत्रा[9] प्रथमायां बोधिसत्त्वभूमौ [10]सर्वप्रणिधानाध्यालम्बनेन[11] बोधिस-त्त्वस्य[12] क्षणे क्षणे सर्वबोध्यंगानि[13] परिपूर्यंते । द्वितीयायां चित्त[14]मलापनयनेन । तृतीयायां प्रणिधानविवर्धनतया धर्मावभासप्रतिलंभेन च । चतुर्थ्यां मार्गावतारेण[15] । पंचम्यां लो-कक्रियानुवृत्त्या । षष्ठ्यां[16] गंभीर[17]धर्म[18]मुखनय[19]प्रवेशेन । [20]अस्यां तु सप्तम्यां बोधिसत्त्वभूमौ [21]सर्वबुद्धधर्मसमुत्थापनतया क्षणे क्षणे सर्वबोध्यंगानि परिपूर्यन्ते । तत्कस्य हेतोः । यानि बोधिसत्त्वेन प्रथमां[22] बोधिसत्त्वभूमिमुपादाय यावत्सप्तमी[23]बोधिसत्त्वभूमिरित्यभिनिर्हृतानि[24] [25]ज्ञानाभिनिर्हारप्रयोगां[26]गानी[27]मान्यष्टमीं[28] [29]बोधिसत्त्वभूमि[30]मारभ्य यावदत्यंतपर्यवसानमित्य-नाभोगेन परिनिष्पद्यन्ते । तद्यथापि नाम भो जिनपुत्र[31] द्वयोर्लोकधात्वोः[32] संक्लिष्टविशुद्धा-याश्च लोकधातोरेकान्तपरिशुद्धायाश्च लोकधातोर्लोकान्तरिका[33] दुरतिक्रमान्यत्र महतो ऽभि-ज्ञाबलाधानात् । एवमेव भो जिनपुत्रा व्यामिश्रापरिशुद्धा बोधिसत्त्वचर्यान्तरिका दुरति-क्रमा[34] न शक्या[35] यथा तथातिक्रमितुमन्यत्र महाप्रणिधानोपायप्रज्ञाभिज्ञाबलाधानात् ॥

विमुक्तिचंद्रो[36] बोधिसत्त्व आह ॥

किं पुनर्भो जिनपुत्र[37] सप्तसु बोधिसत्त्वभूमिषु क्लेशचर्यासंक्लिष्टा बोधि[38]सत्त्वचर्या प्रत्येत-

1 त्र T.K. 2 सर्व–MS. K.K′. 3 स्यां सप्त T. 4 व+स MS. 5 त्व+स्य MS K.K′. 6 पि MS. 7 प्रतिपू MS.K.K′. 8 णं MS. 9 त्र MS. 10 發願緣一切佛法故 Bb. Kj. 11 णेन K′. 12 स्य क्षणे क्षणे–T. 13 नि+क्षणे क्षणे T. 14 त्तापला MS. 15 वतरणेन 16 ष्ठी MS. 17 भि K. 18 धर्म–MS.K.K′. 19 नय–T. 20 अस्या पुनः सप्त T. 21 सर्वत्वैधर्म T. 22 मां यां MS.K′. 23 मिभूमि MS. मीं भूमि K′. 24 भि MS. 25 ना–T. 26 गां–T K. 27 नि तान्य All MSS. 28 मीं–T. 29 बोधिसत्त्व–K′. 30 मी MS. 31 or त्रा? 32 त्वाः MS. 33 रंका K. 34 मानेण K. 35 क्ता MS. 36 द्र आह R. 37 त्रा T. 38 सत्त्वानां चर्या T.

व्या । अहो[1]स्विद्विशुद्धा ॥

वज्रगर्भो[2] बोधिसत्त्व आह ॥

प्रथमामेव भो जिनपुत्रा[3] बोधिसत्त्वभूमिमुपादाय सर्वा[4] बोधिसत्त्वचर्या[5]पगतक्लेशकल्मापा बोधिपरिणामनाधिपत्येन प्रत्येतव्या । यथाभागिं[6]मार्गसमतया न[7] च तावत्सप्तसु बोधिसत्त्वभूमिसु समतिक्रांता[8] क्लेशचर्या इति व[9]चनीयः[10] । तद्यथापि नाम भो जिनपुत्रा[11] राजा चक्रवर्ती दिव्यं[12] हस्तिरत्नमभिरूढश्चतुरो द्वीपामा[13]क्र[14]मति मनुष्यदुःखदा[15]रिद्र्यसंक्लेशदोषां[16]श्च प्रजानाति न च तैर्दोषैर्लिप्यते[17] । न च तावत्समतिक्रान्तो[18] मनुष्य[19]भावं[20] भ[21]वति । यदा पुनर्मनुष्याश्रयं[22] हित्वा ब्रह्मलोके[23] उपपन्नो भवति । त[24]दा ब्रा[25]ह्मयविमानमभिरूढः[26] सा[27]हस्रं[28] लोकधातुमल्पकृच्छ्रेण पश्यत्यनुविचरति । ब्रह्मप्रतिभासं चा[29]दर्शयति । न च मनुष्य इति प्रभाव्यते । एवमेव भो जिनपुत्रा[30] प्रथमां[31] भूमिमुपादाय बोधिसत्त्वः पारमिता[32]यानाभिरूढः सर्वजगदनुविचर[33]न्संक्लेशदोषां प्रजानाति[34] । न च तैर्दोषैर्लिप्यते सम्यग्मार्गाभि[35]रूढत्वात् । न च तावत्स[36]मतिक्रान्तः सर्वजगत्संक्लेशदोषा[37]द्वक्तव्यः । सप्तसु भूमिषु सर्वप्रायोगिकचर्यां विहाय सप्तम्या भूमेरष्ट[38]मीमवक्रान्तो भवति । तदा परिशुद्ध[39]बोधिसत्त्वयानमभिरूढः सर्वजगदनुविचरन्[40] सर्वजगत्संक्लेशदोषान्प्रजानाति न च [41]तैर्दोषैर्लिप्यते समतिक्रान्त[42]त्वाल्लोकक्रियाभ्यः । अस्यां पुनर्भो जिनपुत्र[43] सप्तम्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थि[44]तो बो-

1 आ T. 2 र्भ आह R. 3 त्र T. 4 र्वे T. र्वों K. 5 र्या ऽप MS. र्या अप T. 6 गीसम MS. गीयमार्गसम T. 7 न च—T. 8 त T. 9 (अ) वा R. 10 यस्त MS. या । त R. 11 त्र MS. 12 व्य T. 13 ना MS. 14 क्रा T. 15 द? K. 16 पा MS. 17 न्ते T. 18 न्ता T. 19 ष्यात्मभावं T. 20 व K. 21 भावयति K′. 22 यादत्वा T. 23 के K.K′. 24 तदा—R. 25 ब्रह्म T. 26 धः T. 27 स R. 28 स्र T. 29 चानुद T. 30 त्र MS. 31 मा T. मीं K.K′. 32 ता+महा T. 33 न्सं 3 पां—T. न्क्ले K′. 34 ति+च सर्वजगत्संक्लेशदोषां T. 35 भि—MS.K.K′. 36 त्संक्लेशदोषाद्वक्तव्यः MS. 37 षां वक्त T. 38 मीबोधिसत्त्वभूमिमवक्रा T. मीभूमिमवक्रा K′. 39 द्धं K′. 40 न्+प्रजानाति य T. 41 वक्तव्यः । समति K.K′.T. 42 न्ताल्लो T. 43 or त्रा? 44 ष्टि T.

धिसत्त्वो[1] भूयस्त्वेन रागादिप्रमुखं सर्वक्लेशगणं[2]समतिक्रान्तो भवति । सो ऽस्यां दूरंगमायां बोधिसत्त्वभूमौ चरन्बोधिसत्त्वो ऽसंक्लेशानिष्क्लेश इति वक्तव्यः । तत्कस्मादसमुदाचारत्वा[3]त्सर्वक्लेशानां न संक्लेश इति वक्तव्यः । तथागतज्ञानाभिलाषादपरिपूर्णाभिप्रायत्वाच्च न निष्क्लेश इति वक्तव्यः । सो ऽस्यां सप्तम्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्वो ऽध्याशयपरिशुद्धेन कायकर्मणा समन्वागतो[4] भवति । अध्याशय[5]परिशुद्धेन वाक्कर्मणा अध्याशयपरिशुद्धेन मनस्कर्मणा समन्वागतो भवति । स [6]चेमे [7]ऽकुशलाः कर्मपथास्तथागतविव[8]र्णितास्[9]तां सर्वेण [10]सर्वं समतिक्रांतो भवति । ये [11]चेमे [12]कुशला[13]ः कर्मपथाः[14] सम्यक्संबुद्धानुभा[15]वितास्तां[16] सततसमितमनुवर्तते । यानि [17]चेमानि लौकिकानि शिल्पस्थानकर्मस्थानानि यान्यभिनिर्हृतानि पंचम्यां बोधिसत्त्वभूमौ [18]तान्यस्य सर्वान्यनाभोगत एवं[19] प्रवर्तन्ते । स आ[20]चार्यः[21] संमतो[22] भवति त्रिसाहस्रमहासाहस्रलोकधातौ । स्थापयित्वा तथागतानर्हतः सम्यक्संबुद्धाष्टमी[23]भूमिमुपादाय [24]च बोधिसत्त्वान्ना[25]स्य कश्चित्समो भवति[26] आशयेन वा प्रयोगेन वा । यानि चेमानि ध्यानानि समाधयः समापत्तयो[27] ऽभिज्ञाविमोक्षाश्च तान्यस्य सर्वेण[28]सर्वमामुखीभवन्ति[29] । भावना[30]भिनिर्हाराकारेण न च तावद्विपाकतः परिनिष्पन्नानि भवंति । [31]तद्यथापि नामाष्टम्यां बोधिसत्त्वभूमौ [32]तस्यास्यां सप्तम्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्य सर्वचित्तोत्पादेषु प्रज्ञोपायभावनाबलं परिपूर्यते[33] । भूयस्या मात्रया सर्वबोध्यंगानि[34] प्रतिलभते[35] । सो ऽस्यां सप्तम्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितः सन्सविचित्त[36]विचयं [37]च नाम बो-

1 त्त्वो 50 श = त्व न संक्लेशो न निक्लेश T. 2 णं K′. 3 रात्सर्व T. 4 मो K. 5 ये T. 6 य इमे MS. च इमे K. 7 दशाकु R. 8 र्तिं K′. 9 ताः तां T. 10 सर्वं — T. 11 च T.K. 12 दश+कु R. 13 लमूलाः MS. 14 था MS. 15 ज्ञातास्तां T. 16 स्ता MS. 17 चेमानि — MS.K.K′. 18 ष्ठितान्यस्य T. 19 वं R. 20 आर्यसं MS.K.K′. आचार्यसं T. °र्यः स R. 21 र्यं MS. 22 ग T. 23 मीं R. मीबोधिसत्त्वभूमि T. 24 च — K′. 25 न T. 26 ति+त्य (or भ्य?) तिरेको वा T. 27 यः। अभिज्ञा T. 28 र्वं MS. र्वं K. 29 ति MS. 30 भिमुपा (खा) कारेण T. 31 ते यथा पि K. 32 स्थितस्य बोधिसत्त्वस्यास्यां सप्तम्यां T. 33 न्ते MS.K.K′. 34 गपरिपूरिं प्रति T. 35 तो MS. 36 त K′. ते K. त T. 37 च — T.

धिसत्त्वसमाधिं समापद्यते । सुविचिंतितार्थं च नाम विशेषमतिं च नाम प्रभेदार्थकोशश्च[1] नाम सर्वार्थविचयं च नाम यथावद्धर्मार्थविचयं[2] च नाम सुप्रतिष्ठितदृढमूलं[3] च नाम ज्ञानाभिज्ञामुखं[4] च नाम धर्मधातुपरिकर्म[5] च नाम तथागतानुशंसश्च[6] नाम विचित्रार्थकोशसंसारनिर्वाणमुखं[7][8] च नाम समाधिं[9] समापद्यते[10] । स एवं प्रमुखानि महाभिज्ञाज्ञानमुखानि परिपूर्णानि दशसमाधिशतसहस्राणि भूमिपरिशोधकानि[11] समापद्यते । स एषां समाधीनामुपाय[12]प्रज्ञासुपरिशोधितानां प्रतिलंभान्महाकरुणाबलेन[13] चातिक्रांतो भवति श्रावकप्रत्येकबुद्धभूमिं[14][15] । अभिमुखश्च भवति प्रज्ञाज्ञानविचारणभूमेः । तस्यास्यां[16] सप्तम्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्याप्रमाणं कायकर्मनिमित्तापगतं[17] प्रवर्तते । अप्रमाणं[18] वाक्कर्मनिमित्तापगतं प्रवर्तते । अप्रमाणं[19] मनस्कर्मनिमित्तापगतं[20] प्रवर्तते । सुविशोधितमनुत्पत्तिकधर्मक्षांत्यवभाषितं[21][22] ॥

विमुक्तिचंद्रो[23] बोधिसत्त्व आह ॥

न नु भो जिनपुत्र प्रथमायामेव[24] बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्याप्रमाणं[25] कायवाङ्मनस्कर्म सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धचर्यां[26][27] समतिक्रान्तं[28] भवति ॥

वज्रगर्भो[29] बोधिसत्त्व आह ॥

भवति[30] भो जिनपुत्र[31] तत्पुनर्बुद्धधर्माध्यालंबनमहात्म्येन । न पुनः स्वबुद्धिविचारणेन[32] । अस्यां तु[33] पुनः सप्तम्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्वबुद्धिगोचरविचारप्रतिरम्भादसंहार्यं[34][35][36] भवति ।

1 दकोपं च MS K.K′. 2 यथा 9 म–T. 3 तो MS. 4 भि+मु MS. 5 र्म K′. 6 श्च T. 7 सु K′. 8 पं T. 9 बोधिसत्त्व+स T. बोधि+स K′. 10 द्यं K. 11 धि MS. 12 धि T.K. 13 कृपा+क T. 14 क+भूमिं T. 15 मिं+च T. 16 तस्यां सप्त T. 17 यं MS. 18 ण MS. 19 ण MS. 20 नम T. 21 ति अव T. 22 सितं T. 23 द्र आह R. 24 यां बोधि MS. 25 ण T. 26 प्रत्येक–T. 27 र्यां MS.K.K′.T. 28 न्त K. 29 र्भ आह R. 30 彼悉超過 Śn. 雖有此行 Śdh. 31 or त्रा? 32 चोरण T. 33 तु पुनः–T. 34 गौरवविचार T. 35 विचार–K. 36 यैं (श्रावकप्रत्येकबुद्धैः) भवति R.

तद्यथापि नाम [1]भो जिनपुत्र[2] राजकुल[3]प्रसूतो [4]राजपुत्रो राजलक्षणसमन्वागत[5]ः । जातमा[6]त्र एव सर्वममात्यग[7]णमभिभवति । रा[8]जाधिपत्येन न पुनः स्वबुद्धि[9]बलविचारेण । यदा पुनः स [10]संवृद्धो भवति तदा [11]स्वबुद्धिबलाधानतः सर्वामात्यक्रिया[12]समतिक्रांतो भवति[13] । एवमेव भो जिनपुत्र[14] बोधिसत्त्वः सह चित्तोत्पादेन सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धानभिभवत्य[15]ध्याश[16]य[17]महात्म्येन न पुनः स्वबुद्धिविचारेण । अस्यां तु सप्तम्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्वः स्वविषयज्ञान[18]वि[19]शेषमहात्म्यावस्थितत्वात्सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धक्रिया[20]ति[21]क्रांतो भवति । स खलु पुन[22]र्भो जिनपुत्र बोधिसत्त्वो [23]ऽस्यां सप्तम्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो गंभीरस्य विविक्तस्या[24]प्रचारस्य कायवाङ्म[25]नस्कर्मणो[26] लाभी भवति । न[27] [28]चोत्तर[29]विशेष[30]परिमार्गणाभियो[31]गमेवोत्सृजति । [32]येन परिमार्गणाभियोगेन निरोधप्राप्तश्च भवति न च निरोधं साक्षात्करोति ॥

विमुक्तिचंद्रो[33] बोधिसत्त्व आह ॥

कतमां भो जिनपुत्र [34]बोधिसत्त्वभूमिमुपादाय बोधिसत्त्वो[35] निरोधं[36] समापद्यते ॥

वज्र[37]गर्भो बोधिसत्त्व आह ॥

षष्ठीं[38] भो जिनपुत्र बोधिसत्त्वभूमिमुपादाय बोधिसत्त्वो[39] निरोधं समापद्यते । अस्यां [40]पुनः सप्तम्यां बोधिसत्त्वभूमौ प्रतिष्ठितो बोधिसत्त्वश्चित्तक्षणे चित्तक्षणे निरोधं समापद्यते च व्युत्तिष्ठते च । [41]न च निरोध[42]साक्षात्कृत[43] इति वक्तव्य[44]ः । तेन सो[45] ऽचिन्त्येन कायवाङ्म-

1 भवंतो T. 2 त्रा T.K. 3 लपुत्रप्रसूतो MS. रप्रसूतो T. 4 राजपुत्रो–T. 5 तो 6 मात्र–MS.K′. 7 णणभि K. 8 ज्या T. 9 वेल MS. 10 बु MS. 11 स्य MS. 12 स–All MSS. 13 ति+। अनति (भि) भूतः MS.K.K′ 14 त्रा R. 15 ति। अध्या T. 16 ये 17 मा K. 18 नावस्थितत्वात्सर्व T. 19 विषयशेष K. 20 यामति R. 21 ति–T. 22 नः भो MS. 23 अ T. 24 स्यो T. 25 क्म T. 26 णे MS. णा T. 27 न–T. 28 वो K. 29 रं MS. 30 परि–MS. 31 गमवग्र् T. गमवोत्सृ K. 32 येन 27 ति–All MSS. 是故菩薩雖行實際而不作證 Sn. 雖行實際而不證實際 Bb. Kj. 33 द्र आह R. 34 बोधिसत्त्व–R. Śdh. 35 त्त्व T.K. 36 ध MS. 37 र्भ आह R. 38 ष्ठी T. 39 त्त्वा T. त्त्व K. 40 पुनः–T. 41 तेन T. 42 धः T. 43 ता MS.K.K′. 44 व्य MS. 45 साचिन्त्येन MS.K.K′. सा अचिन्त्येन T.

नस्कर्मणा समन्वागत इत्युच्यते । [1]आश्चर्यं[2] भो जिनपुत्र यत्र हि नाम बोधिसत्त्वो[3] भूतकोटि[4]विहारेण च विहरति न च निरोधं साक्षात्करोति । [5]तद्यथापि नाम भो जिनपुत्र पुरुषः कुशलो[6] महासागरवारिलक्षणाभिज्ञः[7] पंडितो[8] व्यक्तो मेधावी तत्र[9] तत्रोपगतया[10] मीमांसया[11][12] समन्वागतः । महासागरे महायानपात्रारूढो[13] वहनकुशलश्च भवति [14]वारिकुशलश्च भवति । [15]न च महासमुद्रे[16] वारिदोषैर्लिप्यते । एवमेव भो जिनपुत्रास्यां[17] सप्तम्यां बोधिसत्त्वभूमौ [18]प्रतिष्ठितो बोधिसत्त्वो[19] महायानसर्वज्ञज्ञानसागरावतीर्णः पारमिता[20]महायानपात्राभिरूढो[21] भूत[22]कोटिविहारेण[23] विहरति [24]न च निरोधं साक्षात्करोति । [25]न च संस्कृतात्यंतव्युपशमवितर्कदोषैर्लिप्यते । स एवं ज्ञानबलाधानप्राप्तः । समाधिज्ञानबलभावनाभिनिर्हृतया[26] बुद्ध्या महतोपायप्रज्ञाबलाधानेन[27] संसारमुखं चादर्शयति । निर्वाणगतानाशयश्च[28] भवति । महापरिवा[29]रपरिवृ[30]तश्च [31]भवति । सततसमितं च चित्तविवेक[32]प्रतिलब्धो भवति । त्रैधातुकोपपत्तिं[33] च प्रणिधानवशेनाभिनिर्हरति । सत्त्वपरिपाचनार्थं न च [34]सर्वलोकदोषैर्लिप्यते । शान्तप्रशान्तोपशान्तश्च भवति । उपायेन च ज्वलति[35] ज्वलंश्च[36] न दहते[37] । [38]संवर्तते च बुद्धज्ञाने विवर्तते च श्रावकप्रत्येकबुद्धभूमिभ्यः[39] । बुद्धज्ञानविषयकोशप्राप्तश्च भवति । मारविषयगतश्च [40]दृश्यते । चतुर्मारपथसमतिक्रांतश्च भवति । मारवि[41]षयगोचरं चादर्शयति । सर्वतीर्थ्यायतनोपगतश्च दृश्यते । बुद्धतीर्थ्यायतना[42]नुत्सृष्टाशयश्च भवति । सर्वलोकक्रियानुगतश्च [43]दृश्यते । लोकोत्तरधर्मगतिसमव[44]सरणश्च भवति । सर्वदेवनागयक्षगंधर्वासुरगरुडकिन्न-

1 विमुक्तिचंद्रो बोधिसत्त्व आह+आ MS.K.K'.T.,—ACHT. 2 र्यमिदं भो T. 3 त्त्व MS. 4 टी MS. 5 येन परिमार्गणाभियोगेन निरोधप्राप्तश्च भवति ।+त T. 6 ल T. 7 दोषाणां पंडितो T. 8 क्षः MS. 9 तत्र—MS. 10 तत्रा MS. 11 मि T. 12 श MS. 13 त्राभिरुढो T. 14 वा 7 ति—MS. 15 न च—T. 16 द्रेण T. 17 त्र सप्तम्यां T. 18 प्रति—K'. 19 त्त्वः सर्वज्ञज्ञानमहासागरा T. 20 मा T. 21 धा T. 22 टी MS. 23 ण+च T. 24 न—MS. 25 न 17 ते—ACHT. 26 या—T. 27 ध्यानेन MS.K'. 28 शतताशय K. सतताशय R. 29 चा T. 30 वृ MS. 31 दृश्यते T.K.K'. 32 प्रति—K'. 33 त्तिश्च T. 34 सर्व—R. सर्वदोषैर्लिप्यते K.K'. 35, 36 जो T. 37 ह्य T. 38 आवर्तते T 39 or भ्यां T. 40 भवति T. 41 विषय—T. 42 दु T. 43 भवति K. 44 श T.

रमहोरगमनुष्यामनुष्यशक्रब्रह्मलोकपालातिरेकव्यूहालंकारविटपनाप्राप्तश्च[1] भवति । सर्व-
बुद्धधर्मरतिमनसिकारं[2] च न विजहाति । तस्यैवं[3] ज्ञानसमन्वागतस्यास्यां दूरंगमायां बोधि-
सत्त्वभूमौ स्थितस्य[4] बोधिसत्त्वस्य बहवो बुद्धा आभासमागच्छन्त्यौदारिकदर्शनेन च प्र-
णिधानबलेन च । बहूनि बुद्धशतानि बहूनि बुद्धसहस्राणि । बहूनि बुद्धशतसहस्राणि बहूनि
बुद्धनियुतशतसहस्राणि बह्वो[5] बुद्ध[6]कोट्यो[7] बहूनि बुद्धकोटीशतानि बहूनि बुद्धकोटीसहस्राणि
बहूनि बुद्धकोटीशतसहस्राणि बहूनि बुद्धकोटीनियुत[8]शतसहस्राण्याभासमागच्छन्त्यौदारि-
कदर्शनेन प्रणिधानबलेन च । स तांस्तथागतानर्हतः सम्यक्संबुद्धान्दृष्ट्वो[9]दाराध्याशयतया
सत्करोति गुरुकरोति मानयति पूजयति । चीवरपिण्डपातशयनासनग्लानप्रत्ययभैषज्य-
परिष्कारैश्च प्रतिपादयति बोधिसत्त्वसुखोपधानं चोपसंहरति संघगणसंमाननां च करोति ।
तानि च कुशलमूलान्यनुत्तरायां सम्यक्संबोधौ परिणामयति । तांश्च तथागतानर्हतः स-
म्यक्संबुद्धान्पर्युपास्ते । तेषां च सकाशाद्गौ[10]रवचितीकारेण सत्कृत्य धर्मदेशनां[11] शृणोत्यु-
द्गृह्णाति धारयति । श्रुत्वा च यथावत्समापत्तिप्रज्ञाज्ञानालोकितया[12] प्रयुज्यते । प्रतिपत्ति-
तश्चाधारयति शासनसंधारकश्च[13] भवति । तेषां च बुद्धानां[14] भगवतामसंहार्यश्च[15] सर्वश्रावकप्र-
त्येक[16]बुद्धाभिसमयपरिपृच्छासु । तस्य भूयस्या मात्रया सत्त्वानुग्रहाय गंभीरधर्मक्षांतिर्वि-
शुद्ध्यति । तस्यास्यां दूरंगमायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्यानेकान्कल्पांस्तानि
कुशलमूलान्युत्तप्यंते[17] परिशुद्ध्यंति कर्मण्यानि च भवंति । पर्यवदानं[18] चा[19]गच्छंत्य[20]नेकानि
कल्पशतान्यनेकानि कल्पसहस्राण्यनेकानि कल्पशतसहस्राण्यनेकानि कल्पनियुत[21]शतस-
हस्राण्यनेकाः[22] कल्पकोट्यो ऽनेकानि कल्पकोटीशतान्यनेकानि कल्पकोटीसहस्राण्यनेकानि

1 थ T.K.K'. 2 रै T. 3 व T. 4 स्या MS. 5 ह्वचो MS. 6 वज्र MS. 7 व्यः । T. 8 न K.K'. 9 ष्टा उदा T. 10 शां गौ T.K. 11 ना MS. 12 केन प्रयु R. 13 त T. 14 नामसंहार्य T. 15 यैश्च MS. यैः T. 16 कबुद्धैर्बुद्धाभि MS.K.K'. 17 नि उत्त T.K. 18 सा MS. 19 च T. 20 ति अने T. 21 नयुत K.K'. 22 कः T.

कल्पकोटीशतसहस्राण्यनेकानि कल्पकोटी[1]नि[2]युतशतसहस्राणि तानि कुशलमूलान्युत्तप्यन्ते परिशुद्ध्यंति कर्मण्यानि च भवंति पर्यवदानं चागच्छंति । तद्यथापि नाम भो जिनपुत्र [3]तदेव जातरूपं सर्वरत्नप्रत्युप्तं भूयस्या मात्रयोत्तप्ततरं भवति । प्रभास्वरतरं भवत्यसंहार्यतरं च भवत्यन्याभ्यो भूषणविकृ[4]तिभ्यः । [5]एवमेव भो जिनपुत्र बोधिसत्त्वस्य[6] सप्तम्यां दूरंगमायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य तानि कुशलमूलान्यु[7]पायप्रज्ञा[8]ज्ञानाभिनि[9]र्हृतानि भूयस्या मात्रयोत्त[10]प्ततरा[11]णि[12] भवन्ति[13] प्रभास्वरत[14]राणि पर्यवदातत[15]राण्यसंहार्यत[16]राणि च[17] भवंति सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः । तद्यथापि नाम भो जिनपुत्र सूर्याभा असंहार्या[18] भ[19]वति सर्वज्योति[20]र्गणचंद्राभाभिः । चतुर्षु महाद्वीपेषु सर्व[21]स्नेहगतानि भूयस्त्वेन परिशो[22]ष[23]यंति सर्व[24]शस्यानि परिपाचयति । एवमेव भो जिनपुत्र बोधिसत्त्वस्या[25]स्यां दूरंगमायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य तानि कुशलमूलान्यसंहार्याणि भवंति सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः । चतुर्विपर्यासगतानि च[26] सर्वक्लेशस्नेहगतानि भूयस्त्वेन परिशो[27]ष[28]यंति क्लेशावि[29]लानि सर्वसन्तानानि परिपाचयं[30]ति । तस्य दशभ्यः पारमिताभ्य[31] उपायकौ[32]शल्यपारमिता[33]तिरिक्ततमा भवति । न च परिशेषासु न समुदागच्छति[34] यथाबलं यथाभ[35]जमानं । इयं भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्य दूरंगमा नाम सप्तमी बोधिसत्त्वभूमिः समासनिर्देशतः । यस्यां प्रतिष्ठितो बोधिसत्त्वो[36] भूयस्त्वेन वशवर्ती भवति देवराजः कृती प्रभुः सत्त्वानामभिसमयज्ञानोपसंहारे[37]ष्वपर्यन्तः सर्वश्रवाकप्रत्येकबुद्धपरिपृच्छासु । कुशलः सत्त्वा[38]न्नियाममवक्रामयितुं । यच्च किं चित्कर्मारभते दानेन

1 टि MS. 2 नयुत K.K'. 3 बोधिसत्त्वस्यास्यां+त T. 4 प्रकृतिभ्यः K'. विकृत्यः MS. 5 स+ए MS. 6 स्यास्यां K.K'. स्या MS. स्यास्यां दू T. 7 नि उपा T. 8 ज्ञा—MS.K. ज्ञाना—T. 9 र्द्ध T. 10 त MS. 11 मा T. 12 नि T. 13 ति MS. 14 तमानि T. 15 त—MS. 16 तमानि T. 17 च—K'. 18 र्याणि MS. र्या च T. 19 वं K'. 20 र्ग T.K. 21 सर्व—T. 22 ध MS.K.K'.T. 23 यं MS. 24 स T.K. 25 स्यां दूरं MS.T.K. 26 च—T. 27 ध All MSS. 28 य T.K'. 29 विपालानि T. 30 य MS.K'. 31 भ्यः MS. 32 शि MS. 33 ता ऽति T. 34 न्ति T. 35 भा MS. 36 त्त्वा MS. 37 षु पर्यापन्नः MS. ष्वायापन्नाः K. ष्वपर्यापन्नः K'. 38 त्त्वनियाम T.

वा प्रियवद्यतया वा[1]र्थक्रियया वा समानार्थतया वा तत्सर्वमविरहितं बुद्धमनसिकारैर्धर्ममनसिकारैः संघमनसिकारैर्बोधिसत्त्वमनसिकारैर्बोधिसत्त्वचर्यामनसिकारैः पारमितामनसिकारैर्भूमिमनसिकारैर्बलमनसिकारैर्वैशारद्यमनसिकारैरावेणिकबुद्धधर्ममनसिकारैर्यावत्सर्वाकारवरोपेतसर्वज्ञज्ञानमनसिकारैः। किमिति सर्वसत्त्वानामग्रयो भवेयं श्रेष्ठो ज्येष्ठो वरः प्रवर[2] उत्तमो ऽनुत्तमो नायको विनायकः परिणायको[3] यावत्सर्वज्ञज्ञानप्रतिशरणो भवेयम्[4]। आकांक्ष[5] च तथारूपं वीर्यमारभते यथारूपेण वीर्यारंभेणै[6]कक्षणलवमुहूर्तेन समाधिकोटीनियुतशतसहस्रं च प्रतिलभते समापद्यते च। बुद्धको[7]टीनि[8]युतशतसहस्रं च पश्यति। तेषां चाधिष्ठानं च संजानीते। लोकधातुकोटीनियुतशतसहस्रं च कम्पयति। क्षेत्रको[9]टीनियुतशतसहस्रं[10] चाक्रमं[11]ति। लोकधातुकोटीनियुतशतसहस्रं चावभासयति। सत्त्वकोटीनियुतशतसहस्रं च परिपाचयति। कल्पकोटीनियुतशतसहस्रं च तिष्ठति। कल्पकोटीनियुतशतसहस्रं च पूर्वान्तपरान्ततः प्रविशति। धर्ममुखकोटीनियुतशतसहस्रं च प्रविचिनोति। कायकोटीनियुतशतसहस्रं चा[12]दर्शयति। कायं[13] कायं च [14]कोटीनियुतशतसहस्रं परिवारं [15]चादर्शयति। तत उत्तरे प्रणिधानबलिका बोधिसत्त्वाः प्रणिधानवैशेषिकतया विकुर्वन्ति। येषां न सुकरा[16] संख्या कर्तुं। कायस्य वा प्रभाया वा ऋद्धेर्वा चक्षुषो वा गोचरस्य वा स्वरस्य वा चर्याया वा व्यूहस्य वाधिष्ठानस्य वाधिमुक्तेर्वाभिसंस्काराणां वा यावदेताव[17]द्भिरपि कल्पकोटीनि[18]युतशतसहस्रैरिति॥

अथ खलु वज्रगर्भो बोधिसत्त्व एतमेव भूम्यर्थं प्ररूपयमानस्तस्यां वेलायामिमा[19] गाथा अभाषत॥

1 वा ऽर्थ MS. वा अर्थ T. 2 रः उ T. रोत्त MS. 3 कः MS. 4 यं इति। T. 5 क्षाश्च T. क्षंश्च K.K'. 6 ण एक T. 7 टि MS. 8 न K.K'. 9 टिनयुत K.K'. MS. 10 सं च क्र MS. स्रञ्च क्रा T. 11 मं K. 12 चा+संख्या T. 13 य T.K. 14 बोधिसत्त्व+को T. 15 च MS. 16 रो MS. 17 द्भिः अपि T. 18 नी K. न K'. 19 मां गाथामभाषतः MS.

[1]गंभीरज्ञानपरमार्थपदानु[2]सारी
[3]सद्भूमिनि[4]श्रितम[5]ती [6]सुसमाहितात्मा ।
प्रज्ञा[7]मुपाय युगपद्[8]द्वयभिनिर्हरंतो
भूम्याक्रमंति विदु सप्त[9]मिं [10]चर्यश्रेष्ठां ॥ १ ॥

[11]शून्यानिमित्तप्रणि[12]धी[13]कृप[14]मैत्र[15]युक्ता
[16]बुद्धानु [17]धर्म सुगतानु[18]ग पूजयन्त[19]ः ।
ज्ञानेन [20]शून्यमह[21]पुण्यबलेभ्य[22]तृप्ता-
[23]स्तं आक्रमंति वि[24]दु सप्त[25]मिभूमिदे[26]शं ॥ २ ॥

त्रैधातुके[27] म[28]ह[29]धिवासविवेकप्रा[30]प्ताः
शान्ता[31]श्च क्लेशज्[32]वरशान्तिजगाभिकांक्षी ।
[33]प्रतिभासमाय[34]सुपिनाद्वयधर्मचारी
कृप[35] दर्शय[36]न्ति विदु सप्तमिमाक्रमंति ॥ ३ ॥

[37]शोधेंति क्षेत्र [38]खसमाशयनिर्विकल्पा[39]
[40]जिनलक्षणैरुपगता[41]च[42]लधर्मतायान् ।
[43]अ[44]भिला[45]पघोषविग[46]ता जगतोषणार्थं

1 Metre : वसंततिलका 2 शा T.L. 3 =षड्भूमि 4 श्रि MS. 5 तिः RS. 6 सु—T. 7 or उ? 8 द्य All MSS. (द् अभिनिर्हरन्) RS 9 (मीं) RS. 10 (चर्या) RS. 11 空無相願 Bb. Kj. Dhr. 三脱門 Śdh. 12 धि T. 13 (पा) RS. 14 लं K'. 15 (क्ताः) RS. 16 若奉行供養•諸佛之道法 Dhr. 順佛平等法•而供養諸佛 Bb. Kj. 17 सु MS. न MS. 18 गत T. 19 न्त MS. 20 शुभ MS. शून्य Śn. Bb. Kj. 21 त्पु L. 22 तृप्ता Kj. Bb. Dhr. तृष्णा T.K.K'.L. तृश्चा MS. 23 स्तामाक्र All MSS. 24 दू MS. 25 मी MS. 26 श MS. क्ष K. 27 केन महधिवास MS. केन अधिवास RS. 28 (हा) RS. 29 र्द्धि T. 30 प्ता All MSS. 31 न्त RS. 32 जन MS. जोल T. ज्वल K.L. बल RS. 33 行空不二法 (相 Bb.) 如幻如夢等 Kj. Bb. 34 यसुंपिना MS. (यास्वप्ना) RS. 35 (पां) RS. 36 ति MS. 37 (शुध्यन्ति) RS. 38 खु MS. 39 (ल्पाः) RS. 40 備悉最勝相•捨於動搖法 Dhr. 41 तो च or ता च? तो अच RS. 42 ल—T. 43 達聲性離 Sn. 達響離 Śdh. 44 वि MS. 45 प MS. प्य RS. 46 तो K.

क्षणि[1] ज्ञानचित्तं[2] च जिनान समोसरंति[3] ॥ ४ ॥
आभासप्राप्त इमिं[4] धर्म विचारयंति
आक्रांतं[5] भूमिप्रवरां[6] जगतो[7] र्थकामाः[8] ।
[9]ते अत्रभूम्यस्थित सत्त्वचरी[10] अनन्तीन्[11]
[12]विचिनन्ति कर्म[13] सुगतानं[14] युतां[15][16]प्रमाणां[17] ॥ ५ ॥
क्षेत्रांश्च नैकविधधर्मथकल्पसंख्यान्[18]
अधिमुक्तिआशयविचित्र[19]थचित्तधारान्[20] ।
श्रद्धाय[21] [22]देशनमनंत समोसरंति
अस्माभि[23] सर्व[24] परिपाचयितव्यमेतत् ॥ ६ ॥
ये तेन[25] ज्ञाननिचिता वरमार्गप्राप्ता
[26]ईर्यापथैश्चतु[27]भि[28] प्रज्ञ[29]मुपाय[30]युक्ताः[31] ।
सर्वास्मि[32] चित्तक्षणि[33] मार्ग[34]गुणानुप्राप्ताः
परिपूरयंति दशपारमिताप्रदेशान् ॥ ७ ॥
[35]सर्वेषु मार्ग[36]कुशलस्य य एषं[37] दानं

1 णे MS. or णं? 2 त्तस्य RS. 3 or त्त? 4 ति T.K.L. 5 (ता) RS. 6 रा K. 7 दर्थ RS. 8 राः MS. 9 (सो त्र भूम्यवस्थितो नन्त सत्त्वचारी) RS. 住是地能觀•無量衆生行 Bb. Kj. 10 चा All MSS. 11 न्ता T.K.K'. न्तां L 12 亦知於諸佛•教化衆生法 Bb. 佛教化業亦無量 Sn. Śdh. 13 कल्पं MS. कल्य T.K.K'. कर्म Sn. Śdh. 14 न्नि RS. 15 =अयुत 16 तो प्र MS.L. तो अप्र K. 17 णं MS. 18 संख्यकल्पान् K'. 19 य च चित्तविचित्रधारान् RS. 20 ना T. 21 श्रद्धया MS. श्रद्ध=एष T.L.K'. त्रियाणदेशनम् अनन्त समोसरंति RS. 知說三乘法•令衆生信解 Bb. 22 च (व T.K.L.) त (त–K'.) देशयनमनंत MS.K.K'.L.T. 23 स्माभिर्स MS. 24 त्त्व RS. 25 न–L. 26 ईर्षा MS. ईर्य्या K'. 27 थे K. 28 र्भि MS. 29 ज्ञा T. 30 or उ? 31 क्ता MS.K.K'. 32 (स्मिन्) RS. 33 (णे) RS. 34 माधिगणा MS. मातागुण T. बोधिगुणा RS. 助菩提 Kj. 道功勳 Dhr. 35 (चित्तोत्पन्नम् सत्त्वेषु परिणामनम् एतद् दानम् Tib. Mong. Chin.) RS. 善施有情是布施 Śdh. 發心廻向是布施 Sn. 如是諸菩薩•所修之福德•皆與諸衆生•名檀波羅蜜 Kj. Bb. 36 गु T.K'.L. 37 (षो) RS.

शीलं च क्लेश[1]प्रश[2]मः क्षमं[3] अक्षति[4]त्वं ।
वीर्यं[5] च भूयं[6]स अनुत्तरि आरभन्ते
मार्गे[7] अचल्यत यं[8] ध्यान गुणान्वितानां ॥ ८ ॥
अनुत्पादक्षांतिविरि[9]जा[10] वरप्र[11]ज्ञ श्रेष्ठं[12]
[13]परिणामुपाय प्रणि[14]धी भ्रुयु[15] कांक्षि[16]ल[17]क्ष्मी ।
अतो मर्दि[18]यत्व बल ज्ञान [19]नितीरणत्वा-
देवं खु[20] बोधिगुण सर्वक्षणे[21] उपेन्ति[22] ॥ ९ ॥
आलम्बनात्तु[23] प्रथमा गुणपारिपूरि[24]
द्वितीया मलापनय ऊर्ध्वं[25] [26]विबन्धछेदं ।
चतुर्थाय मार्गु[27] समताक्रिय पंचमाय
अनुत्पादआह्वय[28]विदु[29] पुन[30] षष्ठवृत्ती[31] ॥ १० ॥
इह सप्तमीमुपगता[32]ः सकलां[33] गुणानि[34]
प्रणिधाननैकविविधानभिनिर्हरंति ।
किं कारणं यदि[35]त ज्ञानक्रियानुपेन्ति[36]
सा अष्टमी[37]प्रभृति सर्वविशुद्ध्युपेन्ति[38] ॥ ११ ॥

1 प्र—MS. 2 मं RS. 3 मा अक्षति MS. (मो क्षति) RS. 4 नित्व T. णित्वं K'. 5 र्ये च MS. र्यञ्च T. र्यं च K 6 यु अनु MS. य अनु T.L. यु अनु उत्तरि R.S. 7 र्ग MS. 8 (या) RS. 9 वीर MS. 10 क्षा K. 11 ल MS. 12 ष्ठानां मंल पाय MS. ष्ठां मामपाय T.K. ष्ठां नामंतुपाय K'.L. ष्ठा पर्णाम् उपाय RS. 13 廻向於佛道方便波羅蜜 Bb. 14 णी T. 15 भू MS.K.K'. 16 क्षी MS. न्ति T. 17 ल-क्ष्मी—MS. लक्ष्मि T. 18 मर्दी MS. 19 नीति MS. 20 खू MS. षु T.=खलु 21 ये MS. 22 नुपेन्ति RS. नुद्विपेति MS. 23 त्त T.L. तु MS. 24 रिः T.K.K'. 25 र्द्ध T.K. र्द्धं MS. 26 斷絕鬪諍源 Dbr. 27 र्ग MS. 28 हू MS. 29 दू K'. दुः RS. 30 नः T.L. 31 त्तिः RS. 32 ता MS. 33 लं MS. K.K'. ल T. 34 णा K. (णान्) RS. 35 दु RS. 36 भ्यु L.RS. 37 म MS.K.K'. 38 द्ध्युपेति MS.

दुरतिक्रमा[1] दूरंगमा[2] बहुस्थानकर्मा
[3]क्षेत्रान्तरद्विकपथं यथ उत्तरन्ति ।
विचरन्ति[4] सप्तमसु [5]लिपु[6] नृपो[7] यथैवा[8]
मार्गस्थिता न[9] पुन सर्वतिक्रान्तधीरा[10]ः ॥ १२ ॥
यद् [11]अष्टमी[12]मुपगता[13]ः पुन ज्ञानभूमिं
अतिक्रांत चित्त[14]विषये[15] स्थित ज्ञानकर्मे[16] ।
ब्रह्मा न पेक्षति जगन्न[17]रमानुषात्मा
[18]एवं चरन्ति[19] विदु पद्ममिवा अलिप्ता[20]ः ॥ १३ ॥
अत्रस्थिता विविधक्लेशमतिक्रमंति
तेषां न क्लेशचरि[21] नो च[22] क्षयानुप्राप्ति[23]ः ।
मार्गे[24] स्थिता न तद् क्लेशचरिं[25] चरन्ति
[26]संपूर्णआशय जिनज्ञां[27] क्षयो[28] न तावत् ॥ १४ ॥
यो[29] लौकिको[30] विविधशिल्पक्रियाप्रयोगो[31]
[32]जानाति सर्वि[33] विदुरा[34] स्थित[35] शास्त्रज्ञाने ।
ध्याना[36] अभि[37]ज्ञबलं[38] भावयतो [39]भ्युपेन्ति[40]

1 माय T. 2 ता T.L. 3 क्षेत्राने द्वि…यथ बोध्यो द्वरति MS. क्षेत्रान्तरद्विपथम् एव यथोत्तरन्ति RS. 如二國中間•難可得過度 Kj. Bb. 4 ति MS. 5 अ+लि All MSS. 6 स MS. (सो) RS. 7 पा MS. 8 थेव K. 9 न् MS. 10 रा MS. 11 अ–T. 12 मि K. 13 ता MS. 14 心境界 Sn. Śdh. 心念境 Dhr. 意界 Kj. Bb. 15 य MS. 16 र्म MS. र्मी K. 17 न MS. 18 ध्रुवं K. 19 ति T. 20 सः All MSS. or सं? 21 लिता MS. री नो L. लिना K.K′. 22 चक्षुषा MS. 23 सि MS. 24 र्गे T.L. 25 रिं RS. 26 स T.K. 27 ज्ञाय All MSS. 28 ये All MSS. 29 ये RS. or यां? 於世若干品•工匠所修業 Dhr. 於諸世間中•經書伎藝事 Bb. Kj. 30 कादि MS. कावि T.K′. 31 गा MS. (गाः) RS. 32 आजाति All MSS. 33 र्वे T.L. 34 ना MS. (राः) RS. 35 (ताः) RS. तु K′. 36 (नाभि) RS. 37 विज्ञे MS. 38 (लम्) RS. 39 ऽभ्यु T.K.K′L. 40 पै (पें?) ति MS.

भूयः समाधिविविधानभिनिर्हरंति ॥ १५ ॥

अतिक्रांत[1] श्रावकचरि[2] तथ[3] प्रत्ययानां[4][5]

स्थित[6] बोधिसत्त्वचरणे विदु[7] अप्रमाणं ।

[8]सर्वेहि आशयमिह पुन ज्ञानताया

नृपतीसुतो[9] यथ[10] विवृद्धु[11] बलोपुपेतः[12][13] ॥ १६ ॥

गंभीर्यतामुपगता भुयु आरभंति

[14]चित्तं निरोधुपगता न च साक्षिक्रियाः[15] ।

यथ[16] सागरे उपगताः[17] स्थितयानपात्रे

प्रत्यक्षसर्वउदके न च यानि[18] हानिः[19] ॥ १७ ॥

भूयो उपायबल[20]प्रज्ञवराभ्युपेता[21]

दुर्ज्ञेय[22] सर्व[23]जगि[24] ज्ञान[25]क्रियागुणाढ्याः ।

पूजेन्ति[26] बुद्धनियुतां[27] भुयु शुद्धिभावां[28]

यथ[29] तद्वि[30]भूषणु[31] विचित्रितु नैकरत्नैः ॥ १८ ॥

अत्रस्थितान विदुनाम्वरप्रज्ञआभा

[32]शोपेंति तृष्ण[33]शलिलं यथ[34] भास्कराभाः[35] ।

ते अत्रभूम्युपगता[36] वशवर्तिनश्च

1 भि T.L. 2 (तः) RS. 3 रि T.L. 4 (था) RS. 5 नं T.L.K.K'. 6 तं MS. 7 दु ऽप्र MS. 8 पूर्वे ह्रि आशयतया इह ज्ञानताया (पूर्वे ह्याशयेनेह पुनर्ज्ञानतया) RS. 9 ति MS. 10 (था) RS. 11 द्धु K.K'. द्धू T.L. 12 पु—RS. 13 ता MS. 14 चित्ति K. [illegible] Bb. Kj. 15 यायां MS. 16 था MS.K'. 17 ता All MSS. 18 न RS. 19 नि MS. 20 वर MS.K. 21 ताः MS. 22 ज्ञेया MS. 23 सा MS.K.K'. 24 ग RS. 25 ज्ञ T. 26 पूज्येति MS. 27 न K.K'. 28 वं MS.K.K'.T.L. 29 था RS. 30 द्वि L. 31 ण T. 32 (शोपयति) RS. 33 श्न MS. 34 या MS. 35 लाभा T. 36 त T.L.

भों[1]ती[2] कृती[3] कुशल ज्ञानफलोपदेशे[4] ॥ १९ ॥

आकांक्ष[5]माणं[6] दृढ[7]वीर्यबलाभ्युपेताः

कोटी[8]नि[9]र्युतशतबुद्धसहस्रपूर्णा[10] ।

पश्यन्ति[11] सर्वदि[12]शतासु[13] समाहितत्वात्[14]

भूयो[15] अतः प्रणिधिश्रेष्ठगुणाप्रमेयाः[16] ॥ २० ॥

दुर्ज्ञेया[17] सर्वलोकेन वसि[18]प्रत्ये[19]कचारिभिः ।

इत्येषा सप्तमी भूमिः[20] उपायप्रज्ञा[21]शोधना ॥ २१ ॥

दूरंगमा नाम सप्तमी बोधिसत्त्वभूमिः ॥ ७ ॥

तं[22] श्रुणित्व[23] चरणं विदुं[24]न श्रेष्ठं देवसंघ मुदिता मरुपतिश्च ।

बोधिसत्त्वबहवो जगद्धितैषी[25] पूजयन्ति सुगतं जिनसुतां[26] च ॥ १ ॥

पुष्पमाल्यरुचिरां ध्वजपताकां गंधचूर्णरुचिरां रतन[27]वस्त्रां[28] ।

छत्रनैकरुचिरान्मणिप्रत्युप्तान् हारमेघ[29]प्रवरामभिसृजंति[30] ॥ २ ॥

मानुज्ञं[31] मधुरघोष सुरवंधु[32] मुक्त[33] नैकतुरियं[34] प्रवरतालं[35] ।

पूजनार्थि[36] जिनपुत्रां सुगतांश्च[37] वर्णश्रेष्ठमुनिनो[38] उदाहरंति ॥ ३ ॥

सर्व[39]दार्शि[40] वृषभी प्रवर[41]श्रेष्ठा[42] दार्शि बुद्धविषयं जगद्धितार्थं ।

1 諸根悉猛利•通達諸道果 Kj. Bb. 造修最道義•宣布慧果實 Dhr. 2 ति T. 3 ति MS. 4 शैः T.K.K'.L. 5 क्ष्य K'. 6 न T. 7 ध T. 8 टि MS. 9 न K.K'. 10 र्णा T. 11 ति MS. 12 शासु T.L. 13 獲多三昧 Śn. 獲多等持 Śdh. 14 त्वं K. त्वा T.L.K'. 15 प्यतः T.L. 16 या MS. 17 Metre: श्लोक 18 शि T.K.K'.L. 19 त्य T. 20 मीः MS. 21 ज्ञ MS. 22 अष्टमी-भूमि, Metre: र न भ य, cf चन्द्रवर्त्म र न भ स, तं=एवं All MSS. 23 श्रुत्व RS. or सुत्व? 24 दुर MS. दून K'. 25 षि RS. 26 ताश्च T.L. 27 रत्न T. 28 त्रा K' T. 29 घं MS. 30 शृ T.L. 31 मनोज्ञ MS. T.K.K'. 32 धू RS. 33 (यु) RS. 34 तूर्य All MSS. 35 नाटान् RS. 36 नार्थ K. 37 ता T.K.L. 38 ना K. 39 सर्वि All MSS. 40 र्वासिं MS. वाशि K'. 41 प्रवर=द्विपाद RS. Śdh. Śn. 42 ष्ठा MS.

शब्दमेघरुचिरान्प्रता[1]ड्यमानाः तूर्यताडविविधास्तद् प्रयु[2]क्ताः ॥ ४ ॥

[3]बाल[4]कोटिसुगता[5]ः शतसहस्रा[6] ग[7]ंगकोटि[8]नियुतारजविशिष्टा[9]ः ।

[10]क्षेममप्रतिसमा प्रवरश्रेष्ठं [11]देश[12]यंति [13]विषभी विरजधर्मं ॥ ५ ॥

[14]- - - - - - - - - - - प्रेत[15]ती[16]यनरका [17]मनुजदेवा ।

[18]यक्षराक्षस[19]भुजंगसुरसंघा [20]नानकर्मविषये[21] [22]समनुभोन्ती[23] ॥ ६ ॥

सर्वक्षेत्रविषये[24] धुतरजानां चक्रश्रेष्ठ[25]प्रवरं तद् [26][27]प्रवृन्तं ।

देशयंति मधुरं[28] सुगतं[29] घोषं [30]संज्ञचित्त जगतं[31]स्तथ विचार[32]न् ॥ ७ ॥

सत्त्वकायि सुगता विविधक्षेत्रा[33] क्षेत्रि[34] सत्त्व प्रवरा[35]ः पुन विपाका[36]ः ।

देवमानुषगती[37] तथ विचित्रा ज्ञात्व[38] सर्व[39] सुगता[40] भणंति[41] धर्मं ॥ ८ ॥

सूक्ष्म[42]संज्ञ[43] भवति विपुलक्षेत्रे विपुलसंज्ञ भवति रजनिमित्ते[44] ।

एवमादिविविधां सुगत ऋद्धिं सर्वलोक[45]भणितेन[46] न क्षयेप्सा ॥ ९ ॥

[47]ईदृशं वच माहात्म्यं [48]प्रवित्वा मधुरं[49] स्वरं ।

प्रशान्ता[50] पर्षत्प्रीता प्रेक्ष[51]नते[52] वदतां[53] वरं ॥ १० ॥

प्रशान्ता[54] पर्षदं ज्ञात्वा [55]मोक्षचंद्रो [56]ब्रवीत्पुनः ।

1 ताडय K.K'. ताट RS. 2 or मु? 3 काल MS. कल्प K'. 4 टी T.K.K'.L. 5 ता T.K. 6 स्राः MS. 7 गा MS. 8 न T.K.K'. 9 ष्टः K'. 10 क्ष MS. के K. 11 班宣離垢無窮之法 Dhr. 12 य K. 13 वृ K.K'. 14 一切端處有六趣 Śdh. Śn. Sgra-yi rtse-mo de-la ḥgro-rgyud drug-po RS 15 ति T.K.L. 16 ग्न T. 17 न 18 क्षा T. 19 जगा MS.L. 20 ना All MSS. 21 य MS. 22 म (अ?) नुभोन्ती MS.K.K'. 23 न्ति T. 24 येषु MS. यै धु T.L. 25 ष्ठुं T. ष्ठु L. 26 नि All MSS. 27 वृं MS. 28 र MS. 29 ता All MSS. 30 (सत्त्वसंज्ञचित्त जगविचारा or रां) RS. 31 तोजगविचा MS.K.K'. तो विचा T. 32 रा MS. रां T.L. 33 त्र K. 34 त्र MS. 35 रा All MSS. (रां) RS. 36 का MS. 37 ति MS. 38 न MS.L. 39 त्व T.L. 40 तु MS.K. त T.L. 41 णि धर्मं MS.K.K'. नि धर्मं T. 42 क्ष्मीं MS. क्ष्मं K.K'. 43 ज्ञा MS.K.K'. 44 क्ष MS.K.K'. 45 कं MS.K.K'. 46 णतो न क्षेयेर्य्या T.L. णते न क्ष° K. नतो न क्षपयेयुः RS. 47 Metre: श्लोक 48 वचित्वा RS. प्राचित्ता T.L. त्रवित्वा K'. 49 र T.K. 50 त्त L. 51 क्ष्य K'. 52 न T. 53 नां RS. 54 न्त RS. 55 विमुक्ति T. मुक्ति L. 56 ऽब्र MS.

अष्टम्यां[1] भूम्याकारा[2]णां[3] प्रवेशं[4] च निदर्शय ॥ ११ ॥

वज्रगर्भो बोधिसत्त्व आह ॥

यो ऽयं भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वः[5] सप्तसु[6] बोधिसत्त्वभूमिषु सुकृतविचयः । प्रज्ञोपायाभ्यां सुपरिशोधितमार्गः सुसंभृतसंभारः सुपरिबद्धमहाप्रणिधानः । [7]स्वधिष्ठिततथागताधिष्ठानः स्वकुशलमूलबला[8]धानप्राप्तः । तथागतबलवैशारद्यावेणिकबुद्धधर्मानुगत[9]मनसिकारः । सुपरिशोधिताध्याशयसंकल्पः[10] पुण्यज्ञानबलाभ्यु[11]द्गतः । महाकरुणाकृपाभ्यां सर्वसत्त्वा[12]नुत्सृष्टप्र[13]योगः । अप्रमाणज्ञानपथानुगतः स[14] सर्वधर्माणामाद्यनुत्पाद[15]तांश्च यथाभूतमवतरति । अजाततां च अलक्षणतां च असं[16]भूततां च अविनाशितं[17]तां च अनिष्ठिततां च अप्रवृत्तितां च अनभिनिवृत्तितां च अभा[18]वस्वभावतां च आदिमध्यपर्यवसानसमतां[19] च तथता[20]समनिर्विकल्पसर्वज्ञज्ञानप्रवेशा[21]विकल्पतां च सर्वधर्माणां यथाभूत[22]मवतरति । स सर्वशश्चित्त[23]मनोविज्ञानविकल्पसंज्ञापगतः[24] । [25]अनुपगतो [26]ऽनवगृहीत[27] आकाशसमो ऽभ्यवकाश[28]प्रकृतितोवतीर्णो[29] ऽनुत्पत्तिकधर्मक्षांतिप्राप्त[30] इत्युच्यते[31] । तत्र भवंतो जिनपुत्रा एवं क्षांतिसमन्वागतो[32] बोधिसत्त्वः सह प्रतिलंभादचलाया[33] बोधिसत्त्वभूमेर्गंभीरं बोधिसत्त्वविहारमनुप्राप्तो भवति । दुराज्ञानमसंभिन्नं[34] सर्वनिमित्तापगतं सर्वसंज्ञा[35]ग्रहव्यावृत्तमप्रमाण[36]मसंहार्यं[37] सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः । विविक्तं[38] सर्वविवेकाभिमुखी[39]भूतं । तद्यथापि नाम भवंतो जिनपुत्रा भिक्षु[40]र्ऋद्धिमांश्चेतोवशिपारमिताप्राप्तः । अनुपूर्वेण नवमं निरोधं[41] समापन्नः । सर्वेञ्जितमन-

1 म्या RS. 2 म्य MS. 3 रां प्र RS. 4 श K. 5 त्त्वो MS. 6 七地 Kj. Bb. Śn. Śdh. 第七住 Dhr. 7 अधि MS.K.K'. 8 रा MS. 9 त+संज्ञा T. 10 ल्पं T. 11 त्यु All MSS. 12 त्त्वेषु नुत्सृ T. 13 सं MS. 14 स—T. 15 मानुत्पन्नतां च T. 16 सद्भू MS.K.K'. 17 त—All MSS. 18 भाव—T. T. 19 सम—MS. 20 ताविकल्पसर्वज्ञ T. 21 शतां T. श्यावि° MS. 22 तताम MS.K.K'. 23 शचित्त MS. 24 तेः MS. तो R. 25 अ 3 तो—T. 26 अ T. 27 ता MS. 28 शै K'. 29 तो वतीर्णाश्च नु T. °णो ऽनु K'.K. 30 ज्ञान्त T. 31 त K. 32 तौ T. 33 य MS. 34 नं MS. 35 ज्ञोद्ग्र MS. 36 णं सं K. 37 र्यं MS. र्थं+भवति T. 38 क्तं+सर्वविविक्तं K. 39 खि MS. 40 क्षुर्ऋद्धि MS. क्षुः ऋद्धि T. क्षु ऋद्धि K.K'. 41 ध MS.

नास्यंदि[1]तविकल्पापगतो भवति। एवमेव भो[2] जिनपुत्र[3] बोधिसत्त्वो ऽस्या अष्टम्या अच-
लाया बोधिसत्त्वभूमेः सह प्रतिलंभात्सर्वाभोगविगतो ऽना[4]भोगधर्मताप्राप्तः कायवाक्चि-
त्तौत्सुक्यापगतः[5] [6]सर्वेञ्जितमनना[7]स्यंदितविकल्पापगतो विपाकधर्मतावस्थितो भवति। तद्य-
थापि नाम [8]भो जिनपुत्र[9] पुरुषः [10]स्वप्नांतरग[11]तो[12] [13]महौघप्राप्तमात्मानं संजानीते। स तत्र म[14]-
हद्व्यायामौत्सुक्यमारभेतोत्तरणाय। स तेनैव महता व्यायामौत्सुक्येन विबुद्ध्येत। सम-
नंतरं[15] विबुद्धश्च सर्वव्यायामौत्सुक्यमपगतो [16]भवेत्। एवमेव भो[17] जिनपुत्र[18] बोधिसत्त्वश्च[19]तु-
र्महौ[20]घप्राप्तं सत्त्व[21]कायं[22] संजाना[23]नं उत्तरणाभिप्रायः सर्वज्ञज्ञानाभिसंबोधाय [24]महाव्यायामौ-
त्सुक्यमा[25]रभते[26] स महावी[27]र्यारंभप्राप्तः। समनंतरमनुप्राप्त इमामचलां[28] बोधिसत्त्वभूमिं[29] स-
र्वाभोगविगतो भवति। तस्य सर्वेण सर्वं द्वय[30]समुदाचारो वा निमित्तसमुदाचारो वा ना-
भासीभवति। तद्यथापि नाम [31]भो जिनपुत्र[32] ब्रह्मलोकोपपत्तिस्थि[33]तः कामावचारान् क्लेशान्न
समुदाचरति। एवमेव [34]भो जिनपुत्र[35] बोधिसत्त्वो[36] [37]ऽस्यामचलायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितः
सर्वचित्तमनोविज्ञानसमुदाचारान्न समुदाचरति। सर्वबुद्धसमुदाचा[38]रमपि बोधिसमुदाचा-
रमपि बोधिसत्त्वसमुदाचा[39]रमपि [40]बोधिसत्त्वचर्यासमुदाचा[41]रमपि निर्वाणसमुदाचारमपि श्रा-
वकसमुदाचारमपि प्रत्येकबुद्धसमुदाचारमपि न समुदाचरति। कः पुनर्वादो लौकिका[42]न्स-
मुदाचारान्समुदाचरिष्यति[43]। तस्य खलु [44]भो जिनपुत्र[45] बोधिसत्त्वस्यैवमिमामचलां[46] बोधि-
सत्त्वभूमिमनुगतस्य पूर्वप्रणिधानबलाधान[47]स्थितस्य बुद्धा भगवंतस्तस्मिन्धर्ममुखश्रोतसि त-

1 जि MS. 2 भवन्तो T. 3 त्रा T.K. 4 ना–MS. 5 तो MS. तौ T. 6 स 14 तो–T. ACHT. 7 स्ता K′. 8 भवन्तो T. 9 त्राः T. 10 सुप्तः+स्व T. 11 श K. 12 त MS. ता T. 13 महो K. 14 महान्तं व्यायामोत्सु T. 15 र All MSS. 16 भवति T. भवेत K. 17 भवन्तो T. 18 तो MS. त्रा T. 19 च MS. 20 हो K. 21 र्वं MS.K.K′. 22 र्यं MS. यँ K′. 23 नं K. 24 महद्व्या K.K′. 25 रं K. 26 तो MS. 27 र्यारंभे प्राप्तः T. र्यामहारंभप्राप्तः MS.K.K′. 28 ला K. 29 मि MS. 30 स 7 त्त–MS.K′. 31 भवन्तो T. 32 त्रा T. 33 ष्टि K.K′. स्थि–T. 34 भवन्तो T. 35 त्रा T. 36 त्त्व K. 37 ऽचलां T. ऽ–K′. 38 रा MS. 39 रा MS. 40 बोधि 49 ति=प्रत्येकबुद्ध···श्रावक···निर्वाण··· (अर्हत्···अनागामि···सकृदागामि···स्रोतापन्न···) न समुदाचरति R. 41 रा MS. 42 कस T. 43 तीति T.K.K′. 44 भवन्तो T. 45 त्रा T. 46 लायां MS. 47 ना MS.K.K′.

थागतज्ञानोपसंहारं विकुर्वंति । एवं चैनं[1] ब्रुवन्ते[2] साधु साधु कुलपुत्र एव[3] सा परमार्थक्षांतिर्बुद्धधर्मानुगमा[4]य । अपि तु खलु पुनः[5] कुलपुत्र यास्माकं दशबल[6]वैशारद्यबुद्धधर्मसमृद्धिः सा तव नास्ति । त[7]स्माद्बुद्धधर्मसमृद्धेः[8] पर्येषणाया[9]मभियोगं कुरु वीर्यमारभस्व । एतदेव क्षांतिमुखं मोन्मोक्षीः[10] । अपि तु खलु पुनः कुलपुत्र किं चापि त्वयैव[11] शान्ता[12]विमोक्षविहारो[13] ऽनुप्राप्त इमां पुनरशांतान[14]प्रशांतान्बालपृथग्जनान्नानाक्लेशसमुदाचारप्राप्तान्विविधवितर्कोपहतमानसा[15]ं समन्वाहरापेक्षस्व । अपि तु[16] खलु पुनः कुलपुत्र पूर्वप्रणिधान[17]मनुस्मरन्स[18]त्त्वार्थसंप्रापणं[19] ज्ञानमुखाचिंत्यतां च । अपि तु खलु पुनः कुलपुत्रैषा[20] सा[21] सर्वधर्माणां धर्मता । उत्पादाद्वा तथागताना[22]मनुत्पादाद्वा स्थिते[23]वैषा धर्मता धर्मधातुस्थितिः । यदिदं सर्वधर्मशून्यता सर्वधर्मानुपलब्धिः । नैतया तथागता एव केवलं प्रभाव्यंते । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धा अपि ह्येतां अविकल्पधर्मताम[24]नुप्राप्नुवंति । अपि तु खलु पुनः कुलपुत्र प्रेक्षस्व तावत्त्वमस्माकं कायाप्रमाणतां च ज्ञानाप्रमाणतां च बुद्धक्षेत्राप्रमाणतां च ज्ञानाभिनिर्हाराप्रमाणतां च प्रभामण्डलाप्रमाणतां च स्वराङ्गविशुद्ध[25]यप्रमाणतां च तथैव त्वमप्यभिनिर्हारमुत्पादय । अपि तु खलु पुनः कुलपुत्रै[26]कस्तथैवैषा[27]लोको यो ऽयं सर्वधर्म[28]निर्विकल्पालोकः । ईदृशास्तु कुलपुत्र धर्मालोकास्तथागतानामपर्यंतग[29]ताः । अपर्यंतकृता अपर्यंतबुद्धाः । येषां संख्या नास्ति गणनाप्रमाणमुपनिपदौपम्यं नास्ति । तेषामधिगमायाभिनिर्हारमुत्पादय । अपि तु खलु पुनः कुलपुत्र प्रेक्षस्व तावद्दशसु दिक्ष्वप्रमाणक्षेत्रतां चाप्रमाणसत्त्वतां चाप्रमाणधर्मवि[30]भक्तितां च तत्सर्वमनुगण[31]य यथावत्तयाभिनिर्हारमुत्पादय ।

1 व T. 2 क्रु T. 3 एषा T.K.K'. 4 ता T. 5 नर्यो कुल T. 6 लचतुर्वै T. 7 तस्मा बु T. 8 द्धुः MS. 9 य वीर्यमारभस्व T. 10 or क्षी ? 11 या एवं T. येवं MS. 12 तो T.K'. त R. 13 रानु K. 14 ननुप्र MS. नप्रशांता—K'. 15 सा MS. 16 च MS.K.K'. तु—T. 17 न+त्व T. 18 स (or म्, न् ?) स T. 19 ण MS. 20 पां T. 21 सा—T. 22 नामनु=अ (or म ?) नु T. 23 स्थितैषा MS.K.K'. 24 अनु MS.K.K'. 25 ध्य T. 26 त्र एक T. 27 ष आ T.K. 28 र्मा T. 29 कृ MS. 30 विविक्ततां च तत्स T. 31 ण यथा MS. णय्य यथा K.

इति हि भो[1] जिनपुत्र[2] ते बुद्धा भगवन्त[3] एवं[4] भूम्यनुगतस्य बोधिसत्त्वस्यैवम्प्रमुखाण्य[5]प्रमेयाण्य[6][7]संख्येयानि[8] ज्ञानाभिनिर्हारमुखान्युपसंहरन्ति । यैर्ज्ञानाभिनिर्हारमुखै[9]र्बोधिसत्त्वो ऽप्रमाणज्ञानविभक्तितो [10]ज्ञानाभिनिर्हारकर्माभिनिष्पादयति । आरोचयामि ते भो[11] जिनपुत्र[12] प्र[13]तिवेदयामि । ते[14] चेद्बुद्धा भगवन्तस्तं बोधिसत्त्वमेवं[15] सर्वज्ञज्ञानाभिनिर्हारमुखेषु नावतारयेयु[16]स्तदेवास्य परिनिर्वाणं भवेत् सर्वसत्त्वका[17]र्यप्रतिप्रस्रब्धिश्च । तेन[18] खलु [19]पुनर्बुद्धा भगवंतस्तस्य बोधिसत्त्वस्य तावदप्रमाणं ज्ञानाभिनिर्हारकर्मोपसं[20]हरंति । यस्यैकक्षणाभिनि[21]र्हृतस्य ज्ञानाभिनिर्हारकर्मणः[22] स पूर्वकः[23] प्रथमचित्तोत्पाद[24]मुपादाय यावत्सप्त[25]मीभूमि[26]प्रतिष्ठामुपगत आरंभः शततमीमपि क[27]लां नो[28]पैति । सहस्रतमीमपि शतसहस्रतमीमपि कोटीतमीमपि कोटीशततमीमपि कोटीसहस्रतमीमपि कोटीशतसहस्रतमीमपि कोटीनियु[29]तशतसहस्रतमीमपि कलां नो[30]पैति । संख्यामपि [31]कलामपि[32] गणनामप्युपमा[33]मप्युपनिषद[34]मपि यावदौपम्य[35]मपि न क्षमते । तत्कस्य हेतोस्तथा हि भो[36] जिनपुत्र[37] पूर्वमेककायाभिनिर्हारतया चर्याभिनिर्हारो[38] ऽभूत् । इमां पुनर्भूमिं समारू[39]ढस्य बोधिसत्त्वस्या[40]प्रमाणकायविभक्तितो बोधिसत्त्वचर्या[41]बलं समुदागच्छ[42]त्यप्रमाणघोषाभिनिर्हारतः । अप्रमाणज्ञानाभिनिर्हारतो ऽप्रमाणोपपत्त्यभिनिर्हारतः । अप्रमाणक्षेत्रपरिशोधनतो ऽप्रमाणसत्त्वपरिपाचनतः । अप्रमाणबुद्धपूजोपस्थानतो ऽप्रमाणबु[43]द्धधर्मानुबोधनतः । अप्रमाणा[44]भिज्ञाबलाभिनिर्हारतो ऽप्रमाणपर्षन्मण्डलविभक्त्यभिनिर्हारतश्च । अप्रमाणानुगतेन कायवाङ्मनस्कर्माभिनिर्हारेण सर्वबोधिस-

1 भवन्तो T. 2 त्रास्ते T. 3 न्तः T. 4 व MS. 5, 6 न्य T. 7 संख्येयानि ज्ञाना—T. 8 न्यभिनिर्हा MS. 9 मुषै T. 10 ज्ञाना—R. 11 भवन्तो T. 12 त्राः T. 13 तिचे MS. 14 ते ये बु MS. ते बु T.K. 15 व MS. 16 युः । त T. 17 य T. 18 न—T. 19 पुन 7 स्य=पुनर्भवन्तो T. 20 हर T. 21 हृ T. 22 ण T. 23 क T. 24 दमुपा—T. 25 मीं R. 26 प्रवि MS.K′. 27 लान्नो T. 28 पे K. 29 यू K. 30 पे R. 31 कलामपि—MS.K.K′. 32 पि गणनाम—K. 33 मामप्युप—MS. 34 मपि नोपैति । यावदौ T. 35 मपि—T. 36 भवन्तो T. 37 त्राः T. 38 रौ T. 39 ध T. 40 स्य अप्र T. 41 ब 11 पा—K. 42 ति । अप्र T. 43 धर्मकायानु T. 44 णबलाभिनिर्हारतो T.

त्त्वचर्याबलं समुदागच्छ[1]त्यविचाल्ययोगेन । तद्यथापि नाम भो[2] जिनपुत्र[3] महासमुद्रगामी[4] पोतः । अप्राप्तो महासमुद्रं साभोगवाहनो भवति । [5]समनंतरमनुप्राप्तो महासमुद्र[6]मनाभोगवाहनो वातमण्डलीप्रणीतः । [7]यदेकदिवसेन महासमुद्रे [8]क्रमते [9]तत्पूर्वं साभोगवाहनतया न शक्यं वर्षशतेनापि तावदप्रमेयमनुप्राप्तुं । एवमेव भो[10] जिनपुत्र[11] बोधिसत्त्वः सुसंभृत[12]कुशलमू[13]लसंभारः । महायानसमुदागमा[14]भिरूढो[15] [16]महाबोधिसत्त्वचर्यासागरमनुप्राप्तो यदेकमुहूर्तेन ज्ञाना[17]नाभोगतया सर्वज्ञज्ञानमाक्रा[18]मति तन्न शक्यं पूर्वके[19]न साभोगकर्मणा कल्पशतसहस्रे[20]णापि तावदप्रमेयमनुप्राप्तुं । तत्र भो[21] जिनपुत्र[22] बोधिसत्त्वो [23]ऽष्टमीं[24] बोधिसत्त्वभूमिमनुप्राप्तो मह[25]त्योपायकौशल्यज्ञानाभिनिर्हारा[26]नाभोगप्रसृत[27]तया बोधिसत्त्व[28]बुद्ध्या सर्वज्ञज्ञानं[29] विचारयं[30] लोकधातुसंभवं च विचारयति । लोकधातुविभवं च विचारयति । [31]यथा च लोकः संव[32]र्तयते तं च प्रजानाति । यथा च लोको विवर्तते तं च प्रजानाति । येन च कर्मोपचयेन लोकः संवर्तते तं च प्रजानाति । येन च [33]कर्मक्षयेण लोको विवर्तते तं च प्रजानाति । यावत्कालं[34] च लोकः[35] [36]संवर्तते तं च प्रजानाति । यावत्कालं च लोको[37] विवर्तते तं च प्रजानाति । यावत्कालं च लोकः[38] संवृत्तस्तिष्ठति तं च प्रजानाति । यावत्कालं च लोको विवृत्तस्तिष्ठति तं च प्रजानाति । सर्वत्र चानवशेषतः स पृथिवीधातुपरीत्ततां च प्रजानाति । महद्गततां चाप्रमाणतां च विभक्तितां च प्रजानाति । सो ऽब्धातुपरित्ततां च प्रजानाति महद्गततां चाप्रमाणतां च विभक्तितां च प्रजानाति । स तेजोधातुपरीत्ततां च प्रजानाति महद्गततां चाप्रमाणतां च विभक्तितां च प्रजानाति । स वायुधातुप[39]रीत्ततां

1 च्छं MS. 2 भवन्तो T. 3 त्राः T. 4 मिनी MS. 5 स एव+स T. 6 द्रताभो MS. 7 य एक T. 8 क K. 9 तत्सर्वंसा R 10 भवन्तो T. 11 त्रा T. 12 तः महाकु T 13 मूल—K. 14 मो MS.K. 15 ढौ T. 16 महा—T. 17 ना—MS.T.K'. 18 क्र K'. 19 ण T. 20 ना T. 21 भवन्तो T. 22 त्रा T. 23 ऽ—K'. 24 मी MS.K. 25 त्यौ K'. 26 णा R. 27 त—MS. 28 बुद्धया—MS. 29 न MS. 30 येन T. 31 स+य T. 32 र्तते MS.K. 33 ध MS.T. 34 रं T. 35 को विवर्तते तं च K. 36 र्ततिष्ठत तं MS. 37 कः संवर्तते MS. कः संवृतत तं K. 38 को विवृत्त MS.K. 39 रि T.

च प्रजानाति महद्गततां चाप्रमाणतां च विभक्तितां च प्रजानाति। स परमाणुरजःसू[1]क्ष्मतां च प्रजानाति। महद्गततां चाप्रमाणतां च विभक्तितां च प्रजानाति। अप्रमाणपरमाणुरजोविभक्तिकौशल्यं[2] च प्रजानाति। अस्यां च लोकधातौ यावन्ति पृथिवीधातो[3]ः परमाणुरजांसि तानि प्रजानाति। यावंत्यब्धातोः परमाणुरजांसि तानि प्रजानाति। यावंति तेजोधातोः परमाणुरजांसि तानि प्रजानाति। यावंति वायुधातोः परमाणुरजांसि तानि प्रजानाति। यावंत्यो रत्नविभक्तयो यावंति च रत्नपरमाणुरजांसि यावंति च सत्त्वकायपरमाणुरजांसि तानि प्रजानाति। यावंति च क्षेत्रकायपरमाणुरजांसि तानि स[4]र्वाणि प्रजानाति। स सत्त्वानां कायौदारिकतां च [5]प्रजानाति। कायसूक्ष्मतां च कायविभक्तितां च प्रजानाति। यावंति च परमाणुरजांसि संभूतानि नैरयिककायाश्रयतस्[6]तानि प्रजानाति। यावंति[7] तीर्यग्योनिकायाश्रयतः[8]। यावंति[9] यमलोककायाश्रयतः[10]। यावंत्य[11]सुरलोककायाश्रयतः। यावंति देवलोककायाश्रयतः। यावंति मनुष्यकायाश्रयतस्[12]तानि प्रजानाति। स एवं परमाणुरजःप्रभेदज्ञानावतीर्णः कामधातुसंवर्तं[13] च [14]यथाभूतं प्रजानाति। रूपधातुसंवर्तं[15] [16]चारूप्यधातुसंवर्तं[17] च [18]कामधातुविवर्तं च यथाभूतं प्रजानाति। रूपधातुविवर्तं[19] चा[20]रूप्यधातुविवर्तं च [21]यथाभूतं प्रजानाति कामधातुपरीत्ततां च[22] महद्गततां चाप्रमाणतां च विभक्तितां च [23]यथाभूतं प्रजानाति। रूपधात्वरूप्यधातुपरीत्ततां च महद्गततां चाप्रमाणतां च विभक्तितां च यथाभूतं प्रजानाति। [24]त्रैधातुकं[25] च प्रजानाति। त्रैधातुकविचारज्ञानानुगमे [26]खलु पुनः स्वभिनि[27]र्हृतज्ञानालोकः [28]सत्त्वकायप्रभे[29]दज्ञानकुशलः [30]सत्त्वकायविभागज्ञा-

1 शू K'. 2 ल्यं MS.K. 3 तौः MS. 4 सर्वाणि–T. 5 प्रजानाति–T. 6 तः तांश्च परमाणुं प्रजानाति T. 7 तास्तिर्य T. 8 तस्तांश्च प्रजानाति। याव T. 9 तो T. ति+च K'. 10 तस्तांश्च प्रजानाति। याव T. 11 तो ऽसु T. 12 तस्तांश्च प्रजानाति T. 13 र्तुं T. 14 यथाभूतं–T. 15 र्तंश्चा T. 16 च प्रजानाति आरूप्य T. 17 र्तंश्च K. 18 का 6 च–K. 19 र्तंश्चा K.K'. 20 च प्रजानाति आरूप्य T. चा 4 र्तं–K'. 21 यथाभूतं–T. 22 च+प्रजानाति T. 23 यथाभूतं–T. 24 त्रै 7 ति–T. 25 कां K. 26 खलु पुनः–R. 27 हृ MS K'. 28 सत्त्वानां काय T. 29 दः T. 30 स 10 लः–R.

नकुशलः [1]क्षेत्रकायविभागकुशलश्च सत्त्वोपपत्त्यायतनाभिनिर्हारे[2] बुद्धिं चारयति । स यादृशी सत्त्वानामुपपत्तिश्च कामसमुदागमश्च तादृशमेव [3]स्वकाय[4]मधितिष्ठति सत्त्वपरिपाचनाय । स एकमपि त्रिसाहस्रमहासाहस्रं लोकधातुं [5]स्फुरित्वा [6]सत्त्वानां स्वकायं विभक्त्यधिमुक्तिषु तथत्वायोपपत्त[7]ये ऽभिनिर्हरति प्रतिभासज्ञानानुगमनतया स[8] यथा सत्त्वाः[9] परिपाकं गच्छ[10]त्यनुत्त[11]रसम्यक्संबोधिविमुक्तये । एवं द्वौ[12] वा [13]त्रीन्वा [14]चतुरो वा पंच [15]वा दश वा विंशतिं[16] वा त्रिंशतं[17] वा चत्वारिंशतं[18] वा पंचाशतं[19] वा यावदनभिलाप्या[20]नपि त्रिसाहस्रमहासाहस्रां[21]ल्लोकधातू[22]न्स्फुरित्वा सत्त्वानां [23]स्वकायं विभक्त्यधिमुक्तिषु तथत्वायोपपत्त[24]ये ऽभिनिर्हरति प्रतिभासज्ञानानुगमनतया । स एवं ज्ञानसमन्वागतो[25] ऽस्यां भूमौ [26]सुप्रतिष्ठित एकबुद्धक्षेत्राच्च न च[27]लति । अनभिलाप्येषु[28] बुद्धक्षेत्रेषु तथागतपर्षन्मण्डलेषु च [29]प्रतिभासप्राप्तो भवति । [30]स यादृशी सत्त्वानां [31]कायविभक्तिश्[32]च [33]वर्णलिंगसंस्थानारोहपरिणाहाधिमुक्त्[34]यध्याशयश्च तेषु तेषु बुद्धक्षेत्रे[35]षु पर्षन्मण्डलेषु तत्र तत्र तथा तथा [36]कायमादर्शयति । स श्रमणपर्षन्मण्डलेषु[37] श्रमण[38]वर्णरूपमादर्शयति । ब्राह्मणपर्षन्मण्डलेषु ब्राह्मणवर्णरूपमादर्शयति । [39]क्षत्रियपर्षन्मण्डलेषु [40]क्षत्रियवर्णरूपमादर्शयति । वैश्यपर्षन्मण्डलेषु वैश्यवर्णरूपमादर्शयति । शूद्रपर्षन्मण्डलेषु शूद्रवर्णरूपमादर्शयति । गृहपतिपर्षन्मण्डलेषु गृहपतिवर्णरूपमादर्शयति । चतुर्महाराजिकपर्षन्मण्डलेषु [41]चतुर्महाराजिकवर्णरूपमादर्शयति । [42]त्रयस्त्रिंशत्पर्षन्मण्डलेषु त्रयस्त्रिंशद्वर्णरूपमादर्शयति । एवं यामपर्षन्मण्डलेषु तुषितपर्षन्म-

1 क्षे 9 श्च–T. 2 रेषु T. 3 स्व–T. 4 ये अधि T. 5 स्फ K. 6 बोधि+स MS.K.K'. सत्त्वस्वकायं K. 7 त्तीरभि T. 8 स 24 वं–T. स–K. 9 त्त्वा MS. or त्त्व? 10 च्छंत्य K. 11 राया MS. 12 द्वे T. 13 तिस्रो T. 14 चतस्रो T. 15 मा MS. 16 त् T. 17 ति वा MS. द्वा K'. 18 द्वा T.K. 19 द्वा R. 20 न–T 21 स्त्रलो T. स्त्रा लो R. 22 तूः स्फ R. 23 स्व–T. 24 त्तीरभि T. त्तय भि K. 25 तः अस्यां T. 26 सु–T. 27 र MS. 28 षु+च K. 29 प्र 55 षु–K. 30 स–T. 31 स्व+का T. 32 श्चा T. 33 व 11 हा–T. 34 क्ति अध्य T. 35 षु+तेषु च T. 36 स्त्र+का R. 37 पु+ति T. 38 वर्ण–T.K'. 39,40 क्षे T. 41 चा T. 42 त्ता MS.

ण्डलेषु निर्माणरतिपर्षन्मण्डलेषु परनिर्मितवशवर्तिपर्षन्मण्डलेषु मारपर्षन्मण्डलेषु । ब्रह्मपर्षन्मण्डलेषु ब्रह्मवर्णरूपमादर्शयति । [1]यावदकनिष्टपर्षन्मण्डलेषु अकनिष्टवर्णरूपमादर्शयति । स[2] श्रावकवै[3]नेयिकानां [4]सत्त्वानां श्रावककायवर्णरूपमादर्शयति । प्रत्येकबुद्धवै[5]नेयिकानां सत्त्वानां प्रत्येकबुद्धकायवर्णरूपमादर्शयति । बोधिसत्त्ववै[6]नेयिकानां सत्त्वानां बोधिसत्त्वकायवर्णमादर्शयति । तथागतवै[7]नेयिकानां सत्त्वानां तथागतकाय[8]वर्णरूपमादर्शयति । इति हि [9]भो जिनपुत्र[10] यावन्तो ऽनभिलाप्येषु बुद्धक्षेत्र[11]प्रसरेषु सत्त्वानामुपपत्त्यायतनाधिमुक्तिप्रस[12]रास्तेषु [13]तथा तथा स्वकायविभक्तिमादर्शयति । स[14] सर्वकायविकल्पविग[15]तः कायसमताप्राप्तस्तच्चास्य कायसंदर्शनमक्षू[16]ण[17]म[18]वंध्यं[19] च सत्त्वपरिपाकविनयाय[20] । स सत्त्वका[21]यं च प्रजानाति । क्षेत्रकायं च कर्मविपाककायं च श्रावककायं च प्रत्येकबुद्धकायं च बोधिसत्त्वकायं च तथागतकायं च ज्ञानकायं च[22] धर्मकायं चाकाशकायं च प्रजानाति । स सत्त्वानां चित्ताशयाभिनिर्हारमाज्ञाय यथाकालपरिपाकविनय[23]मतिक्र[24]मादाकांक्षं सत्त्वकायं[25] स्वकायमधितिष्ठति । एवं क्षेत्रकायं कर्मविपाककायं श्रावककायं प्रत्येकबुद्धकायं बोधिसत्त्वकायं तथागतकायं ज्ञानकायं धर्मकायं आकाशकायमात्मकायमधितिष्ठति । स[26] सत्त्वानां चित्ताशयाभिनिर्हारमाज्ञाय आकांक्षं स्वकायं सत्त्वकायमधितिष्ठति । एवं क्षेत्रकायं धर्मविपाककायं कर्मविपाककायं श्रावककायं प्रत्येकबुद्धकायं बोधिसत्त्वकायं तथागतकायं ज्ञानकायं धर्मकायमाकाशकायं सत्त्वकायमधितिष्ठति । स सत्त्वानां चित्ताशयाभिनिर्हारमाज्ञाय यम्यमेव कायं यस्मिन्यस्मिन्काये आकांक्षति तं तमेव कायं तस्मिन्तस्मि-

1 या 23 ति–T. 2 स–MS. 3 न T. 4 सत्त्वानां–T. 5,6,7 न T. 8 वर्ण–T. 9 भवन्तो T. 10 त्रा T. 11 त्रेषु सत्त्वानामु T. 12 श T. 13 त 3 स्त्र=तथत्वाय T. 14 स–MS. 15 त MS. 16 क्षु MS. 17 न T. 18 व T. 19 ध्य MS. 20 या K. 21 कां च T. 22 च धर्मकायं–K'. च आकाशकायं T. 23 याननि R. यमननि T. 24 क्रामन् (त) । आकांक्षं T. 25 यमधि T. 26 स–MS.

न्कायें[1] स्वकायमधिं[2]तिष्ठति । स सत्त्वका[3]यानां कर्मका[4]यतां च प्रजानाति । विपाककायतां च क्लेश[5]कायतां च रूपका[6]यतां [7]चारूप्यकायतां च प्रजानाति । क्षेत्रका[8]यतां च परीत्ततां च प्रजानाति । महद्[9]गततां चाप्रमाणतां च संक्लि[10]ष्टतां [11]च विशुद्धि[12]तां च व्यत्यस्ततां च । [13]अधोमूर्धतां च समत[14]लतां च समवसरणतां च दि[15]क्कालविभागतां च प्रजानाति । कर्मविपाककायानां विभक्तिसंकेतं प्रजानाति । एवं श्रावककायानां प्रत्येकबुद्धकायानां बोधिसत्त्वकाया[16]नामभिनिर्हारविभक्तिसंकेतं प्रजानाति । तथागतकायानामभिसंबोधिकायतां च प्रजानाति । प्रणिधानकायतां च निर्माणकायतां चाधिष्ठानकायतां च रूपलक्षणानुव्यंजनविचित्रालंकारकायतां च [17]प्रभाकायतां च मनोमयकायतां च पुण्यकायतां च धर्मकायतां च ज्ञानकायतां च प्रजानाति । [18]ज्ञानकायानां सुविचारिततां च प्रजानाति । यथावन्निस्तीरणतां [19]च फलप्रयोग[20]संगृहीतततां च [21]लौकिकलोकोत्तरविभागतां च [22]त्रियानव्यव[23]स्थापनतां च साधार[24]णासाधारणतां च नै[25]र्याणि[26]कानैर्याणिकतां च शै[27]क्षाशैक्षतां च [28]प्रजानाति । धर्मका[29]यानां समतां च प्रजानाति । [30]अविकोपनतां च अवस्थानसंकेतसंवृतिव्यवस्थानतां च सत्त्वासत्त्वधर्मव्यव[31]स्थानतां च बुद्धधर्मार्यसंघ[32]धर्मव्यवस्थानतां च प्रजानाति । आकाशकायानामप्रमाणतां च प्रजानाति । सर्वत्रानुगततां च अशरीरतां चावितथानंततां च रूपकायाभिव्यक्तितां च प्रजानाति । स एवं कायज्ञानाभिनिर्हारप्राप्तो वशवर्ती भवति । सर्वसत्त्वे[33]षु आयुर्वशितां च प्रतिलभते । अनभिलाप्यानभिलाप्यकल्पायुःप्रमाणाधिष्ठानतया । चेतोवशितां च प्रतिलभते । अप्रमाणासंख्येयसमाधिनिध्यप्तिज्ञानप्रवेशतया ।

1 ये ऽधितिष्ठति । T. यमधितिष्ठति K'. 2 धिगच्छति MS. 3 यं कर्म T. 4 यं च MS. 5 यं च T. 6 यं चा K. 7 च आरूप्य T. 8 यानां च T. 9 तृग T. 10 क्लि T. 11 चा T. 12 द्ध R. 13 व T. 14 र T. 15 ग्जाल T. Śn. Br. 16 नां विभक्तिसंकेतं T. 17 प्र 4 च—T. 18 ज्ञा 14 ति—MS. K. K'. 19 च+धर्मकायानां समतां च प्रजानाति K. 20 संहिततां MS. 21 लौकिक—MS. K. K'. 22 त्रिकायानुव्यव MS. K. K'. 23 प—T. 24 ण्या MS. ण्य T. 25 नि T. 26 कानैर्याणि—T. 27 शैक्षा—K. 28 प्रजानाति—T. 29 यां स धर्मतां च प्रजानाति T. 30 अवे K'. 31 ष्ठा T. 32 धर्म—K. 33 पु+स T.

परिष्कार[1]वशितां च प्रतिलभते । सर्वलोकधात्व[2]नेकव्यूहालंकार[3]प्रतिमंडिताधिष्ठानसंदर्शनतया । कर्मवशितां च प्रतिलभते । यथाकालं कर्मविपाकाधिष्ठानसंदर्शनतया । उपपत्तिवशितां च प्रतिलभते । सर्वलोकधातूपपत्तिसंदर्शनतया । अधिमुक्तिवशितां च प्रतिलभते । सर्वलोकधातुबुद्धप्रतिपूर्णसंदर्शनतया । प्रणिधानवशितां च प्रतिलभते । यथेष्टबुद्धक्षेत्रकालाभिसंबोधिसं[4]दर्शनतया । ऋद्धिवशितां च प्रतिलभते । सर्वबुद्धक्षेत्रर्द्धि[5]विकुर्वणसंदर्शनतया । धर्मवशितां च प्रतिलभते । अनन्तम[6]ध्यधर्ममुखालोकसंदर्शनतया । ज्ञानवशितां च प्रतिलभते । तथागतबलवैशारद्यावेणिकबुद्धधर्मलक्षणानुव्यंजनाभिसंबोधिसंदर्शनतया । स आसां[7] द[8]शानां बोधिसत्त्ववशितानां सह प्रतिलंभेनाचिंत्यज्ञानी च भवति । अतुल्यज्ञानी चाप्रमेयज्ञानी च विपुलज्ञानी चासंहार्यज्ञानी च भवति । तस्यैवं भूम्यनुग[9]तस्यैवं ज्ञानसमन्वागतस्या[10]त्यंतानवद्यः कायकर्मसमुदाचारः प्रवर्तते । अत्यंतानवद्यो[11] वाक्कर्मसमुदाचा[12]रः प्रवर्तते । अत्यंतानवद्यो[13] मनस्[14]कर्मसमुदाचारः प्रवर्तते । ज्ञानपूर्वंगमो ज्ञानानुपरिवर्ती प्रज्ञापारमिताधिपतेयः । महाकरुणापूर्वक[15] उपायकौश[16]ल्यसुविभक्तः । प्रणिधानस्वभिनिर्हृतस्तथागताधिष्ठानस्वधिष्ठि[17]तः । अप्रतिप्रस्रब्धसत्त्वार्थ[18]ज्ञानप्रयोगः । अपर्यन्तलोकधा[19]तुविभक्तिगतः । समासतो भो जिनपु[20]त्र बोधिसत्त्व[21]स्येमां अचलां[22] बोधिसत्त्वभूमिमनुप्राप्तस्य सर्वबुद्धधर्मसमुदानयनाय । कायवाङ्मनस्कर्मसमुदाचारः प्रवर्तते । स एवमिमामचलां बोधिसत्त्वभूमिमनुप्राप्तः सुप्रतिष्ठिताशयबलश्च भवति । सर्वक्लेशसमुदाचा[23]रापगतत्वात् । सुप्रतिष्ठिताध्याशयबलश्च भवति । मार्गाविप्रवासितत्वात् । महाकरुणाबलसुप्रतिष्ठितश्च भवति । सत्त्वार्थानुत्सर्गत्वात् । महामैत्रीबलसुप्रतिष्ठितश्च भवति । सर्व-

1 स्का MS.K. 2 त्वे T. 3 रे T. 4 सं—K'. 5 र्द्धि—T. 6 मध्य=मुख T. 7 शानां MS. 8 दशानां—MS. 9 तीत्वेवं K. 10 स्य अत्यं T. 11 द्यः T. 12 रा MS. 13 द्यः T. 14 स्क K'. 15 कर्म उपाय T. 16 ल MS.K 17 ष्ठित T. 18 ज्ञान—R. Sdh. 19 तुगतः समाग (स) तो T 20 त्रा T. 21 स्याचला T. 22 लायां MS. 23 रो MS.

जगत्परित्राणत्वात् । धार[1]णीबलसुप्रतिष्ठितश्च भवति । असंप्रमोषधर्मत्वात् । प्रतिभानबलसुप्रतिष्ठितश्च भवति । सर्वबुद्धधर्मप्रविचयविभा[2]गकुशलत्वात् । अभिज्ञाबलसुप्रतिष्ठितश्च भवति । अपर्यन्तलोकधातुचर्याविभा[3]गकुशलत्वात् । प्रणिधानबलसुप्रतिष्ठित[4]श्च भवति । सर्वबोधिसत्त्वक्रियानुत्सर्गत्वात् । पारमिता[5]बलसुप्रतिष्ठितश्च भवति । सर्वबुद्धधर्मसमुदानयनत्वात् । तथागताधिष्ठानबलसुप्रतिष्ठितश्च भवति । सर्वाकारसर्वज्ञज्ञाना[6]भिमुखत्वात् । स एवं [7]ज्ञानबलाधानप्राप्तः सर्वक्रि[8]यांश्च संदर्शयति । सर्वक्रियासु चानवद्यो भवति अनुपलिप्तश्च । इयं भो[9] जिनपु[10]त्र बोधिसत्त्वस्याष्टमी[11]ज्ञानभूमिरचलेत्युच्यते ऽसंहार्यत्वात् । अविवर्त्यभूमिरित्युच्यते ज्ञानाविवर्त्यत्वात् । दुरासदभूमिरित्युच्यते सर्वजग[12]द्दुर्ज्ञेयत्वात् । कुमारभूमिरित्युच्यते ऽनवद्यत्वात् । जन्मभूमिरित्युच्यते यथाभिप्रायवश[13]वर्तित्वात् । [14]परिनिष्पन्नभूमिरित्युच्यते ऽपुनःकार्यत्वात् । [15]सुपरिनिष्ठितभूमिरित्युच्यते सुकृतज्ञानविचयत्वात् । निर्[16]वाण[17]भूमिरित्युच्यते [18]स्वभिनिर्हृतप्रणिधानत्वात् । [19]स्वधिष्ठानभूमिरित्युच्यते पराविकोपनत्वात् । अनाभोगभूमिरित्युच्यते पूर्वा[20]न्तस्वभिनिर्हृतत्वात् । एवं ज्ञानस्वभिनिर्हृ[21]तः खलु पुनर्भो[22] जिनपु[23]त्र बोधिसत्त्वो बुद्ध[24]गोत्रा[25]नुगतो[26] बुद्धगुण[27]प्र[28]भावभासि[29]तः । तथागतेर्यापथ[30]चर्याचारित्रानुगतो [31]बुद्धविषयाभिमुखः । सततसमितं स्वधिष्ठिततथागताधिष्ठानश्च भवति । शक्रब्रह्मलोकपालप्रत्युद्गतश्च [32]भवति । वज्रपाणिसततानुबद्धश्च । समाधिबलानुत्सृष्टश्च । अप्रमाणकायविभक्त्यभिनिर्हृतश्च । सर्वकार्य[33]च[34]र्याबलो[35]पगतश्च । महाभिज्ञाविपाकप-

1 णि T. 2 ग+बल T. 3 ग+बल T. 4 तो T. 5 बल–T. 6 भिसंबोधाभिमुखत्वात् MS.K.K′. 7 ज्ञान–R. 8 यां T.K.K′. 9 हि MS. भवन्तो T. 10 त्रा T. 11 ज्ञान–K′. 12 दुर्ज्ञान T. 13 वर्ती T. 14 स्वाधिष्ठानभूमि MS.K. 15 सु–R. 16 र्मा R. 17 धातु+भू T. 18 पूर्वान्त+स्व T. 19 अधि T. 20 न्ताभि T. 21 तत्वाः T. 22 भवन्तो T. 23 त्रा T. 24 種 Dhr. 境界 Kj. Bb. Śn. 種姓 Śdh. 25 नुसंगतो (नुसर्गतो ?) K′. 26 तौ T. 27 णेष्ववभासितस्तथागते T. 28 भाव–K. 29 षित MS. 30 चर्या–MS. 31 बुद्धकविषया K. 32 भवति–T. 33 ये MS. 34 र्योपग MS. 35 पेतगत K′.

रिनिष्पन्नश्च । अनन्तसमाधिवशवर्ती[1] च । अप्रमाणव्याकरणप्रत्येषकश्च[2] । यथापरिपा[3]-कजगदभिसंबोधिनिदर्शकश्च भवति । स एवं भूमि[4]ज्ञानानुगतो महायानमण्डलानुप्रवि[5]-ष्टः । सुविचारितमहाप्रज्ञाभिज्ञः[6] । सततसमितं प्रमुक्त[7]प्रज्ञालोकरश्मिः[8] । असंगधर्मधातु-पथावतीर्णो [9]ऽनेकलोकधातुपथविभक्तिकोविदः । सर्वाकारगुणसंदर्शकः । स्वचित्तोत्पा-दवशवर्ती । पूर्वान्तापरान्तसुविचित्त[10]ज्ञानः । सर्वमारपथावर्तनज्ञानानुगतः । सर्वतथागत-विषयगोचरानुप्रविष्टः[11] । अपर्यन्त[12]लोकधातुप्रसरेषु बोधिसत्त्वचर्यां[13] चर[14]त्यप्रत्युदावर्त्य[15]यो-गेन तत उच्यते बोधिसत्त्वो ऽचलां बोधिसत्त्वभूमिमनुप्राप्त[16] इति । तत्र भो[17] जिनपुत्रा[18]-चलां बोधिसत्त्वभूमि[19]मनुप्राप्तो बोधिसत्त्वः सततसमितमपर्य[20]न्ततथागतदर्शनाविरहितो भ-वति । समाधिबलस्वभिनिर्हृतत्वात् । औदारिकं[21]बुद्धदर्शन[22]पूजोपस्थानं च[23] नोत्सृजति । स एकै[24]कस्मिन्कल्प एकैकस्मिल्लोकधातुप्रसरे[25] ऽनेकान्बुद्धा[26]ननेकानि बुद्धशतान्यनेकानि बुद्धस-हस्राण्य[27]नेकानि बुद्धशतसहस्राण्यनेकानि बुद्धनियुत[28]शतसहस्राणि । अनेका[29] बुद्धकोटीरने-कानि बुद्धकोटीशतानि । अनेकानि बुद्धकोटीसहस्राण्यनेकानि बुद्धकोटीशतसहस्रा-णि । अनेकानि बुद्धकोटीनियुत[30]शतसहस्राणि सत्करोति गुरुकरोति मानयति पूजयति सर्वाकारपूजाभिनिर्हारं चोपसंहरति । तांश्च तथागतान्पर्युपास्ते लोकधातुविभक्तिपूर्वकं च धर्मालोकोपसंहारं प्रतीच्छति । स भूयस्या मात्रया तथागतधर्मकोशप्राप्तः । असंहार्यो भवति लोकधातुपरिपृच्छानिर्देशेषु । तानि चास्य कुशलमूलान्यनेकां कल्पानुत्तप्यन्ते परिशुध्यन्ति प्रभास्वरतराणि च भवन्ति । अनेकानि कल्पशतान्यनेकानि कल्पसहस्रा-

1 र्तीश्च T. 2 भा MS. 3 पक्क T.K. 4 ज्ञानभूम्यनु R. 5 न् MS. 6 ज्ञानाभि T. 7 क्तं T.K. 8 श्मि T. 9 ऽनेक—T.ACHT. 10 त्त K'. त T. 11 ष्टाः T. 12 न्ता T. न्तो MS. 13 र्या T.K. 14 रं T. 15 वृत्य MS. 16 प्तः । तत्र T. 17 भवन्तो T. 18 त्रा अच MS. 19 भिं अनु T. 20 र्यं T. 21 कं R. 22 नं T. 23 च—T. 24 कै—MS. 25 शरे अनेकां T.K. 26 द्धां अने T. 27 णि अनेकानि T. 28 नयुत K.K'. 29 अनेकबुद्धकोट्यः अनेकानि T. 30 नयुत K.K'.

णि । अनेकानि कल्पशतसहस्राण्यनेकानि कल्प[1]नियुतशतसहस्राणि । अनेकाः कल्पको-[2]टीरनेकानि कल्पकोटीशतानि । अनेकानि कल्पकोटीसहस्राण्यनेकानि कल्पकोटीशतसहस्राणि । अनेकानि कल्पकोटी[3]नियुतशतसहस्राणि तानि चास्य[4] कुशलमूलानि भूयस्या मात्रयोत्तप्यन्ते परिशुध्यंति प्रभास्वरतराणि च भवन्ति । तद्यथापि नाम [5]भो जिनपुत्र[6] तदेव जातरूपं सुपरिनिष्ठितं कुशलेन कर्मारेण सुपरिकर्मकृतं जंबूद्वीपस्वामि[7]नः कण्ठे शिरसि वा आबद्धमसंहार्यं[8] भवति । सर्वजंबूद्वीपकानां [9]सर्वसत्त्वानामाभरणविकृतैः । एवमेव [10]भो जिनपुत्रा[11]स्यामचलायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्य तानि कुशलमूलान्यसंहार्याणि भवंति । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैर्यावत्सप्त[12]मीभूमिस्थितैश्च बोधिसत्त्वैः । इमां च भूमिमनुगतस्य बोधिसत्त्वस्य महती प्रज्ञाज्ञानप्रभा सत्त्वानां क्लेशतमांसि प्रशमयति सुविभक्तज्ञानमुखाभिनिर्हारतया । तद्यथापि नाम [13]भो जिनपुत्र[14] साहस्रिको महाब्रह्मा साहस्र[15]लोकधातुं मैत्र्या [16]स्फुरित्वा प्रभयावभासयति । एवमेव [17]भो जिनपुत्र[18] बोधिसत्त्वोऽस्यामचलायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थि[19]तो यावद्दशबुद्धक्षेत्रशतसहस्रपरमाणुरजःसमाल्लोकधातून्महता मैत्र्या[20]वभासेन [21]स्फुरित्वा सत्त्वा[22]नां क्लेशपरिदाहाननुपूर्वेण प्रशमयत्याश्रयांश्च प्रह्लादयति । तस्य दशभ्यः पारमिताभ्यः प्रणिधानपारमिता[23]तिरिक्ततमा भवति । न च परिशेषासु न समुदागच्छति । यथाबलं यथाभजमानमियं भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्व[24]स्याचला नाम अष्टमी बोधिसत्त्वभूमिः समासनिर्देशतः । विस्तरश[25]ः पुनरपर्यन्तकल्पनिर्देशा[26]धिष्ठानतो ऽनुगंतव्या । यस्यां प्रतिष्ठितो बोधिसत्त्वो भूयस्त्वेन महाब्रह्मा भवति साहस्राधिप-

1 न T.K.K'. 2 त्यः । अनेकानि 3 न K'. 4 स्य+सर्वाणि T. 5 भवन्तो T. 6 त्रा T. 7 न T. 8 न्ति T. 9 सर्व–T. 10 भवन्तो T. 11 त्रा अस्या T. 12 मी+बोधिसत्त्व T. 13 भवन्तो T. 14 त्रा T. 15 स्रं MS. 16 स्फ T.K. 17 भवन्तो T. 18 त्रा T. 19 ष्ठि T. 20 वभासेन–MS. 21 स्फारयित्वा MS. 22 त्त्वां क्लेश T. 23 ता ऽति T. 24 त्त्व ऽस्या K. 25 णः T. 26 शनिष्ठातो T.

तिः । अभिभूरनभिभूतो ऽन्वर्थदर्शी वशिप्राप्तः । कृती प्रभुः सत्त्वानां [1]सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धबोधिसत्त्वपारमितोपदे[2]शोपसंहारेषु । असंहार्यो [3]लोकधातुविभक्तिपरिपृच्छानिर्देशेषु । यच्च किं चित् कर्मारभते दानेन वा प्रियवद्यतया वार्थक्रियया वा समानार्थतया वा तत्सर्वमविरहितं बुद्धमनसिकारैर्धर्ममनसिकारैः संघमनसिकारैर्बोधिसत्त्वमनसिकारैर्बोधिसत्त्वचर्यामनसिकारैः पारमितामनसिकारैर्भूमिमनसिकारैर्बलमनसिकारैर्वैशारद्यमनसिकारैरावेणिकबुद्धधर्ममनसिकारैर्यावत्सर्वाकारवरोपेतसर्वज्ञज्ञानमनसिकारैः । किमिति सर्वसत्त्वानामग्र्[4]यो भवेयं श्रेष्ठो ज्येष्ठो वरः प्रवर उत्तमो ऽनुत्तमो नायको विनायकः परिना[5]यको यावत्सर्वज्ञज्ञानप्रतिशरणो भवेयमा[6]कांक्षंश्च तथारूपं वीर्यमारभते । यथारूपेण वीर्यारंभेणै[7]कक्षणलवमुहूर्तेन [8]दशत्रिसाहस्रपरमाणुरजःसमां समाधीं समापद्यते । दशत्रिसाहस्रशतसाहस्रपरमाणुरजःसमान्बुद्धां पश्यति । तेषां चाधिष्ठानं संजानीते । दशत्रिसाहस्रशतसाहस्रपरमाणुरजःसमां क्षेत्रां कंपयति । दशत्रिसाहस्रशतसाहस्रपरमाणुरजःसमां लोकधातूनवभासयति । दशत्रिसाहस्रशतसाहस्रपरमाणुरजःसमान्सत्त्वान्परिपाचयति । दशत्रिसाहस्रशतसाहस्रपरमाणुरजःसमान्कल्पांस्तिष्ठति । दशत्रिसाहस्रशतसाहस्रपरमाणुरजःसमान्कल्पान्पूर्वान्तापरान्ततः प्रविशति । दशत्रिसाहस्रशतसाहस्रपरमाणुरजःसमानि धर्ममु[9]खानि प्रतिविनोति । दशत्रिसाहस्रशतसाहस्रपरमाणुरजःसमान्कायानादर्शयति । काये काये च दशत्रिसाहस्रशतसाहस्रपरमाणुरजःसमान्बोधिसत्त्वपरिवारामादर्शयति । तत उत्तरे प्रणिधानबलिका बोधिसत्त्वाः प्रणिधानवैशेषिकतया विकुर्वंति । येषां न सुकरा[10] संख्या[11] कर्तुं कायस्य वा प्रभाया वा ऋद्धेर्वा चक्षुषो वा गोचरस्य वा स्वरस्य वा चर्याया वा व्यूहस्य वाधिष्ठानस्य वाधिमुक्तेर्वाभिसंस्काराणां वा । यावदेतावद्भिरपि कल्पकोटी-

1 सर्व–T. 2 शौ T. 3 भे दानेन T.K.K'. 4 ग्रचौ T. or ग्रो? 5 णा T.K. 6 मिति। आकांक्षं T. 7 ण एक T. 8 परिपूर्ण+द T. 9 पा T. 10 रां T. 11 ख्यां MS.

[1]नियुतशतसहस्रैरिति ॥

अथ खलु वज्रगर्भो बोधिसत्त्व एवमेव भूम्यर्थप्ररूपयमाण[2]स्तस्यां वेला[3]यामिमा गाथा अभाषत ॥

[4]ते भूम्यसप्तसु विशोधितप्र[5]ज्ञुपाया
मार्गा सुसंभृतमहाप्रणिधान[6]बद्धाः ।
सुप्रतिष्ठिता[7] नरवराः कुशलोपुपेता[8]
ज्ञानाभिलाषि[9]विदु अष्टमिमाक्रमं[10]ति ॥ १ ॥
ते पुण्यज्ञानुप[11]गताः कृपमैत्रयुक्ता[12]
[13]ज्ञानाप्रमाणपथगाः खग[14]बुद्धिकल्पाः ।
[15][16]श्रुतधर्मनिश्चित[17]बलोपगता महर्षी
क्षांतिं लभंति अनुत्पाद[18]प्रशांतिसूक्ष्माम् ॥ २ ॥
[19]आदावजातअनुत्पादअलक्षणं च
[20]असं[21]भूत[22]त्वअविन[23]ष्टत चाप्रवृत्त[24]ं ।
भावस्वभावविगता[25]ः तथताविकल्पा
मनचित्तचारविगताः खगतुल्यकल्पाः ॥ ३ ॥
[26]ते एव क्षांतिसमन्वागतनिष्प्रपंचा
गंभीरचाल्यविदु शान्तविचारप्राप्ताः ।

1 न K. 2 न T. 3 यां इमां T. 4 Metre : वसंततिलका 5 ज्ञा MS. 6 नः MS. न तत्र T. न तत्राथ K. 所繫 Bb. Kj. 結 Dhr. 7 त T.L. तो K. 8 ताः MS. 9 षित (न?) विदु K. 10 म T. 11 प—T. 12 क्ताः MS.K.K'.T. 13 智慧廣大等虛空 Śn. Śdh. 離諸有量心・心同如虛空 Kj. Bb. 其心無限量意念猶虛空 Dhr. 14 म T. 15 聞法能生決定力 Śn. 16 ते T.L. 17 वे MS. 18 दि T. 19 अवजात T.L. 20 or आ? 21 भू All MSS. 22 तं MS.K'. त K. तमवि RS. 23 ष्टं च MS. ष्टत च K.T.L. 24 त्तम् RS. 25 तां MS. ता T.K.L. 26 तत्र एव MS. एवं T.L.

दुर्ज्ञेय सर्वजगतारहप्रत्ययैश्च[1]

चित्तंनिमित्तं[2]ग्रहसंज्ञविभावितत्वात् ॥ ४ ॥

एवं स्थितान मनुचित्तविकल्प नास्ति

भिक्षुर्निरोधुपगतो चं[3] अकल्पप्राप्तः ।

स्वप्नौघप्राप्त प्रतिबुद्ध तथा[4]विकल्पो

ब्रह्मापुरे[5] [6]रतिसं[7]गा[8]रहितो तथैव ॥ ५ ॥

पूर्वाधिष्ठान सुगता पुन चोदयंति

एषां[9] स[10] क्षांति परमा सुगताभिषेके ।

अस्माकु[11] ज्ञानविपुलं[12] व[13]रबुद्धधर्मा

ते तुभ्य नास्ति तं[14] हि [15]वीर्यु[16] समारभस्व ॥ ६ ॥

[17]किं चापि शांत तव सर्वकिलेशज्वला-

ज्वलितं निशाम्य पुन क्लेशगति[18]अ[19]लोकः ।

प्रणिधानपूर्व स्मर सत्त्वहितं विचार्य[20]

ज्ञानार्थिप्रार्थितक्रिया जगमोक्ष[21]हेतोः ॥ ७ ॥

सद एष धर्मतं[22] स्थिता तथताविकल्पा

सर्वेषु बुद्धजिन[23]सावकप्रत्ययानं ।

नं[24] हि एति[25] तं[26] दशबलान प्रभावु लोके

1 यश्च T.L. 2 त्तं T. 3 ऽवप्रकल्प T.K. च अवकल्प L. पप्रकल्प RS. 4 विकलपापगतो भवति Prose, 無念想分別 Kj. 寤已坦然無遽務 Sdh. 5 र K. 6 चे MS. च T.K. 7 ग All MSS. 8 रहो MS. 9 पां T. 10 or सा? 11 क MS. 12 ले MS. 13 ल T.L. 14 ते All MSS. or तं? 15 वि MS. 16 र्यमारभस्व Prose, °भायम् RS. °भाग्रं? T.K.MS. 17 汝雖得除滅・一切煩惱火・當觀諸世間・煩惱常熾燃 Bb. Kj. 18 or तीक्ष? 19 त्य All MSS. 20 र्यं T. 21 क्षु MS.K. 22 ता MS.K'. 23 (शा) RS. श्रा All MSS. 24 एहि MS. 25 एतिना RS. 26 ता All MSS.

[1]नोन्यत्र ज्ञानविपुलं [2]त्रिभिअध्वसंगं ॥ ८ ॥
एवं तमप्रतिसमा नरदेवपूज्या
[3]उपसंहरंति बहुज्ञानमु[4]खां विचा[5]रान् ।
जिनधर्मनिष्प[6]त्तिप्रवेशमनन्तपारं
[7]यस्या कला[8] न भवते पुन बोधिचर्या ॥ ९ ॥
[9]एताभिप्राप्त[10]विषभी वरज्ञानभूमिम्
एकक्षणेन स्फरते[11] दिश[12]ताः समन्[13]तात् ।
ज्ञानप्रवे[14]शुपगता वरभिज्ञप्राप्ता[15]
यथ[16] सागरे वहनु मारुतयानप्राप्त[17] ॥ १० ॥
[18]सांभोगचित्तविगताः स्थित ज्ञानकर्म[19]
विचिनंति क्षेत्रप्रभवं विभवस्थितं च ।
[20]धातुश्चत्वारिविनिभागगता[21]नंतश्च
सूक्ष्मं महद्गतविभक्ति समोसरंति ॥ ११ ॥
त्रि[22]साहस्रिसर्वपरमाणुरजो[23]तरन्ति
[24]चत्वारिधातु जगकायि[25] विभक्तितश्च ।
रत्नाविभक्तिपरमा[26]णु [27]सुखगतीषु

1 ता T.L. 2 अर्थसंज्ञ MS. अध्व संगं Dhr. 3 開是衆智門・令入諸佛法 Kj. 開是起智門・令入諸佛法 Bb. 4 पा L. खा MS. 5 रां T. 6 त्त RS. ति=त्ति 7 स्य All MSS. 8 लो MS. 9 एतानि 10 वृषभी T.K.L. 11 तै T.L. 12 ता K. 13 न्तां T. 14 सु T. शू K. 15 सा: MS. (स:) RS. 16 था MS. 17 स: MS. स K. 18 सो T.L. 19 र्मं T.K.L. 20 諸界種々各殊異 Śn. Śdh. 能知四大一・亦知種々異 Kj. 能知四大一・亦知諸別異 Bb. 21 न तांश्च RS. 22 or स? 23 (भवति) RS. 24 亦知衆生身・四大微塵数 Bb. Kj. 25 य MS.K.K'. 26 नु T. 27 सुवर्गतीषु T. 天身 Kj Bb. 慈樂 Dhr.

विदित्व[1] ज्ञानविषयेन गणेन्त्यशेषं[2] ॥ १२ ॥
ज्ञाने विभागितमना[3,4] विदु सर्वकायान्[5]
स्वे[6] कायि तत्र उपनेन्ति[7] जगार्थहेतोः ।
त्रिसहस्रसर्व[8] च स्फरित्व[9] विचित्ररूपान्
दर्शेन्ति कायविविधान्तथ[10] नन्तलोके ॥ १३ ॥
सूर्य[11] शशिं च वहि मारुत अन्तरीक्षे
स्वकमण्डलस्य उदके प्रतिभासप्राप्तं[12] ।
ज्ञानोत्तमे स्थित[13] तथाचलधर्मतायां
जगशुद्धआशयविदू[14,15] प्रतिभासप्राप्ताः[16] ॥ १४ ॥
यथ[17] आशयं[18] जगतु[19] कायविभक्तितां च
दर्शेन्ति सर्वपरिशे भुवि सर्वलोके ।
वशिप्रत्ययाश्रयजिनात्मनआश्रयांश्च[20]
दर्शेन्ति ते सुगतकायविभूषितांगान् ॥ १५ ॥
सत्त्वांश्च क्षेत्र तथ कर्मविपाककायान्[21]
आर्याश्रयां[22] विविधधर्मतज्ञानकायान् ।
आकाशकायवृषभी समतानुपेन्ति[23]
दर्शेन्ति ऋद्धिविविधान्[24] जगतोपणार्थं ॥ १६ ॥

1 भि K. भिन्दित्व RS. 2 ण MS.K'. 3 भि T. 4 सि T.L. वि RS. 5 यां T. 6 स्व MS. 7 ति T. 8 सा T. 9 स्फा All MSS. 10 यं MS.K'. 11 यं T. 12 सा All MSS. 13 ष्ठि T. स्ति K. 14 जगत् MS. 15 दु MS.K.K'. 16 सां T.K. 17 त MS. 18 य जगंग MS.K. 19 त T.L. 20 नार्थयन्ति MS. मार्थ° T.K.L. न श्रावकानां RS. 21 यां T. 22 आर्याश्रियान्विविध MS. 23 तां उपेन्ति MS. 24 धां T.

वशितादर्शे[1] विमलज्ञानविचारप्राप्तां[2]
[3]अनुप्राप्तज्ञानकृत मैत्रकृपानुकूलाः ।
यावच्च सर्वजिनधर्ममुत्पादकर्माः
त्रिसम्वरैः सुस्थित[4]मैकअचल्यकल्पाः ॥ १७ ॥

ये चा[5] बलां जिनसुतान दशः[6] अक्षोभ्यां[7]
[8]ते ही उपेन्ति[9] अविवन्धिय सर्वमारैः ।
बुद्धैरधिष्ठित नमस्कृत शक्रब्रह्मै-
स्तथ वज्रपाणिवलदैः[10] सततानुवद्धाः ॥ १८ ॥

इह[11]भूमिदेशु[12]पगतान गुणान नंतो
नो शक्यते क्षयितु कल्पसहस्रकोट्यैः ।
ते भूय बुद्धनियुतान्समुपाशयन्ते[13]
भोन्तो उतप्त यथ भूपणु[14] राजमूर्ध्नि[15] ॥ १९ ॥

[16]इहभूमिदेशुपगता विदु बोधिसत्त्वा
महब्रह्म भोन्ति सहस्राधिपती गुणाढ्याः[17] ।
त्रययानदेशन अक्षोभ्यसंहारप्राप्ता
मैत्रायना[18]शुभप्रभा जगक्लेशघाती[19] ॥ २० ॥

एकक्षणेन[20] दशक्षेत्र[21]शता[22]सहस्रा-

1 शो T.K.L. 2 प्ताः MS.K.K′. 3 所作隨智行•順於慈悲心 Kj. Bb. 4 तम् अैक RS. 5 चाचला MS. चा परा T. 6 श T.K.L. 7 भ्यो T.L. 8 तेही RS. 9 ते MS. त K. 10 देः T. कैः K. 11 म RS. 12 शू K. 13 स RS. 14 नु T. 15 मूर्द्धि MS. मुध्नि T. सुमुर्ध्नि K. 16 म RS. 17 (ढ्यः) RS. 18 यना=(शयः) RS. Bb. Kj. Dhr. यनः L. 19 टी RS. 20 न—T.L. 21 क्षत्र T. 22 तः T.L.K.

[1]रजधातु[2]तत्त्वकसमाधि उपेन्ति [3]धीराः ।
पश्यन्ति[4] तत्त्व[5]क दश[6]दिशि सत्त्वसारान्
भूयो अ[7]तः प्रणिधि[8]श्रेष्ठ[9]वियूहनेकाः ॥ २१ ॥
[10]संक्षेप एष निर्दिष्टो अष्टमाया जिनात्मजाः ।
विस्तर कल्पको[11]टिभिर्न शक्यः सर्व भाषितुं ॥ २२ ॥

अचला नामाष्टमी बोधिसत्त्वभूमिः ॥ ८ ॥

---

[12]इमां भूमि[13] प्रभाषि[14]ता कम्पिताः क्षेत्रकोटयः ।
अधिष्ठाना[15] नरेन्द्रस्य अप्रमेया अचिंतियाः ॥ १ ॥
आभासरुचिरा मुक्ताः काय[16]तः सर्वदर्शि[17]नः ।
तयावभासि[18]ताः क्षेत्राः सत्त्वाश्च सुखितास्त[19]या ॥ २ ॥
बोधिसत्त्वसहस्राणि अन्तरीक्षे स्थितानि च ।
दिव्यातिक्रान्तपू[20]जया पूजेन्ति वदतां वरं ॥ ३ ॥
महेश्वरा देवपुत्रा व[21]शवर्ती प्रहर्षिताः ।
नानाप्रकारपूजाभिः [22]पूजेन्ति [23]गुणसागरं ॥ ४ ॥
ततो ऽप्सरसहस्राणि हर्षि[24]ताः प्रीणितेंद्रियाः ।
दिव्याः[25] सु[26]युक्ता[27]ः संगीताः शास्तु[28] पूजां [29]महेजयं ॥ ५ ॥

1 यावा+र T.L.RS. रजो MS. 2 त्तु L. 3 धीराः–RS. 4 ति K. 5 त्तु MS.K.L. 6 द्दि K.L. 7 त T.L. 8 श्रे T. 9 व्यूह RS. 10 Metre: श्लोक 11 टी T.K. 12 नवमी भूमिः 13 मिं All MSS. 14 सता RS. 15 न MS.K. 16 तस्सर्व T.L. 17 नो RS. ना MS.T.K.K′. 18 ता MS. 19 (था) RS. 20 जोन्ति वदतां MS. जाय पूज्येन्ति T.K. जाय पूज्यंति K′. 21 स MS. 22 पूज्य MS. पूज्ये T.K′. 23 大海功德佛 Kj. Bb. 24 ता MS. 25 व्या RS. 26 पु K. 27 त्ता RS. 28 स्त्व MS. 29 महेजश्रय T.K. °श्रयं L. अजग्रयम् RS.

तेभ्यश्च [1]तूर्यनादेभ्य अनुभावान्महर्षिणः ।
ईदृशा रुतसहस्रा रवन्ती मधुरस्वराः ॥ ६ ॥

[2]इमि [3]सर्वि जिनसुत[4]ं खिलम[5]लविगत[6]ा
[7]उपगत भुवि वरसुरुचिर[8]चरणाः ।
[9]जगहित विच[10]रति दशदि[11]शि वृषभी
[12]दर्शयि जिनचरि खगसममनसा ॥ ७ ॥

नरपुरि म[13]रुपुरि भुजगपतिविषये
[14]व्यूह दशदिशि [15]पुण्यवरमुद्रिताः ।
तत[16]ं भुयु जिनसुत [17]दर्शयि अतुल[18]ां
[19]जिनसुत[20]प्रभवज्ञानपथनि[21]रताः ॥ ८ ॥

एक[22]क्षेत्रि अचलि[23]त सर्वक्षेत्रि[24] [25][26]विरजा
अनुगतजग हि[27]मशशिरि[28]वि प्रति[29]भा ।
सर्वघोप[30]यानचि[31]त्तप्रशमितमनसा
[32]व्याहरि कृतशतश्रु[33]तं [34]यथ गिरिभिः ॥ ९ ॥

[35]यत सत्त्वहीनचित्त [36]दीनमा[37]ननिरता-

1 सूर्यु K. तूर्यु T.MS. तूर्य्य K'. 2 Metre : शशिकला, इम K. 3 सर्वे MS. 4 ता All MSS. 5 र T. 6 तो K. 7 隨所入地善修習 Śn. Śdh. 各在於其地·善修菩薩行 Bb. Kj. 8 ध All MSS. 9 利益世間故·遍遊於十方·示衆以佛道 Bb. Kj. 用衆生故·遊到十方·大通所願·現最上行 Dhr. 10 रंत All MSS. 11 or शि? 12 दशयि (दरिशयि) RS. 13 धु T.K'.L. 14 वियुह RS. 15 पुण्यजल MS. पुण्यबलमुदिरिताः RS. 以從如來功德生 Śdh. 福德所致 Bb. Kj. 16 त्त T.K'. त+तु RS. 17 दशयि RS. 18 ली MS. ल्यं T. लीं K'. 19 佛子樂智者·以此示佛力 Kj. Bb. 20 प्रभवं ज्ञानु MS. प्रभं ज्ञानु T. or प्रवरज्ञान? प्रभवजिननु (प्रभवज्ञानु) RS. 21 ता MS.K.K'. 22 क्ष MS.K.K'. 23 ली T. 24 त्व All MSS. 25 無有塵垢 Dhr. 26 क्षा K. 27 त RS. 28 वं K. 29 भा+वृपभी K. 30 हान RS. जान T.L.K'. 31 त्तं MS.K.K'.T. 32 वियहरि RS. 所言暢音·辭百千種·若有開教 Dhr. 說法猶如響 Bb. Kj. 譬猶 (如 Śdh.) 谷響無不應 Śn. Śdh. 33 ति T.L. 34 प RS. 35 Metre : रजरजस cf. तूनक (रजरजर) 36 其心厭沒者 Bb. Kj. 37 नसा तल All MSS.

स्तत्र विदु श्रा[1]वकाचारी दे[2]शेन्ति[3] वृषभी ।

यत्र सत्त्वं[4] तीक्ष्ण[5]चित्त प्रत्ये[6]यान निरता-

स्तत्र ज्ञानं[7] प्रत्ययान दर्शयन्ति विरजाः ॥ १० ॥

ये[8] तु सन्ति सत्त्वहितमैत्र[9]मान[10]निरता-

स्तत्र [11]त्यं जिनपुत्रान दर्शयन्ति चरणं ।

ये तु सत्त्व अग्रश्रेष्ठमतिमाननिरता-

स्तत्र अमी बुद्धकाय दर्शयन्ति अतुलं ॥ ११ ॥

माय[12] याथ[13] मायका[14]रो दर्शे[15]न्ति जगहिते

कायकोटि[16]नैकविधां स[17]र्वभावविगता ।

एव विदु[18] बुद्धसुता[19] ज्ञानमायनिरता

दर्शयंति[20] सर्वचरि[21] सर्वभावविगता ॥ १२ ॥

एतादृशा श्रुतसहस्रान् भणि[22]त्व मधुरं-

स्तदा मरुकन्यका जिनं दृष्ट्वा तूष्णी[23]म्भूताः ।

पर्षद्विप्रसन्नेयमवोचत् सुगतात्मजा

अष्टमाया भ[24]णं ऊर्ध्वं[25] चरिं सद्धर्म[26]राजि[27]तां ॥ १३ ॥

वज्रगर्भो बोधिसत्त्व आह ॥

यो ऽयं भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्व एवमप्रमाणज्ञेयविचारितं[28]या बुद्ध्या भूयश्चोत्त-

1 शा T. 2 देशयन्ति MS.K.K'. 3 ति L. 4 त्वा MS. 5 क्ष्ल T. क्ष्रू K. 6 त्ये T. 7 नाभि-प्रत्यय MS. नभिप्रत्यय K'. नहि प्रत्यय K. 8 ये 2 न्ति=येन्द्रि T.K.K'.L. 9 म RS. 10 निरता तत्र=सा तत्र T.K'. स तत्र MS. अभिरतास्तत्र L. 11 तत्र जिन MS.K.K'. (त्वं) जिन RS. 12 या All MSS. 13 यथ MS. यथा RS. 14 कारा MS. or कार? 15 दर्शयन्ति All MSS. 16 टी T.K. 17 तत्र MS. सत्त्व RS. 18 दू RS. 19 तानु MS. तान T.K.L. 20 (ती) RS. 21 री RS. 22 नि MS. 23 श्ची MS. 24 न RS. 25 र्ध्वं RS. 26 क MS. 27 नाम् RS. 28 or ततया?

[1]रशान्तान्विमोक्षानध्यव[2]स्यन्नध्या[3]लंबमानः । [4]भूयोत्तरं[5] तथागतज्ञानं[6] सुसमाप्तं[7] विचारयन् । तथागतगुह्यानुप्रवेशं[8] चावतरन् । अचिंत्यज्ञानमहात्म्यं च प्रविचिन्वन् । धारणीसमाधिं प्रविचयं च परिशोधयन् । अभिज्ञावैपुल्यं चाभिनिर्हरन् । लोकधातुविभक्तिं चानुगच्छन् । तथागतबलवैशारद्यावेणिकबुद्धधर्मासंहार्य[9]तां च परिकर्मयन् । तथागतधर्मचक्रप्रवर्तनवृष[10]भितां चानुक्र[11]ममा[12]नः । महाकरुणाधिष्ठानप्रतिलंभं चानुत्सृजन्[13] । नवमीं बोधिसत्त्वभू[14]मिमाक्रमति । [15]सो ऽस्यां साधुमत्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितः कुशलाकुशलाव्याकृतधर्माभिसंस्कारं च यथा[16]भूतं प्रजानाति । सा[17]स्रवाना[18]स्रवधर्माभिसंस्कारं च[19] । लौकिकलोकोत्तरधर्माभिसंस्कारं च[20] । चिंत्याचिंत्यधर्माभिसंस्कारं च । नियतानियतधर्माभिसंस्कारं[21] च । श्रावकप्रत्येकबुद्धधर्माभिसंस्कारं च । बोधिसत्त्वचर्याधर्माभिसंस्कारं च । तथागतभूमिधर्माभिसंस्कारं च । संस्कृत[22]धर्माभिसंस्कारं च । असंस्कृतधर्माभिसंस्कारं च यथाभूतं प्रजानाति । स एवं ज्ञानानुगतया बुद्ध्या [23]सर्व[24]सत्त्वचित्तगहनोपचारं च यथाभूतं प्रजानाति । क्लेशगहनोपचारं च । कर्मगहनोपचारं च । इंद्रियगहनोपचारं च । अधिमुक्तिगहनोपचारं च । धातुगहनोपचारं च । आशयानु[25]शयगहनोपचारं च । उपपत्तिगहनोपचारं च । वा[26]सनानु[27]संधिगहनोपचारं च । त्रिराशिव्यव[28]स्थानगहनोपचारं च यथाभूतं प्रजानाति । स सत्त्वानां चित्त[29]मात्रतां च यथाभूतं प्रजानाति । चित्तविचि[30]त्रतां च[31] । चित्तक्ष[32]णलघुपरिवर्तभंगाभंगतां च । चित्ताशरीरतां च । चित्ताने[33]न्त्यसर्वतःप्रभूततां च । चित्तप्रभास्वरतां च । चित्तसंक्लेशनिःक्लेशतां च चित्तबं[34]धविमोक्षतां च । चित्तमायाविथपनतां

1 रां छांता T. 2 य T. 3 लब्धमानः T. 4 भूयश्चोत्त MS. 5 र T. 6 नमसमाप्तं T. 7 सिं MS. 8 श T. 9 यँ All MSS. 10 भतां R. 11 क्रामन् T. 12 णः R. 13 त्रवमीं T. 14 मिं समा T. 15 यो MS. 16 रूपं MS. 17, 18 श्र K′. 19 वा T. 20 च+प्रजानाति T. 21 रतां MS.K.K′. 22 त+भूमि MS.K.K′. 23 सर्व–MS.K. 24 सत्त्व Sdh. बोधि Kj. Bb. 25 शय–T. 26 श T. 27 वं MS. वां K. 28 ष्ठा T. 29 वैमात्यतां T. वैमात्रतां R. 30 मात्रतां T 31 च+यथाभूतं प्रजानाति । T. 32 क्षण–T. 33 नित्य T. न्यत्य K. 34 ष T.

च । चित्तयथागतिप्रत्युपस्थान[1]तां च । यावदनेकानि चित्तनानात्वशतसहस्राणि यथाभूतं प्रजानाति । स संक्लेशानां दूरानु[2]गततां च यथाभूतं प्रजानाति । प्रयोगानन्ततां च । सहजाविनि[3]र्भागतां च । अनुशयपर्यु[4]त्थानैकार्थतां च । चित्तसंप्रयोगासंप्रयोगतां च । उपपत्तिसंधियथागतिप्रत्युपस्थानतां च । त्रैधातु[5]कविभ[6]क्तितां च । तृ[7]ष्णाविद्यादृष्टिशल्यमा[8]नमहा[9]सावद्यतां च । त्रिविधकर्मनि[10]दानानुपच्छे[11]दतां च । समासतो यावच्चतुरशीतिक्लेशचरितनानात्वसहस्रानुप्रवेशतां च यथाभूतं प्रजानाति । स कर्मणां कुशलाकुशलाव्याकृततां च यथाभूतं प्रजानाति । विज्ञप्त्यविज्ञप्तितां च । चित्तसहजाविनि[12]र्भागतां च । स्वरस[13]क्षणक्षीण[14]भंगोपचयाविप्रणाशफलानुसंधितां च । [15]विपाकाविपाकतां च । कृष्णशु[16]क्लानेकदे[17]शकर्मसमादान[18]विनि[19]र्भागविमात्रतां च । कर्मक्षेत्राप्रमाणतां च । आर्यलौकिकप्रविभ[20]क्ततां च । [21]दृष्टधर्मोपपद्या[22]परपर्यायवेदनीयतां च । यानायाननियतानियततां च । समासतो यावच्चतुरशीतिकर्म[23]नानात्वसहस्र[24]विभक्तविचयकौशल्यं च यथाभूतं प्रजानाति । स इंद्रियाणां मृदुमध्याधिमात्रतां च यथाभूतं प्रजानाति । पूर्वान्तापरान्तसंभेदा[25]संभेदतां च । उदारमध्यनिकृष्टतां च । क्लेशसहजाविनि[26]र्भागतां च । यानायाननियतानियततां च । [27]यथापरिपक्वापरिपक्ववै[28]नयिकतां च । इंद्रियजालानुपरिवर्तनलघु[29]भंगनिमित्त[30]ग्रहणतां च । इंद्रियाधिपत्यानवमर्दनीयतां च । विवर्त्याविवर्त्येन्द्रियप्रविभागतां च[31] । दूरानुगतसहजाविनि[32]र्भागनानात्व[33]विमात्रतां च । समासतो यावदनेकानींद्रियनानात्वसहस्राणि य-

1 पनतां K. 2 नुगततां T. 3 र्भो MS. 4 र्यवष्ठानैकष्ठानतां T. 5 क–T. 6 क्तिनानात्वं च T. 7 श्ना MS. 8 मान–T. 9 स MS. 10 णि R. 11 दं च T. 12 र्भो T.K. 13 क्षण–MS.K. 14 सैगो MS.K. 15 स+वि T. 16 श्न MS. 17 दर्श MS. 18 विनिर्भाग–T. 19 र्भो MS.K. 20 क्ति T. 21 लोकोत्तरधर्मव्यवष्ठानतां च+दृ T. (सोपादानानुपादानतां च । संस्कृतासंस्कृततां च)+दृ R. 22 त्स्या T. 23 णा T. 24 प्रविभक्ति R. 25 दासंभे–T. 26 र्भा T.K. 27 य 13 तां=प्रजानाति परिपाचननियतानियततां T. 28 ने R. 29 भङ्ग MS. 30 ग MS. 31 च+यथाभूतं प्रजानाति K. 32 र्भो MS. 33 धिमात्र T.

थाभूतं प्रजानाति । सो[1]ऽधिमुक्तीनां मृदुमध्याधिमात्रतां च यथाभूतं प्रजानाति । पूर्वान्तपरान्तसंभेदासंभेदतां च यथाभूतं प्रजानाति । उदारमध्यनिकृष्टतां च क्लेशसहजाविनिर्भागतां च यानायाननियतानियतां च परिपाकनियतानियतां च आशयजालानुपरिवर्तलघुभंगनिमित्तग्रहनतां च । आशयाधिपतेयानवद्यतां च विवर्त्याशयतां च प्रविभक्ततां च दूरानुगतसहजवैमात्रतां च समासतो यावच्चतुरशीत्याशयनानात्वसहस्रप्रविभक्तिं प्रजानाति यावदनेकान्यधिमुक्तिनानात्वसहस्राणि यथाभूतं प्रजानाति । स धातूनां मृदुमध्याधिमात्रतां च यथाभूतं प्रजानाति । पूर्वान्तपरान्तसंभेदासंभेदतां च यथाभूतं प्रजानाति । उदारमध्यनिकृष्टतां च क्लेशसहजाविनिर्भागतां च यानायाननियतानियतां च परिपाकनियतानियतां च आशयजालानुपरिवर्तलघुभंगनिमित्तग्रहनतां च । आशयाधिपतेयानवद्यतां च विवर्त्याशयतां च प्रविभक्ततां च दूरानुगतसहजवैमात्रतां च समासतो यावच्चतुरशीत्याशयनानात्वसहस्रप्रविभक्तिं प्रजानाति यावदनेकान्यपि धातुनानात्वसहस्राणि यथाभूतं प्रजानाति । स आशयानां[2] मृदुमध्याधिमात्रतां च यथाभूतं प्रजानाति । पूर्वान्तपरान्तसंभेदासंभेदतां च यथाभूतं प्रजानाति । उदारमध्यनिकृष्टतां च क्लेशसहजाविनिर्भागतां च यानायाननियतानियतां च परिपाकनियतानियतां च आशयजालानुपरिवर्तलघुभंगनिमित्तग्रहनतां च । आशयाधिपतेयानवद्यतां च विवर्त्याशयतां च प्रविभक्ततां च दूरानुगतसहजवैमात्रतां च समासतो यावच्चतुरशीत्याशयनानात्वसहस्रप्रविभक्तिं प्रजानाति यावदनेकानि आशयसहस्राणि यथाभूतं प्रजानाति । सो[3]ऽनुशयानामाशयसहजचित्तसहजतां च यथाभूतं प्रजानाति । [4]चित्त[5]संप्रयोगतां च । विप्रयोगविभागदूरानुगततां च । अनादिकालानुद्धटिततां च । सर्वध्यानविमोक्ष[6]समाधिसमाप-

1 सा MS.K.K'. 2 स T. 3 सानु T. 4 चित्ता T. 5 संप्रयोगतां च।–T. 6 समाधि–K.

त्यभिज्ञा[1]प्रसह्य[2]तां च । त्रैधातुकसंधिसु[3]निबद्धतां च । अनाधिकालचित्तनि[4]बंधसमुदाचारतां च । आयतनद्वारसमुद[5]यविज्ञप्तितां च । प्रतिपक्षलाभ[6]द्रव्य[7]भूततां च । भूम्यायतनसमवधानासमवधानतां च । [8]अनन्यार्य[9]मार्गसमुद्धटनतां च यथाभूतं प्रजानाति । स उपपत्तिनानात्वतां च यथाभूतं प्रजानाति । यथाकर्मोपपत्तितां च । निरयतिर्य[10]क्प्रेतासुरमनुष्यदेवव्यवस्थानतां च । रूपारू[11]प्योपपत्तितां च । संज्ञासंज्ञोपपत्तितां च । कर्मक्षेत्र[12]तृष्णा[13]स्ने[14]हाविद्यांधकारविज्ञानवीजपुनर्भवप्ररोह[15]णतां च । नामरूपसह[16]जा[17]विनिर्भागतां च । भवसंमोहतृष्णा[18]भिलाषसंधितां च । भोक्तुकामभवितुकामसत्त्व[19]रत्यनवराग्रतां च । त्रैधातुका[20]वग्रहणसंज्ञानि[21]ःकर्षण्य[22]तां च । यथाभूतं प्रजानाति । स वासनाना[23]मुपचारानु[24]पचारतां च यथाभूतं प्रजानाति । यथागतिसं[25]बंधवासनावासिततां च । यथासत्त्वचर्याचरणवासित[26]तां च । यथाकर्मक्लेशाभ्यासवासिततां च । कुशलाकुशलाव्याकृतधर्माभ्यासवासिततां च । पुनर्भवगमनाधिवासिततां च । अनुपूर्वाधिवासिततां च । दूरानुगतानु[27]पच्छेदक्ले[28]शोपकर्षण[29]विकारानुद्धरणवासित[30]तां च । द्रव्यभूताद्रव्य[31]भूताधिवासिततां च । श्रावकप्रत्येकबुद्धबोधिसत्त्वतथागतदर्शनश्रवण[32]संवासवासिततां च यथाभूतं प्रजानाति । स सत्त्वराशीनां स[33]म्यक्त्वनियततां च । मिथ्यात्वनियततां च । उभयत्वा[34]नियततां च यथाभूतं प्रजानाति । सम्यग्दृष्टिसम्यग्नियततां च । मिथ्यादृष्टिमिथ्यानियततां च । तदुभयविगमादनियततां च । पंचान[35]न्तर्यान्यतममिथ्यानियततां च । पंचेद्रियसम्यग्नियततां च । तदुभयविगमादनियततां च । अष्टमिथ्यात्वमिथ्यानियततां च । सम्यक्त्वसम्यग्नियततां च । अपु-

1 ज्ञ MS.K.K'. 2 ह्य T. 3 षु T. 4 विवध T. 5 या T. 無所知 Kj. 6 भा T. 7 भू—T. 8 अ 10 तां=अनतां च । आन्तार्यमार्गसमुद्धटनतां K. 9 र्गा MS. 10 ग्योनिप्रेता R. 11 पो T. 12 त्ला T. 13 श्ना MS. 14 हो T. 15 न T. 16 जो MS. 17 र्भो MS.K. 18 श्ना MS. 19 त्य T.K. 20 को MS. 21 निस्कर्प T. 22 ण T. ण्य—R.K'. 23 ना—T. 24 मु T. 25 बंध—T. 26 त—T. 27 प—T. 28 शा K. 29 वि 5 ण—T. 30 त—T. 31 भूतवासिततां T. 32 संवास—T. संवासिततां K. 33 कृत्व T. 34 त्वा—All MSS. 35 न—K.

नःकारिततां च । तदुभयविगमादनियततां च । मात्सर्येर्ष्याघृणोपचाराविनिवृत्त्यामिथ्यानियततां च । आर्यानुत्तरमार्गभावनोपसंहारसम्यक्त्वनियततां च । तदुभयविगमादनियतराश्युपदेशतां च यथाभूतं प्रजानाति । इति हि भो[1] जिनपुत्र[2] एवं ज्ञानानुगतो बोधिसत्त्वः साधुमत्यां बोधिसत्त्वभूमौ प्रतिष्ठित इत्युच्यते । सो ऽस्यां साधुमत्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थित एवं चर्याधिमात्रतां सत्त्वानामाज्ञाय तथैव मोक्षोपसंहारमुपसंहरति । स सत्त्वपरिपाकं च यथाभूतं प्रजानाति । सत्त्वविनयं च श्रावकयानदेशनां च । प्रत्येकबुद्धयानदेशनां च बोधिसत्त्वयानदेशनां च । तथागतभूमिदेशनां च यथाभूतं प्रजानाति । स एवं ज्ञात्वा तथत्वाय सत्त्वेभ्भो धर्मं देशयति । यथाशयविभक्तितः । यथानुशयविभक्तितः । यथेन्द्रियविभक्तितः । यथाधिमुक्तिविभक्तितः । यथागोचरविभागज्ञा[3]नोपचारतः । सर्वगोचरज्ञानानुगम[4]नतः । यथाधातुग[5]हनोपचारानुगमनतः । यथागत्युपपत्तिक्लेशकर्मवासनानुवर्तनतः । यथाराशिव्यवस्थानानुगमनतः । यथायानाधिमोक्षविमुक्तिप्राप्तितः । अनंतवर्णरूपकायसंदर्शनतः । सर्वलोकधातुमनोज्ञपुरविज्ञा[6]पनतः । सर्वरुतरवि[7]तपरिज्ञानतः । सर्वप्रतिसंवि[8]द्विनिश्चयकौशल्यतश्च धर्मं देशयति । सो ऽस्यां साधुमत्यां बोधिसत्त्वभूमौ [9]व्यवस्थितः [10]सन्बोधिसत्त्वो धर्मभान[11]कत्वं[12] कारयति । तथागतधर्मकोशं च रक्षति[13] । [14]स धर्मभाण[15]कगतिमुपगतो ऽप्रमाणा[16]नुगतेन [17]ज्ञानकौ[18]शल्येन च[19] । चतुः[20]प्रतिसंविदभिनिहृ[21]तया बोधिसत्त्ववाचा धर्मं देशयति । तस्य सततसमितमसंभिन्नाश्चतस्रो बोधिसत्त्वप्रतिसंविदो [22]ऽनुवर्तन्ते । कतमाश्चतस्रो[23] यदुत । [24]धर्मप्रतिसंविदर्थप्रतिसंविन्नि-

1 भवन्तो 2 त्ता T. 3 नोपसंहारतः T. 4 मा T. 5 मोहनो MS. 6 ज्ञे MS. ज्ञ K. 7 चित All MSS. 8 विद्धि MS. 9 व्यव—R. 10 संबोधि T. 11 ण K.K'. 12 त्वं+च T. 13 न्ति T. 14 स—T. 15 न T. 16 णज्ञानानुगतेन R. 17 ज्ञान—R. सर्वकौश T. 18 ले All MSS. 19 च—T. 20 तुप्रति T. 21 or ततया? 22 प्रवर्तंते T. 23 स्रा MS. 24 一曰分別法・二曰曉了義・三曰順次第・四曰解辯才 Dhr.

रुक्तिप्रतिसंवित्प्रतिभा[1]णकप्रतिसंवित् । स धर्मप्रतिसंविदा स्व[2]लक्षणं धर्माणां प्रजानाति । अर्थप्रतिसंविदा [3]विभक्तिं धर्माणां प्रजानाति । निरुक्तिप्रतिसंविदा [4]असंभेदद‍ेशनां धर्माणां [5]प्रजानाति । प्रतिभा[6]णप्रतिसंविदा[7]नुप्रबन्धानुपच्छेदतां[8] धर्माणां प्रजानाति । पुनरपरं धर्मप्रतिसंविदा अभावशरीरं धर्माणां प्रजानाति । अर्थप्रतिसंविदा उदयास्तंगमनं धर्माणां प्रजानाति । निरुक्तिप्रतिसंविदा [9]सर्वधर्मप्रज्ञ[10]प्त्यव्यवच्छेदेन धर्मं देशयति । प्रतिभा[11]णप्रतिसंविदा यथाप्रज्ञप्त्यविकोपनतयापर्यन्ततया धर्मं देशयति । पुनरपरं धर्मप्रतिसंविदा प्रत्युत्पन्नविभक्तिं धर्माणां प्रजानाति । अर्थप्रतिसंवि[12]दातीतानागतविभक्तिं धर्माणां प्रजानाति । निरुक्तिप्रतिसंवि[13]दातीतानागतप्रत्युत्पन्नासंभेदतो धर्मं देशयति । प्रतिभा[14]नप्रतिसंविदा एकैकमध्वानमा[15]रभ्यापर्यन्तधर्मालोकतया धर्मं देशयति । पुनरपरं धर्मप्रतिसंविदा धर्मप्रभेदं प्रजानाति । अर्थप्रतिसंवि[16]दा ऽर्थप्रभेदं प्रजानाति । निरुक्तिप्रतिसंविदा यथारु[17]तदेशनतया धर्मं देशयति । प्रतिभानप्रतिसंविदा य[18]थाशयज्ञानं धर्मं देशयति । पुनरपरं धर्मप्रतिसंविदा धर्मज्ञानविभक्त्यसंभेदकौशलं प्रजानाति । अर्थप्रतिसंवि[19]दान्वयज्ञानतथा[20]त्वव्यवस्थानं प्रजानाति । निरुक्तिप्रतिसंविदा संवृत्तिज्ञानसंदर्शनासंभे[21]दतया निर्दिशति । प्रतिभानप्रतिसंविदा परमार्थज्ञानकौशल्येन धर्मं देशयति । पुनरपरं धर्मप्रतिसंविदा एकनयाविकोपं [22]धर्माणां [23]प्रजानाति । अर्थप्रतिसंवि[24]दा स्कंधधात्वायतनसत्यप्रतीत्यसमुत्पादकौशल्[25]यानुगममवतरति । निरुक्तिप्रतिसंविदा[26]सर्वजगदभिगमनीयसुम[27]धुरगिरिनिर्घोषाक्षरैर्निर्दिशति । प्रतिभानप्रतिसंविदा भूयो भूयो ऽपर्यन्त[28]धर्मावभा[29]सतया निर्दिशति ।

1 न T. 2 र T. 3 उदयास्तंगमनं धर्भाणां MS. 4 सु MS. सत्त्व K'. 5 देशयति K'. 6 न T.
7 अर्थप्रपन्नानुप MS 8 नां MS. 9 स 16 ति=अभावसंभेददेशनां धर्माणां प्रजानाति K. 10 प्त्यं MS.
11 स T. 12, 13 दा अती T. 14 स K. 15 or ल? 16 ज्ञा MS. दा अर्थ T. 17 त+धर्म MS.K.K'.
18 थानुशय MS. 心樂 Sn. 意樂 Sdh. 所樂解 Bh. Kj. 19 दा अन्व T. 20 गतव्यव T. त्वप्रतिस्थानं K'.
21 दनतया MS. 22 धर्माणां—T. 23 देशयति MS. 24 धा MS. 25 ला T. 26 स+स MS.
27 नु MS. 28 ज्ञानावभा Sdh. 29 प MS.

पुनरपरं धर्मप्रतिसंविदा [1]एकयानसमव[2]सरणनानात्वं प्रजानाति । अर्थप्रतिसंविदा प्रविभक्तयानविमात्रतां प्रजानाति । निरुक्तिप्रतिसंविदा सर्वयानान्यसंभे[3]देन निर्दिशति । प्रतिभानप्रतिसंविदा एकैकं यानमपर्यन्तधर्मावभासेन देशयति । पुनरपरं धर्मप्रतिसंविदा सर्वबोधिसत्त्वचरिज्ञानचरिधर्मचरिज्ञानानुगममवत[4]रति । अर्थप्रतिसंवि[5]दा दशभूमिव्यवस्थाननिर्देशप्रविभक्तिमवतरति । निरुक्तिप्रतिसंविदा यथाभू[6]मिमार्गोपसंहारासंभेदेन निर्दिशति । प्रतिभानप्रतिसंविदा [7]एकैकां भू[8]मिमपर्यन्ताकारेण निर्दिशति । पुनरपरं धर्मप्रतिसंविदा सर्वतथागतै[9]कक्षणानुबोधमवतरति । अर्थप्रतिसंविदा नानाकालवस्तुलक्षणविभंगानुगमं प्रजानाति । निरुक्तिप्रतिसंविदा यथाभिसंबोधं[10] विभक्तिनिर्देशेन निर्दिशति । प्रतिभानप्रतिसंविदा एकैकं धर्मपदमपर्यन्तकल्पाव्यवच्छेदेन निर्दिशति । पुनरपरं धर्मप्रतिसंविदा सर्वतथागतवाग्बलवैशारद्यबुद्धधर्ममहाकरुणाप्रतिसंवित्प्रयोगधर्मचक्रानुप्रवर्तनसर्वज्ञज्ञानानुगमं प्रजानाति । अर्थप्रतिसंविदा चतुरशीतिसत्त्वचरितसहस्राणां यथाशयं यथेन्द्रियं यथाधिमुक्तिविभक्तितस्तथागतघोषं प्रजानाति । निरुक्तिप्रतिसंविदा सर्वसत्त्वचर्यासंभेदतस्तथागतघोषानुरवेण निर्दिशति । प्रतिभानप्रतिसंविदा तथागतज्ञान[11][12]प्रतिभासचर्यामण्डलाधिमुक्त्या धर्मं देशयति । [13]स एवं प्रतिसंविदां ज्ञानाभिनिर्हारकुशलो [14]भो जिनपु[15]त्रा बोधिसत्त्वो[16] नवमीं बोधिसत्त्वभूमिमनुप्राप्तस्तथागतधर्मकोशप्राप्तो महाधर्मभाणकत्वं[17] कुर्वाणः । अर्थवतीधारणीप्रतिलब्धश्च भवति । धर्मवतीधारणीप्रतिलब्धश्च भवति । ज्ञानाभिनिर्हारवतीधारणीप्रतिलब्धश्च भवति । अवभासवतीधारणीप्रतिलब्धश्च भवति ।

1 一乘平等性 Śn. 一乘入門差別 Śdh. 一乘究竟攝一切無差別 Bb. 諸法無有分別攝在一乘 Kj. Br. 2 श T.K. 3 दै T. 4 रं T. 5 धिहा MS. 6 मि+प्रति MS. मी T. 7 一切行無邊相 Bb. Kj. 一々地無邊行相 Śn. 一々地無量相 Br. 8 मिसर्वसत्त्वचर्यापर्यंता MS. 9 लक्षण MS. 刹那頃 Śdh. 10 धिं R. ध MS. 11 ना T. 12 प्रभाचर्या T. 13 स– T. 14 भवन्तो T. 15 त्र R. 16 त्त्वो+महासत्त्वो MS.K. 17 त्वकुर्वाणः T. त्वं च कुर्वाणाः MS.

[1]वसुमतीधारणी[2]सुमतीधारणीतेजोवतीधारण्यसंग[3]मुखधारण्यनन्तवतीधारणीविचित्रार्थकोशवतीधारणीप्रतिलब्धश्च भवति । स एवमादीनां धारणीप[4]दानां [5]परिपूर्णानि दशधारणीमुखासंख्येयशतसहस्राणि प्रतिलभते । [6]दशासंख्येयशतसहस्रानुग[7]तेनैव स्वरांगकौशल्ये[8]न । तावदप्रमाणानुग[9]तेनैव प्रतिभानवि[10]भक्तिमु[11]खेन धर्मं देशयति । स एवमप्रमाणैर्धारणीमुखासंख्येयशतसहस्रैर्दशसु दिक्ष्वप्रमेयाणां[12] बुद्धानां भगवतां शकाशाद्धर्मं शृणोति । [13]श्रुत्वा च न विस्मारयति । यथा श्रुतं चाप्रमाणविभक्तित एवं निर्दिशति । स एकस्य तथागतस्य सकाशाद्दशभिर्धारणीमुखासंख्येयशतसहस्रैर्धर्मान्पर्यवाप्नोति । यथा चैकस्य एवमपर्यन्तानां तथागतानां [14]प्रणिधानमात्रेण बहुतरं सम्यक्संबुद्धसकाशाद्ध[15]र्ममुखालोकं सं[16]प्रतीच्छति । न त्वेवं[17] महाबाहुश्रुत्य[18]प्राप्तः श्राव[19]कः श्रुतो[20]द्ग्र[21]हणधारणीप्रतिलब्धः कल्पशतसहस्रो[22]द्ग्रहणाधिष्ठानेन । स एवं धारणीप्राप्तश्च [23]प्रतिभानप्राप्तश्च धर्मसं[24]कथा[25]सन्नि[26]षण्णः । सर्वावर्ता[27] त्रिसाहस्रमहासाहस्रै[28]र्लोकधातुं [29]स्फुरित्वा यथाश[30]यविभक्तितः सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयति । धर्मासने निषण्णो[31] धर्मासनं चास्य तथागता[32]नभिषेकभूमिप्रा[33]प्तांश्च बोधिसत्त्वां[34] स्थापयित्वा सर्वतो विशिष्टमप्रमाणावभासप्राप्तं[35] भवति । स धर्मासने निषण्णो[36] आकांक्षन्नेकघोषोदाहारेण सर्वपर्षदं नानाघोषरु[37]तविमात्रतया[38]ज्ञा[39]पयति । आकांक्षं[40] नानाघोषै[41]र्नानास्वरांगविभक्तिभिरा[42]ज्ञापयति । आकांक्षं रश्मिमुखोपसंहारै[43]र्धर्ममुखानि निश्चारयति । आकांक्षन्सर्वरोम-

1 व—T. 2 व+सु T. 3 सु MS. 4 रा MS. 5 प्रति T. 6 यथा MS. तथा K. 7 तेनैवं MS. तैनैक T. 8 लेन T. 9 तेनैवं MS. तैनैव T. 10 मु T. 11 खनैव T. 12 नां K'. 13 शृ K'. 14 स+प्र R. 15 र्मालोकमुखं K'. 16 ति MS. 17 व+प्राप्त T. 18 प्राप्त—T. 19 काः प्रतिलब्धश्रुतग्रहणीकाः कल्प T. 20 ग MS. 21 णे K. 22 तूग्र T. 23 प्रति 4 श्च—T.,=भवति भानभवप्राप्तश्च K. भवति+प्र R. 24 साकथ्यं T. सैकथा K. कथा K'. सांकथ्यं R. 25 संनि K. 26 र्ण्णः T.K. 27 ती MS.K. 28 स्रं T. 29 स्फ MS.T. 30 याधिमुक्ति MS.K.K'. 31 ण्णा MS. ण्णः R. 32 न—MS.K.K'. 33 प्तश्च तां MS.K.K'. 34 त्वा T.K. 35 प्तिं K. 36 ण्णः MS.K'. र्ण्ण T. 37 रुत—T. 38 या संज्ञा T. 39 ज्ञ K. 40 क्षन्ना T.K.K'. 41 षा T. 42 ज्ञ MS.K.K'. 43 रेण धर्म T.

कूपेभ्यो घोषा[1]न्निश्चारयति । आकांक्षन्यावत्त्रिसाहस्रमहासाहस्रं[2]लोकधातौ [3]रूपावभासास्ते-भ्यः सर्वरूपावभासेभ्यो[4] धर्मरुतानि निश्चारयति । आकांक्षन्नेकस्वररुतेन सर्वधर्मधातूं विज्ञा[5]-पयति । आकांक्षन्सर्वरुतनि[6]र्घोषेषु धर्मरुतमधितिष्ठति । आकांक्षन्सर्वलोकधातुपर्यापन्नेभ्यो [7]गीतवाद्यतूर्यशब्देभ्यो धर्मरुतं निश्चारयति । आकांक्षन्नेकाक्षररुतात्सर्वधर्मपद[8]प्रभेदरुतं नि-श्चारयति । आकांक्षन्ननभिलाप्यानभिलाप्यलोकधात्व[9]पर्यन्ततः पृथिव्या[10]पस्तेजोवायुधा[11]तु-स्कंधेभ्यः [12]शूक्ष्मपरमाणुरजःप्रभेदत[13] एकैकपरमाणुरजोऽनभिलाप्यानि धर्ममुखानि निश्चा-रयति । सचेत्त्रिसाहस्र[14]महासाहस्र[15][16]लोकधातुपर्यापन्ना[17]ः सर्वसत्त्वा[18] उपसंक्र[19]म्यैकक्षणलवमु-हूर्तेन प्र[20]श्नान्परिपृच्छेयुः । एकैकश्च ते[21]षामप्रमाणरु[22]तविमात्रतया परिपृच्छेत् । यं चैकः [23]सत्त्वः [24]परिपृच्छेन्न तं द्वितीयः । तं बोधिसत्त्वः सर्वसत्त्वरुतपदव्यंजनमुद्गृह्णीयात् । उद्गृह्य चैकरुताभिव्याहारेण तेषां सर्वसत्त्वानां चित्ताशयां परितोषयेत् । यावदनभिलाप्यलो-कधातुपर्यापन्ना वा सत्त्वा उपसंक्रम्यैकक्षणलवमुहूर्तेन प्रश्नान्परिपृच्छेयुः । एकैकश्च तेषा-मप्रमाणरुतविमात्रतया परिपृच्छेत् । यं चैक सत्त्वः परिपृच्छेन्न तं द्वितीयः तं बोधि-सत्त्व एकक्षणलवमुहूर्तेनैव सर्वमुद्गृह्यैकोदाहारेणैव सर्वानाज्ञापयेत् । [25]यावदनभिलाप्यानपि लोकधातून्स्फु[26]रित्वा यथाशयेन्द्रियाधिमुक्तितः सत्त्वेभ्यो धर्मं देशयति । धर्मसांक[27]थ्यं निषण्ण[28]श्च तथागताधिष्ठानसंप्रत्येषकः सकलेन बुद्धकार्येण सर्वसत्त्वानां प्रत्युपस्थितो भ-वति । स भूयस्या मात्रया एवं ज्ञानावभासप्रग्रहणमारभते । सचेदेकस्मिन्वालाग्रप्रस[29]रे या-

1 प T. 2 स्रायां T. 3 所現色像 Śdh. 色物 Br. 形無形物 Sn. 色無色物 Kj. Bb. 色無色之界 Dhr. 4 भ्यः MS. 5 ज्ञ T.MS.K.K'. 6 नि 6 त–MS. 7 簫笛鐘鼓及以歌詠一切音樂聲皆演法音 Sn. 歌詠樂音一切音聲皆出法音 Br. 歌詠樂聲皆演法音 Śdh. 8 र K.K'. 9 तूप K. 10 व्य MS.K.K'. 11 धातु–T.K.K'. 12 सू T. 13 तः MS.K.K'. 14, 15 स्रं MS. 16 लोकधातु–T. 17 न्ना T. 18 त्त्वा+पर्यापन्नाः सर्वसत्त्वा T. 19 म्य एकक्षणेन ल T. 20 ष्णा T. 21 षांम T. 22 रुत–MS. 23 सत्त्वः–K. 24 परि–T. 25 स+या T. 26 स्फारित्वा MS. स्फरित्वा T. 27 सा T. 28 णः च K. 29 श T.

वन्त्यनभिला[1]प्येषु लोकधातुषु परमाणुरजांसि तावन्तस्तथागतास्तावदप्रमाणप्राप्तेष्वेव पर्षन्मण्डलेषु धर्मं देशयेयुः । एकैकश्च तथागतस्तावदप्रमाण[2]प्राप्ते[3]भ्यः सर्वसत्त्वेभ्यो नानात्वतो धर्मं देशयेत् । एकैकस्मिंश्च सत्त्वाशयसन्ताने[4] तावदप्रमाणमेव धर्मोपसंहारमुपसंहरेत् । यथा चैक[5]स्तथागतः पर्षन्मण्डले तथा ते सर्वे[6] तथागताः । यथा चैकस्मिन्बालाग्रप्रस[7]रे तथा सर्वस्मिं धर्मधातौ । तत्नास्माभिस्तादृशं स्मृतिवैपुल्यमभिनिर्हर्तव्यं[8] । यथैकक्षणेन सर्वतथागतानां सकाशाद्धर्मावभासं प्रत्येषमह्यै[9]करुता[10]व्यतिरेकात् । यावंति च तानि यथापरि[11]कीर्तितानि पर्षन्मण्डलानि नानानिकायधर्म[12]प्रवणैकपरिपूर्णानि । तत्नास्मांभिस्तादृशं प्रज्ञावभा[13]सविनिश्चयप्रतिभानं[14] परिशोध्यं[15] यदेकक्षणेन सर्वसत्त्वान्परितोषये[16]त् । किं पुनरियत्सु लोकधातुषु सत्त्वानि । स इमां साधुमतीं[17] बोधिसत्त्वभूमिमनुप्राप्तो बोधिसत्त्वो[18] भूयस्या मात्रया रात्रिं[19] दिवमनन्यमनसिकारप्रयुक्तो भूत्वा बुद्धगोचरानुप्रविष्टस्तथागतसमवधानप्राप्तो गंभीरबोधिसत्त्वविमोक्षानुप्राप्तो भवति । स एवंज्ञानानुगतो बोधिसत्त्वः समाहितस्तथागतदर्शनं च न विजहा[20]ति । एकैकस्मिंश्च कल्पे ऽनेकान्बुद्धाननेकानि बुद्धशतान्यनेकानि बुद्धसहस्राण्यनेकानि बुद्धशतसहस्राण्यनेकानि बुद्धनियुतशतसहस्राण्यनेकाः [21]बुद्धकोटीरनेकानि बुद्धकोटीशतान्यनेकानि बुद्धकोटीसहस्राण्यनेकानि बुद्धकोटीशतसहस्राण्यनेकानि बुद्धकोटीनियु[22]तशतसहस्राणि दृष्ट्वा[23] च सत्करोति गुरुकरोति मानयति पूजयति । औदारिकेन बुद्धदर्शनेन पूजोपस्थानं नोत्सृजति । तांश्च तथागतान्प्रश्नां[24]न्परिपृ-

1 प्यासु T. 2 णे T. 3 प्तेः सर्व K. 4 नेन ता T. 5 कः त MS.K. 6 र्वे T. 7 श T. 8 व्यो MS. 9 ह्येक 96 नि—Śdh. Śn.,=不失一句何況所說一切世界中衆生 Br. 不失一句如上大會滿中衆生以決定法明演清淨法於一念中令爾所衆生皆得開解何況若干(千)世界中衆生 Bb. 不失一句(39字)何況若干(千)世界衆生 Kj. 斯皆一音恣其所樂順所稱歎諸衆生會充滿道場欲聽法者具足備悉吾等於彼(後)亦當復然智慧光明辯才通徹清淨之業一時須臾悅解衆生其身周旋若干世界所有衆生 Dhr. 10 त MS. 11 कि T. 12 or श्र? cf. Dhr. 13 सं MS. 14 वं MS.K.K'. 15 धें T. 16 येयुः T.K'. येय K. 17 ती K. 18 त्त्व MS.K'. 19 त्रि MS. 20 हं K'. 21 कोटीः अने MS.T. 22 नयुत K.K' 23 ष्ट्रा T. 24 स्ना T.

च्छति । स धर्मधारणी[1]निर्देशाभिनिर्जातो[2] भवति । तस्य भूयस्या मात्रया तानि कुशलमूलान्युत्तप्ततमान्यसंहार्याणि भवंति । तद्यथापि नाम भो जिनपुत्रास्तदेव जातरूपमाभरणीकृतं सुपरिनिष्ठितं कुशलेन कर्मारेण राज्ञश्चक्रवर्तिन उत्तमांगे कंटे[3] वाबद्धमसंहार्यं भवति । सर्वकोट्टराजानां चातुर्द्वी[4]पकानां च सत्त्वानामाभरणविकृतैः[5] । एवमेव भो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्यास्यां साधुमत्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य तानि कुशलमूलानि[6] महाज्ञानालोकसुविभक्तान्युत्तप्यन्ते । असंहार्याणि भवंति सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैरधरभूमिस्थितैश्च[7] बोधिसत्त्वैः । तस्य सा कुशलमूलाभा सत्त्वानां क्लेशचित्तगहनान्यवभास्य तत एव व्यावर्तते[8] । तद्यथापि नाम भो जिनपुत्रा द्विसाहस्रिको[9] महाब्रह्मा सर्वस्मिन् द्विसाहस्रिके[10] लोकधातौ[11] गहन[12]निम्नोपचारानवभासयति । एवमेव भो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्यास्यां साधुमत्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य सा कुशलमूलाभा सत्त्वानां क्लेशचित्तगहनान्यवभास्य तत एव व्यावर्तते[13] । तस्य दशभ्यः पारमिताभ्यो बलपारमितातिरिक्ततमा[14] भवति । न च परिशेषासु न समुदाचरति यथाबलं यथाभजमानम् । इयं भवंतो जिनपुत्रा बोधिसत्त्वस्य साधुमती नाम नवमी बोधिसत्त्वभूमिः समासनिर्दिशतः । विस्तरशः[15] पुनरपर्यन्तकल्पनिर्देशनिष्ठातोऽनुगंतव्या । यस्यां प्रतिष्ठितो बोधिसत्त्वो भूयस्त्वेन महाब्रह्मा भवति । महाबलस्थामप्राप्तो[16] द्विसाहस्राधिपतिरभिभूरनभिभूतो [17]ऽर्थदर्शी वशिप्राप्तः । कृती प्रभुः सत्त्वानां सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धबोधिसत्त्वपारमितोपदेशेषु । असंहार्यः सत्त्वाशय[18]परिपृच्छानिर्देशैः[19] । यच्च किं चित्कर्मारभते दानेन वा प्रियवद्यतया वार्थक्रियया वा समानार्थतया वा तत्सर्वमविरहितं बुद्धमनसिकारैर्धर्ममनसिकारैः संघमनसिकारैर्बोधिसत्त्वमनसिकारैर्बोधिसत्त्वचर्या-

1 रि MS. 2 या T. 3 थे K'. 4 चतुरद्वी MS. चातुरद्वी T.K. 5 तौ MS. 6 लमू–MS. 7 मी T. 8 न्ते K'. 9 स्रमहा MS. 10 को T. 11 तु T. 12 ना MS. नो T. 13 न्ति MS. 14 मो MS. 15 रेण MS. 16 सा MS. 17 ऽन्वर्थदर्शी K.K'. त्वर्थदर्शी MS. 18 शय–T. श–K. 19 शः T. शेः K.

मनसिकारैः पारमितामनसिकारैर्भूमिमनसिकारैर्बलमनसिकारैर्वैशारद्यमनसिकारैरावेणिकबुद्धधर्ममनसिकारैर्यावत्सर्वाकारवरोपेतसर्वज्ञज्ञानमनसिकारैः । किमिति सर्वसत्त्वानामग्रचो भवेयं ज्येष्ठः श्रेष्ठो वरः प्रवर[1] उत्तमो ऽनुत्तमो नायलो विनायकः परिणायको यावत्सर्वज्ञज्ञानप्रतिशरणो भवेयमिति । आकांक्षंश्च तथारूपं वीर्यमारभते यथारूपेण वीर्यारंभेणै[2]कक्षणलवमुहूर्तेन परिपूर्णान्दशबुद्धक्षेत्रासंख्येयशतसहस्रपरमाणुरजःसमान्समाधीन्समापद्यते । दशबुद्धक्षेत्रासंख्येयशतसहस्रपरमाणुरजःसमान्बुद्धन्पश्यति । तेषां चाधिष्ठानं संजानीते[3] । दशबुद्धक्षेत्रासंख्येयशतसहस्रपरमाणुरजःसमाँ[4]ल्लोकधातून्कम्पयति । दशबुद्धक्षेत्रासंख्येयशतसहस्रपरमाणुरजःसमानि बुद्धक्षेत्राण्याक्र[5]मति । दशबुद्धक्षेत्रासंख्येयशतसहस्रपरमाणुरजःसमाँ[6]ल्लोकधातूनवभासयति । दशबुद्धक्षेत्रासंख्येयशतसहस्रपरमाणुरजःसमान्सत्त्वान्परिपाचयति । दशबुद्धक्षेत्रासंख्येयशतसहस्रपरमाणुरजःसमान्कल्पान् तिष्ठति । दशबुद्धक्षेत्रासंख्येयशतसहस्रपरमाणुरजःसमान्कल्पान्पूर्वान्तापरान्ततः प्रविशति । दशबुद्धक्षेत्रासंख्येयशतसहस्रपरमाणुरजःसमानि धर्ममुखानि प्रविचिनोति । दशबुद्धक्षेत्रासंख्येयशतसहस्रपरमाणुरजःसमान्कायानादर्शयति । काये काये च दशबुद्धक्षेत्रासंख्येयशतसहस्रपरमाणुरजःसमान्बोधिसत्त्वान्परिवारानादर्शयति । तत उत्तरे प्रणिधानबलिका बोधिसत्त्वाः प्रणिधानवैशेषिकतया विकुर्वंति । येषां न सुकरा संख्या कर्तुं कायस्य वा प्रभाया वा ऋद्धेर्वा चक्षुषो वा गोचरस्य वा स्वरस्य वा चर्याया वा व्यूहस्य वाधिष्ठानस्य वाधिमुक्तेर्वाभिसंस्काराणां वा यावदेतावद्भिरपि कल्पको[7]टीर्नि[8]युतशतसहस्रैरिति ॥

अथ खलु वज्रगर्भो बोधिसत्त्व एतमेव भूम्यर्थं प्ररूपयमाणस्तस्यां वेलायामिमा गाथा अभाषत ॥

1 ल T. रः K'. 2 ण एक MS. 3 तो K. 4 नूलो MS. 5 क्रा T. 6 नूलो MS. 7 टि MS.
8 नयुत K.K'.

[1]ते [2]अप्रमाण[3]बलबुद्धिविचारयन्तः
सु[4]सूक्ष्मज्ञानपर[5]माणुप्र[6]भेदज्ञानाः
तथ गुह्यस्थान सुगतान समोसरंतो[7]
भूमिं क्रमन्ति नवमीं जगतो र्थकारी ॥ १ ॥

[8]ते धारणीमुख[9]समाधि[10]महत्त्वमग्रं
विपुलाअभि[11]ज्ञ [12]तथ [13]क्षेत्रप्रवेशनन्तं ।
[14]बलज्ञाननिश्चयम[15]पी [16]जिनधैर्यस्थानं
प्रणिधीकृ[17]पाशयविदू नवमोतरंति ॥ २ ॥

ते अत्रभूम्यनुगता जिनकोशधारी
कुशलाश्च धर्म कुशलाश्च अव्याकृताश्च ।
ये सास्रवा अपि च लौकिक ये[18] च आर्या-
श्चित्या अचिंति[19]य वि[20]दू अनुबुध्ययंति ॥ ३ ॥

नियतांश्च धर्म नियतां प्रविचारयंति
त्रययानसंपदक्रियां परितारयंति ।
[21]भूमिधर्म [22]याँथ अधिमुक्तिप्रचारतश्च

1 Metre : **वसंततिलका**, the final gathas of the ninth bhumi and the initial gathas belonging to the tenth bhumi are missing in T.L.C. (Add. 867,2), **तं** B. **त** MS. 2 **अप्रत्यमाण** MS.K. 3 力 Dhr. Kj. Bb. Śn. or **वर** ? 4 **शू** K′. **सु** RS. 5 dam-pa ḥgro-bas śes dkaḥ-ba. Tib. **मा जगता दुर्ज्ञेया** RS. (第一最微妙) 世難知 Śn. Bb. Kj. (微妙慧第一) 衆生難曉了 Dhr. 6 **ना** K.K′.B.C. 7 **ते** MS. 8 **ते** 27 **न्तं**=de dag gzuṅs mchog tiṅ-ṅjin che-ba ñid mchog daṅ | mṅon-śes yaṅs daṅ de bṣin ṣin ḥjug mthaḥ-yas daṅ | Tib. 9 **खि** MS. 10 **समाहिताग्रा** MS.K.K′.B.C. 11 **ज्ञा** All MSS. 12 **अपि** All MSS. 13 **क्षेत्रप्रवेशनादं** All MSS. 周遍國土 Dhr. 入衆刹 Śn. Śdh. 善入世間相 Kj. 善入世界相 Bb. 14 **वेल** MS. 15 **पी** All MSS. 16 **जिनुवैर्यस्थानं** MS. 最勝現處所 Dhr. 能觀諸佛法 Kj. Bb. 力智無畏不共法 Śn. 修力無畏不共法 Śdh. 17 **ता** MS.K.K′. 18 **य** K. 19 **त्य** MS. 20 **दु** MS. 21 **भू** 28 **ति**=ḥdus-byas rnam-par phye daṅ graṅs daṅ rgyu-ba dag | ḥjig-rten ji-ltar mṅon-byed de-la rab-tu ḥjug | Tib. 22 **यथा** MS.K.K′.B.

अभिसंस्करोन्ति यथ[1] लोक[2] [3]तत्रोत्तरंति ॥ ४ ॥

ते [4]एवं[5]ज्ञान[6]नुगता [7]वरसूक्ष्मबुद्धी

सत्त्वान चित्तग[8]हनं[9] परिमार्गयंति ।

[10]चित्तं [11]विचित्रगहणं परिमार्गयन्ति

वैणेयनन्तप्रभवं सद् ओतरंति ॥ ५ ॥

क्लेशान [12]नादीन प्रयोगसहायतश्च

[13]तथ [14]पर्युत्थाननुशया गतिसंधितश्च ।

[15]कर्म[16]प्रवेशनविचित्रविभक्तितश्च

हेतूनिरुद्ध[17]फल[18]नाश[19] समोत्तरंति ॥ ६ ॥

[20]इन्द्रीय [21]तीक्षमृदु[22]मध्यउदारतश्च

[23]संभेद पूर्वमपरान्त समोत्तरंति ।

अधिमुक्तिनैकविविधा शुभअशुभतश्च

चत्वारि[24]आशितिसहस्र समोत्तरंति ॥ ७ ॥

था MS. 2 क्य K.K'.B.C.BN. 3 तथोत्तरंति All MSS. 4 एव 4 ता=de ḥdraḥi śes ldan. Tib. 5 वं MS.K.K'. 6 ना MS. 7 च सूक्ष्मबुद्धी All MSS. 意微妙殊特 Dhr. 則爲第一妙 Kj. Bb. 8 ग्रहनं 攝受 Dhr. 9 णं B. 10 चित्तं……नन्तप्रभवं MS.K.K'. 知心種々速轉性無質無邊等衆相 Śdh. 種々速轉壞非壞無質無邊等衆相 Śn. 莊飾世輕易無邊自在心 Bb. 輕躁易轉心無邊自在心 Kj. 心若干猶畫遠移而廻轉其神識無限晃燿皆遍入 Dhr. चित्त 31 न=rnam-śes sna-tshogs myur-du ḥgyur-ṣin ldog-pa dań | rnam-śes mthaḥ-yas ḥbyuń-la rtag-tu mkhas-pa ḥjug | ñon-mońs mthaḥ-yas. Tib. 11 वि 13 य B. विचित्रलक्षण-वर्तनिवर्ततां च । चित्तं अनन्त° RS. 12 अनन्त Śdh. Śn. 13 तथ=ये All MSS. de bṣin. Tib. 14 अनुश-यपर्युत्थानैकार्थतां Prose. 15 तथ+क RS. 16 विचित्रप्रवेश (or °प्रभेद ?) MS.K'. प्रवेशविचित्र K.RS. 知業種々雜各々差別相 Kj. Bb. 所作若干種入於剖判業 Dhr. 業性種々各差別 Śn. Śdh. 17 अविप्रणाश Prose. 18 ले C. 19 स K.BN. 20 हेतूमया B.…या MS.K.K'. इन्द्रिय या KS. 根 ACHT. इन्द्री 6 ध्य=dbań-po rno dan tha-ma ḥbiń dań. Tib. 21 तीक्षमृदु=या मृदुक MS.K.K'. 22 वुद्धि B. 23 पूर्वान्तापरान्तसंभेदासंभेदतां Prose. 24 रिं शति MS. रिं शीति K.K'.C. रि शति B.C.

[1]धातु[2]प्रभेद [3]संद भावित क्लेशदृष्टी-
गहनं[4]गता अनवराग्रअ[5]छेद[6]तंश्च ।
ये आशया अनुशया सहजप्रचारी
चि[7]त्तासमोसृतनिबद्धअ[8]छेद[9]वन्ती ॥ ८ ॥

[10]ये आशया अनुशया न च द्रव्यभू[11]तोः
न च देशस्था न च वि[12]प्र[13]वसंती[14] [15]अशाया ।
[16]दुर्ज्ञेय ध्यानविषयानव[17]वर्ति[18]याश्च
छेदश्च मार्ग[19]वजिरेण न चान्यमस्ति ॥ ९ ॥

उपपत्तिपङ्क्तिविभक्तिप्रवेश[20]तश्च
[21]स्नेहं च तृष्णमविद्यान्धक कर्मक्षेता ।
विज्ञानवीजसहजांकुर नामरूपं[22]
त्रैधातुके अनवरा[23]ग्रे समो[24]त्तरंति ॥ १० ॥

[25]ते वा[26]सनाग ति कि[27]ले[28]सनकर्मचित्ता
[29]सुविहारता [30]न च पुनर्गति[31]संत कामा ।

1 धातुप्रवेश जगभावित क्लेशदृष्टी MS.K.K'B. khams-kyi rnam-pa ñon-moṅs lta-ba srid-pa-rnams Tib. 2 तू C.RS. 3 सद not in Tib. but acc. to CH., जग MS.K.K'.B. 4 न K.K'.B.C. 5 च्छे B.C. 6 or न? 7 त्त All MSS. 8 च्छे C. 9 तन्ती MS. तन्ति K.K'.B.C. 10 अयं यथा MS.K.K'. चित्तं यथा (आशय) RS. bsam-pa bag-ñal Tib. 11 or ताः? 12 or प्रा? 13 न्ति All MSS. 14 ती अशाया = त्याशयेभ्यः? 15 आशा K.K'.B.C. आशया RS. 16 दुर्ज्ञो B. दुर्हे RS. 17 भि All MSS. phyir myi ldog. Tib. 18 यश्च K'. 19 विनियेन MS.K.K'.B. विनयेन C. rdo-rje lta-buhi lam-gyis Tib. 20 न? 21 स्नेहश्च तृ° B.C. स्ने 12 ता = sred rlan ma-rig mun-pa de bṣin las-kyi ṡin. Tib. स्ने 26 पं = 欲情為愛潤無明罪福田神識為下種造行為名識 Dhr. 22 पां C. 23 ग्रु K.B. 24 त्त All MSS. or स? 25 or देवासनाग ति? 至于天坐處隨塵勞心行 Dhr. 及知天龍煩惱諸業心 Kj. 知諸天龍趣由煩惱業心 Bb. 惑業心習生諸趣 Śn. 集趣行業煩惱習 Śdh. de-dag. Tib. 26 श K. 27 श K.K'.B.C. 28 न All MSS. or ल? 29 सु 13 मा = ḥdod-chags bral-bas lam-gyi rgyud-du ḥbyuṅ ba myin I Tib. 30 न—MS. य B. 31 सन्त B.

राशित्रिभिर्नि[1]यत सत्त्व समोत्त[2]रन्ति
दृष्टीनिमग्नमपि [3]ज्ञान [4]समोत्तरन्ति ॥ ११ ॥
[5]एवं वि[6]चारणगताः स्थित [7]अत्रभूम्यां
सर्वसत्त्वआशय यथेन्द्रिय[8] याधिमुक्तिः ।
[9]तथ धर्मदेशनविभक्ति प्रकाशयंति
प्रतिसंविदर्थकु[10]शलाः [11]प्रतिभानिरुक्ति ॥ १२ ॥
[12]ते धर्मभाणकग[13]ती अनुप्राप्तस्थानं
[14]सिंहारिषाभनिभता गिरिराजकल्पाः ।
[15]अभिप्रावृषंति मधुरं[16] अमृतश्च[17] [18]वर्षं
भुजगेन्द्र सागर [19]यथा अनुपूरयन्ति ॥ १३ ॥
[20]अर्थार्थप्राप्तकुशलास्तथ धर्मतायां[21]
सर्वं [22]निरुक्तनुगताः प्रतिभा[23]नप्राप्ताः ।
ते धारणीदशअसंख्य[24]सहस्रलब्धा[25]
धार[26]न्ति धर्म यथ [27]सागर [28]वर्षधारी ॥ १४ ॥

1 यैानत B.···MS.K.K′. 2 त MS.K.K′. 3 ज्ञा 5 न्ति=śes-paḥi lam dan de-dag ldan. Tib. 4 ···MS.K. K′.C. समोत्तरन्ति B. 5 एवं 41 ति=de ḥdraḥi śes-ldan sa mchog ḥdi-la gnas-pa ste । sems-can bsam-pa mos-pa dban-poḥi tshul bṣin-du । chos-rnams rnam-par phye-śin śin-tu ston-pa byed । Tib. 6 स MS. श B. 7 अग्र but अत्र Acc. to CH. 8 or यमा, य आ? 9 तथ धर्मविभक्ति प्रकाशयंति MS.K.K′. तेषाम-र्थे धर्मवि॰ RS. 爲其 Dhr. 10 लमूल समोतरित्वा B. 11 प्र 4 क्ति=ńes-tshig spobs-pa-yis Tib. 12 ते 12 नं=de-dag chos smraḥi tshul-la gnas-pa rab-tu thob Tib. 13 मत्यनुप्राप्ताः B. मतीनुप्राप्ता सिं॰ MS. 14 सिंहरिपभनिभा MS.K.K′.B. 15 अतिक्रमयंति MS अभिक्रमंति K.K′.B. अभिप्रवर्षन्ति RS. 16 री (रां?) B. 17 स्य MS. 18 रूपं MS. रुतं B. 19 क्रमयंति MS. वलामनुमोदयन्ति B., bṣin Tib. 20 अज्ञान MS.K.K′. don-gyi don. Tib. हितार्थ ज्ञानकुशला RS. 21 यं MS.K. 22 निरोपनु MS. निरोपेनु B. ńes-tshig Tib. 言詞 Śdh. 言辭 Śn. 滅盡 (निरोध) Dhr. 23 स MS. 24 ख्येय MS.K.K′. 25 ब्धाः MS. 26 र MS. 27 ——— MS. मारुहित्वा । B 28 sprin chen char ḥdsin. Tib.

एवं[1] च धारणिविशुद्धिसमाधिप्राप्ता[2]
एकक्षणेन दशबुद्धसहस्र दृष्टा[3] ।
[4]लब्ध्वान धर्मरतनं च [5]निर्देशयन्ति
[6]एकैकमण्डलविशुद्धिस्वराङ्गगताः ॥ १५ ॥

व्योहारते त्रिसहस्रं महलोकधातुं
[7]परिशेपसत्त्वविविधांस्त्वयरतनेभ्यः ।
तोपेन्ति सर्व [8]यथ इंद्रियआशयाश्च
[9]भुजगेन्द्र सागर [10]वरीं अनुपूरयन्ति ॥ १६ ॥

भूयोत्तरिं गुणिनु वीर्य समारभन्ते
चिन्तन्ति वालप्रसर[11]स्मि [12]अचेतयंताः ।
[13]देशेन्ति धर्म[14] सुगताः पुन नान[15]सत्त्वं
[16]श्रुत्वा धरेन्ति[17] [18]यथ बीज धरेति भूमिः ॥ १७ ॥

1 कं C 2 सा: MS. 3 पादां । B.–दां MS.–ता K दृष्टा (nom. pl. reuter, mthoṅ Tib.) 4 क्षणेन MS.K.K′. श्रवणेन (अणेन) RS. or श्रुत्वान? 以聞於法寶數々而班宣 Dhr. thob-nas. Tib. 5 ston byed-de Tib. 6 एकै 11 ताः–All MSS. 7 परि 12 भ्यः=sems-can bsam sems sna-tshogs tshul bṣin smin byed-cin । Tib. 8 पर MS. पर K′. 9 चतुर्द्वीपसागरवर्षा व समोत्तरन्ति भूयोत्तरिं गुणिनु वीर्य समारभन्ति चित्तन्ति 四方域大海•其德復超此•總要致精進•思惟如恒沙•實爲不可限•安住唯說法•化凡夫衆生•聞之尋受持•猶下種于地 Dhr. 如是等無量•三千大千國•轉深勤精進•而作是思惟•或於一毛頭•無量佛說法•佛爲種々人•演說於妙法•是菩薩皆受•如地受諸種 Kj. 如是等無量•三千大千國•轉深勤精進•而作是思惟•於一微塵中•無量佛說法•隨衆生心相•演說於妙義•是菩薩皆受如地受諸種 Bb. 毛端佛衆無有數•衆生心樂亦無極•悉應其心與法門•一切法界皆如是•菩薩勤加精進力•復獲功德轉增勝•聞持爾所諸法門•如地能持一切種 Śn. 十方無量諸有情•咸來親近會中坐•一念隨心各問難•一音普對悉充足•毛端佛衆無有數•有情意樂亦無窮•悉應其心與法門•一切法界皆如是•菩薩勤加精進力•復獲功德轉增勝•聞持字(cf Śn) 所諸法門•如地能持一切種 Śdh. भु 13 न्ति=gliṅ bṣi rgya-mtshoḥi sprin bṣin yaṅ-dag rab-tu ḥjug । Tib. 10 ———। श्विलंति MS. ———। त्तन्ति K.K′. वरा समनोदयन्ति । चित्तन्ति B. 11 रे K. 12 न्सु MS. सुचेतनंताः MS.K.B. bsam-gyis mi-khyab. Tib. 13 देशेय MS. देशेयु RS. or देशयि? 14 मँ B. 15 म MS. ना? 16 श्रुत्वा 11 मिः=thos-nas sa-bon kun-ḥdsin sa bṣin yoṅs-su ḥdsin. Tib. 17 or व? 18 यथ…सर्वदा MS. यथ कर्मसमासु सर्वदा B.

[1]यावन्तकाः दशदिशासु प्रभूतसत्त्वाः
ते[2] सर्वे एकपरिषन्मण्डले निषण्णा ।
एषां च एक[3]क्षणि [4]सर्वि समो[5]चरित्वा
एकारुतेन [6]इमि तर्पयितव्य सर्वे[7] ॥ १८ ॥

[8]अवस्थिता नरमरूत्तम धर्मराजा
भोन्ती धर्मजिनसुताः परिचालयन्ति ।
रात्रिं दिवं [9]सद जिनैः [10]समुधानुप्राप्ता
गंभीरशान्तस्थित ज्ञानवि[11]मोक्षधीरा[12] ॥ १९ ॥

ते नेकबुद्धनियुतान् पर्युपासयन्ते
[13]भोन्तीव [14]तप्त [15]भूषणं चक्रवर्तिनश्च ।
तस्य क्लेशगहनानि प्रभा समाजिय
[16]प्रभ ब्रह्मणो [17]वं द्विसह[18]स्रिकलोकधातुं[19] ॥ २० ॥

[20]अवस्थिता गुणधरा महब्रह्मलोके
भोन्ती त्रियानदेशने[21] [22]तर्पयन्ति सत्त्वां ।

1 या 12 त्त्वाः = – – – – विशंति धर्मा MS. जगतीह प्रविशंति धर्मा B. phyogs-rnams bcu-poḥi sems-can ma-ṅpo ji-sñed-pa । Tib. 2 ते 12 ण्ण (श्च) RS. 3 लक्षणि B. 4 bsam-pa Tib. 5 त B. 6 मयि MS.K.K'.B. de-dag. Tib. 7 र्वे MS.K. 8 अव 25 न्ति RS. 9 (च दक्षिणैः) RS. 10 समव°–समो°–समु° rtag-par ḥgrogs. । Tib. 11 मोद MS. मान K'. 12 र MS. 13 भो 12 श्च = ḥkhor-los sgyur-baḥi rgyan bzan yoṅs-su byaṅ-ba bṣin । Tib. भोन्ती उतप्त° MS.K.K'. 成如道巍々•莊嚴如輪轉 Dhr. 善根轉明淨•猶如轉輪王•眞金嚴寶冠 Kj. 善根轉明淨•猶如轉輪王•眞金莊嚴冠 Bb. 善益明如王頂上明寶冠 Śn. 善益明如王頂上妙金飾 Śdh. 14 त्त All MSS. 15 खण्ड चक्रवर्तः प्रभव MS. पण्ड चक्र° K'.C. वीर्यवलपणु चक्र° B. पणु (खणु, पणु=पाण्डु) चक्रवर्तः प्रभावा RS. 16 प्रभ 12 तुं = tshaṅs-paḥi ḥod-kyis stoṅ gñis ḥjig-rten ji-bṣin-no । Tib. 17 बुद्धिसह MS. 18 स्रिं K. 19 तुः K.K'.B. 20 अनुनेष्यते सर्वि महब्रह्म° B. अव 25 त्त्वां = 功勳住於斯•持無極梵天•佛分別説解•造立於三乘 Dhr. 菩薩住是地•作三千大千 世界大梵王•諸根悉猛利•善以三乘法•示悟諸衆生 Kj. 菩薩住是地•於三千世界•作大梵天王•諸根悉猛利•善以三乘法•示悟諸衆生 Bb. 住此多作大梵王以•三乘法化衆生 Śn. 住此多作大梵王•以三乘法化有情 Śdh. 21 नं RS. 22 तर्प 3 त्त्वां = विदित्वानुभावा RS. mkhas-śin mthu yod-pa. Tib.

यं चैवमा[1]रभति सर्वजगद्धि[2]ताय

[3]सुगतज्ञज्ञानुपगता गुणज्ञानप्राप्ताः[4] ॥ २१ ॥

क्षेत्राप्रमाणपर्यापन्न एकारजाग्राः[5]

क्षणि एकि [6]तत्तकसमाधि उपेन्ति धीराः ।

दृष्ट्वा [7]दशद्दिशि जिनांश्च [8]शृणोन्ति धर्मं

ततो[9] विकुर्वि[10] [11]प्रणिधान[12]हि[13]ताप्रमाणाः[14] ॥ २२ ॥

[15]इत्येषा नवमी भूमिर्म[16]हाज्ञानविचारिणा ।

गंभीरा[17] दुर्दृशा सूक्ष्मा निर्दिष्टा[18] सुगतात्मजाः ॥ २३ ॥

साधुमती नाम नवमी बोधिसत्त्वभूमिः ॥ ७ ॥

---

[19]एव श्रुत्व चरणं अनुत्तमं

शुद्ध[20]वासनियुताः प्रहर्षिताः ।

अन्तरीक्षस्थितं[21] प्रीणितेंद्रियाः

पूजयंति सुगतं[22] तथागतं ॥ १ ॥

बोधिसत्त्वनयुता [23]अनन्तका

1 रेभेति MS. 2 सुगत 5 ता = bde-gśegs ye-śes ldan-par soṅ (?) Tib. सर्वज्ञज्ञानु° MS.K.K'. 3 सा MS. 4 क्षेत्राण...... एकारजा-ग्राः grańs-med siṅ-du gtogs-pa rdul-phran-du yod-pa. Tib. क्षेत्रा 26 राः = 國土不可計•乃至王舍城•威勢一時思•三昧遍十方 Dhr. 能在一念中•而得於無量•世界微塵數•諸深妙三昧 Kj. 能於一念中•而得無有量•世界微塵數•諸深妙三昧 Bb. 一念所入諸三昧•阿僧祇刹微塵數 Sn. 一念能入於百萬阿僧祇刹塵數定 Śdh. 5 ग्रे RS. 6 de sñed Tib. 7 सर्वे RS. 8 वचः शृणोन्ति RS. 9 यो MS. पो K.K'.B. 10 र्वं K.K'. 11 प्रणि 6 णाः = smon-lam-ldan-pa tshad-med. Tib. 12 नान्वित अप्र MS. ना ऽन्वित अप्र B. नन्विताप्र RS. 13 त अप्र MS. 14 णः MS. नाः K.K'. 15 Metre : श्लोक 16 (यान) RS. Dhr. 17 रा+च महाशांता K'. 18 ष्टो K.B. 19 दशमी भूमिः, Metre : रथोद्धता, एवं MS. ḥdi. Tib. 20 द्धे B. 21 ते MS. 22 त K. ते B. 23 अचिन्तिया (अचिन्तकाः) RS. Śdh. Śn. अनन्तकाः Dhr. Kj. Bb.

अन्तरीक्षगतिप्राप्तिहर्षिताः ।
गन्धमेघ[1]अतुलान्मनो[2]रमान्
धूपयंति [3]जगक्लेशघातिनः ॥ २ ॥
देवराजवशवर्तिप्रीणितो[4]
अंतरीक्षि [5]त्रिसहस्रकोटिभिः ।
[6]वस्त्रकैः [7]समुकरी सगौ[8]रवा[9]
भ्रामयन्ति रुचिरां [10]वरां शतं ॥ ३ ॥
[11]अप्सरा[12]बहव [13]प्रीणितेंद्रियाः
[14]पूजयन्ति सुगतं[15] सगौरवाः[16] ।
[17]तूर्यकोटि[18]नियुता[19]ः प्र[20]वादिता
[21][22]एवरूप खु [23]मुक्त [24]रावतः ॥ ४ ॥
एकक्षेत्रि[25] सुगतो[26] निषण्णकः
सर्व[27]क्षेत्रि प्रतिभास दर्शयी ।
कायको[28]टिविविधा मनोरमा
धर्मधातुविपुलां स्फरि[29]त्विन ॥ ५ ॥
एकरोमु सुगतस्य र[30]श्मयो

1 tshad-med. Tib. 2 मयान् MS.K.K′. 3 सत्त्व RS. 4 ते MS. 5 or ति? 6 चैन्तके MS. °क K′.B. 散諸妙衣 Dhr. 各散衆寶衣 Kj. Bb. 普散天衣供養佛 Śn. Śdh. 7 शम K. सम MS.K′.B. 8 गो K. 9 वाः MS. 10 or वस्त्वां? gos. Tib. 11 सहस्र+अ B. 12 हु B. 13 प्रीनि MS. 14 पूज 8 वाः=bde-bar gśegs-la rjes-su mchod-pa byed । Tib. 15 त MS. 16 वा B. 17 तुर्य K. सूर्य B. 18 टी K. 19 ता MS. 20 चो MS. 21 एव 8 तः=ḥdi-ḥdraḥi sgra-dbyaṅs kun-las byuṅ-bar gyur । Tib 22 वं MS. 23 युक्त MS.K′.C. यक्त K. 24 रेवत MS. रवत K.K′.B. 25 त्र MS. 26 ता MS. 27 क्षत्रि MS.K. क्षेत्री K′. 28 टी K.B. 29 री MS. 30 श्म K′.

निश्चरंति जगक्लेश शाम्यति[1] ।
[2]शक्यु क्षेत्ररजधातु पि क्षयी
[3]ता न शक्यु गणनातु जानितुम् ॥ ६ ॥

के चि [4]बुद्ध[5]वर[6]ल[7]क्षणांविता[8]ः
[9]दर्शयन्ति वरचक्रवर्तिनः ।
[10]क चि क्षेत्रि वरचर्य[11]उत्तमां
[12]शुद्धशान्तद्विपदेन्द्र[13] दृश्यते ॥ ७ ॥

[14]तुषितायतनप्राप्त नायको
[15]च्युति तथा [16]अवक्रमाण दृश्यते ।
गर्भप्राप्त [17]तथ क्षेत्रकोटिषु
जायमान क चि क्षेत्रि[18] दृश्यते ॥ ८ ॥

निष्क्रमंत जगहेतु नायको
बुध्यमान पुन [19]बोधिमुत्तमां ।
[20]धर्मचक्र तथ निर्वृतागतो

1 न्ति K.B. 2 शक्यु 19 तुम् RS. सक्यु ——— नो पि ——— । ——— त्वा जानितुं । MS.K.K′. सक्यु उपशाम्यति नो पि उपशाम्यति ना जानितुं । B. 國土微塵可知數・此光明數不可識 Ŝdh. °不可測 Ŝn. 十方微塵數・不可得計量・一毛孔光明・亦復不可盡 Kj. 十方微塵數・尚可得計量・一毛孔光明・不可得窮盡 Bb. 3 ता न 9 तुम्=de dag bgraṅ-bas śes-par myi nus-so Tib. 4 बुन्द्ध 6 ताः=saṅs-rgyas-mtshan rab mṅaḥ-bar mthoṅ. Tib. 5 न्द्वैर्वल B. 6 र B. 7 णं विदूः B. 8 दुः MS.K.K′. 9 पश्ययन्ते K.K′.B. पश्येयन्ते MS. पश्ययन्ति RS. 10 復遊他國所行最上甚好巍々見天人聖諸大神尊 Dhr. 或見佛種々・爲衆而說法 Kj. Bb. 或見遊行諸佛刹・或見寂然安不動 Ŝn. 或現遊行諸佛刹・或現寂然安不動 Ŝdh. क चि क्षेत्रि=अन्यक्षेत्र MS.K.K′.B. ṣin-rnams la-lar. Tib. 11 mdsad-ciṅ. Tib. 12 शुद्धशान्त=शोधयंति All MSS. dag-ciṅ ṣi-bar. Tib. 13 न्ति MS. द K. द्रे B. 14 तु 9 को RS. 處兜術天現下母胎 Dhr. 或見在兜率・教化於諸天・或見從兜率・來下處胞胎 Kj. Bb. 或現住於兜率宮・或現下生入母胎 Ŝn. 或現住於喜足宮・或現下生入母胎 Ŝdh. 15 च्यु 7 ण=ḥpho daṅ gśegs-par de-bṣin Tib. 16 चङ्क्रमाण RS. 17 बहु MS.K.K′.B. de-bṣin. Tib. 18 त्र All MSS. 19 बों K.K′. 20 現見轉法輪・或見入涅槃 Kj. Bb. 或現說法或涅槃 Ŝn. Ŝdh.

दृश्यमान [1]बहुक्षेत्रकोटिषु ॥ ९ ॥
मायकार यथ विद्य[2]शिक्षितो[3]
[4]जीविकार्थ [5]बहुकाय दर्शयी ।
तद्व शास्तु वर[6]ज्ञानशिक्षितः[7]
[8]सर्वकाय [9]जगतां तु दर्शयी ॥ १० ॥

[10]शून्यशांत[11]प्रकृत्याअलक्षणं
अन्तरीक्षसम[12]प्राप्त[13] धर्मताम् ।
बुद्धशास्तु परमार्थतत्वं[14] च
[15]दर्शयी प्रवरबुद्धगोचरां[16] ॥ ११ ॥

यथ[17] स्वभाव[18] सुगतान[19] धर्म[20]
सर्वसत्त्व तथ प्राप्त[21]धर्मतां ।
[22]लक्षलक्षसमलक्ष [23]तादृशाः
सर्वधर्मपरमा[24]अलक्षणाः ॥ १२ ॥

[25]ये [26]न्विष्यन्ति सुगता[27]ज्ञअर्थिका[28]ः

1 बुद्धक्षेत्र MS.K.K'.B. ṣin-man. Tib. 2 वि MS.K. 3 ते MS. 4 衆生 Kj. Bb. 將順壽命 Dhr. 5 बहिकाय ? but बहुकार्य Ch. gzugs-med. Tib. 6 प्रज्ञ MS.K. काय K'. ye-śes mchog. Tib. 7 ते MS. तो B. 8 普化一切身周遍諸世間 Kj. 普化一切身周遍諸世界 Bb. 於世間中普現身 Śn. Śdh. 9 भिनिर्हर्तुं——— MS.B. ḥgro-ba-rnams-la ston. Tib. 10 शून्य 8 णं=ston-pa ṣi-ba ran-bṣin mtshan-ñid med | Tib. 11 मतिश्च धर्ममोक्षणं B. गतधर्म लक्षणा RS. ——— MS.K.K'. 12 मा MS. 13 सो K. 14 त्वं च MS. त्वतञ्च (or श्च) B. त्वतं RS. 15 र्प RS. 16 र K. रं K'B. 17 त MS. 18 वु K.K'.B. 19 तो MS. 20 गोचरा RS. 21 स: B. 22 लक्ष 19 णाः=mtshan dan mtshan gṣi mñam-pa-ñid-kyis ḥdra | mtshan-ñid med-pa chos-rnams kun-gyi mchog | Tib. 23 तेदृशाः ? 24 र्थलक्षणाः K.K'.B. र्थलक्ष तादृशाः MS. 25 ये 14 त्प=bde-gśegs ye-śes dondu su gñer-bas | rtog dan rnam-rtogs. Tib. 26 तु ———MS. भेप्यन्ते B. तु ज्ञान RS. 27 न All MSS. 28 क K.K'. के RS. कः MS.

कल्प[1]विकल्पपरिकल्पवर्जितं ।
भावभावसमभावबुद्धयः
क्षिप्र भेष्यति [2]नरेष्वनुत्तमाः ॥ १३ ॥
[3]ईदृशान् रुतसहस्रान् भणित्व मधुरस्व[4]रां ।
मरुक[5]न्या जिनं लो[6]क्य तू[7]ष्णीभूताः [8]श[9]मरताः ॥ १४ ॥
[10]प्रसन्नं पर्षदं ज्ञात्वा मोक्षचंद्रो विशारदः ।
[11]वज्रगर्भमि[12]धापृच्छ[13]त् जिनपुत्रं विशारदं ॥ १५ ॥
दशमीसंक्रमंतानाम् [14]आकारगुण[15]गोचरम् ।
निमित्त[16]प्रातिहा[17]र्याश्च सर्वमाख्याहि परिक्र[18]माः ॥ १६ ॥

वज्रगर्भो बोधिसत्त्व आह ॥

[19]यो ऽयं भवन्तो जिनपुत्रा बोधिसत्त्व एवमप्रमाणज्ञेयविचारितया बुद्ध्या यावन्नवमी बोधिसत्त्वभूमिरिति । [20]सुविचितविच[21]यः । [22]सुपरिपूर्ण[23]शुक्लधर्मः । अपर्यन्तसंभारोप[24]चयोप-[25]चितः । सुपरिगृहीतमहापुण्य[26]ज्ञानसंभारः । महाक[27]रुणाधिगतवैपुल्यः । लोकधातुवि[28]भक्तिवै-मा[29]त्वकोविदः । सत्त्वधातुप्रविष्टगहनोपचारः । तथागतगोचरप्रवेशानुगतसंज्ञामनसिकारः । बलवैशारद्यबुद्धधर्माध्यालंबना[30]नुगतः । सर्वाकारसर्वज्ञज्ञानाभिषेकभूमिप्राप्त इत्युच्यते । तस्य खलु पुनर्भवन्तो जिनपुत्रा एवं ज्ञानानुगतस्य बोधिसत्त्व[31]स्याभिषेकभूमिसमापन्नस्य वि-

1 वि—All MSS. 2 जिनो त्तमाः B. नरेश उत्तमाः RS. 3 Metre : श्लोक 4 राः MS K.K'. 5 न्यो MS. 6 काः MS. क्यु B. 7 श्नी MS. 8 स MS. 9 मे K. 10 पश्यति MS. 11 वज्र 13 दं = rdo-rjeḥi-sñiṅ-po ḥjigs-myed-pa | rgyal-sras de-la yan smas-pa | Tib. 12 स्विधा MS.K.K'. म्विधा RS. 13 ते MS. 14 कीदृशं All MSS. rnam-pa. Tib. 15 गोरवन्नि MS. 16 प्र MS. 17 र्यश्च MS. 18 मा MS. म RS. 19 साधुमती नाम नवमी बोधिसत्त्वभूमिः । +यो T. 20 सुविनिश्चित्तविचयः T. 21 प MS.K.K'. 22 शु MS. 23 कुशल T. 24 चितोपचयः MS. 25 चः K. 26 ज्ञान—MS.K. 27 रुनावैपुल्याधिगतः R. 28 वैपुल्यः ज्ञानवैमात्वकोविदः T. 29 तृ K'. त्य R. 30 नुपगतः MS. 31 स्यां T.

मलो नाम [1]समाधिरामुखीभवति । धर्मधातुविभक्ति[2]प्रभेदप्रवेशश्च नाम । बोधिमण्डालंका[3]रव्यूहश्च नाम । सर्वाकाररश्मिकुसुमश्च नाम । सागरगर्भश्च नाम । सागरसमृद्धिश्च नाम । आकाशधातुवि[4]पुलश्च नाम । [5]सर्वधर्मस्वभाववि[6]चयश्च नाम । सर्वसत्त्वचित्तचरि[7]तानुगतश्च नाम । प्रत्युत्पन्नसर्वबु[8]द्धसंमुखावस्थितश्च नाम । बोधिसत्त्वसमाधिरामुखीभवति । तस्यैवं[9]प्रमुखानि दशसमाध्यसंख्येयशतसहस्राण्यामुखीभवन्ति[10] । स तान्सर्वान्समा[11]धीन्समापद्यते[12] च व्युत्तिष्ठते च । समाधिकौ[13]शल्यानुगतश्च । यावत्समाधिकार्यं तत्सर्वं प्रत्यनुभवति । तस्य यावद्दशसमाध्यसंख्येयशतसहस्राणां[14] पर्यन्ते[15] सर्वज्ञज्ञा[16]नविशेषाभिषेकवान्नाम बोधिसत्त्वसमाधिरामुखीभवति । यस्मिन्समनन्तराभिमुखीभूते दशत्रिसाहस्र[17]शत[18]साहस्र[19]पर्यन्तेऽप्रमाण[20]महारत्नरा[21]जपद्मं प्रादुर्भवति[22] । सर्वाकाररत्नप्र[23]त्यर्पितं । सर्वलोकविषयसमतिक्रान्तं । लोकोत्तरकुशलमूलसंभूतं । मायास्वभावगोचरपरिनिष्पन्नं[24] । धर्मधातु[25]सुव्यव[26]स्थितावभासं । दिव्यविषयसमतिक्रान्तं । महावैडूर्यमणिरत्नदण्डं[27] । अतुल्यचन्दनरा[28]जकर्णिकं । महाश्म[29]गर्भकेशरं[30] । जांबूनदसुवर्णावभासपत्त्रं । अपरिमितरश्मिसंकुसुमि[31]तशरीरं । सर्वप्रवररत्नप्रत्युप्तगर्भं । अपर्यन्तमहारत्नजालसंच्छन्नं[32] । परिपूर्णदशत्रिसाहस्रशतसहस्रपरमाणुर[33]जःसममहारत्न[34]पद्मपरिवारं । तदनुगतस्तदनुगतरूपश्च तस्य बोधिसत्त्वस्य कायः संतिष्ठते । स तस्य सर्वज्ञज्ञानविशेषाभिषेकवतः समाधेः स[35]हप्रतिलं[36]भात्तस्मिन्महारत्नराजपद्मे निष[37]ण्णः संदृश्यते । समनंतरं निष[38]ण्णश्च स बोधिसत्त्वस्तस्मिन्महामणिरत्नराजपद्मे । अथ यावन्ति तस्य म[39]-

1 बोधिसत्त्व+स T. 2 प्रभेद–R. 3 व्यूह–K.K'. 4 म K.K'. 5 सर्व–K.K'. 6 मल K. पुल K'. 7 री K. 8 द्ध+धर्म MS.K.K'. 9 व K. 10 ति MS. 11 धि T. 12 द्यं MS. 13 ला T. 14 ण्यप T. 15 त T. 16 नाभिषेकवा MS.K.K'. 17 स T. 18 स्रा MS.K.K'. 19 ते MS. 20 णं T.K'. 21 जं T. 22 त् MS. 23 त्युप्तं T. 24 न्न T. 25 सं T. स MS. 26 हि T. 27 ण्डं दिव्यविषयातिक्रान्तातुल्यचन्दन T. 28 जं T. 29 स्म MS.K. ण्य T. 30 र T. लं MS. 31 मी K. 32 न्न MS.K. 33 ज MS.K'. 34 पद्म–MS.K.K'. 35 हस्तप्र K. 36 भेन तस्मि T. 37 ण्णः T.K.K'. 38 ण्ण T.K.K'. 39 रत्नराजपद्मस्य महारत्नपद्मानि T.

हार[1]त्नराजपद्मानि परिवारः प्रादुर्भूतः[2] । तावन्तो बोधिसत्त्वा[3] दशदिग्लोकधातुसन्निपतिता[4]स्तं बोधिसत्त्वमनुपरिवार्य तेषु महारत्न[5]राजपद्मेषु निषीदन्ति । एकैकश्च तेषां दश[6]समाधिशतसहस्राणि समापद्यंते[7] । तमेव बोधिसत्त्वं नि[8]रीक्षमाणाः । समनंतरं[9] समापन्ने च तस्मिन्बोधिसत्त्वे[10] तेषु च बोधिसत्त्वेषु निरवशेषमथ सर्वलोकधातुसंप्रकंपनं भवति । सर्वापाय[11]प्रतिप्रस्र[12]•[13]म्भणं च । सर्वधर्मधात्ववभासस्फ[14]रणं च । सर्वलोकधातुपरिशोधनं च । सर्वबुद्धक्षेत्रनामधे[15]यरुतानुर[16]वणं च । सर्वसभासचरितबोधिसत्त्वसंनि[17]पातनं च । सर्वलोकधातुदेवमनुष्यतूर्यसंगीति[18]संप्रवादनं च । सर्वसत्त्व[19]सुखसंजननं च । सर्वसम्यक्संबुद्धाचिंत्यपूजोपस्थानप्रवर्तनं च । सर्वतथागतपर्षन्मण्डलविज्ञपनं च भवति । तत्कस्य हेतोः । तथा हि [20]भो जिनपुत्रास्तस्य बोधिसत्त्वस्य समनंतरं निषण्णस्य तस्मिन्महारत्नराजपद्मे [21]ऽधस्ताच्चरणतला[22]भ्यां दशर[23]श्म्यसंख्येयशतसहस्राणि निश्चरंति । निश्चर्य[24] दशदिशम[25]वीचिपर्यन्तान्महानिरयानवभासयंति । नैरयिकाणा[26] [27]सत्त्वानां सर्वदुःखानि प्रतिप्रस्र[28]ब्धयन्ति । जानुमण्डलाभ्यां दशर[29]श्म्यसंख्येयशतसहस्राणि निश्चरंति । निश्चर्य दशदिशं सर्वतीर्यग्योनिभवनान्यवभास[30]यन्ति । सर्वतिर्यग्योनिदुःखानि प्रशमयन्ति । नाभिमण्डलाद्दशरश्म्यसंख्येयशतसहस्राणि निश्चरंति । निश्चर्य दशदिशं [31]सर्वयमलोकभ[32]वनान्य[33]वभास्य सर्व[34]यामलौकिकानां [35]सत्त्वानां सर्वदुःखानि[36] प्रशमयंति । वामदक्षिणाभ्यां [37]पार्श्वाभ्यां दशरश्म्यसंख्येयशतसहस्राणि निश्चरंति । निश्चर्य दशदिशं मनुष्याश्रयानवभास्य[38] मनुष्यदुःखानि च प्रशमयंति । उभाभ्यां

1 रत्न—MS.K'. 2 तस्ता T. 3 त्व T. 4 रि T. 5 राज—R. 6 श+दिश T. 7 द्यं T. 8 रि T. 9 र T. 10 त्त्व T. 11 यं MS.K.K'. 12 श्रं K'. 13 भेण T. भनं K'. 14 स्फा K' 15 ध्ये T. 16 चरणं T. 17 पतितं T. 18 ति=त MS. 19 त्त्वे T. 20 भवन्तो T. 21 अ T. 22 रा T. 23 स्म्य MS.K. श्म्या T. 24 यँ T. 25 वि T. 26 नां T.K' 27 सत्त्वानां—K. 28 स्त्रम्भन्ति T. 29 स्म्य MS.K. 30 श T. 31 सर्वतीर्यग्योनियमलोकभवना MS. 32 वे MS. 33 नि अवभाशयन्ति । यामलौ T. 34 य R. 35 सत्त्वानां—T. 36 नि+च T. 37 पार्श्वाभ्यां—MS. 38 शयन्ति T.

पाणिभ्यां दशरश्म्यसंख्येयशतसहस्राणि निश्चरंति । निश्चर्य दशदिशं देवासुरभवनान्यवभास्य[1] देवासुरदुः[2]खानि च प्रशमयन्ति । अंशाभ्यां दशरश्म्यसंख्येयशतसहस्राणि निश्चरंति । निश्चर्य दशदिशं श्रावकया[3]नीयाश्रयानवभा[4]सयन्ति । धर्मलोकमुखं [5]चोपसंहरंति । पृष्ठतो ग्रीवायाश्च [6]दशरश्म्यसंख्येयशतसहस्राणि निश्चरंति । निश्चर्य दशदिशं प्रत्येकबुद्धाश्रयानवभा[7]सयन्ति । शा[8]न्तिसमाधिमुखनयं चोपसं[9]हरंति । मुखद्वाराद्दशरश्म्यसंख्येयशतसहस्राणि निश्चरंति । निश्चर्य दशदिशं प्रथमचित्तोत्पादमुपादाय यावन्नव[10]मीभूमिमनुप्राप्तान्बोधिसत्त्वानवभासयन्ति । प्रज्ञोपायकौ[11]शल्यनयं चोपसंहरन्ति[12] । ऊर्णाकोशाद्दशरश्म्यसंख्येयशतसहस्राणि निश्चरंति । निश्चर्य दशसु दिक्षु सर्वमारभवनान्यवभास्य ध्यामीकृत्या[13]भिषेकभूमि[14]प्राप्तान्बोधिसत्त्वानवभास्य तत्कायेष्वेवास्तंगच्छन्ति[15] । [16]उत्तर्युत्तमांगात्परिपूर्ण[17]दशत्रिसाहस्रासंख्येयशतसह[18]स्रपरमाणुरजःसमा रश्मयो निश्चरंति । निश्चर्य दशसु दिक्षु धर्मधातुप्रमाणान्याकाशधातुपर्यवसानानि सर्वतथागतपर्षन्मण्डलान्यवभास्य दशाका[19]रं लोकं प्रदक्षिणीकृत्योपरि खगपथे स्थित्वा महारश्मिजा[20]लमण्डलानि कृत्वा उत्त[21]प्तप्रभासं नाम म[22]हत्तथागतपूजोपस्थानं सर्वतथागतानामनुप्रवर्तयन्ति । तस्य पूजोपस्थानस्य प्रथमचित्तोत्पादमुपादाय यावन्नवमीभूम्यनुप्रवर्तितं[23] तथागतपूजोपस्थानं शततमी[24]मपि कलां[25] नोपैति । सहस्रतमी[26]मपि शतसहस्रतमीमपि कोटीतमीमपि कोटीशततमीमपि कोटीसहस्रतमीमपि कोटीशतसहस्रतमीमपि कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति । संख्या[27]मपि कलामपि गणनामप्युपमामप्युपनिषदमपि न क्षमते । [28]ततः खल्वपि महारश्मि-

1 शयन्ति T. 2 भवनानि MS. 3 निया K. or निका? 4 श T. 5 चौ T.K'. 6 दश—K.K. 7 श T. 8 न्ति K. 9 र K.K'. 10 मीं R. 11 ल्येन MS. ल्यानयं T. 12 ति MS. 13 त्ये-याभि T. 14 मी T. 15 ति MS. 16 उपर्युत्तम T. 17 र्ण्ण T. 18 स्रा MS. 19 र MS. 20 जाल—All MSS. 21 तृ MS. 22 हान्त MS. 23 त MS. 24 मपि—MS. 25 लान्नो T. 26 मपि—T. 27 न्नोपैति कला T. 28 ततः—T.

जा[1]लमण्डला[2]द्यावती दशसु दिक्षु निरवशेषसर्वधर्मधात्वन्तर्गता पुष्पप्रज्ञप्तिर्वा । गंधधूपमाल्यविलेपनचूर्णचीवरछत्रध्वजपताका[3]वस्त्राभरणमणिरत्नप्रज्ञप्तिर्वा । ततो ऽतिरि[4]क्ताः सर्वलोकविषयसमतिक्रान्ताः । लोकोत्तरकुशलमूलसंभाराधिपत्यभिनिर्वृत्ताः । सर्वाकारगुणसंपन्नाः । अचिंत्यनिर्वाणाधि[5]ष्ठानाधिष्ठिताः । नानाव्यूहमहारत्नवर्षाणि चैकै[6]कतथागतपर्षन्मण्डले[7] महामेघा इवाभिप्रवर्षन्ति स्म[8] । तां च ये सत्त्वाः पू[9]जां संजानन्ते ते[10] सर्वे निय[11]ता भवंत्यनुत्तरायां सम्यक्संबोधौ । एवंरूपं[12] च पूजोपस्थानं प्रवर्त्यैता रश्मयः पुनरेव सर्वावन्ति [13]तथागतपर्षन्मण्डलान्यवभास्य दशाकारं लोकं प्रदक्षिणीकृत्य तेषां तथागतानामर्हतां सम्यक्संबुद्धानामधस्तात्क्रमतलेष्वस्तंगच्छन्ति । ततस्तेषां तथागतानां तेषां च बोधिसत्त्वानां विदितं भवति । अमुष्मि लोकधातु[14]प्रस[15]रे एवं चर्यानुगतो बोधिसत्त्वो ऽभिषेककालप्रा[16]प्त इति । तत्र [17]भो जिनपुत्रा दशभ्यो दिग्भ्यो[18] ऽपर्यन्तेभ्यो लोकधातुप्रसरेभ्यो ऽप्रमेयासंख्येयापर्यन्ता बोधिसत्त्वा यावन्नवमीबोधिसत्त्वभूमिप्रतिष्ठि[19]ता आगत्य तं[20] बोधिसत्त्वमनुपरिवार्य महतीं[21] पूजां कृत्वा तमेव बोधिसत्त्वं निरी[22]क्षमाणा दशसमाधिशतसहस्राणि समापद्यन्ते । अभिषेकभूमिप्राप्तानां च बोधिसत्त्वानां का[23]येभ्यः श्रीवत्सालंकाराद्वज्रस्वस्ति[24]कात्सर्वमारश[25]त्रुविजयो[26] नामैकै[27]का महारश्मिर्दशर[28]श्म्यसंख्येयशतसहस्रपरिवारा निश्चरति । निश्चर्य दशदि[29]श्यवभास्यापर्यन्तानि [30]प्रातिहार्याणि संदर्श्य तस्य बोधिसत्त्वस्य श्रीवत्सालंका[31]रवज्रस्वस्तिके[32] एवास्तंगच्छति । समनंत[33]रादस्तमितायाश्च तस्या रश्म्याः शतसहस्रगुणोत्तराः । [34]तस्य बोधिसत्त्वस्य बलस्थामाभिवृद्धिः प्रज्ञायते ॥

1 लमण्ड—T. 2 न्या T. 3 रत्ना T. 4 क्ततरः T. क्ततराः R. क्तिता K. 5 धिष्ठाना—MS. 6 क+त्र T. 7 ल MS. 8 स्म—T. 9 जा T. 10 सर्वे ते T. ते—K. 11 प K. 12 पं महापूजो T. 13 तथागत—K'. 14 प्रश T. 15 रे MS. 16 प्ति MS. 17 भवन्तो T. 18 भ्यः अप T. 19 ता K. 20 न्तं T. तां MS. त K. 21 ती T. 22 क्ष्य K'. 23 याभ्यः T. 24 कां सर्व T. 25 शत्रु—T. 26 या T. 27 क K. 28 स्म्य MS. 29 शो T. 30 प्र MS.K. 31 रे K.K'. 32 के T. 33 रास्तमि T. 34 तस्य—K'.

अथ खलु भो[1] जिनपुत्राः सर्वज्ञता[2]भिज्ञा[3]वत्यो नाम रश्मयः । तेषां तथागतानामर्हतां सम्यक्संबुद्धानामूर्णाकोशे[4]भ्यो निश्चरन्ति । असंख्येयपरिवारा[5]स्ताः सर्वासु दशसु दिक्ष्वशेषतः सर्वलोकधातूनवभास्य । दशाकारं लोकं प्रदक्षिणीकृत्य । महान्ति तथागतविकुर्वितानि संदर्श्य । बहूनि बोधिसत्त्वको[6]टीनियुतशतसहस्राणि[7] सं[8]चोद्य । सर्वबुद्धक्षेत्र[9]प्रसरान्ष[10]ड्विकारं[11] संप्रकं[12]प्य । सर्वापायच्युतिगत्युपपत्ती[13]ः प्रशम्य[14] । सर्वमारभवनानि ध्यामी[15]कृत्य । सर्वतथागताभिसंबोधिविबुद्धबुद्धासनान्यु[16]पसंदर्श्य । सर्वबुद्धपर्षन्मण्डल[17]व्यूहप्रभावं नि[18]दर्श्य । धर्मधातु[19]परमानाकाशधातुपर्यवसानान्सर्वलोकधातूनवभास्य पुनरेवागत्य । तं सर्वावंतं[20] बोधिसत्त्वपर्षत्सं[21]निपातमुपर्युपरि [22]प्रदक्षिणीकृत्य महाव्यूहां निदर्श्य । ता रश्मयः तस्य बोधिसत्त्वस्योत्तमांगे [23]ऽस्तंगच्छन्ति । तत्परिवाररश्[24]मयश्च तथा सन्निपतितानां तेषां बोधिसत्त्वानां शिरस्स्वन्तर्धीयन्ते स्म । समनन्तरं [25]सन्निपतिता[26]भिश्च ताभी रश्मिभिस्ते बोधिसत्त्वा अप्रतिलब्धपूर्वाणि दशसमाधिशतसहस्राणि प्रतिलभन्ते । ताश्च रश्मयस्तुल्यकालं तस्य बोधिसत्त्वस्योत्तमांगे निपतिता[27] भवन्ति । स च बोधिसत्त्वो [28]ऽभिषिक्त इत्युच्यते । सम्यक्संबुद्ध[29]विषये[30] दशबलं परिपूर्य तु सम्यक्संबुद्ध [31]इति संख्यां [32]गच्छति । तद्यथापि नाम भो[33] जिनपुत्रा यो राज्ञ[34]श्चक्रवर्तिनः पुत्रो ज्येष्ठकुमारो[35] अग्रमहिषीप्रसूतश्चक्रवर्ति[36]राज[37]लक्षणसमन्वागतो भवति । तं राजा चक्रवर्ती[38] दिव्ये[39] हस्तिसौवर्णे[40] भद्रपीठे[41] निषाद्य[42] चतुर्भ्यो महासमुद्रेभ्यो [43]वार्यानीय उपरि रत्नविमानेन धार्यमाणेन[44] महता[45] पुष्पधूपगं[46]-

1 भवन्तो T 2 तायाभि MS. 3 ज्ञायावन्तो MS.K.K'. 4 शैभ्यो T. 5 राः ताः K'. 6 टिनियूत K'. 7 णि—T. 8 वा MS. चा T. 9 त्ना T. 10 नूप T. 11 लं T. 12 कम्प T. 13 त्तिः MS. 14 मर्य्य T. 15 नी MS. 16 नुप्रसं T. 17 ला MS. 18 नि—K'. 19 परमानाकाशधातु—K'. 20 त K. 21 त्सां K. 22 प्र—T. 23 ऽ—K'. 24 स्म MS. 25 सनिपति T. 26 ताभिश्च—T. 27 तानि MS.K.K'. 28 ऽ—K'. 29 द्धे MS. 30 य MS.K.K'. 31 इति—T. 32 प्रतिलभते T. 33 भवन्तो T. 34 ज MS. 35 र T. रो अग्रय R. 36 वर्ती MS.K.K'. 37 राज—T. 38 वर्ति T. 39 व्य MS. 40 सो K. 41 थे T.K.K'. 42 ष्या K'. 43 वाच्या T. वाद्या K. 44 मानेन K'. 45 तो K. 46 दीपगंध K'.

धदीपमाल्यविलेपनचूर्णचीवरछत्रध्वजपताकातूर्यताडावचर[1]संगीति[2]व्यूहेन [3]सौव[4]र्णभृंगारं गृहीत्वा तेन वारिणा तं कुमारं मूर्धन्यभिषिं[5]चति । समनंतरा[6]भिषिक्तश्च रा[7]जा क्षत्रियो मूर्धाभिषिक्त इति संख्यां[8] गच्छति । दशकुशलकर्मप[9]थं परिपूर्य[10] तु चक्र[11]वर्तीति सं[12]ज्ञां प्रतिलभते । एवमेव भो[13] जिनपुत्राः समनंतराभिषिक्तो बोधिसत्त्वस्तैर्बुद्धैर्भगवद्भिर्महाज्ञानाभिषेकाभिषिक्त इत्युच्यते । सम्यक्संबुद्धाभिषेकेन दशबलं परिपूर्य[14] तु सम्यक्संबुद्ध इति संख्यां गच्छति । अयं [15]भो जिनपुत्रा[16] बोधिसत्त्वस्य महाज्ञानाभिषेको । यस्यार्थे बोधिसत्त्वो[17] ऽनेकानि दुष्करशतसहस्राण्यारभते । स एवमभिषिक्तो ऽप्रमेयगुणज्ञानविवर्धितो धर्ममेघायां बोधिसत्त्वभूमौ प्रतिष्ठित इत्युच्यते । सो ऽस्यां धर्ममेघायां बोधिसत्त्वभूमौ प्रतिष्ठितो बोधिसत्त्वो धर्मधातुसमुदागमं[18] च यथाभूतं प्रजानाति । कामधातुसमुदागमं रूपधातुसमुदागमं चारूप्यधातुसमुदागमं च । लोकधातुसमुदागमं च सर्वसत्त्वधातुसमुदागमं च । विज्ञानधातुसमुदागमं च संस्कृतासंस्कृतधातुसमुदागमं च । आकाशधातुसमुदागमं च भूताभूतदेशनासमुदागमं च यथाभूतं प्रजानाति । निर्वाणधातुसमुदागमं च दृष्टिकृतक्लेशसमुदागमं च यथाभूतं प्रजानाति । लोकधातुप्रवृत्तिनि[19]र्वृत्तिसमुदागमं च श्रावकचर्यासमुदागमं च प्रत्येकबुद्धचर्यासमुदागमं च बोधिसत्त्वचर्यासमुदागमं च । तथागतबलवैशारद्यावेणिकबुद्धध[20]र्मरूपकाय[21]धर्मकायसमुदागमं च । सर्वाकारसर्वज्ञज्ञानसमुदागमं च । अभिसंबोधिधर्मचक्रप्रवर्तिसंदर्शनसमुदागमं च । समासतः सर्वधर्मप्रवेशविभक्तिनिस्तीरणसमुदागमं च यथाभूतं प्रजानाति । स एवं ज्ञानानुगमनतया बुद्ध्या उत्तरे सत्त्वकायनिर्माणं च यथाभूतं प्रजानाति । क्लेशनिर्माणं च दृष्टिकृतनिर्माणं च । लोकधा

1 न MS.K.K'. 2 त MS. 3 सो T.K. 4 र्णं K'. 5 चे । T. 6 रो T. 7 स+रा T. 8 ख्या T. 9 था T. 10 र्या नु सम्य MS. 11 वर्तिसं T. 12 ज्ञा T. 13 भवन्तो T. 14 र्या तु T. 15 भवन्तो T. 16 त्राः K'. 17 त्त्वो अने MS त्त्वाने T. त्त्वो ने K'. 18 मनं MS.K.K'. 19 निवृत्ति–T. 20 र्मा MS. 21 धर्मकाय–MS.K.K'.

तुनिर्माणं च [1]धर्मधातुनिर्माणं च । [2]श्रावकनिर्माणं च प्रत्येकबुद्धनिर्माणं च बोधिसत्त्वनिर्माणं च । तथागतनिर्माणं च सर्वनिर्माणकल्पाकल्पतां च यथाभूतं प्रजानाति । सर्वबुद्धाधिष्ठानं च यथाभूतं प्रजानाति । धर्माधिष्ठानं च संघाधिष्ठानं च कर्माधिष्ठानं च क्लेशाधिष्ठानं च कालाधिष्ठानं च प्रणिधानाधिष्ठानं च पूजाधिष्ठानं च चर्याधिष्ठानं च कल्पाधिष्ठानं च ज्ञानाधिष्ठानं च यथाभूतं प्रजानाति । स यानीमानि[3] तथागतानामर्हतां[4] सम्यक्संबुद्धानां सूक्ष्मप्रवेशज्ञानानि । यदुत । चर्यासूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । च्युत्युपपत्तिसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । जन्मसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । अभिनिष्क्रमणसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । अभिसंबोधिसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । [5]विकुर्वणसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा धर्मचक्रप्रवर्तनसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । धर्मदेशनासूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । धर्मविस्तरसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । आयुःप्रमाणाधिष्ठानसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । वर्णरूपकायसंदर्शनसू[6]क्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । सर्वस[7]त्त्वविनयानतिक्र[8]मणसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । सर्वलोकधातुस्फरणसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । सर्वसत्त्वचित्तचरितव्यवलोकनसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । एकक्ष[9]णत्र्यध्वव्यवलोकनसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । पूर्वान्तापरान्तनिरवशेषसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । सर्वसत्त्वचित्तचरि[10]तनानात्वसमन्तसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । तथागतबलवैशारद्यबुद्धधर्माचिंत्यसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । तथागतपरिनिर्वाणसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । शासनाधिष्ठानसद्धर्मस्थितिसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा । एवं प्रमुखान्यप्रमे[11]यासंख्येयानि तथागतानां सूक्ष्मप्रवेशज्ञानानि [12]तानि सर्वाणि यथाभूतं प्रजानाति । स यानीमानि[13] तथागतानामर्हतां सम्यक्संबुद्धानां गुह्यस्थानानि । यदुत । कायगुह्यं वा वाग्गुह्यं वा चित्तगुह्यं वा कालाकालविचारणा[14]गुह्यं वा बोधिसत्त्वव्याकरणगुह्यं वा सत्त्व[15]संग्रहनिग्रहगुह्यं वा विन[16]योत्[17]सादनावसा-

1 सत्त्व MS.K.K'. 2 सत्त्वधातुनिर्माणं च+श्रा T. 3 नी T. णि K. 4 न्तां T. 5 वि 10 वा=आयुः आर्विणसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा अभिसंबोधिसूक्ष्मप्रवेशज्ञानं वा K. 6 क्ष्मे MS. 7 सत्त्व—MS.K.K'. 8 मे MS. मसू K'. 9 णे T.K. 10 ते MS. ता T. 11 यानि असं T. 12 यानि MS. 13 नी MS. 14 ना MS. 15 सं—MS. 16 नेयां सादरावसानगुह्यं T. 17 त्स K.

नगुह्यं वा यथाकाला[1]ववादानुशासना[2]ध्युपेक्षण[3]गुह्यं वा [4]याननानात्वव्यवस्थापनगुह्यं वा । सत्त्वचर्येन्द्रियविभक्तिगुह्यं वा सत्त्वकर्मक्रियावतारगुह्यं वा बोधिसत्त्वचर्येन्द्रियविभक्तिगुह्यं वा चर्याभिसंबोधिस्वभावप्रभावानुबोधगुह्यं वा स्वभावाभिसंबोध्यधिष्ठान[6]गुह्यं वा । अवतारो[7]त्तारणगुह्यं वा । आकर्षण[8]सं[9]प्रेषणगुह्यं वा । स्थानचंक्रमण[10]निष[11]द्याशया[12]सनसंदर्शनगुह्यं वा । आहारपरिभोगकायोपकरण[13]प्रतिषे[14]वणगुह्यं वा । भाषिततू[15]ष्णीभावध्यानविमोक्षसमाधिसमापत्तिसंदर्शनगुह्यं वा । एवं प्रमुखान्यप्रमेया[16]संख्येयानि तथागतानां गुह्यस्थानानि तानि सर्वाणि यथाभूतं प्रजानाति । स यानीमानि तथागतानां कल्पप्रवेशसमवसरणज्ञानानि । यदुत । एककल्पासंख्येयकल्पसमवसरणता । असंख्येयकल्पैककल्पसमवसरणता । संख्येयकल्पासंख्येयकल्पसमवसरणता । असंख्येयकल्पसंख्येयकल्पसमवसरणता । चित्तक्षणकल्पसमवसरणता । कल्पचित्तक्षणसमवसरणता । कल्पाकल्पसमवसरणता । अकल्पकल्पसमवसरणता । सबुद्धककल्पाबुद्धककल्पसमवसरणता । अबुद्धककल्पसबुद्धककल्पसमवसरणता । [17]अतीतकल्पानागतप्रत्युत्पन्नकल्पसमवसरणता । प्रत्युत्पन्नकल्पातीतानागतकल्पसमवसरणता । अनागतकल्पातीतप्रत्युत्पन्नकल्पसमवसरणता । दीर्घकल्पह्रस्वकल्पसमवसरणता । ह्रस्वकल्पदीर्घकल्पसमवसरणता । सर्वकल्पेषु संज्ञाकृतसमवसरणता । सर्वसंज्ञाकृतेषु कल्पसमवसरणता । एवं प्रमुखान्यप्रमेयान्य[18]संख्येयानि कल्पप्रवेशसमवसरणा[19]नि तानि सर्वाणि यथाभूतं प्रजानाति । स या[20]नीमानि तथागतानामर्हतां सम्यक्संबुद्धानामवतारज्ञानानि । यदुत । बालपथावतारज्ञानं वा । परमाणु-

1 ले अव T. 2 व्य MS. व्यु K. 3 णं MS. 4 यान 33 ह्यं=सत्त्वेन्द्रियनानात्वचर्याविभक्तिप्रवेशगुह्यं वा सत्त्वकर्मक्रियावतारगुह्यं वा याननानात्वव्यवष्ठापनगुह्यं T. 5 धं MS. 6 नं MS. 7 ता T. 8 णा MS.K.K'. 9 प्रवेश MS. 10 ण–MS. 11 पे T. 12 य्या MS.K.K'. र्य्या R. 13 ण–MS.K.K'. 14 सेवण R. श्रवण T. 15 श्नी MS. 16 यान्यप्रमेयान्यसं T. 17 अतीतानागत–प्रत्युत्पन्न, प्रत्युत्पन्न–अतीतानागत, अतीत–अनागत, अनागत–अतीत Sn. अतीतानागत–प्रत्युत्पन्न, प्रत्युत्पन्न–अतीतानागत, अनागतातीता–प्रत्युत्पन्न, प्रत्युत्पन्न–अनागतातीता Kj. Bb. 18 ण्य K'. 19 णतानि MS.K.K'. 20 नि T.

रजोवतारज्ञानं वा । बुद्धक्षेत्रकायाभिसंबोध्यवतारज्ञानं वा । सत्त्वकायचित्ताभिसंबोध्यवतारज्ञानं वा । सर्वत्रा[1]नुगताभिसंबोध्यवतारज्ञानं वा । व्यत्यस्तचरिसंदर्शनावतारज्ञानं वा । अनुलोमचरिसंदर्शनावतारज्ञानं वा । प्रतिलोमचरिसंदर्शनावतारज्ञानं वा । चिंत्याचिंत्यलोकविज्ञेयाविज्ञेयचरिसंदर्शनावतारज्ञानं वा । श्रावकविज्ञेयप्रत्येकबुद्धविज्ञेयबोधिसत्त्वविज्ञेयतथागतविज्ञेयचरिसंदर्शनावतारज्ञानं वा । तानि सर्वाणि यथाभूतं प्रजानाति । इति हि[2] भो[3] जिनपुत्रा अप्रमेयं[4] बुद्धानां भगवतां ज्ञानवैपुल्यमप्रमाणमेवास्यां भूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्यावता[5]रज्ञानं ॥

स[6] खलु पुनर्भो[7] जिनपुत्रा बोधिसत्त्व एवमिमां[8] बोधिसत्त्वभूमिमनुगतो ऽचिंत्यं च नाम बोधिसत्त्वविमोक्षं प्रतिलभते[9] । अनावरणं च नाम । [10]विशुद्धिविचयं च नाम । समन्तमुखा[11]वभासं च नाम । तथागतकोशं च नाम । अप्रतिहतचक्रानुगतं च नाम । त्र्यध्वानुगतं च नाम । धर्मधातुगर्भं च नाम । विमुक्तिमण्डलप्रभासं च नाम । अशेषविपर्यं[12]गमं च नाम बोधिसत्त्वविमोक्षं प्रतिलभते[13] । इति हि भो[14] जिनपुत्रा[15] इमान्दशबोधिसत्त्वविमोक्षान्प्रमुखान् कृत्वा[16]प्रमेया[17]संख्येयानि [18]विमोक्षमुखशतसहस्राणि बोधिसत्त्वो[19] ऽस्यां दशम्यां बोधिसत्त्वभूमौ प्रतिष्ठितः[20] प्रतिलभते[21] । एवं यावत्समाधिशतसहस्राणि । धारणीशतसहस्राणि । अभिज्ञाभिनिर्हारशतसहस्राणि प्रतिलभते । ज्ञानालोकशतसहस्राणि । विकुर्वणशतसहस्राणि । प्रतिसंवि[22]न्निर्हारशतसहस्राणि । उपायप्रज्ञाविक्रीडितसहस्राणि । गंभीरधर्मनयप्रवेशशतसहस्राणि । महाकरुणावेगशतसहस्राणि । बोधिसत्त्ववशिता[23]प्रवेशश-

1 र्वानु MS. 2 हि—MS.K'. 3 भवन्तो T. 4 य T. 5 तरण । T. 6 अथ खलु T. 7 भवन्तो T. 8 मा MS. 9 तो MS. 10 वि 7 म—MS. 11 पा T. 12 यं च नाम T. 13 तो MS 14 भवन्तो T. 15 त्रो MS. 16 त्वा अप्र T. 17 यान्यसं T. 18 बोधिसत्त्व+वि R. 19 त्त्व अस्यां MS. त्त्वो स्यां K'. 20 त T. 21 तो एवं MS. त एवं R. 22 नि MS. 23 प्रवेश—K.K'.

तसहस्राणि प्रतिलभते । स एवं ज्ञानानुगतया बुद्धया[1]प्रमाणानुगतेन स्मृतिकौशल्[2]येन समन्वागतो भवति । स[3] दशभ्यो दिग्भ्यो ऽप्रमेयानां बुद्धानां भगवतां सकाशादेकक्षणलवमुहूर्तेनाप्रमणान्महाधर्मावभासान्महाधर्मालोकान्महाधर्ममेघां सहते संप्र[4]तीच्छति स्वीकरोति सं[5]धारयति । तद्यथापि नाम भो[6] जिनपुत्रा[7]ः सागरना[8]गरा[9]जमेघविसृष्टो[10] म[11]हाप्स्कंधो न सु[12]करो ऽन्येन पृथिवीप्रदेशेन सोढुं वा संप्रत्येषि[13]तुं वा स्वीकर्तुं वा [14]संधारयितुं वान्यत्र महासमुद्रात् । एवमेव भो[15] जिनपुत्रा ये ते तथागतानां भगवतां गुह्यानुप्रवेशा[16]ः । यदुत । महाधर्मावभासा महाधर्मालोका महाधर्ममेघास्तेन सुकरा[17]ः सर्वसत्त्वैः सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः सोढुं वा सं[18]प्रत्येषितुं वा संधारयितुं वा । प्रथमां भूमिमुपादाय यावन्नव[19]मीभूमिप्रतिष्ठितैरपि बोधिसत्त्वैस्तां बोधिसत्त्वो[20] ऽस्यां धर्ममेघायां बोधिसत्त्व[21]भूमिस्थितः सर्वां सहते संप्र[22]तीच्छति स्वीकरोति संधारयति । तद्यथापि नाम भो[23] जिनपुत्रा महासमुद्र एकस्यापि महाभुजगेन्द्रस्य महामेघान्सहते संप्र[24]तीच्छति स्वीकरोति संधारयति । द्वयोरपि त्रयाणामपि यावदपरिमाणानामपि भुजगेन्द्राणामेकक्षणल[25]वमुहूर्तेनाप्रमेयान्महामेघान्सहते संप्र[26]तीच्छति स्वीकरोति संधारयति । तत्कस्य हेतोरप्रमाणविपुलविस्तीर्णत्वान्महासमुद्रस्य । एवमेव [27]भो जिनपुत्रा अस्यां धर्ममेघायां बोधिसत्त्वभूमौ प्रतिस्थितो बोधिसत्त्व एकस्यापि तथागतस्य सकाशादेकक्षणलवमुहूर्तेना[28]प्रमेयान्महाधर्मावभासान्महाधर्मालोकान्महाधर्ममेघान्सहते सं[29]प्रतीच्छति स्वीकरोति संधारयति । द्वयोरपि त्रया[30]णामपि यावदपरिमा[31]णानामपि[32] तथाग-

1 ऽप्र MS. अप्र T. 2 ले MS. 3 स—MS. 4 ति MS. 5 चा T. 6 भवन्तो T. 7 त्रा MS. 8 णा R. 9 जो MS. 10 ष्टा MS. 11 हानप्स्क T.K.K'. 12 सू MS. 13 षयितुं MS. 14 सं—MS. 15 भवन्तो T. 16 शो MS. 17 ला MS. 18 प्रेक्षितुं T. 19 मी+बोधिसत्त्व T. 20 त्त्व ऽस्यां MS. 21 भूमौ स्थितः K. भूमौ प्रतिस्थितः K'.T. 22 तिछ MS. तीच K. 23 भवन्तो T. 24 ति MS. 25 ले T. 26 ति MS. 27 भवन्तो T. 28 प्रमाणान्म K. 29 ति MS. 30 ना K. 31 ना T. 32 प्य,+चिंत्यानामप्यतुल्यानामनन्तानामपर्यन्तानामसीमाप्राप्तानाममाप्यानामनभिलाप्यानां संख्यागणनाव्यतिवृत्तानामपि T.

तानां सकाशादेकक्षणलवमुहूर्तेनाप्र[1]मेयान्महाधर्मावभासान्महाधर्मालोकान्महाधर्ममेघान्सहते संप्र[2]तीच्छति स्वीकरोति संधारयति । तत उच्यते इयं भूमिर्धर्ममेघेति ॥

विमुक्तिचन्द्रो बोधिसत्त्व आह ॥

शक्यं पुनर्भो जिनपुत्र संख्यां कर्तुं कियतां तथागतानामन्तिकेभ्यो बोधिसत्त्व एकक्षणलवमुहूर्तेन महाधर्मावभासान्महाधर्मालोकान्महाधर्ममेघान्सहते संप्र[3]तीच्छति स्वीकरोति संधारयति ॥

वज्रगर्भो बोधिसत्त्व आह ॥

न सुकरा भो जिनपुत्र संख्या कर्तुं गणनानिर्देशेन । इयतां तथागतानामन्तिकेभ्यो बोधिसत्त्व एकक्षणलवमुहूर्तेन महाधर्मावभासान्महाधर्मालोकान्महाधर्ममेघान्सहते संप्र[4]तीच्छति स्वीकरोति संधारयति । अपि तु खल्वौपम्यं करिष्यामि । तद्यथापि नाम भो[5] जिनपुत्र[6] दशसु दिक्षु दशबुद्धक्षेत्रानभिलाप्यकोटी[7]नियुतशतसहस्रपरमाणुरजःसमेषु[8] लोकधातुषु यावत्स[9]त्त्वधातु[10]निरवशेषयोगेन संविद्यते । तत[11] एकः सत्त्वः श्रुतग्रहणधारणीप्रतिलब्धो भवेत्तथागतानामुपस्थायको[12] महाश्रावको ऽग्र्यः[13] श्रुतधराणां । तद्यथापि नाम भगवतो वज्रपद्मोत्तरस्य तथागतस्यार्हतः सम्यक्संबुद्धस्य महाविजयो नाम भिक्षुरेवंरूपेण श्रुतको[14]शल[15]बलाधानेन स एकः सत्त्वः समन्वागतो भवेत् । यथा च स एकः सत्त्वस्तथा निरवशेषेषु[16] [17]तेषु सर्वे[18]षु लोकधातुषु ते सर्व[19]सत्त्वाः[20] समन्वागता भवेयुर्य[21]त्वेकेनोद्गृहीतं स्यान्न[22] द्वितीयेन । तत्किम्मन्यसे भो जिनपुत्र[23] बहुतरन्तेषाम[24]प्रमाणं स[25]र्वसत्त्वानां श्रु[26]तकौशलं भवेत् ॥

1 प्रमाणा T. 2 ति MS. 3 ति K. 4 ति MS. 5 भवन्तो T. 6 त्रा T. 7 टि R. 8 समासु T. 9 त्वास T. 10 तुषु नि T. 11 तत 15 ब्धो=तथागतधर्मधारणा (ण K') धारणीप्रतिलब्धो MS.K.K'. 12 म MS.K. 13 or ग्रः? 14 को K. 15 ल्य R. 16 शेषासु T. 17 तेषु–T. 18 सर्वासु T. 19 सर्वे K. 20 त्त्वः MS. 21 यच्चै T. यंचै R. यंत्वे K. यन्त्वे K. 22 त् MS. 23 त्रा T. 24 म+प्रमेयाम R. 25 स 3 नां–T. 26 वा+श्रु T.

विमुक्तिचंद्रो बोधिसत्त्व आह ॥

बहु भो जिनपुत्र[1]प्रमाणं तत्तेषां सर्वसत्त्वानां श्रुतकौशलं[2] भवेत् ॥

वज्रगर्भो बोधिसत्त्व आह ॥

आरोचयामि ते भो जिनपुत्र प्रतिवेदयामि । यं[3]द्धर्ममेघायां बोधिसत्त्वभूमौ प्रतिष्ठितो[4] बोधिसत्त्वं[5] एकक्षणलवमुहूर्तेन एकस्यैव तावत्तथागतस्य सकाशाद्धर्मधातुत्र्यध्वकोशं नाम महाधर्मावभासालोकमेघं सहते संप्रतीच्छति स्वीकरोति संधारयति । यं[6]स्य महाधर्माव-भासालोकमे[7]घसंधारणकौ[8]शलस्य तत्पूर्वकं श्रुतकौशलं[9] शततमीमपि कलां[10] नोपैति । सहस्र-तमीमपि[11] शतसहस्रतमीमपि कोटीतमीमपि कोटीशततमीमपि कोटीसहस्रतमीमपि को-टीशतसहस्रतमीमपि कोटीनि[12]युतशतसहस्रतमीमपि कलां नोपैति । संख्यामपि कलामपि गणनामप्युपमामपि याव[13]दुपनिषदमपि न क्षमते । यथा चैकस्य तथागतस्य सकाशात्तथा दशसु दिक्षु यावन्ति [14]तेषु सर्वेषु पूर्वकेषु लोकधातुषु [15]तानि परमाणुरजांसि संविद्यन्ते[16] ता-वतां सम्यक्संबुद्धानामतो ऽपि भूय उत्तरे[17] ऽप्रमेयाणां तथागतानां सकाशादेकक्षणलव-मुहूर्तेन धर्मधातुत्र्यध्वकोशं नाम महाधर्मावभासालोकमेघं सहते संप्रतीच्छति स्वीकरोति संधारयति । तत उच्यते इयं भूमिर्धर्ममेघेति ॥

पुनरपरं भो जिनपुत्र धर्ममेघायां बोधिसत्त्वभूमौ[18] प्रतिष्ठितो बोधिसत्त्वः स्वप्रणिधा-न[19]बलाधानतो महाकृपाकरुणामेघं[20] समुत्थाप्य । महाधर्मावभास[21]गर्जनमभि[22]ज्ञाविद्या[23]वैशारद्य-विद्युद्विद्योतितं । महारश्मिमारुतसमीरितं । महापुण्यज्ञान[24]घनाभ्रजालसंछन्नं । [25]विविध-

1 त्र अप्र T. 2 ल्यं R. 3 यं ध T. 4 तो+भवति T. 5 त्त्वो K'. 6 त T. 7 मेघ–T. 8 ल्य K'. 9 ल्यं R. 10 लान्नो T. लान्नौ K. 11 पि+कलां नोपैति । K'. 12 नयुत T. 13 दौपम्य-मपि न क्षमते MS.K.K'. 14 तासु पूर्विकासु T. 15 तानि–T. 16 ते MS. 17 रि अप्र T. ऽयप्र R. 18 मि T. 19 बलाधान–MS.K'. 20 घान्स MS.K.K'. 21 सेन ग T. 22 विज्ञा All MSS. 23 द्यो MS. 24 ने K. 25 現種々身色爲雜色雲 Kj. Bb. 現種々色身爲雜色雲 Br.

कायघनावर्तसंदर्शनं । महाधर्मनि[1]र्नादनं । नमुचिपर्षद्विद्रा[2]वनं । एकक्षणलवमुहूर्तेन दशसु दिक्षु यावन्ति [3]तेषु [4]पूर्वकेषु लोकधातुषु तानि परमाणुरजांसि संविद्यन्ते तावंति [5]तानि लोकधातुको[6]टीनि[7]र्नियुतशतसहस्राणि स्फु[8]रित्वा तेभ्यो ऽपि भूयो ऽप्रमेया[9]नि लोकधातुको[10]टी-[11]नियुतशतसहस्राणि [12]स्फुरित्वा [13]महामृत[14]कुशलधाराभिप्रवर्षणेन यथाशयतः सत्त्वानाम[15]ज्ञानसमुत्थिताः सर्वक्ले[16]शरजोज्वलाः प्रशमयति । तत उच्यते इयं भूमिर्धर्ममेघेति ॥

पुनरपरं भो जिनपुत्र धर्ममेघायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्व एकस्मि[17]न्नपि लोकधातौ तुषितव[18]रभवनवासमुपादाय च्यवना[19]वक्रमणगर्भस्थितिजन्माभिनि[20]ष्क्रमणाभिसंबो-[21]धनाध्ये[22]षण[23]महाधर्मचक्रप्रवर्तनमहापरिनिर्वाणभूमिरिति । सर्व[24]तथागतका[25]र्यमधितिष्ठ[26]ति । यथाशयेषु सत्त्वेषु यथावै[27]नेयिकेषु । एवं [28]द्वयोरपि यावदनभिलाप्यानभिलाप्येष्वपि लोकधातुषु तुषितवरभवनमुपादाय च्यवना[29]वक्र[30]मणगर्भस्थितिजन्माभिनि[31]ष्क्रमणाभिसंबोधनाध्येषणमहाधर्मचक्रप्रवर्तनमहापरिनिर्वाणभूमिरिति । सर्वतथागतका[32]र्यमधितिष्ठति । यथाशयेषु [33]सत्त्वेषु यथावै[34]नेयिकेषु । [35]स एवं ज्ञानव[36]सिताप्राप्तः [37]सुविनिश्चि[38]तमहाज्ञानाभिज्ञ आकांक्षं संक्लि[39]ष्टस्य लोकधातोः[40] परिशुद्धतामधितिष्ठति । परिशु[41]द्धस्य लोकधातोः[42] संक्लिष्टतामधितिष्ठति । आकांक्षं संक्षि[43]प्तस्य लोकधातोर्विस्तीर्णतामधितिष्ठति । विस्ती[44]र्णस्य संक्षिप्ततामधि-

1 °दं शून्यतानिमित्ताप्रणिहितामहाधर्मनिर्घोषं नमुचि° T. 2 पणं T. 3 तासु T. 4 पूर्वकेषु—T. 5 तानि—T. 6 टि R. 7 न K. 8 स्फारित्वा K. स्फरित्वा MS. 9 णि T. 10 टि R. 11 न K.K′. 12 स्फा MS. स्फ R. 13 महता अमृत T. 14 कुशलमूलवारिधा T. 15 म+नादिकाल T. 16 शज्वालाः T. 17 स्यापि T. स्यामपि R. 18 रे MS. 19 व—K′. 20 निःक्र MS.K.K′. 21 ध्यध्ये R. 22 पै K. 23 महा—MS. 24 तथागत—K′. 25 य T. 26 ष्टि MS. 27 न T. 28 द्व 68 न=यावद्यावन्वि ता (नि) सु लोकधातुषु परमाणुरजांसि संविद्यन्ते। ततो (पि R.) भूयो ऽप्रमेयेषु लोकधातुकोटी (टि R) नियुतशतसहस्रेषु तुषितवरभुवनावासमुपादाय यावत् T. 29 व—K′. 30 मे MS. 31 निःक्र All MSS. 32 य T. 33 सत्त्वेषु—K. 34 न T. 35 एवं द्वयोरपि यावदनभिलाप्यानभिलाप्येष्वपि लोकधातुषु तुषितवरभवनमुपादाय च्यवनावक्रमणगर्भष्ठितिजन्माभिनिःक्रमणाभिसांबोधनाध्येषणमहाधर्मचक्रप्रवर्तनमहापरिनिर्वाणभूमिरिति। सर्वतथागतकार्यमधितिष्ठति यथाशयेषु यथावैनेयिकेषु+स K. 36 शि T. 37 सविदित MS. सुवितिचि T. 38 ति K. 39 ष्टाय T. ष्टाया R. 40 तुः T. 41 द्धाय T. द्धाया R. 42 तोस्सं T. 43 साया T. 44 र्णतायाः T.

तिष्ठति । एवं विपुलमहद्गताप्रमाणसूक्ष्[1]मौदारिकव्यत्यस्ता[2]वमूर्ध[3]समतलादीनां सर्वलोकधातूनां वृषभितयानन्तमभिनिर्हारमधितिष्ठति । स[4] आकांक्षन्ने[5]कस्मिं परमाणुरज[6]स्येकमपि लोकधातुं सर्वावन्[7]तं सचक्रवाडपरिख[8]मधितिष्ठति । त[9]च्च परमाणुरजो न वर्धयति । तां च क्रियामादर्शयति । द्वा[10]वपि त्री[11]नपि चतुरो ऽपि पंचापि यावदनभिलाप्या[12]नभिलाप्यलोकधातू[13]न्नेकस्मिन्परमाणुरजसि सर्वा[14]न्सचक्रवाडपरिखा[15]नधितिष्ठति । त[16]च्च परमाणुरजो न वर्धयति । तां च क्रियामादर्शयति । आकांक्षन्नेकस्मिं[17] लोकधातौ[18] द्विलोकधातु[19]व्यूहमादर्शयति । आकांक्षन्यावदनभिलाप्यलोकधातुव्यूहमादर्शयति । आकांक्षन्ने[20]कलोकधातुव्यूहं[21] द्वयोर्लोकधा[22]त्वोरादर्शयति । या[23]वदनभि[24]लाप्येषु लोकधातुष्वादर्शयति । आकांक्षन्यावदनभिलाप्येषु लोकधातुषु यः सत्त्वधातुस्तमेकस्मि[25]ल्लोकधातौ सं[26]दर्शयति । न च सत्त्वान्विहे[27]टयति । आकांक्षन्नेकस्मि[28]ल्लोकधातौ यावत्सत्त्वधातुस्तमनभिला[29]प्यलोकधातुषु[30] सं[31]दर्शयति । न च सत्त्वान्विहे[32]टयति । आ[33]कांक्षन्नेकवालपथ[34] ए[35]कसर्वाकारबुद्धविषयव्यूहमादर्शयति । आकांक्षन्यावदनभिलाप्या[36]न्सर्वाकारबुद्धविषयव्यू[37]हामादर्शयति । आकांक्षं या[38]वंत्यनभिला[39]प्येषु लोकधातुषु परमाणुरजांसि तावन्त आत्मभावानेकक्ष[40]णलवमुहूर्तेन [41]निर्मिमीते । ए[42]कैकस्मिंश्चात्मभावे[43] तावन्त एव पा[44]णीन्संदर्शयति । तैश्च पा[45]णिभिर्दशसु दिक्षु बुद्धपूजायां प्रयुज्यते । एकैकेन च पाणिना गंगानदीवालिकासमान्पुष्पपुटांस्तेषां बुद्धानां भगवतां क्षिपति ।

1 क्ष्मो MS. क्षौ T. 2 स्था MS. 3 र्ध्वं T. 4 स— MS.K.K′. 5 न्नै T.K′. 6 जांसि एक T. 7 तीं T. 8 खा T. 9 तं च T. 10 द्वे अपि T. द्वे पि R. 11 त्री 9 पि = तिस्रो पि चतस्रो पि पंचापि T. 12 प्यानभिलाप्यलो = प्या अपि लो T. 13 तूने MS. तुरे R. 14 र्वाः स T. 15 पा अधि T. 16 तं च T. 17 स्मा T. 18 तु T. 19 तौ T. 20 कधालोक K. 21 ह K. 22 तो MS. 23 आकांक्षन्याव T. 24 लाप्यानभिलाप्येषु MS. लाप्यासु T. 25 स्मि लो K.K′. स्यां लो T. 26 संदधाति T. 27 थ T.K.K′. 28 स्यां लो T. 29 प्यासु T. 30 षु— T. 31 संदधाति T. 32 थ T.K.K′. 33 आकांक्षन् अनभिलाप्यलोकधातुगतां सत्त्वानेकबालपथे संदधाति + आ T. 34 थे MS. 35 एकं सर्वबुद्धविषय T. 36 प्यसर्वबुद्धविषय T. 37 हमा T. 38 यावद T. 39 प्यासु T. 40 नैक K′. 41 निर्मे K. 42 एकस्मिं MS.K.K′. 43 वै K′. 44 प्राणि MS. धारणि T. 45 प्राणि MS. धारणि T.

यथा [1]पुष्पाणामेवं गंधानां माल्यानां विलेपनानां चूर्णानां चीवराणां छत्राणां ध्वजानां पताका[2]नामेवं सर्वव्यूहानामेकैकस्मिंश्च काये तावन्त्येव शिरांस्यधितिष्ठति। एकैकस्मिंश्च शिरसि ताव[3]न्तीरेव जिह्वा अधितिष्ठति। [4]ताभिस्तेषां बुद्धानां भगवतां वर्णं भाषते। चित्तोत्पादे[5] दशदिशं[6] [7]स्फारणं गच्छति। चित्तक्षणे [8]चित्तक्षणे [9]चाप्रमाणां[10] अभिसंबोधीर्यावन्महापरिनिर्वाणव्यूहानधितिष्ठति। अप्रमाणकायतां च त्र्यध्वगतायामधितिष्ठति। स्वकाये चाप्रमेयाणां बुद्धानां भगवतामप्रमे[11]यान्बुद्धक्षेत्रगुणव्यूहानधितिष्ठति। सर्वलोकधातुसंवर्तविवर्तां[12]श्च स्वकाये [13]ऽधितिष्ठति। [14]सर्ववातमण्डलीश्चैकरोमकूपादुत्सृजति। न च सत्त्वान्विहे[15]टयन्ति। आकांक्षंश्चै[16]कमप्स्कंधमपर्य[17]न्तलोकधातुमधितिष्ठति। [18]तस्मिंश्च महापद्ममधितिष्ठति। तस्य च महापद्मस्य [19]प्रभा[20]व्यूहो ऽनन्ताल्लोकधा[21]तून्स्फरति। तत्र च महाबोधिवृक्ष[22]विटपां[23]श्च संदर्शयति। यावत्सर्वाकारवरोपेतं सर्वज्ञत्वं संदर्शयति। स्वकाये दशदिशं[24] मणिविद्युच्चन्द्रसूर्यप्रभा यावत्सर्वावभासप्रभा अधितिष्ठति। मुखवातेन चैकैकस्यान्दिशः प्रतिदिशमनन्ताल्लोकधातूं[25] कंपयति। न च सत्त्वानुत्त्रा[26]सयति[27]। दशदिशं च वातसं[28]वर्तिनीं तेज[29]ःसं[30]वर्तिनीमप्सं[31]वर्तिनीमधि[32]गच्छति। सर्वसत्त्वांश्चाकां[33]क्षन् यथाभिप्रायं[34] रूपाश्रयालंकृतानधितिष्ठति। स्वकाये च तथागतकायमधितिष्ठति। तथागतकाये च स्वकायमधितिष्ठति। तथागतकाये स्वबुद्धक्षेत्रमधितिष्ठति। स्वबुद्धक्षेत्रे च तथागतकायमधितिष्ठति। इति हि भो[35] जिनपुत्र धर्ममेघायां बोधि[36]सत्त्वभूमौ प्रतिष्ठि[37]तो बोधिसत्त्व इमानि [38]चान्यानि चाप्रमे-

1 युष्प्रमा T. 2 ना एवं T.K'. 3 त्येव T. ती एव K.K'. न्तीरेक MS. 4 आ K'. अधिष्ठाय+ता T. 5 द्दे+चित्तोत्पादे च T. दे+च R. 6 श MS. क् 7 स्फ T. 8 चित्तक्षणे—R. 9 वा MS. 10 ण MS. णा T. 11 यणां क्षेत्र T. 12 र्तव्यूहां T. 13 अ MS.K.K'. ऽ—T. 14 सर्वा R. 15 थयेति T. 16 का T.K. 17 न्ता MS. न्तां R. 18 तस्यां च T. 19 प्रभावभासव्यूहो T. 20 व्यूहेननान्ता MS. व्यूहेन अनन्ता T. 21 तूः स्फ T. 22 क्षमादर्शयति T. 23 पाश्च MS. 24 शिं T. 25 तुः T. तूः R. तुं K.K'. 26 श T. 27 न्ति T. 28 वर्तनीं T. 29 ज MS. 30, 31 वर्तनीम T. 32 धितिष्ठति K.K'. 33 क्षं K'. 34 य MS. यं रूपकायां लक्षनानधितिष्ठति। T. 35 भवन्तो T. 36 धी K. 37 ष्टो बो K. 38 वा MS.

यासंख्येयानि ऋद्धिविकुर्वणकोटी[1]नि[2]युतशतसहस्राण्या[3]दर्शयति ॥

अथ खलु तस्यां[4] पर्षदः केषां चिद्बोधिसत्त्वानां केषां चिच्चै[5]व नागयक्षगंधर्वासुरगरुडकिन्नरमहोरगशक्रब्रह्मलोकपालमहेश्वरशुद्धावासानामेतदभवत् । यदीदानीं[6] बोधिसत्त्वस्यैवमप्रमाणं[7] ऋद्ध्यभिसंस्कारगोचरस्तथागतानां पुनः किंरूपो भविष्यतीति[8] ॥

अथ खलु विमुक्तिचंद्रो बोधिसत्त्वस्तस्याः पर्षदश्चित्ताशयं[9] विचारमाज्ञाय वज्रगर्भं बोधिसत्त्वमेतदवोचत् ॥

संशयिता वतेयं भो जिनपुत्र पर्षत्सा[10]ध्वस्याः संशयच्छित्यर्थं किं चिन्मात्रं बोधिसत्त्वव्यूह[11]प्रातिहार्यं संदर्शय[12] ॥

अथ खलु वज्रगर्भो बोधिसत्त्वस्तस्यां वेलायां सर्वबुद्धक्षेत्रकायस्वभावसंदर्शनं नाम बोधिसत्त्वसमाधिं समापद्यते[13] । समनन्तरं समापन्ने वज्रगर्भो[14] बोधिसत्त्वः[15] सर्वबुद्धक्षेत्र[16] कायस्वभावसंदर्शने[17] बोधिसत्त्वसमाधि[18] । अथ तावदेव सा सर्वा[19]वती बोधिसत्त्वपर्षत्[20]सदेवनागयक्षगंधर्वासुरगरुडकिन्नरमहोरगशक्रब्रह्मलोकपाल[21]महेश्वरशुद्धावासपर्षद्वज्रगर्भस्य बोधिसत्त्वस्य काया[22]न्तरीभूतमात्मानं संजानीते स्म । तत्र[23] च बुद्धक्षेत्र[24]मभिनिर्वृत्तं संजानीते स्म । तस्मिंश्च बुद्धक्षेत्रे[25] ये[26] आकारव्यूहास्ते न सुकराः परिपूर्णयापि[27] कल्पकोट्या प्रभावयितुं । तत्र च बोधिवृक्षः[28] दशत्रिसाहस्रशतसाहस्रविष्कंभ[29]स्कंधं परिपूर्ण[30]त्रिसाहस्रकोटी[31]विपुलाप्रमणविट[32]पोद्विद्धशिखरं[33] तदनुरूपं च तस्मिन् बोधिमण्डे सिंहासन[34]वैपुल्यं तत्र च[35] सर्वाभि-

1 टि R. 2 न K.K'. 3 णि आद T. 4 स्या MS. 5 द्वे T. 6 तावत् T दानी MS. दानां K'. 7 णो रिध्य T. 8 ती—T. 9 ये MS.K.K'. 10 त्संशयछित्यर्थं MS.K.K'. 11 प्र MS.K'. 12 यः T. यं K. 13 द्य च T. 14 र्भे R. 15 त्त्वे R. 16 क्षेत्र—T. 17 ने MS. न K.K'. 18 धौ K.K'. 19 वती—MS.K.K'. 20 त्सा च देव T. 21 र T. 22 याभ्यन्त MS. यात्यन्त T. यान्त्यन्त K. 23 तच्च MS.K.K'. 24 त्रे T. 25 त्र K. 26 ये T.K.K'. 27 पि—MS.K.K'. 28 क्षे K. 29 भं MS. 30 र्णं MS.K.K'. 31 टि R. 32 पसुविशुद्धशि T. 33 र MS. 34 नं MS. 35 च—MS.K.K'.

ज्ञमतिराजं नाम तथागतं[1] बोधिमण्डवरगतं[2] संमपश्यत् । इति हि[3] यावन्तस्तत्र[4] व्यूहाः[5] संदृश्यन्ते[6] ते न सुकराः[7] परिपूर्णयापि[8] कल्पकोट्या प्रभावयितुं । स इदं[9] महाप्रा[10]तिहार्यं संदर्श्य तां[11] सर्वावतीं[12] बोधिसत्त्वपर्षदं[13] सर्वांश्च[14] देवनागयक्षगंधर्वासुरगरुडकिन्नरमहोरगेश[15]क्रब्रह्मलोकपालमहेश्वरशु[16]द्धावासपर्षदं पुनरेव यथा स्थाने स्थापयामास । अथ खलु सा सर्वावती[17] बोधिसत्त्वपर्षदाश्चर्यप्राप्ता[18] तूष्णी[19]भूता तमेव वज्रगर्भं बोधिसत्त्वं निध्यायन्ती[20] स्थिताभूत् । अथ खलु विमुक्तिचन्द्रो बोधिसत्त्वो वज्रगर्भं बोधिसत्त्वमेतदवोचत् ॥

आश्चर्यमिदं भो[21] जिनपुत्राद्भुतं[22] यावदचिंत्योपमस्य समाधेर्विशेषव्यूहप्रभावः । तत्को नामायं भो जिनपुत्र समाधिः ॥

वज्रगर्भो[23] बोधिसत्त्व आह ॥

सर्वबुद्ध[24]क्षेत्रकायस्वभावसंदर्शनो[25] नामायं[26] भो जिनपुत्र समाधिः ॥

विमुक्तिचन्द्रो बोधिसत्त्व आह ॥

कः पुनर्भो जिनपुत्रा[27]स्य समाधेर्गोचरविषयव्यूहः ॥

वज्रगर्भो[28] बोधिसत्त्व आह ॥

आकांक्षं भो जिनपुत्र बोधिसत्त्वो[29]ऽस्य समाधेः सु[30]भावितत्वात् गंगानदीवालिका[31]सम-लोकधातुपरमाणुरजःसमानी[32]दृशानि बुद्धक्षेत्राणि स्वकाये[33] आदर्शयेदन्यतो[34] वा भूय उत्तरि ईदृशानां भो जिनपुत्र बोधिसत्त्वसमा[35]धीनां धर्ममेघायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्वो[36]

1 तमपश्यत् MS.K.K'. 2 समनुपश्यत् T. 3 हि—MS. 4 स्तत्र—MS. 5 हा MS. 6 न्त T. 7 रा T. 8 पि—MS K.K'. वि T. 9 मं T. 10 प्र MS. 11 ता T. 12 वती T.K'. वंती MS. 13 बोधिसत्त्व—MS. 14 तां च T. 15 गावां शक्र K. 16 सु T. 17 बोधिसत्त्व—T. 18 सो T. 19 श्री MS. 20 न्ती स्ति K. न्ति स्थि K'.MS. 21 भो—MS.K.K'. 22 त्र अद्भुतं T. 23 र्भ आह T. 24 क्षेत्रबुद्ध K'. 25 ना K. 26 मेयं K. 27 त्र अस्य T. 28 र्भ आह T. 29 त्त्वस्य समा All MSS. 30 सुपरिभा R. 31 लु T. 32 नि दशबुद्धक्षेत्राणि R. 33 यमादर्शयेदतो T. यादर्शयेदन्यतो R. 34 ये आकर्षयेदन्यतो MS.K.K'. 35 धि K. 36 त्त्व K.

बहूनि शतसहस्राणि प्रतिलभते । तेन तस्य बोधिसत्त्वस्य यावद्यौवराज्यप्राप्तैरपि बोधिसत्त्वैः साधुमतीबोधिसत्त्वभूमि[1]प्रतिष्ठितैर्न सुकरः [2]कायः कायकर्म[3] वा ज्ञातुं । न सुकरा[4] वाग्वाक्कर्म वा ज्ञातुं । न सुकरं मनो मन[5]स्कर्म वा ज्ञातुं । न सुकरा[6]र्द्धिर्ज्ञातुं । न सुकरं तचध्यविलोकितं[7] ज्ञातुं । न सुकरः समाधिगोचरानुप्रवेशो ज्ञातुं । न सुकरो[8] ज्ञानविषयो ज्ञातुं । न सुकरं विमोक्षविक्रीडितं ज्ञातुं । न सुकरं नि[9]र्माणकर्म [10]वाधिष्ठानकर्म वा [11]प्रभाकर्म वा ज्ञातुं । न सुकरं यावत्स[12]मास[13]तः क्रमोत्क्षेपनिक्षेपक[14]र्मापि ज्ञातुं । यावद्यौवराज्यप्राप्तैरपि बोधिसत्त्वैः साधुमतीबोधिसत्त्वमूमिप्रतिष्ठितैः । एवमप्रमाणा भो जिनपुत्रेयं धर्ममे[15]घा बोधिसत्त्वभूमिः । समासनिर्दिशतो विस्तर[16]शः पुन[17]रसंख्येयकल्पशतसहस्रनिर्देशापर्यंताकारतो द्रष्टव्या[18] ॥

विमुक्तिचंद्रो बोधिसत्त्व आह ॥

कीदृशो[19] [20]भो जिनपुत्र तथागतगोचरवि[21]षय[22]प्रवेशो यत्रेदं बोधिसत्त्वानां चर्याविषया[23]धिष्ठानमेवमप्रमाणं ॥

वज्रगर्भो[24] बोधिसत्त्व आह ॥

तद्यथापि नाम स्याद्भो जिनपुत्र कश्चिदेव पुरुषश्चातुर्द्वीपिकायां[25] लोकधातो[26]र्द्वा वा त्रीन्वा कोलास्थिमात्रान्पाषाणां गृहीत्वैवं वदेत् । कि[27]यान्स महापृथिवीधातुरपर्यन्ते[28]षु लोकधातुषु । इ[29]तः पाषाणेभ्यो महद्गततया वाप्रमाण[30]त्वेनेति । [31]ईदृशमिदं मम त्वद्वचनं प्रतिभाति । य-

1 मौ K. 2 समा+का K. 3 र्मं MS. 4 रान्वाक्कर्म T. रा वाक्कर्म R. 5 स्क K'. 6 रा रिद्धिर्ज्ञा T.K'. रा ऋर्द्धि MS.K. रर्द्धिर्ज्ञा R. 7 त T. 8 रा T. 9 र्वा K. 10 वा 4 र्म—MS. 11 प्रभाव R. प्रभाक (स ?) T. 势力所作 Kj. 如意所作 Bb. 光明所作 Sn. 威力業 Sdh. 12 मो T.K. 13 त MS. 14 र्मो MS. 15 घायां बोधि MS. 16 रेशः MS. रेणः T. 17 रपरं सं MS. 18 व्यां T. 19 शं MS. श T. 20 पुनर्भो T. 21 विषय—T. 22 ये MS. 23 विषया—MS. 24 र्भ आह T. 25 यां MS. 26 तौः द्वौ T. 27 कियती नु खलु सा पृथिवी T. 28 न्ततासु T. 29 तो MS.K.K'. 30 त्वेन च T. 31 ई 9 नं=ईदृशं (श) मिदं भो जिनपुत्र समबुद्धवचनं T.

स्त्वमप्रमाणज्ञानिनां तथागतानामर्हतां सम्यक्संबुद्धानां धर्मतां बोधिसत्त्वधर्मतया तुलयसि। अपि तु खलु पुनर्भो जिनपुत्र यथा चातुर्द्वीपिकाया लोकधातोः परीत्तो[1] ऽसौ पृथिवीधातुर्योद्गृहीतो[2] ऽप्रमाणो ऽवशिष्टः। एवमेव भो जिनपुत्रा[3]स्या एव तावद्धर्ममेघाया[4] बोधिसत्त्वभूमेर[5]प्रमेयान्कल्पान्निर्दिश्यमानायाः प्रदेशमात्रं निर्दिष्टं स्यात्। कः पुनर्वादस्तथागतभूमेर[6]ारोचयामि। ते भो जिनपुत्र प्रतिवेदयामि। [7]अयं मे तथागतः पुरतः स्थितः सा[8]क्षीभूतः। सचेद्भो जिनपुत्र दशसु दिक्ष्वेकैकस्यां दिश्यपर्यन्तलोकधातुपरमाणुरजःसमानि बुद्धक्षेत्राण्येवं भूमिप्राप्तैर्बोधिसत्त्वैः पूर्णानि भवेयुः। यथे[9]क्षुवनं वा नडवनं वा वेणुवनं वा [10]तैलवनं वा शालिवनं वा [11]तेषामपर्यन्तकल्पाभिनिर्हृतो बोधिसत्त्वचर्याभिनिर्हारस्तथागतस्यैकक्षणज्ञान[12]प्रसृतस्य तथागतविषयस्य शततमीमपि [13]नोपैति। सहस्रतमीमपि शतसहस्रतमीमपि कोटीतमीमपि कोटीशततमीमपि कोटीसहस्रतमीमपि कोटीशतसहस्रतमीमपि कोटीनियुतशतसहस्रतमीमपि संख्यामपि कलामपि गणनामप्युपनिषदमप्यौपम्यमपि [14]नोपैति। [15]इति हि भो[16] जिनपुत्रै[17]वंज्ञानानुगतो बोधिसत्त्व[18]स्तथागता[19]द्वयकायवाक्चित्तो[20] बोधिसत्त्वसमाधिबलं च नोत्सृजति। बुद्धदर्शनपूजोपस्थानं च करोति[21]। स एकैकस्मिन्कल्पे [22]ऽपर्यन्ता[23]ंस्तथागता[24]न्सर्वाकारा[25]भिनिर्हारपूजाभिः पूजयति। औदारिकानुगतया पूजया तेषां च बुद्धानां भगवतामधिष्ठानावभासं सं[26]प्रतीच्छति। स भूयस्या मात्रया[27]संहार्यो भवति। धर्मधातुवि[28]भक्तिपरिपृच्छानिर्देशैः[29]। अनेकान्कल्पाननेकानि कल्पशतानि। अनेकानि कल्पसहस्राण्यनेकानि कल्पशतसहस्राण्यनेकानि कल्पकोटीनियुतशतसहस्राण्यनेकाः कल्प-

1 त्ता पृ T. 2 ता अप्रमाणावशिष्टा T. 3 त्र अस्या 4 यां T. 5 मेः अप्र MS. 6 मेः आरो T. 7 佛現爲證 Bb. 佛現在爲證 Kj. 8 क्षि T. 9 यथेषु MS.K.K'. यथैक्षु T. 10 ति T. 11 तै MS. 12 दर्शनसमतस्य तस्य तथागत T. 13 कला नोपयेयुः T. 14 नोपयेयु T. 15 धर्मधातुपरिपृच्छया।+इ T. 16 भवन्तो T. 17 त्रा एवं T. 18 त्त्वः तथा T. 19 त MS. 20 त्त MS. 21 मि MS. 22 अ T. 23 न्ततां T. 24 तां स T. तान्स MS. 25 रनिर्हा T. 26 प्रति T. 27 या असं T या ऽसं K.K'. 28 विभक्ति–T. 29 शेः T. शः K.

कोटीः । अनेकानि कल्पकोटीशतान्यनेकानि कल्पकोटीसहस्राण्यनेकानि कल्पकोटीशतसहस्राण्यनेकानि कल्पकोटीनि[1]युतशतसहस्राणि । तद्यथापि नाम भो जिनपुत्र दिव्यकर्मारकृतं महाभ[2]रणोपचारं महामणिरत्नप्रत्युप्तं । वशवर्तिनो देवराजस्यो[3]त्तमांगे कंठे वाब[4]द्धमसंहार्यं भवति । तदन्यैर्दिव्यमानुष्यकैराभरण[5]विभूषणोपचारैः । एवमेव भो जिनपुत्र बोधिसत्त्वस्ये[6]मां दशमीं[7] धर्ममेघां[8] बोधिसत्त्वभूमिमनुप्राप्त[9]स्य ते बोधिसत्त्वज्ञानोपचारा असंहार्या भवंति । [10]सर्वसत्त्वैः सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः प्रथमां[11] बोधिसत्त्वभूमि[12]मुपादाय यावन्न[13]वमीबोधिसत्त्वभूमिमनुप्रा[14]प्तैर्बोधिसत्त्वैः[15] । अस्यां च बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य बोधिसत्त्वस्य ज्ञानावभासः सत्त्वानां यावत्सर्वज्ञज्ञानावताराय संवर्तते । असंहार्यस्तदन्यैर्ज्ञानावभासैः । तद्यथापि नाम भो जिनपुत्र महेश्वरस्य देव[16]राजस्याभातिक्रान्ता [17]भवति । सर्वोपपत्त्यायतनानि सत्त्वानां च कायाश्रयान्प्रह्लादयति[18] । एवमेव भो जिनपुत्र बोधिसत्त्वस्यास्यां दशम्यां धर्ममेघायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितस्य [19]ज्ञानाभासंहार्या भ[20]वति । सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धैः प्रथमां बोधिसत्त्वभूमिमुपादाय यावन्नवमीबोधिसत्त्वभूमिप्रतिष्ठि[21]तैर्बोधिसत्त्वैर्यावत्सर्वज्ञज्ञानधर्मतायां[22] च सत्त्वान्प्रतिष्ठापयति । स खलु पुनर्भो जिनपुत्र बोधिसत्त्व एवंज्ञानानुगतो बुद्धैर्भगवद्भिः त्र्यध्वज्ञानं च संश्राव्य[23]ते । धर्मधातुप्रभेदज्ञानं च । सर्वलोकधातु[24]स्फारणं च । सर्वलोकधात्ववभासाधिष्ठानं च । सर्वसत्त्वक्षेत्र[25][26]धर्मपरिज्ञानं च । सर्वसत्त्वचित्तचरितानुप्रवेशज्ञानं च । सर्वसत्त्वयथाकालपरिपाक[27]ज्ञानं च । [28]वैनेयानतिक्रमणं च । सर्वधर्मप्रविचयविभक्तिज्ञानकौशल्यं च । [29]समासतो यावत्सर्वज्ञज्ञाना[30]वभासाप्रमा[31]णं च

1 न K.K'. 2 करु MS.K.K'. वर T. 3 स्य सिरस्युत्तमांगे कण्टे वा आब T. 4 ऽब्र K.K'. 5 णे MS.
6 स्यै T. 7 मी T. 8 घायां MS. 9 सः । ते T. 10 सर्वसत्त्वैः—T. 11 मां+च T. 12 मी K'.
13 मीं R. 14 प्राप्तो T. 15 त्वाः T. 16 पुत्रस्या T. 17 भवति—T. 18 न्ति T. 19 तस्य+ज्ञा T. ज्ञानावभासा असं MS. 20 वं MS. 21 तैः । स यावत्सर्वज्ञज्ञान T. 22 यां प्रतिष्ठा T.K'. 23 प्य All MSS. 24 स्फ MS. 25 क K. 26 परिज्ञाज्ञानं All MSS. 27 का MS. 28 विनया R.
29 धर्मतायां याव MS.K.K. 30 वभासा—T. 31 णता T.

संश्राव्यते । तस्य[1] दशभ्यः पारमिताभ्यो[2] ज्ञानपारमितातिरिक्ततमा भवति । न च परिशेषासु न समुदागच्छति यथाबलं यथाभजमानं । इयं भो जिनपुत्र बोधिसत्त्वस्य धर्ममेघा नाम दशमी बोधिसत्त्वभूमिः समासनिर्देशतः । विस्तरशः[3] पुनरसंख्येयापर्यन्तकल्पनिर्देशा[4]धिष्ठानतो ऽनुगंतव्या[5] । यस्यां प्रतिष्ठितो बोधिसत्त्वो भूयस्त्वेन महेश्वरो भवति देवराजः । कृती प्रभुः सत्त्वानां सर्वश्रावकप्रत्येकबुद्धबोधिसत्त्वपारमितोपदेशेषु । असंहार्यो धर्मधातुवि[6]भक्तिपरिपृच्छानिर्देशैः । यच्च किं चित्कर्मारभते दानेन वा प्रियवद्यतया वार्थक्रियया वा समानार्थतया वा । तत्सर्वमविरहितं बुद्धमनसिकारैर्धर्ममनसिकारैः संघमनसिकारैः । बोधिसत्त्वमनसिकारैर्बोधिसत्त्वचर्यामनसिकारैः पारमितामनसिकारैः । भूमिमनसिकारैर्बलमनसिकारैर्वैशारद्यमनसिकारैरावेणिकबुद्धधर्ममनसिकारैर्यावत्सर्वाकारवरोपेतसर्वज्ञज्ञानमनसिकारैः । किमिति सर्वसत्त्वानामग्र्यो भवेयं ज्येष्ठः[7] श्रेष्ठो वरः प्रवरः[8] उत्तमो नुत्तमो[9] नायको विनायकः परिणायकः । यावत्सर्वज्ञज्ञानप्रतिशरणो भवेयमाकांक्षंश्च[10] तथारूपं वीर्यमारभते । यथारूपेण वीर्यारंभे[11]णैकक्षणलवमुहूर्तेन दशबुद्धक्षेत्रानभिलाप्यकोटीनि[12]युं[13]तशतसहस्रपरमाणुरजःसमान्समाधीन्समापद्यते । दश[14]बुद्धक्षेत्रानभिलाप्यकोटीनि[15]यु[16]तशतसहस्रपरमाणुरजःसमान्बुद्धान्पश्यति । तेषांश्चाधिष्ठानं संजानीते । दशबुद्धक्षेत्रानभिलाप्यकोटीनि[17]युं[18]तशतसहस्रपरमाणुरजःसमां[19]ल्लोकधातून्[20] कंपयति । दशबुद्धक्षेत्रानभिलाप्यकोटीनि[21]युं[22]तशतसहस्रपरमाणुरजःसमानि बुद्धक्षेत्राण्याक्रमं[23]ति । दशबुद्धक्षेत्रानभिलाप्यकोटीनि[24]युं[25]तशतसहस्रपरमाणुरजःसमां[26]ल्लोकधातूं[27]नवभासं[28]यति । दशबुद्धक्षेत्रानभिलाप्यकोटी-

1 स्या T. 2 भ्यः MS. 3 णः T. 4 शनिष्ठातो R. 5 व्याः MS. 6 विभक्ति–T. 7 श्रेष्ठो ज्येष्ठो T. 8 रः MS. 9 मः MS. 10 मित्याकांक्षश्च T. 11 लंभे T. 12 न K.K′. 13 यू K′. 14 शो MS. 15 न K.K′. 16 यू K′. 17 न K.K′. 18 यू K′. 19 मां लो T. 20 तुं प्रकं T. तूं कं K′. 21 न K.K′. 22 यू K′. 23 मे MS. 24 न K.K′. 25 यू K′. 26 मां लो T.K. 27 तुं T. 28 श T.

नि[1]र्यु[2]तशतसहस्रपरमाणुरजःसमान्सत्त्वाँ[3]न्परिपाचयति । दशबुद्धक्षेत्रानभिलाप्यकोटीनियुतशतसहस्रपरमाणुरजःसमां कल्पां तिष्ठति । दशबुद्धक्षेत्रानभिलाप्यकोटीनि[4]र्युतशतसहस्रपरमाणुरजःसमान्कल्पान्पूर्वान्तपरान्ततः [5]प्रविशति । दशबुद्धक्षेत्रानभिलाप्यकोटीनि[6]र्युतशतसहस्रपरमाणुरजःसमानि धर्ममुखानि प्रविचिनोति । दशबुद्धक्षेत्रानभिलाप्यकोटीनि[7]र्यु[8]तशतसहस्रपरमाणुरजःसमान्कायानादर्शयति । काये काये च दशबुद्धक्षेत्रानभिलाप्यकोटीनि[9]र्युतशतसहस्रपरमाणुरजःसमान्बोधिसत्त्वाँ[10]न्परिवारामादर्शयति । तत उत्तरे प्रणिधानबलिका बोधिसत्त्वा प्रणिधानवैशेषिकतया विकुर्वति । येषां न सुकरा संख्यां[11] कर्तुं कायस्य वा प्रभाया वा ऋद्धेर्वा चक्षुषो वा गोचरस्य वा स्वरस्य वा चर्याया वा व्यूहस्य वाधिष्ठानस्य वाधिमुक्तेर्वाभिसंस्कारणां वा यावदेतावद्भिरपि कल्पकोटीनि[12]र्युतशतसहस्रैरिति ॥

धर्ममेघा नाम दशमी बोधिसत्त्वभूमिः ॥ १० ॥

---

[13]इमास्ताः खलु [14]भो जिनपुत्रैता[15] दशबोधिसत्त्वभूमयः समासनिर्दिशतो निर्दिष्टाः । वि[16]स्तरशः पुनरपर्यन्त[17]कल्पनिर्देशा[18]धिष्ठानतो नुगंतव्याः । या अतीतानागतप्रत्युत्पन्नैर्बुद्धैर्भगवद्भिर्भाषिताश्च भाषिष्यन्ते च भाषन्ते[19] ॥

ताः खलु पुनर्भो[20] जिनपुत्रैता[21] दशबोधिसत्त्वभूमयः सर्वाकारसर्वज्ञज्ञानानुगता द्रष्टव्या अनुपूर्वाभिमुखत्वात् ॥

तद्यथापि नाम भो[22] जिनपुत्रा[23]नवतप्तह्रदं[24]प्रभवं[25]प्रवहनवा[26]रि चतुर्भिर्महानदीस्रोतोमुखै[27]-

1 न K.K'. 2 यू K'. 3 वां T. 4 न K. 5 प्रतिवसति T. 6 न K. 7 न K.K'. 8 यू K'. 9 न K.K'. 10 त्त्वपरि T. 11 ख्यां K'. 12 न K.K'. 13 परिन्दनापरिवर्तः 14 पुनर्भवन्तो T. पुनर्भो K. 15 ता एता T. 16 रेण T. 17 न्तं MS. 18 देशनिष्ठातो R. 19 ष्य R. 20 र्भवन्तो T. 21 ता एता T. 22 भवन्तो T. 23 त्रा अनवतप्तं महाह्रदं T. 24 दं MS. 25 वं T. 26 द्वा T. 27 श्रो MS.K.K'.

जंबूद्वीपं संतर्प्याक्षयि[1] भूयो[2] भूयो[3] विवृद्धम[4]प्रमेयाणां[5] सत्त्वानामुपकारीभूतं[6] यावन्महासमुद्रमर्पयति । तच्च वार्यादित एव [7]महासागराभिमुखं । एवमेव भो[8] जिनपुत्र बोधिचित्तं[9] महाह्रदप्रभवं प्रवहन्[10]कुशलमूलवा[11]रि महाप्रणिधान[12]स्रोतोमुखैश्चतुर्भिः संग्रहवस्तुभिः [13]सर्वसत्त्वधातुं[14] संतर्प्याक्षयि[15] [16]भूयोत्तरि विवृद्धम[17]प्रमेयाणां सत्त्वानामुपकारीभू[18]तं । यावत्सर्वाकारसर्वज्ञज्ञानमहासमुद्रमर्पयति । तच्च [19]कुशलमूलवार्यादित एव [20]सर्वज्ञतामहासागराभिमुखं ॥

ताः खलु भो[21] जिनपुत्रै[22]ता दश[23]बोधिसत्त्वभूमयो बुद्ध[24]ज्ञानं [25]प्रतीत्य प्रज्ञायन्ते । तद्यथापि नाम भो[26] जिनपुत्र[27] महापृथिवीं [28][29]प्रतीत्य दशमहा[30]रत्नपर्वतरा[31]जाः प्रज्ञायन्ते । तद्यथा हिमवान्पर्वतराजो गंधमादनो [32]वैडूल्य ऋषिगि[33]रिर्युगंधरो ऽश्वकर्णगि[34]रिर्निमिंधरश्चक्रवाडः केतुमान्सुमेरुश्च महापर्वतराजः । तत्र भो[35] जिनपुत्र[36] तद्यथापि नाम हिमवान्पर्वतराज आ[37]क[38]रः सर्वभैषज्यजातीनामपर्यन्तः सर्वभैषज्य[39]जातिग्रहणतया । एवमेव भो[40] जिनपुत्र[41] प्रमुदितायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्व आकरो भवति । सर्वलौकिक[42]काव्यशास्त्रमंत्रविद्यानामपर्यन्तः । सर्वलौकिककाव्यशास्त्रमंत्रविद्योपायेन । तद्यथापि नाम भो[43] जिनपुत्र[44] गंधमादनो [45]महापर्वतराज आक[46]रः सर्वगंधजातीनामपर्यन्तः सर्वगंधजातिग्रहणेन । एवमेव भो[47] जिनपुत्र[48] विमलायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्व आकरो भवति । सर्वबोधिसत्त्वशीलसम्व[49]रचारित्रगंधानामपर्यन्तः सर्वबोधिसत्त्वशीलसंवरचारित्रगं[50]धसंग्रहणेन । तद्यथापि नाम [51]भो

1 यी MS.K.K'. यं T. 2 भूयो–K.K'. भूय MS. 3 तत उत्तरे T. 4 द्धाप्रमेया T. 5 नां K'. 6 त T. 7 महा–T. 8 भो जिनपुत्र–T. 9 त्त T. 10 न्कु T. त्कु K.K'. 11 चा MS.K.K'. 12 नं महानदीस्रो T. 13 सर्व–T. 14 तुतर्प्य T. 15 यी MS. 16 भूय उत्तरे T. य उत्तरि R. योत्तर MS. 17 य+म T. 18 भू–T. 19 कुशलमूल–T. 20 सर्वज्ञता–T. 21 भवन्तो T. 22 त्रा एता T. 23 बोधिसत्त्व–R. 24 जा MS. 25 ति–T. 26 भवन्तो T. 27 त्रा T. 28 प्री K'. 29 ति T. 30 रत्न–T. 31 जानः T. 32 वैपुल्य K'. वैदल्य R. 33 रिः यु T. 34 रिः नि T. 35 भवन्तो T. 36 त्राः T. 37 का K'. 38 र MS. 39 जाति–T. 40 भवन्तो T. 41 त्रा T. 42 क–T. 43 भवन्तो T. 44 त्रा T. 45 नाम+म MS.K.K'. 46 र MS. 47 भवन्तो T. 48 त्रा T. 49 रे K. 50 धेन । तद्य T. 51 भवन्तो T.

जिनपुत्र[1] वै[2]डूर्यो महापर्वतराजः शुद्धो[3] रत्नमय आकरः सर्वरत्नजाती[4]नामपर्यन्तः सर्वलौ-
किकरत्नजाति[5]ग्रहणेन । एवमेव भो[6] जिनपुत्र[7] प्रभाकर्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो[8] बोधिसत्त्व
आकरो भवति । सर्वलौकिकध्यानाभिज्ञाविमोक्षसमाधिसमापत्तीनामपर्यन्तः सर्वलौ-
किकध्यानाभिज्ञाविमोक्षसमाधिसमापत्ति[9]परिपृच्छानिर्देशैः । तद्यथापि नाम भो[10] जिनपुत्र[11]
ऋषिगिरिर्महापर्वतराजः शुद्धो रत्नमय आकरः पंचाभिज्ञानामृषीणामपर्यन्तः पंचाभिज्ञ[12]
ऋषिगण[13]नया । एवमेव भो जिनपुत्रार्चिष्मत्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्व आकरो
भवति । सर्वमार्गामार्गांतरावतारनिर्देशविशेषज्ञानानामपर्यन्तः सर्वमार्गामार्गांतरविशेषज्ञा-
नपरिपृच्छानिर्देशैः । तद्यथापि नाम भो जिनपुत्र युगंधरो नाम महापर्वतराजः शुद्धो
रत्नमय आकरः सर्वयक्षमहर्द्धिकानामपर्यन्तः सर्वयक्षमहर्द्धिकगणनया । एवमेव भो[14] जि-
नपुत्र[15] सुदुर्जयायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्व आकरो भवति । सर्वाभिज्ञ[16]र्द्धिविकुर्व-
णप्रातिहार्याणामपर्यन्तः सर्वाभिज्ञर्द्धिविकुर्वणप्रातिहार्य[17]परिपृच्छानिर्देशैः[18] । तद्यथापि नाम
भो[19] जिनपुत्रा[20]श्वकर्णगिरिर्महापर्वतराजः शुद्धो रत्नमय आकरः सर्वफलजातीनामपर्यन्तः
सर्वफलजातिग्रहणेन । एवमेव भो[21] जिनपुत्रा[22]भिमुख्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्व
आकरो भवति । प्रतीत्यसमुत्पादावतारनिर्देशानामपर्यन्तः श्रावकफलाभिसमय[23]परिपृच्छा-
निर्देशैः । तद्यथापि नाम भो[24] जिनपुत्र[25] निमिन्धरो महापर्वतराजः शुद्धो[26] रत्नमय आकरः
सर्वनागमहर्द्धिकानामपर्यन्तः सर्वनागमहर्द्धिकगणनया । एवमेव भो[27] जिनपुत्र[28] दूरंगमायां
बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्व आकरो भवति । उपायप्रज्ञानिर्देशानामपर्यन्तः प्रत्ये-

1 त्रा T. 2 पु MS. द R. 3 न्द्धा MS. K K'. 4 ति T. 5 ती T. 6 भवन्तो T. 7 त्राः T. 8 तौ T. 9 त्ती All MSS. 10 भवन्तो T. 11 त्रा T. 12 ज्ञर्षि K'. 13 त MS. 14 भवन्तो T. 15 त्राः T. 16 ज्ञाविकुर्वण T. 17 र्याणि परि K' 18 शेः MS. 19 भवन्तो T. 20 त्रा अश्व T. 21 भवन्तो T. 22 त्रा अभि T. 23 य+श्रावक T. 24 भवन्तो T. 25 त्रा T. 26 न्द्धी MS. न्द्धा T. 27 भवन्तो T. 28 त्रा T.

कबुद्धफलाभिसमयपरिपृच्छानिर्देशैः । तद्यथापि नाम भो[1] जिनपुत्र[2] चक्रवाडो[3] महापर्वतराजः शुद्धो रत्नमय आकरो[4] वशीभूतानामपर्यन्तो वशीभूतगणनया । एवमेव भो[5] जिन[6]पुत्राचलायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्व आकरो भवति । सर्वबोधिसत्त्ववशिताभिनिर्हाराणामपर्यन्तो लोकधातुवि[7]भक्तिपरिपृच्छानिर्देशैः । तद्यथापि नाम भो[8] जिनपुत्र[9] केतुमान्महापर्वतराजः शुद्धो रत्नमय[10] आकरो[11] [12]ऽसुरमहर्द्धिकानामपर्यन्तो [13]ऽसुरमहर्द्धिकगणनया । एवमेव भो[14] जिनपुत्र[15] साधुमत्यां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो[16] बोधिसत्त्व आकरो भवति । सर्वसत्त्वप्रवृत्तिनिवृत्ति[17]ज्ञानोपचाराणामपर्यन्तः सर्वजगत्संभवविभवपरिपृच्छानिर्देशैः । तद्यथापि नाम भो[18] जिनपुत्र[19] सुमेरुमहापर्वतराजः शुद्धो रत्नमय आकरः सर्वदेवमहर्द्धिकानामपर्यन्तः सर्वदेवमहर्द्धिक[20]गणनया । एवमेव भो[21] जिनपुत्र[22] धर्ममेघायां बोधिसत्त्वभूमौ स्थितो बोधिसत्त्व आकरो भवति । तथागतबलवैशारद्यावेणिकबुद्धधर्माणामपर्यन्तो बुद्धका[23]र्यसंदर्शनपरिपृच्छानिर्देशैः ॥

यथा खलु पुनरिमे भो[24] जिनपुत्र[25] दश[26]महारत्नपर्वताः[27] । महासमुद्रसंभूता[28] महासमुद्रप्रभाविताः[29] । एवमेव भो[30] जिनपुत्र[31] इमा अपि दशबोधिसत्त्वभूमयः[32] सर्वज्ञता[33]संभूताः सर्वज्ञताप्रभाविताः ॥

तद्यथापि नाम भो[34] जिनपुत्र[35] महासमुद्रो दशभिराकारैः संख्यां गच्छत्यसंहार्यतया । कतमैर्दशभिर्यदुत । अनुपूर्व[36]निम्नतश्च । मृतकुणपा[37]संवासतश्च । [38]अन्यवारिसंख्यात्यजनतश्च । एकर[39]सतश्च । बहुरत्नतश्च । गंभीरदुरवगाहतश्च । विपुलाप्रमाणतश्च । महाभूतावा-

1 भवन्तो T. 2 त्राश्चक्र T. त्रः चक्र K. 3 दो MS. 4 रः T. 5 भवन्तो T. 6 त्रा अच T. 7 विभक्त–T. 8 भवन्तो T. 9 त्राः T. 10 यो K. 11 र T. 12 ऽसुर–T. 13 अ T.K. 14 भवन्तो T. 15 त्राः T. 16 ष्ठि T. 17 नपरिचाराणाम K'. 18 भवन्तो T. 19 त्राः 20 का K'. 21 भवन्तो T. 22 त्रा T. 23 य T. 24 भवन्तो T. 25 त्रा T. 26 महा–T. 27 ता T. तः K'. 28 तः K'. 29 ता T. 30 भवन्तो T. 31 त्रा इमा T. 32 य MS. 33 समुद्भूताः MS. 34 भवन्तो T. 35 त्रा T. 36 पूर्वे K'. 37 सम्वास K.K'. शंवाश MS. 38 अन्ये T. 39 श T.

[1]संतश्च । स्थिति[2]वेलानतिक्रमणतश्च । सर्वमहामेघवारिसंप्र[3]त्येषणातृप्तितश्च । एवमेव भो[4] जिनपुत्र[5] बोधिसत्त्वचर्या दशभिराकारैः संख्यां गच्छ[6]त्यसंहार्यतया । कतमैर्दशभिर्यदुत । प्रमुदितायां बोधिसत्त्वभूमौ अनुपूर्वप्रणिधानाभिनिर्हारनिम्नतः । विमलायां बोधिसत्त्वभूमौ दौःशील्यमृतकुणपा[7]सं[8]वासतः । प्रभाकर्यां बोधिसत्त्वभूमौ लौकिकप्रज्ञप्तिसंख्यात्यागतः । अर्चिष्मत्यां बोधिसत्त्वभूमौ बुद्धाभेद्यप्रसादै[9]करसतः । सुदुर्जयायां बोधिसत्त्वभूमौ अप्रमाणोपायाभिज्ञालोकक्रियाभिनिर्हारबहुरत्नतः । अभिमुख्यां बोधिसत्त्वभूमौ प्रतीत्यसमुत्पादप्रत्यवेक्षण[10]दुरवगाहगंभीर्यतः । दूरंगमायां बोधिसत्त्वभूमौ [11]बुद्धिप्रविचयकौशल्य[12]विपुलाप्रमाणतः । अचलायां बोधिसत्त्वभूमौ महाव्यूहाभिनिर्हारसंदर्शनमहाभूतावासतः । साधुमत्यां बोधिसत्त्वभूमौ गंभीरविमोक्षजगच्चरितयथावत्प्रतिवेधस्थिति[13][14]वेलानतिक्रमणतः । धर्ममेघायां बोधिसत्त्वभूमौ सर्वतथागतधर्मावभास[15]महामेघवारिसंप्रत्येषणातृप्तितः । तद्यथापि नाम भो[16] जिनपुत्र[17] महामणिरत्नं यदा दशरत्नगोत्रा[18]ण्यतिक्रम्या[19]भ्युत्क्षिप्तं च भवति । कुशलकर्मारसुपरितापितं च । सुपरिपिण्डितं च । सुपरिशोधितं च । सुपर्य[20]वदापितं च । [21]सुपरिविद्धं च । रत्नसूत्रस्वावि[22]द्धं च । उच्चवैडूर्यमणिरत्नदंडध्वजाग्रावरोपितं च । सर्वावभासप्र[23]मुक्तं च । राजानुज्ञातं च भवति । तदा सर्वसत्त्वानां सर्वरत्नसंग्रहाय प्रत्युपस्थितं भवति । एवमेव भो[24] जिनपुत्र[25] [26]यदा बोधिसत्त्वानां सर्वज्ञतारत्नचित्तोत्पादो दशार्यरत्नगोत्राण्यतिक्र[27]म्योत्पन्नो भवति । धुतगुणसंलेखशीलव्रततपःसुपरितापितश्च । ध्यानसमाधिसमाप[28]त्तिसुपरिपिण्डितश्च । [29]मार्गांगाकारसुपरिशोधितश्च[30] । उपायाभिज्ञासुपर्यवदापि-

1 श T. 2 ति T. 3 तिच्छन्नातृ T. 4 भवन्तो T. 5 त्रा T. 6 च्छं MS. 7 शं MS. 8 श T. 9 दे T.K'. 10 गौ (गां) भीर्यदुरवगाहतः T. 11 विपुलाप्रमाण+बु T. 12 विपुलाप्रमाण—T. 13 ति K. 14 लाव MS. 15 सं MS. 16 भवन्तो T. 17 त्रा T 18 न्यभि T. 19 मात्यु MS. 20 र्युपासितं T. 21 निर्विद्धं T.K'. 22 वर्द्धञ्च T. 23 यु MS. 24 भवन्तो T. 25 त्रा T. 26 यदा—T. 27 म्य उत्पन्नश्च T. 28 त्तिश्च T. 29 मार्गाङ्गा T. 30 श्च+भवति MS.

तश्च । प्रतीत्यसमुत्पादसुनिर्विद्धश्च[1] । उपायप्रज्ञाविचित्ररत्नसूत्रस्वाविद्धश्च[2] । वशितामहावैडूर्यमणिरत्नदण्डध्वजाग्रावरोपितश्च । सत्त्वचरित[3]प्रत्यवेक्षणश्रुतज्ञानावभासप्रमुक्त[4]श्च । तथागतधर्मराज[5]सम्यक्संबुद्धज्ञानाभि[6]षेकस्वभि[7]षिक्तानुगतश्च भवति । तदा सर्वसत्त्वानां सर्वबुद्धकार्यरत्नसंग्रहाय प्रत्युपस्थितो भवति । तदा च सर्वज्ञ इत्याख्यायते । अयं खलु पुनर्भो[8] जिनपुत्र बोधिसत्त्वचर्यासमुदानयनः सर्वाकारसर्वज्ञज्ञानगुणसंचयो धर्ममुखपरिवर्तो नानवरोपितकुशलमूलानां सत्त्वानां श्रवणावभासमागमिष्यति ॥

विमुक्तिचंद्रो बोधिसत्त्व आह ॥

येषां पुनर्भो जिनपुत्रायं सर्वाकारसर्वज्ञज्ञानगुणसंचयो धर्ममुखपरिवर्तः[9] श्रवणा[10]वभासमागमिष्यति । ते कियता पुण्योपचयेन समन्वागता भविष्यंति ॥

वज्रगर्भो बोधिसत्त्व आह ॥

याव[11]द्भो जिनपुत्र सर्वज्ञज्ञानस्य प्रभावस्ताव[12]त्सर्व[13]ज्ञताचित्तोत्पाद[14]संग्रहालंवनात्पुण्योपचयः स्याद्याव[15]त्सर्वज्ञताचित्तोत्पादसंग्रहालंवनतः पुण्योपचयस्तावतेवास्य धर्ममुखपरिवर्तस्याभिमुख[16]ः पुण्योपचयो ऽनुगंतव्यः । तत्कस्य हेतोः । न हि भो जिनपुत्र श[17]क्यमन्यत्र बोधिसत्त्वेनायं सर्वाकारसर्वज्ञज्ञानगुणसंचयो धर्ममुखपरिवर्तः श्रोतुं वाधि[18]मोक्तुं वा प्रत्येतुं [19]वोद्गृहीतुं वा [20]धारयितुं वा संधारयितुं वा कः पुनर्वादो भावनाकारप्रयो[21]गोद्योगनिष्पादनेषु । तस्मात्तर्हि भो जिनपुत्र सर्वज्ञज्ञानमुखानुगतास्ते संधारयितव्या । य इमं[22] सर्वज्ञज्ञानगुणसंचयधर्ममुखपरिवर्तं श्रोष्यन्ति[23] श्रुत्वा चाधिमो[24]क्ष्यन्ते ऽधिमुच्य [25]चाधारयिष्यन्ति भावना-

1 विनिर्विद्ध T.K. निर्वद्ध MS. 2 श्च+भवति MS. 3 त–T. 4 यु MS. 5 ज+स्य T. 6 भिषेकस्त्र–R. 7 षेकानु R. 8 भवन्तो जिनपुत्रा T. 9 र्त्त MS. 10 ना T. 11 वान्भो T. 12 वां सर्वे T. वान्स R. 13 ज्ञा MS. 14 दानुग्रहालंवतः। T. 15 वान्स T. 16 ख K'. 17 शकाय बोधिसत्त्वे MS. शक्यम (म्) बोधिसत्त्वे K K'. 18 मुक्तिं T. 19 वा उत्प्र T. 20 धारयितुं वा–MS. 21 गनिष्पाद MS. 22 मे K. 23 ति MS. 24 क्ष All MSS. 25 वा MS. or च?

कारेण प्रयोक्ष्यन्ते[1] ॥

अथ खलु तस्यां वेलायां बुद्धानुभावेन धर्मता[2]प्रतिलंभेन च दशदि[3]ग्लोके[4] दशबुद्धक्षेत्रकोटीपरमाणुरजःसमा[5] लोकधातवः षड्विकारमष्टादशमहानिमित्तमकंपन्त प्राकंपन्त[6] संप्राकंपन्त[7] । अचलन्प्राचलन्संप्राचलन् । अवेधन्त[8] प्रावेधन्त संप्रावेधन्त । अरणन्प्रारणन्संप्रारणन् । अक्षुभ्यन्प्राक्षुभ्यन्संप्राक्षुभ्यन् । अगर्जन्प्रागर्जन्संप्रागर्जन् । बुद्धानुभावेन धर्मता[9]प्रतिलंभेन[10] । दिव्यांश्च[11] पुष्पगंधमाल्यमेघा[12] अभिप्रावर्षन् । दिव्याश्च वस्त्रमेघा दिव्याश्चूर्णमेघा दिव्या रत्नमेघा दिव्या आभरणमेघा दिव्याश्छत्रमेघा दिव्या ध्वजमेघा दिव्याः पताकामेघा अभिप्रावर्षन् । दिव्यं च सूर्यचक्रात्मभावमण्डलमणिराजसुमेरुमेघवर्षमभिप्रावर्षन् । दिव्यं च सर्वरुतरवितवाद्यमणिराजसुमे[13]रुमेघवर्षमभिप्रावर्षन् । दिव्यं च जाम्बूनदकनकवर्णप्रभामण्डलमणिराजसुमेरुमेघवर्षमभिप्रावर्षन् । दिव्याश्च तूर्यताडवचरसंगीतिमेघा नदन्ति स्म । दिव्यसमतिक्रान्ताः[14] सर्वज्ञ[15]ताभूम्यभिष्टवसंगीतिमेघा नदन्ति स्म । [16]यथास्मिन् लोकधातौ चातुर्द्वीपिके[17] परनिर्मितवशवर्तिभवने वशवर्तिनो देवराजस्य विमाने [18]मणिरत्नगर्भे[19] प्रासादे । तथा [20]सर्वलोकधातुषु दशदिशः स्फारि[21]त्वेयमेव धर्मदेशना सर्वत्रैव प्रवर्तते स्म । बुद्धानुभावेन धर्मताप्रतिलंभेन च । दशभ्यो दिग्भ्यो दशबुद्धक्षेत्रकोटीपरमाणुरजः समानां लोकधातूनां परेण दशबुद्धक्षेत्रकोटीपरमाणुरजः समा बोधिसत्त्वाः[22] समागता अभूवन् । दशदि[23]शः स्फारन्तः ते चागत्यैवमाहुः । साधु साधु भो जिनपुत्र यस्त्वमिमां बोधिसत्त्व[24]धर्मतां[25] सूचयसि[26] । वयमपि भो जिनपुत्र सर्वे वज्रगर्भसमनामका

1 ज्य All MSS. 2 स+ध T. 3 शि लो T. 4 क MS. 5 मां T. 6 न्तः T. न्ते K. 7 न्तः T. 8 न्तः T. न्ते K'. 9 तां T. 10 न+च T. 11 व्यं च T. 12 घमभिप्र T. 13 रु+मेरु T. 14 न्तांश्च T. 15 ता+निर्नाद T. 16 यथा चास्यां T.L. 17 कायां T. 18 मणि 6 दे—T. 19 र्भे MS. 20 सर्वासु लो T. 21 त्वा इयमेव MS. 22 त्वा आगच्छन्ति T.L. 23 शं स्फलन्तस्ते चा T. शं स्फरन्तस्ते चा R. 24 त्व+भूमि T. 25 ता T.K. 26 ति MS.K.

एव वज्रश्रीनामिका[1]भ्यो नानालोकधातुभ्य इहा[2]गता[3] वज्रध्वजनामकानां[4] तथागतानामन्तिकेभ्यः[5] सर्वेषु च तेषु लोकधातुष्वेयमेव धर्मदेशना प्रवर्तते[6]। बुद्धानुभावेनैवंरूपास्वेव पर्षत्सु। एभिरेव पदैरेभिरेव व्यंजनैरेभिरेव निरुक्तैरेतमेवार्थमभिलषद्भिरनूनमनधिकं[7]। ते वयं भो जिनपुत्र[8] साक्षीभूता बुद्धानुभावेनेमां पर्षदं संप्राप्ताः। यथा[9] च भो जिनपुत्र [10]वयमिमं[11] लोकधातुं संप्राप्तास्तथा च दशसु दिक्षु सर्वलोकधातुष्वेकैकस्मि[12]ल्लोकधातौ चातुर्द्वीपिके[13] परनिर्मितवशवर्तिभवने वशवर्तिनो देवराजस्य विमाने मणिरत्नगर्भे[14] प्रासादे संप्राप्ता[15] इति ॥

[16]अथ खलु वज्रगर्भो बोधिसत्त्वो दशदिशं व्यवलोक्य सर्वावतीं पर्षदं व्यवलोक्य धर्मधातुं च व्यवलोकयन्। सर्वज्ञताचित्तोत्पादं च संवर्णयन्बोधिसत्त्वविषयमादर्शयश्चर्याबलं परिशोधयन्सर्वाकारज्ञतासंग्रहमनुव्याहन्सर्वलोकमलमपकर्षयन्। सर्वज्ञज्ञानमुपसंहरन्नचिंत्यज्ञाननिर्यूहमादर्शयन्। बोधिसत्त्वगुणान्प्रभावयन्नेव[17]मेव भूम्यर्थं प्ररूपयमाणो बुद्धानुभावेन तस्यां वेलायामिमा गाथा अभाषत ॥

[18]शमदमनिरतानां शांतदांताशयानां
खगपथसदृशानामन्तरीक्षसमानां।
खिलमलविधुतानां मार्गज्ञाने[19]स्थितानां
[20]शृणुत चरिविशेषान्बोधिसत्त्वान [21]श्रेष्ठान् ॥ १ ॥
कुशलशतसहस्रं संचिया कल्पकोट्या

1 नाम लोकेभ्यो लोकधातुभ्यः MS. 2 ह T. 3 तो MS. 4 नामर्हतां सम्यक्संबुद्धानां सकाशेभ्यः T. 5 सर्वासु च तासु T. 6 न्ते T. 7 कमनतिरिक्तं T. 8 त्रा T. 9 वयं T. 10 इमां T. 11 मां MS. 12 स्मिं लो MS. स्यां लो T. 13 कायां पर T. 14 र्भे R. 15 प्तो T. 16 अथ—भूत् (p. 215, 14) —T.L. C. (Add. 867,2) these proses and gathās are appearring as the daśabhūmiśvara-dhāraṇi, See Oxford catalogue vol. II, 261, Bandha Dhāraṇis, Hodgson, 6, 145a—148a. 17 or त? 18 Metre : मालिनी, स K'. 19 ने MS. 20 श्रु MS.K'. श्रुणु चरितविशेषा K. 21 शेषान् MS.K.

बुद्धशतसहस्रान्पूजयित्वा महर्षीन्[1] ।
प्रत्येकजिनवर्शी[2][3] पूजयित्वा अनेकान्[4]
सर्वजगहिताये[5][6] जायते बोधिचित्तं ॥ २ ॥

व्रततपतपितानां क्षांतिपारंगतानां
हिरिशिरिचरितानां[7] पुण्यज्ञानोद्गतानां ।
विपुलगतिमतीनां बुद्धज्ञानाशयानां[8]
दशबलसमतुल्यं जायते बोधिचित्तं ॥ ३ ॥

याव[9] जिनत्रियध्वां[10][11][12] पूजनार्थाय बोधिं[13]
खगपथपरिणामं शोधनं सर्वक्षेत्रं[14][15] ।
सम्यगनुगतार्थे[16] यावता सर्वधर्मान्
मोक्षजगतअर्थे[17][18] जायते बोधिचित्तं ॥ ४ ॥

प्रमुदितसुमतीनां[19] दानधर्मारतानां
सकलजगहितार्थे[20] नित्यमेवोद्यतानां
जिनगुननिरतानां सत्त्वरक्षाव्रतानां
त्रिभुवनहितकार्ये[21] जायते बोधिचित्तं ॥ ५ ॥

अकुशलविरतानां[22] शुद्धशीलाव्रतानां[23]
व्रतनियमरतानां शान्तसौम्येन्द्रियाणां[24] ।

1 र्षिन् MS.K.K'. 2 प्रत्यय RS. 3 शीश्च MS. शींश्चा MS. 4 अनन्तान् K.B 5 गताहित MS.K. 6 or र्थे? 7 ह MS.K.K'.B. 8 पुण्य MS.K.K'.B. 9 जा B. 10 जीव MS. 11 or ति? 12 ध्रुवा RS. 13 सत्त्वान् B. पूजं RS. 14 शा K. 15 त्रां B. 16 नुपगतो र्थे MS. 17 क्षे MS.K.K'. 18 ते B. 19 ◎以下梵漢不合，藏譯同於漢譯 20 गि K'. शि B. 21 र्य K. 22 ल B. 23 व K'. or र? 24 मे B.

जिनशरणगतानां बोधिचर्याशयानां
त्रिभुवनहितसाध्ये[1] जायते बोधिचित्तं ॥ ६ ॥
अनुगतकुशलानां क्षांति[2]सौम्येभाजानां
विदितगुणरसानां त्यक्त[3]मानोत्सवानां ।
निहितशुभमतीनां दान्त[4]सौम्याशयानां
सकलहितविधाने[5] जायते बोधिचित्तं ॥ ७ ॥
प्रचलितशुभकार्ये[6] धीरवीर्योत्सहाये[7]
निखिलजनहितार्थे प्रोद्यता[8] मानसिंहाः[9] ।
अवि[10]रतगुणसाध्या निर्जितक्लेशसंघा[11]
[12]झटिति मनसि तेषां जायते बोधिचित्तं ॥ ८ ॥
सुसमवहितचित्ता ध्वस्त[13]मोहांधकारा
विगलि[14]तमदमाना[15] त्यक्तसं[16]क्लिष्टमार्गाः[17] ।
[18]शमसुखनिरताये त्यक्तसंसारसंगा[19]
झटिति मनसि तेषां जायते बोधिचित्तं ॥ ९ ॥
विमलखसमचित्ता ज्ञानविज्ञानविज्ञा
निहतनमुचिमारा वान्तक्लेशाभिमानाः ।
जिनपदशरणस्था ल[20]ब्धतत्वा[21]र्थ[22]कामे[23]

1 ध्यं RS. 2 सौरत्यभाजां K.K'. सारभ्यभाजां T.B. 3 क्ष K'. 4 न्तु K. 5 नं K'. न B. 6 र्यां K.K'.B. 7 य MS. 8 तामार K. यासन MS. 9 होः K'.B. 10 रि MS. 11 घाः MS.K.K'. 12 रुटि MS. ऋति K. (ऋज्विति?) RS. 13 स्तं B. 14 रि K.K'.B. 15 नो त्य MS. न त्य K'. 16 सी B. 17 र्गौः MS. गणि B. 18 स MS. 19 गाः K.K'.B. गः MS. 20 व्र B. 21 त्वा=ल K'.B. 22 र्थै B. 23 य MS. मे K'.B. मा K.

सपदि मनसि तेषां जायते बोधिचित्तं ॥ १० ॥

त्रिभुवनशिवसाध्योपायविज्ञानधीराः

कलिबलपरिहारोपायविद्यर्द्धिमन्तः ।

सुगतगुणसमीहाये[1] च पुण्यानुरागाः[2]

सपदि मनसि तेषां जायते बोधिचित्तं ॥ ११ ॥

त्रिभुवनहितकामा बोधिसंभारपूर्यै[3]

प्रणिहितमनसाये[4] दुष्करे पि चरंति ।

अवि[5]रतशुभकर्मप्रोद्यता बोधिसत्त्वाः

सपदि मनसि तेषां जायते बोधिचित्तं ॥ १२ ॥

दशबलगुणकामा[6] बोधिचर्यानुरक्ता

विजितकलिबलौघास्त्यक्तमा[7]नानुषंगाः[8] ।

अनुगतशुभमार्गा लब्धधर्मार्थकामा[9]

झटिति मनसि तेषां जायते बोधिचित्तं ॥ १३ ॥

इति गुणितगुणांशा बोधिचर्याश्चरन्तु

जिनपदप्रणिधानाः सत्य[10]मृद्धिं लभंतु ।

त्रि[11]गुणपरिशुद्धा बोधिचित्तं लभंतु

त्रिशरणपरिशुद्धा बोधिसत्त्वा भवंतु ॥ १४ ॥

[12]दशपारमिताः पूर्य[13] दशभू[14]मीश्वरो भवेत् ।

1 य B. 2 गो K गा K′. 3 यैं MS. गो K. 4 य MS. 5 चि K. 6 या K′. 7 मारा K K′ सारा B. 8 णः MS. 9 माः K K′.B. 10 न्स MS. 11 भुवन B. 12 Metre : श्लोक 13 र्य्य RS. 14 मि K′.

भूयो पि कथ्यते ह्ये[1]तच्छृणुतैवं समासतः ॥ १५ ॥

बोधिचित्तं य[2]दासाद्य संप्र[3]दानं करोति यः[4] ।

तदा प्रमुदितां प्राप्तो जंबूद्वीपेश्वरो भवेत् ॥ १६ ॥

तत्र स्थः पालयन्सत्त्वान्यथेच्छाप्रतिपादनैः ।

स्वयं दाने प्रतिष्ठित्वा परांश्चापि नियोजयेत् ॥ १७ ॥

सर्वान्बोधौ प्रतिष्ठाप्य सं[5]पूर्ण[6]दानपारगः ।

एतद्धर्मानुभावेन संवरं समुपाचरेत् ॥ १८ ॥

सम्यच्छी[7]लं समासा[8]द्य सम्वरकुशली भवेत् ।

ततः स विमलाप्राप्तश्चातुर्द्वीपेश्वरो भवेत् ॥ १९ ॥

तत्र स्थः पालय[9]न्सत्त्वानकुशलनिवारणैः[10] ।

स्वयं शीले[11] प्रतिष्ठित्वा परांश्चापि नियोजयेत् ॥ २० ॥

सर्वान्बोधौ प्रतिष्ठाप्य संपूर्णशीलपारगः ।

एतद्धर्मविपाकेन क्षांतिव्रत[12]मुपाश्रयेत् ॥ २१ ॥

सम्यक्क्षांतिव्रतं धृत्वा क्षांतिभृत्कुशली भवेत् ।

तत[13]ः प्रभाक[14]रीप्रा[15]प्तस्त्रयस्त्रिंशाधिपो भवेत् ॥ २२ ॥

तत्र स्थः पालयन्सत्त्वान्क्लेशमार्गनिवारणैः ।

स्वयं क्षांतिव्रते स्थित्वा परांश्चापि नियोजयेत् ॥ २३ ॥

स[16]र्वान्बोधौ प्रतिष्ठाप्य क्षांति[17]पारंगतो भवेत् ।

1 ह्यै K K' B. 2 सदा K. महा B. 3 प B. 4 यथ B. 5 दानपारमितापुरिः B. 6 र्णं MS. ज्य K. णा RS. 7 क्शी B. 8 धाय K'.B. 9 ये B. 10 णिः B. 11 ल MS.K. 12 तंमुपा K'. 13 त K. त्व K'. 14 करीं MS. करो B. 15 सो त्व K'. 16 सत्त्वा RS. 17 परां MS.K.K'.

एतत्युण्यविपाकैश्च[1] [2]वीर्यव्रतमुपाश्रयेत्[3] ॥ २४ ॥

सम्यग्वीर्यं समाधाय वीर्यभृत्[4]कुशली भवेत् ।

ततश्चार्चिष्मतीप्राप्तः[5] सुयामाधिपतिर्भवेत् ॥ २५ ॥

तत्र स्थः पालयन्सत्त्वान्कुदृष्टिसंनिवारणैः ।

सम्यग्दृष्टौ प्रतिष्ठाप्य बोधयित्वा प्रयत्नतः ॥ २६ ॥

स्वयं वीर्य[6]व्रते स्थित्वा परांश्चापि नियोजयेत् ।

सर्वान्बोधौ प्रतिष्ठाप्य वीर्यपारंगतो भवेत् ॥ २७ ॥

एतत्युण्यविपाकैश्च ध्यानव्रतं समाश्रयेत्[7] ।

सर्वक्लेशान्विनिर्जित्य समाधिसुस्थितो भवेत् ॥ २८ ॥

सम्यग्ध्यानं समाधाय समाधिकुशली भवेत् ।

ततः सुदुर्जया[8]प्राप्तः [9]संतुषिताधिपो[10] भवेत् ॥ २९ ॥

तत्र स्थः पाल[11]यन्सत्त्वां[12]स्तीर्थ्यमार्गनिवारणैः ।

सत्यधर्मे[13] प्रतिष्ठाप्य बोधयित्वा प्रयत्नतः[14] ॥ ३० ॥

स्वयं ध्यानव्रते स्थित्वा परांश्चापि नियोजयेत् ।

सर्वान्बोधौ प्रतिष्ठाप्य ध्यानपा[15]रंगतो भवेत् ॥ ३१ ॥

एतत्पुण्यविपाकैश्च प्रज्ञाव्रत[16]मुपाश्रयेत् ।

सर्वमारान्विनिर्जित्य प्रज्ञाभिज्ञसमृद्धिमान् ॥ ३२ ॥

सम्यक्प्रज्ञां समाधाय स्वभिज्ञाकुशली भवेत्

1 कैः स वीर्य K.K'.B. 2 स+वी MS. 3 यत् K'. 4 र्यी K. 5 तीं MS.K.K'.B. 6 र्यी K'. 7 यत् MS. 8 यां MS.K.K'. 9 सं–K'. 10 पतिर्भवेत् MS.K. 11 रगन्स B. 12 त्त्वंस्ती K'. त्त्वान्ती RS. त्त्वास्ती MS. 13 र्मे B. 14 तेः K'. 15 र K. 16 ते उपा B.

1 र्वी MS.
8 तासुप्र MS
14 य B.

ततश्चाभिमु[1]खीप्राप्तः सुनिर्मि[2]ताधिपो भवेत् ॥ ३३ ॥
तत्र[3] स्थः[4] पा[5]लयन्सत्त्वा[6]नभिमाननिवारणैः[7] ।
शून्यता[8]सु प्रतिष्ठाप्य बोधयित्वा प्रयत्नतः ॥ ३४ ॥
स्वयं प्रज्ञाव्रते स्थित्वा परांश्चापि नियोजयेत् ।
सर्वान्बोधौ प्रतिष्ठाप्य प्रज्ञापारंगतो भवेत् ॥ ३५ ॥
एतत्पुण्यविपाकैश्च स[9]मुपायव्रतं चरेत् ।
सर्वदृष्टान्विनिर्जित्य सद्धर्मकुशली[10] भवेत् ॥ ३६ ॥
[11]समुपायविधानेन सत्त्वान्बोधौ नियोजयेत् ।
ततो दूरंगमाप्राप्तो वशवर्तीश्वरो भवेत् ॥ ३७ ॥
तत्र[12] स्थः पालय[13]न्सत्त्वानभिसमयबोधनैः ।
बोधिसत्त्वनियामेषु प्रतिष्ठाप्य प्रबोधयन् ॥ ३८ ॥
तत्रोपाये[14] स्वयं स्थित्वा परांश्चापि नियोजयेत् ।
सर्वान्बोधौ प्रतिष्ठाप्य[15] ह्युपायपारगो भवेत् ॥ ३९ ॥
एतत्पुण्यानुभावैश्च सुप्रणिधिमुपाश्रयेत् ।
मिथ्यादृष्टिं विनिर्जित्य सम्यग्दृष्टिकृती बुधः ॥ ४० ॥
सुप्रणिहितचित्तेन सम्यग्बोधौ प्रतिष्ठितः ।
ततश्चाप्यचला[16]प्राप्तो ब्रह्मा साहस्रि[17]काधिपः ॥ ४१ ॥
तत्र[18] स्थः पालयन्स[19]त्त्वां त्रियानसंप्रवेशनैः ।

1 खीं MS. 2 तो B. 3 त K'.B. 4 स्थाः B. स्थ MS. 5 र B. 6 त्वां अभि B. 7 णेः K.
8 तासुप्र MS.K.K'. 9 स सुपा RS. 10 सुधी K'.B. 11 स सुपा RS. 12 स्थाः B. 13 येत्स B.
14 य B. 15 ये B. 16 लो प्राप्तः MS. 17 को MS. 18 त B. 19 त्स B.

लोकधातुपरिज्ञाने प्रतिष्ठाप्य प्रबोधयन् ॥ ४२ ॥
सुप्रणिधौ स्वयं स्थित्वा परांश्चापि नियोजयेत् ।
सर्वान्बोधौ प्रतिष्ठाप्य प्रणिधिपारगो[1] भवेत् ॥ ४३ ॥
एतत्पुण्यानुभा[2]वै[3]श्च बलव्रतमुपाश्रयेत् ।
सर्वदृष्टान्विनिर्जित्य संबोधौ कृतनिश्चयः ॥ ४४ ॥
सम्यग्बलसमुत्साहैः सर्वतीर्थ्या विनिर्जये[4]त् ।
ततः साधुमतीप्राप्तो[5] महाब्रह्मा भवेत्कृती[6] ॥ ४५ ॥
तत्र स्थः पाल[7]यन्सत्त्वां बुद्धयानोपदर्शनैः[8] ।
सत्त्वाशयपरिज्ञाने प्रतिष्ठाप्य प्र[9]बोधयन् ॥ ४६ ॥
स्वयं बले प्रतिष्ठित्वा परांश्चापि नियोजयेत् ।
सर्वान्बोधौ प्रतिष्ठाप्य बलपार[10]गतो भवेत् ॥ ४७ ॥
एतत्पुण्यविपाकैश्च ज्ञानव्रतमुपाश्रयेत् ।
[11]चतुर्मारान्विनिर्जित्य बोधिसत्त्वो गुणाकरः ॥ ४८ ॥
सम्यग्ज्ञानं समासाद्य सद्धर्मकुशली भवेत् ।
धर्ममेघां ततः प्राप्तो महेश्वरो भवेत्कृती[12] ॥ ४९ ॥
तत्र स्थः पाल[13]यन्सत्त्वान्सर्वाकारानुबोधनैः ।
सर्वाकारवरे[14] ज्ञाने प्रतिष्ठाप्य प्रबोधय[15]न् ॥ ५० ॥
स्वयं ज्ञाने प्रतिष्ठित्वा परांश्चापि नियोजयेत् ।

1 णो K. 2 सारैश्च B. 3 श्चा MS K'. 4 यन् B. 5 प्ता MS. 6 ति K'. 7 येत्स B. 8 नेः MS. नः K. नं B. 9 पुरोध MS. प्रसाध K'. 10 रं K'.B. 11 सर्वमार K'.B. 12 ति B. 13 येत्स B. 14 र K B 15 येत् K.K'.B. येन् MS.

सर्वान्बोधौ प्रतिष्ठाप्य ज्ञानपरां[1]गतो भवेत् ॥ ५१ ॥
एतत्पुण्यानुभावैश्च दशभूमीश्वरो[2] जिनः[3] ।
सर्वाकारगुणाधारः सर्वज्ञो धर्मताद्भवेत् ॥ ५२ ॥
इति मत्वा भ[4]वद्भिश्च सम्बोधि[5]पदलब्धये ।
दशपारमितापूर्यं[6] चरितव्यं समाहितैः ॥ ५३ ॥
तथा बोधिं शिवां प्राप्य चतुर्मारान् नि[7]र्जित्य च[8] ।
सर्वान्बोधौ प्रतिष्ठाप्य निर्वृतिं समवाप्स्यथ ॥ ५४ ॥
एतच्छ्रु[9]त्वा परिज्ञाय चरध्वं बोधिसाधनं[10] ।
नि[11]र्विघ्नं बोधिमासाद्य लभ[12]ध्वं सौ[13]ग[14]तीं ग[15]तीं ॥ ५५ ॥

एतास्ताः[16] खलु भो जिनपुत्रा दशबोधिसत्त्वभूमयः समासतो निर्दिष्टाः सर्वाकारवरोपेतसर्वज्ञज्ञानानुगता द्रष्टव्याः ॥

तस्यां वेलायामयं त्रिसाहस्रमहासाहस्रो लो[17]कधातुः षड्विकारं प्राकंपत् । विविधानि च पुष्पाणि वियतां[18]न्यपतन् । दिव्यमानुष्यकानि च तू[19]र्याणि संप्रवादितान्यभूवन् । अनुमोदनाशब्देन च यावदकनिष्ठ[20]भुवनं विज्ञप्तमभूत् ॥

अथ तस्मिन्समये भगवान्स्तान्विमुक्तिचन्द्रप्रमुखान्स[21]र्वान्बोधिसत्त्वानामंत्रयैवमादिशत् ॥

इमामहं मार्षा असंख्येयकल्पकोटीनि[22]युतशतसहस्रसमु[23]दानीतामनुत्तरां सम्यक्संबोधिं युष्माकं हस्ते परिंदाय्य अनुपरिंदामि परमया प[24]रिनंद[25]नया । तद्यूयं सर्वे स्वयं चैवमिमं

1 रे K. 2 रा K. 3 तः RS. 4 भु B. 5 दि B. 6 र्यां MS. 7 विजित्य RS. 8 चरन् K. चरत् K'. चरा B. 9 त्श्रु MS. 10 ने K K'.B. 11 निवि K. 12 भे MS. 13 सा K'. 14 तां K.K'.B. 15 तिं K K'. 16 स्तां B. 17 लोकः ष K K'.B. 18 दा B. 19 भूपाणि K'. 20 ष्ठे भुवने B. 21 न्संबो K'. 22 नयुत RS. 23 दी B. 24 परिनंदनतया MS. परिन्दनया RS. परिन्दया K.

धर्मपर्यायं धारयत परेभ्यश्च विस्तरेण संप्रकाशयत[1] । संक्षेपान्मार्षा[2] यदि तथागतः[3] कल्पस्थितिकेनायुःप्रमाणेन[4] रात्रिं[5] दिवमधितिष्ठमानो ऽस्य धर्मपर्यायस्य वर्णं भाषते । नैवास्य धर्मपर्यायस्य वर्णपर्यंतो भवेत् । न च तथागतप्रतिभानक्षयो भवेत् । यथा तथागतशीलसमाधिप्रज्ञाविमुक्तिज्ञानदर्शनम[6]प्रमाणमपर्यन्तमे[7]वमेव मार्षा य इमं धर्मपर्याय[8]मुद्ग्रहीष्यन्ति । धारयिष्यन्ति वाचयिष्यन्ति लिखिष्यन्ति लिखापयिष्यन्ति पर्यवाप्स्यन्ति प्रवर्तयिष्यन्ति[9] पर्पन्मध्ये च विस्तरेण संप्रकाशयिष्यन्ति । अनेन चित्तेन कथममी सत्त्वा एवमुदारधर्मस्य लाभिनः स्युरिति श्रद्धया सत्कृत्य श्रावयिष्यन्ति । श्रोष्यन्ति च योनिशो[10] मनसि भावयिष्यन्ति च । पुस्तकलिखितं कृत्वा गृहे धारयिष्यन्ति सत्करिष्यन्ति गुरुकरिष्यन्ति मानयिष्यन्ति पूजयिष्यन्ति । अमात्सर्यचित्ततयास्य धर्मपर्यायस्य वर्णं भाषित्वा लिखनाय वाचनाय स्वाध्यायनाय पूजनाय दर्शनाय [11]वदास्यन्ति । तेषामपि नास्ति पुण्यपर्यन्तः ॥

अथ खलु भगवानस्यैव धर्मपर्यायस्य भूयस्या मात्रयानुपरिन्दनार्थं तस्यां वेलायामिमा गाथा अभाषत ॥

[12]सत्त्वा दृष्टा ये[13] मया बुद्धदृष्ट्या
ते [14]हन्तः [15]स्युः [16]शारिपुत्रेण तुल्याः ।
[17]तां चेत्कश्चित्पूजयेत्कल्पकोट्या
तुल्यां गंगा[18]वालिकाभिर्यथैव ॥ १ ॥
[19]प्रत्येकबुद्धाय [20]तु यश्च पूजां

1 येत् MS. 2 र्ष्वा K. 3 तैः K.K'.B. 4 (कैर्नायुः) RS. 5 त्रि K'. 6 नेन MS. 7 धर्मेव B. 8 यं उद्गृ K'.B. 9 न्पर्ष B. 10 सो B. 11 वदामि MS 12 Metre: शालिनी 13 य B. 14 ऽर्हन्तः MS. 15 स्यूः RS. 16 शालि K'. 17 (तांश्चे) RS. 18 गा+नदी MS. 19 Metre: इन्द्रवज्रा 20 नु MS.

कुर्यादहो रात्रिमपि प्रहृष्टः ।
माल्यप्रकारैश्च तथा[1]वरैश्च
तस्मादयं पुण्यकृतो[2] विशिष्टः[3] ॥ २ ॥
सर्वे[4] पि प्रत्येक[5]जिना यदि स्यु-
[6]स्तां पूजयेत्कश्चिदिहाप्रमत्तः ।
पुष्पैश्च गंधैश्च विलेपनैश्च
कल्पाननेका[7]ञ्छयनान्नपानैः[8] ॥ ३ ॥
एकस्य यश्चैव तथागतस्य
कु[9]र्यात्प्र[10]णामामपि चैकवारं ।
[11]प्रसन्नचित्तो थवदेन्नमर्हे[12]
[13]तस्मादिदं श्रेष्ठतरं च पुण्यं ॥ ४ ॥
बुद्धा भवेयुर्यदि सर्वसत्त्वा-
[14]स्तां पूजये[15]द्यश्च यथैवं पूर्वं ।
दिव्यैश्च पुष्पैरथ मानुषैश्च
कल्पाननेकां बहुभिः[16] प्रकारैः ॥ ५ ॥
यश्चैव सद्धर्मविलोप[17]काले[18]
त्यक्त्वा[19] स्वकायं च तथात्मजीवं[20] ।

1 थांवर K'.B. 2 ता K. 3 ष्टाः K. 4 र्वे K. 5 क्रियाय K. 6 ष्टां MS. 7 कांछयना MS. काच्छयाना K. कां ज्ञयाना B. 8 नेः K. 9 कर्या MS. 10 प्रमाणा MS. 11 or प्रा? 12 or र्हेम् 13 ते B. 14 नां MS. 15 ये=य MS K. 16 भि MS. 17 क्य B. 18 रे K. ल MS. 19 क्ता All MSS. 20 वी K'.

दद्यादहो रात्रिमिदं हि सूत्रं
विशिष्यते पुण्यमिदं हि तस्मात् ॥ ६ ॥
यस्येप्सितं पूजयितुं जिनेन्द्रां[1]
प्रत्येकबुद्धानपि श्राव[2]कांश्च[3] ।
दृढं समुत्पाद्य स बोधिचित्त[4]-
मिदं सदा सूत्रवरं ददातु ॥ ७ ॥
राजा ह्ययं सर्वसुभाषितानां
सो त्यु[5]द्गतः सर्वतथागतानां ।
गृह[6]स्थितस्तस्य तथागतः[7] स
[8]निष्ठेदिदं यत्र हि सूत्ररत्नं ॥ ८ ॥
प्रभां[9] स प्राप्नोति शुभामनन्ता-
मेकं पदं वादिशतीह यश्च ।
न व्यंजनाद्भ्रस्यति नापि चार्था-
द्ददाति यः सूत्रमिदं परेभ्यः ॥ ९ ॥
[10]अनुत्तरो[11] सौ नरनायकानां
सत्त्वो न कश्चित्सदृशो स्य विद्यते ।
भवेत्समुद्रेण समश्च सो[12] क्षयः
श्रुत्वा हि यो धर्ममिदं[13] प्रपद्यते ॥ १० ॥

1 न्द्रा K. 2 का MS. 3 चा K 4 त्तं इदं K'. 5 भ्यु B. 6 हे K.K'. 7 ता K. 8 ति K'.B. 9 भा MS. 10 Metre : उपजाति (इन्द्रवज्रा × उपेन्द्रवज्रा) 11 रासौ RS. 12 सा K. 13 मं K.K'.B.

[1]इदमवोचद्भगवानात्तमनास्ते विमुक्तिचंद्रपूर्वंगमा बोधिसत्त्वगणा वशवर्ति[2]देवराजप्रमुखाः सर्वदेवाधिपतीश्वरा[3]श्च महानंदपूर्वंगमाश्च सर्व[4]महा[5]श्रावकगणाः सदेवमानुषासुरगंधर्वश्च लोकः सा सर्वावती पर्षद्भगवतो वज्रगर्भस्य भाषितमभ्यनंदन्निति ॥

इति [6]परिन्दनापरिवर्तो नामैकादश[7]मः ॥

इति श्रीबोधिसत्त्वचर्याप्रस्थानो[8] दशभूमीश्वरो नाम महायानसूत्ररत्नराजः समाप्तः[9] ॥

[10]ये धर्मा हेतुप्रभवा हेतुन्तेषां तथागतो ह्यवदत् ।

तेषां च यो निरोधो[11] एवं वादी[12] महाश्रमणः[13] ॥

॥ [14]शुभम् ॥

---

1 इ 104 ति=इदमवोचत् वज्रगर्भो बोधिसत्त्वो महासत्त्वो ऽभ्यनुज्ञातस्तथागतेनात्तमनाः सा च सर्वावती बोधिसत्त्वपर्षत् सा च देवनागयक्षगन्धर्वासुरशक्रब्रह्मलोकपालमहेश्वरशुद्धावासपर्षत् भगवांश्च परनिर्मितवशवर्त्तिषु देवेषु विहरन्नचिराभिसंबुद्धो द्वितीये सप्ताहे वशवर्तिनो देवराजस्य विमाने मणिरत्नगर्भे वज्रगर्भस्य बोधिसत्त्वस्य भाषितमभ्यनन्दन्निति॥T. 2 र्तीं B. 3 स्वरा MS. 4 सर्वे K.K′. 5 ह MS. 6 परिनंद MS. परीन्द R. 7 शः। K. 8 जं MS.K′. ज T.K. 9 प्तम् MS. प्तं K′. 10 Metre : आर्या (12 18 12 15), शुभं भूयासुर्जगतां+ये K′. 11 ध MS. 12 दि T. 13 व T. 14 शुभम्—T. शुभम्॥ शुभमन्त्व सर्वदा ॥ K. शुभं भवतु भाजूमनस्य॥ शाक्येन्द्रराजवृपगंडिकृतत्रिसंध्य प्रत्यूहनाशन अमर्त्यपधामकल्पे। शाक्येन्द्र धिष्टित हिरण्यमहाविहार थ्याकाख्य चत्वरवरे जिनसेवकाद्ये ॥ १ ॥ आसन्न शेपजिन जोचितकर्मदक्षाः श्रीदेवसिंहत अनुक्रमतः सुपुत्राः। दीपांकरा इव हि दीपत आर्जवास्ते भादेवतः पुनरभूत्सुकृतैकनिष्टः ॥ २ ॥ श्रीज्ञानसिंह इति यो खिलकर्मदक्षस्तस्मादभूच्च धनदेव इवा परो यः। ज्ञानश्रिया स्वजनकेन समायुतो शोधं चाभिधः प्रकुरुते स्म जिनेन्द्रसेवां ॥ ३ ॥ तस्माच्च भाजुधनसंज्ञ अभूदुदारकर्मा विरत्नमतिरादृतदीनलोकः। पुत्रान वाप चतुरश्चतुरो पि वर्गा नासेव येव सुगतस्य हि बोधिसत्त्वः ॥ ४ ॥ (वसंततिलका) तस्य द्वितीयसुतभाजुमनोनितां तं। रत्नत्रयार्पितमतिः प्रकरोति यद्यत् ॥ K′.

昭和十一年八月十日印刷
昭和十一年八月十五日發行

印刷實費 金拾六圓

校訂兼發行者 東京市淀橋區上落合一丁目四三〇番地 近藤隆晃

印刷者 東京市神田區美土代町十六番地 島連太郎

印刷所 東京市神田區美土代町十六番地 三秀舍

發行所 東京市淀橋區上落合一丁目四三〇番地 光德寺內 大乘佛教研揚會
振替東京八五八三三番

creative commons

Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 Unported

You are free:

to Share — to copy, distribute and transmit the work

to Remix — to adapt the work

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work in the manner specified by the author or licensor (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).

Noncommercial — You may not use this work for commercial purposes.

Share Alike — If you alter, transform, or build upon this work, you may distribute the resulting work only under the same or similar license to this one.

With the understanding that:

Waiver — Any of the above conditions can be **waived** if you get permission from the copyright holder.

Public Domain — Where the work or any of its elements is in the **public domain** under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Other Rights — In no way are any of the following rights affected by the license:

- Your fair dealing or **fair use** rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- The author's **moral** rights;
- Rights other persons may have either in the work itself or in how the work is used, such as **publicity** or privacy rights.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work. The best way to do this is with a link to this web page.

This is a human-readable summary of the Legal Code (the full license). Disclaimer